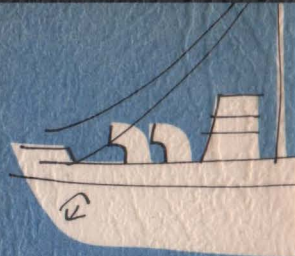

aşama dizisi 13

shaun
herron

ANARŞİST

kutuphaneci - eskikitaplarim.com

AŞAMA DİZİSİ : 13

Yayın hakkı (Copyright) :

Shaun Herron — 1975

Kesim Ajansı

Altın Kitaplar Yayınevi

Dizgi — baskı

Altın Kitaplar Basımevi

Birinci baskı :

Mart — 1975

Kapak :

SAİD MADEN

shaun herron

anarşist

(The Bird in Last Year's Nest)

çeviren :

azize bergin

3.75.24

BİRİNCİ KİTAP

Çok iyi kâğıt da,
çok kötü kâğıt gibidir;
oyun kaybettirir.

(İspanyol Atasözü)

I

‘Ölen mezara, yaşayan ekmeğe,’

İspanyol Atasözü

Dr. Dion Ugalde’nin dehşet verici rüyaları vardı.

Bunları uykuyla uyanıklık arasında görürdü. Eğer o rüyaları görecekse, daha başını yastığa koyar koymaz, sezerdi. Zihni birdenbire fazla çalışmaya başlar, iç dünyasına açılan gözlerinin önünde, durmadan değişen görüntüler belirir, iyi gecelerde ona hiç sıkıntı vermeyen kollarının sayısı birdenbire dörde çıkar ve onları nereye koysa, yatağın içinde bükse de uzatsa da, kıvrırsa da rahatsız ederlerdi. Böyle gecelerde, bacakları da bir türlü rahat duramazdı, ayaklarına kramp girer, parmaklarını kıvrırır, bacaklarını bükerek ve sonunda uykusu açılırdı.

Sonra tekrar uykuya dalmak için kendini zorlar, gözbebeklerini uykuda olduğu gibi göz kapaklarının altında döndürmeye çalışırdı. Uykuya dalmaya uğraşırken de zorla uykuya dalınmaz, diye kendini uyarırdı.

Maria - Angeles de, «Uyuyamıyor musun, sevgilim?» derdi. Kocasını büsbütün korkutmamak için yavaşça sorardı bu soruyu.

Kızları Christina'nın doğumundan beri sürüp gidiyordu bu durum. Dr. Ugalde ilk kez o zaman 'onlara düşman olanlar'dan söz etmişti. Ve o uykuyla uyanıklık arasında kâbuslu dönemler başlamış oldu. Maria - Angeles'e de rüyasında gördüğü tehlikelerin asla kendini hedef almadığını, daima karısına ve kızına yöneldiğini, oğlan doğduktan sonra üçüne birden yöneldiğini söylemişti. Bu öyle bir kasırğa, sel baskını, fırtına ya da herhangi bir doğal olaydan ya da insanların yaptıkları makinelerden doğan bir tehlike değildi. Daima insanın kendinden gelen bir tehlikeydi. Ugalde'nin korkularının yaratıcısı İNSANOĞLU'ydu.

Karısı da bunu anlamıştı ve adamcağızın korkularını asla deşmezdi. Kocasını yatağın içinde kıvranıp dururken konuşma zamanı gelinceye kadar uyuyormuş gibi yapıp, sessiz sedasız beklerdi.

«Uyuyamıyor musun, sevgilim?» diye pek ender değişen konuşmayı başlatmış olurdu. Birbirlerine verdikleri cevaplar hemen hiç değişmezdi ve her zaman da gayet kibarca olurdu, çünkü onlar birbirlerine karşı daima kibarca davranırlardı, evcil bir kibarlıktı bu; gayet sadeydi.

Biraz sonra Ugalde, «Biraz temiz hava bana iyi gelir herhalde,» diyecekti. Sonra da kalkıp giyinecek, dışarı çıkacaktı. Ama önce o kısa konuşmayı yapmaları gerekiyordu.

«Sen beni merak etme, sevgilim. Uyumana bak.»

«Güzel şeyler düşün. Yatağına yat ve dinlenmeye çalış.»

Bunlar pek sıradan sözlerdi çünkü pek basit bir hayatları vardı. Olağanüstü olan geçmişte kalmıştı ve ya-

şamakta oldukları günlerin biçimini yozlaştırıyordu.

Ugalde her zaman, «Evet,» derdi, «sen beni düşünme. Uyumaya bak.»

«Gene rüya görüyordun anlaşılan.»

«Evet.»

«Dur sana sarılayım.»

Ugalde, yatağa yatıp yana döner, karısı da vücudunu erkeğine iyice yaklaştırır, ona sımsıkı sarılırdı. «Eksik olma, sevgilim,» derdi adam ve tekrar uyumayı denerdi. Ve gene kollarının sayısı artar, bacaklarını koyacak yer bulamaz, kadıncağz da yılların sağladığı anlayışla, arkasına dönüp uyuyormuş gibi yapardı. Biraz sonra Ugalde, «Uyuyor musun sevgilim,» diye fısıldardı. Karısı ise hiç cevap vermezdi. «Biraz temiz hava bana iyi gelecek.» Ugalde, yavaşça kalkıp elbiselerini alır, banyoya girer orada giyindikten sonra oğlunu okşamak için onun odasına girerdi. Ama oğlu odasında olmazdı.

«Maria. Maria... Mauro evde yok. Saat sabahın ikisi olmuş.»

«Geç kalacağım diye not bırakmıştı. Hatırlıyor musun?»

Evet, hatırlamıştı Ugalde: «Özür dilerim, sevgilim. Ben dışarıya çıkıp onun gelmesini bekleyeyim. Motorlu bisikletinin sesini duyarım nasıl olsa. Hem havaya ihtiyacım var.» O korkunç rüyalarından sonra gerçek dünya yavaş yavaş geri gelirdi.

xxx

Dr. Dion Ugalde'nin evi, San Juan Kilisesine bağlı bölgenin batısında idi. Papazın evi, kilisenin doğusunda idi.

dı. Tıp yetkililerince ve Sağlık bakanlığınca doktorluğu onaylayan genç Ugalde'nin görevden başka herşeyi vardı. Bir mesleği, onunla her yere gitmeye hazır olan ve kocasına son derece bağlı bir eşi vardı. Burguete Köyüyle San Juan Kilisesi yöresindeki açık doktorluk için giriş sınavına katılmış ve kazanmıştı. Kilise ona Batıdaki evi satmıştı, çünkü bu evde oturan papaz, doğudaki eve yerleşmek istemişti.

Dr. Ugalde, dışarda, ayışığı altında durmuş, evinin damına bakıyordu. Damın ön kısmında demirden bir haç vardı. Böyle gecelerde yaptığı gibi gene papazın evine bir göz attı. Bu evin damında demir Haç yoktu. Onun yerine, neredeyse kilisenin çan kulesi kadar yüksek kocaman bir televizyon anteni göze çarpıyordu. Doktor, genç eşini Burguete'ye, ilk ve tek görev yerine, getirdiği zaman demir haçı damdan kaldırmayı tasarlamıştı. Belki de bunu papaza armağan etmesinin, daha doğru olacağını da düşünmüştü. Gerçekten böyle düşünüp düşünmediğini artık hatırlayamıyordu. Fakat Haçı damdan kaldırmak konusunu karısıyla tartıştığını hatırlıyordu:

Karısı, «Haçı damdan kaldırmak mı?» demişti, «Şimdi mi yapacaksın bunu? Doğru olur mu dersin? Kasaba halkı meraklanabilir, değil mi?»

«Evet, öyle.» Bu kadarı yetmişti. İç Savaş artık sona ermişti ama İspanyol gövdeleri hâlâ paralanıyor, İspanyol kalpleri hâlâ kanıyordu; intikam, hâlâ gökyüzüne ve yeryüzüne tatsızlık veriyordu. Savaşı izleyen barış devresinde bir kimsenin cezalandırılması için üç ihbar gerekliydi ama çoğu kez de bir tek ihbar yeterli oluyordu. Halkı meraklandırmamak gerekti. 'El muerto al hoyo, ye el vivo al bollo' (Ölen adam mezar, yaşayan ise ekmek

derdindedir). Ugalde sessiz sedasız doktorluğunu yapıp ekmeğini kazanmaya bakmıştı. Sessizlik ve ekmeğin insanın yaşamını sürdürmesi demektir. Aradan geçen yıllar içinde kiliseye daha iki papaz gelip gitmişti ve çan kulesinin altındaki taş kaideye yeni bir saat yerleştirmek gerekiyordu. Şimdi saat ikiyi yirmi geçiyordu ve kilisenin arkasına düşen ırmağın ötesindeki çayırdaki keçi sürülerinden hemen hiç ses çıkmıyordu. Mauro, tepeleri tırmanıp vadilere inerken, motorlu bisikletinin çıkaracağı gürültü hiç kuşkusuz hayvanları rahatsız edecekti. Ama kulağına hiç motorlu bisiklet gürültüsü gelmemişti.

Ugalde, yokuşu tırmandı, postanenin önünden geçti. Burada pul satılmıyordu ama içindeki o eziklik gene doktoru etkilemişti. Senyor Hispavox ile karısının ona şöyle bağırıklarını duyar gibiydi: «Oğlumuzu sen öldürdün, kasap herif. Senin cezaevinde olman gerekirdi.» Onlar hiç unutmamışlardı. Ve ne olursa olsun, yeryüzünde hiç bir kuvvet, onların Ugalde'yi bağışlamalarını sağlayamazdı. Doktor, karı koca Hispavox'ları, yirmi yılı aşkın bir süre, gizli gizli ve ürkek bir halde belli etmeden izlemişti. Düşmanların ayaklarının insanın geçmişine takılması, korku verici birşeydi. Hele bundan ne şekilde yararlanabileceklerini düşünmek dehşet vericiydi. Ugalde, pul satılan bakkal dükkânını geçti. Tomas Martinez ile eşi, aslında üstünkörü bilgi sahibi bir hemşirenin de oğullarına yapabileceği yardımı, onlardan esirgemediği için Doktora minnettardı. Ara sıra Roncesvalles Manastırının Başrahibini yemeğe götürdüğü kapkaranlık Burguete Otelini de geçti. Navarra'daki dükkânların hepsinde şarap iki ya da üç pezeta'ya satıldığı halde, bir bardak şarabın dört pezetaya içildiği, kapkaranlık İbaneta Barını geçti.

Sabahleyin, yasaların öngördüğü açılış saatinden çok sonra, telefon işçileri ve yol onarım işçileri, Jesus Santos'un yatak odasının penceresine taş atıp, adama yataktan kalkmasını, onlar işe gitmeden şu ekşi şarabından vermesini söyleyeceklerdir. Dediklerine bakılırsa bu ekşi şarap, ağızlarının pasını gideriyordu.

Köyün sonuna kadar yol boyunca dizilen evlerin hepsi de komşuların hattâ belki de dostların evleridir. Ama Ugalde bunu nereden bilecekti hem dost da ne demek oluyor? Varlığı sürdürmek zenaati, dostluğun tehlikeli lüksünü kabullenebilir mi? Tabii bir de düşmanların evleri var, çünkü doktorların hepsi hata yaparlar ve bunların hata olduğunu ispatlamaya imkân yoktur. Üstelik hastaların bazıları bunu bilirler ama bazıları da gerçeği bilemeyecek kadar bağımlı kişilerdir. Baytarın evi, kasabanın yokuşunun ta tepesinde, sol kenardaydı. Baytar, kışın kuzu postundan yapılmış kıyafetiyle dev gibi bir adam olurdu. Yokuştan aşağı inen ya da çiftlikten dağ çiftliklerine atlarını süren ilkel bir yaratıktan kalır yeri yoktu. Bu haliyle, ataları sayılan Vizigot'lara benzerdi. Yazları da kendisinin tedavi ettiği, yüzdüğü keçilerin derisinden gene kendisinin diktiği ceketlerle pek şık olurdu.

Ramiro Urbina, köye baytar olarak atandıktan sonra doktoru ziyarete gelmişti. Ugalde kapıyı açtığı zaman Baytar, kapının üzerindeki piriñç tabelayı okumakla meşguldü «Dionisius Ugalde - Doktor. İnşallah, benim öldürdüğüm keçi, koyun, at ve eşek sayısı senin öldürdüğün hastaların sayısından daha fazladır, çünkü şu anda ben hasta bir adamım.» Baytar, iri yarı, gürültücü, rol kesmeye meraklı bir adamdı. Ve işte bu gece de evinde ılık

vardı. Neden? Artık saat iki buçuğu geçmiş olmalıydı. Her zaman evinin yanına parkettirdiği cip de yerinde yoktu. Urbina, dışardaydı. Nerede? Buzağılamaya gitmiş olamazdı. Bu işi çiftçiler de pekâlâ yapabilirlerdi, hem üstelik buzağılama mevsimi değildi. Baytarın karısı onu bekliyordu. Ugalde, kadının üst katta, karanlık pencerenin önünde oturduğunu farketmişti. Neden? Urbina, bir sonbahar akşamı hasta bir hayvana bakmak için mi evinden çıkıp gitmişti? Bir yerde dostu mu vardı? Bir kaç dostu mu vardı? Ugalde düşünmeyi bıraktı. Onun en fazla korktuğu şey de köye özgü bu tür düşüncelerdi. Bir köyde, biçimsiz kesilmiş bir saç, bir hikâye anlatır ya da bir hikâyeye konu olabilirdi. Köylüler ancak, evlerinin pancurlarının ve ağır sokak kapılarının arkasında yalnız kalıp rahat edebilirlerdi. Onların evleri birer kale gibiydi. Evler, kale gibi olmalıydılar. İnsanların kalelere ihtiyacı vardır; hele bazı insanların ihtiyacı diğerlerinininkinden daha da fazla olabilir.

Roncesvalles'in sınırı, baytarın evinin biraz ilersinden başlıyordu. Orada zamanla ve açıkta durmaktan adamakıllı yıpranmış, eski püskü bir Hacı Haç'ı vardı. Burada manastıra giden iki yanı ağaçlı yol başlıyordu. Manastırın ötesinde de yazın gelen hacıların barındıkları basit bir barınak vardı. Tabii şu Roncesvalles gecidini Faslılara karşı savunan Rolland'ı hatırlamak gerekiyordu. Charlemagne'in kahraman yeğeni yani. Hain Gan ve Faslılara karşı savaşırken kahramanca ölmüştü. Cesetinin çevresi de bir sürü Faslının cesediyle dolmuştu. Kahraman Rolland, şiirlerde ve şarkılarda yeniden yaşatılmıştı. Fakat Manastırın Başrahibi, Faslıların asla Roncesvalles'e kadar ilerleyemediklerini ileri sürüyordu. Ona göre Rol-

land'ı öldürenler Basque'lılardı. Bir baskın sırasında Roland'ı tuzığa düşürmüşlerdi. Burguete'liler, Baş rahibin iyi bir adam olduğunu söylüyorlardı ama Toledo'da doğduğuna göre gerçekleri nereden bilebilecekti? Burguete'de 360 kişi yaşar ve bunların çoğu da Basque'lıdır. İçlerinden altmış üçü de Basque dilini konuşur. Bu dili öğrenmek için büyük çaba harcayan Dr. Ugalde de bunlara dahildir. Ugalde'ye ve de oğlu Mauro'ya Basque dilini öğreten baytardı. Doktor, bu dili yavaş yavaş, oğlu ise büyük bir hırsla öğrenmişti. Mauro'nun Basque dilini konuşmaya bu derece hevesli görünmesi ,Ugalde'yi meraklandırmış, baytarı ise güldürmüştü. Öyle ya çocuğun annesiyle babası, Castile'in bir bölgesinden gelmeydiler, öyle değil mi? Öyle değil mi?

Doktor, manastır yolunun sol yanındaki düzlüğe kurulan jandarma barakalarını unutmamıştı. Bile bile bunu düşünmeye çalıştı. Zubiri kavşağında, Rio Arga kıyısında, Pamplona'ya giden yolda, on sekiz millik bir sahada yeni barakalar kurulmuştu. Doktor barakaları düşününce kapalı kapıları hatırlardı. Fransa'ya açılan kapı, Roncesvalles Geçidinin ağzındaki şu barakayla, kapanmıştı, Pamplona'ya açılan kapı da Zubiri'deki barakalarla kapanmıştı. Oysa, Ugalde'nin kapamak istediği tek kapı kendi kalesinin kapısıydı.

Artık saat üçe gelmiş olmalıydı ve hâlâ Mauro'nun motorlu bisikletinin gürültüsü duyulmuyordu. Karanlık yolda ağır ağır giderken tok ayak sesleri ona ulaştı. Sesler ağır ağır yaklaşıyordu. Bir çift çizmeli ayak, yolun karışı kaldırımına geçti, sonra sesler kesildi. Adamlar, ağaçların arkasında otların üzerinde duruyorlardı, Ugalde, bunu biliyordu. Çoğu kez onlarla burada karşılaşırđı.

«Dur.»

Dr. Ugalde durdu. «Ben Dr. Ugalde,» diye seslendi.

«Ortaya doğru yürü.»

Ugalde, ortaya doğru yürüdü.

«Dur.»

Bir çift çizme, Ugalde'nin arkasındaydı. Öbür çift kıpırdamıyordu.

Arkasındaki adam, «Sen misin, doktor?» dedi. «Gene yürüyüşe mi çıktın?»

«Gene uykum kaçtı.»

İki muhafız, gülmeye başladı ve birlikte doktorun yanına geldiler, silahlarını da omuzlarından indirmişlerdi. Bu, kutsal bir töreni andırıyordu ve adamların canı konuşmak istemişti. «Yürümek bizim görevimiz. Oysa sen bir hap alıp uyuyabilirdin, doktor.»

«Ben yürümekten hoşlanıyorum. Ayrıca oğlumu da bekliyorum. Bu gece çok geç kaldı. Merak ettim. Bilbao'dan buraya kadar yollar... sonra şu motorlu bisikleti de yok mu...» Ugalde muhafızlarla hep böyle yarım yamalak konuşurdu.

«Oğlunun da doktor olmasına daha ne kadar var?»

«Dört yıl daha var.»

«Bir ömür ve bir servet gidecek bu uğurda desene.»

Onlar da başkaları gibi insandılar. Bazılarının oğulları da vardı ve Ugalde, hepsinin de mutlaka birer anası vardır diye düşünürdü. Mauro ona basında yayınlanmayan olaylardan sözettiği zamanlar da, Ugalde sağ kalmayı düşünürken oğluna da bunu belirtirdi. «Sen bunları nereden biliyorsun, Mauro? Öğrenci dedikodusu mu?» İki si de buna güler geçerdi ama her biri, kendine özgü düşüncelerle bağdaştırırdı bu gülmeyi.

Doktor, muhafızlara, «Hiç değilse bir servet gideceğe benzer» dedi, «İyi geceler.»

Ugalde, yana kaykılmış telörgünün çevresinden doluşarak manastıra ait tarlayı ve Albay Basa'nın özel övünç kaynağı olan yeni siyasal cezaevinin elektrikli çitini geçti ve az ilerideki ağaçlıklı tepeyi tırmandı. Ağaçların arasındaki dar geçitte oturup iki tepe ötedeki mezarlığın yanından geçen yolu buradan izleyebilecekti. Yolu göremezdi ama Mauro'nun moto - bisikletinin tek ışığının tepeye varışını ve bir ateş böceği gibi vadinin içinde kayboluşunu rahatça görebilirdi. İşte o zaman da hemen eve dönecekti.

Fakat ilk ışıklar ancak yarım saat sonra göründü ve bunlar otomobil ışıklarıydı. Ugalde, o alışık olduğu gürültüyü duymak için kulak kabarttı. Gecenin bu saatinde, Fransa'ya dönmek için yola çıkan bir turist olamazdı bu. O çevrede oturanlardan biriydi arabayı kullanan ve geceleri de arabanın gürültüsünden kime ait olduğu pekâlâ anlaşılabilirdi. Bu, Ramiro Urbino'nın cipi idi. Keçi sürüsünde bir kıpırdanma oldu. Cip, tepelerden geçerken gürültüsü arttı, vadiye inince boğuklaştı ve Burguete'nin tek sokağının sesleri uzatan tünelden geçti ve durdu. Keçiler de rahata kavuştular.

O tek ışık, Cyopress Tepesine vurup sonra da çarçabuk vadiye daldığı zaman aradan üç çeyrek saat geçmişti. Ugalde de ışık gözden kaybolmadan yetişmek için telaşlanıyordu. Oğlunun eve her dönüşünde benliğini kaplayan rahatlık ve sevinç, bu kez de ona güç vermiş, koşmasını sağlamıştı. Eve vardığı zaman da soluk soluğa kalmıştı. Motorlu bisiklet, evin önündeydi. Motoru hâlâ sı-

caktı. Mauro ise yatağına girmiş uyumaya çalışıyordu.

Ugalde, oğlunu kolları arasına aldı. «Merak etmiştim. Çok geç kaldın.» Dr. Ugalde'nin babası severdi ve sevilmişti. Ama o çok ağır başlı bir adamdı. Dr. Ugalde de severdi ve sevilirdi, ayrıca bunu belirtmeye de özellikle dikkat ederdi. Ev halkının hepsi sevgisini açık açık belirtirdi.

«Merak etmene gerek yoktu. Sınıf arkadaşlarımdan birini Pamplona'ya kadar götürdüm. Çok dikkatliydim. Yemeği de Pamplona'da arkadaşlarımla birlikte yedik.» Mauro, karanlıkta babasına sıkı sıkı sarıldı. Bu sarılmaktan daha da öte bir davranıştı. Babasına sanki sınıksız yapışmış gibiydi. Ugalde, bunu ortak mutluluklarının bir simgesi saydı ve minnet duygularıyla kabullendi. Mauro'nun bu devrede eve ilk geliyordu. «Sakın meraklanma, ben gayet dikkatliyim.»

«Dikkatli olduğumu biliyorum. Tasalanmam gereksiz. Yemeği nerede yediniz?»

«San Augustin'de, 'La Vasca'da yedik.»

«O lokantayı işleten adam Hemingway'in daima orada yemek yediğini hâlâ anlatıyor mu?»

«Her gidişimde anlatıyor.» Bu sözlere ikisi de güldü. Kilitli, sürgülü kalede, havadan sudan, dinlendirici konuşmalardı bunlar. Hepsi de yerli yerindeydi. Her şey yolundaydı.

«Hadi uyu.»

«Sen de uyu.»

Dr. Ugalde, huzur içinde yatağa girip Maria'nın yanına kıvrıldı. Saat dördü geçiyordu. Vücudunu karısının kine iyice yaklaştırdı, içini çekti ve kolunu karısının vücuduna sardı.

A N A R Ş İ S T

Maria uykulu uykulu, «İşte bu güzel,» diye mırıldandı, «oğlan eve döndü.»

xxx

Sabahleyin hava soğuk ve bulutsuzdu. Otlarda ve ağaçların dallarında kırağı vardı. Kış geliyordu. Üstelik belirtilere bakılırsa, kış erken gelecekti. Yakında, o berak gökyüzü, kapkalın ve kara bulutlarla örtülecek, parlaklıktan eser kalmayacaktı. Sonra da kar başlayacaktı.

Fakat mutfak sıcaktı. Büyük sobanın yanı başındaki ağır sağlam görünüşlü masanın başında kahvaltı ettiler. Ugalde'lerin içleri de dışları da sımsıcağı. Beraberdiler. Mutfakta asılı duran dizi dizi salamlar, sarımsak ve soğanlar, kırsal bölge ve köyün köklü güçlülük, dayanıklılık ve değişmez yaşamının birer simgesiydiler.

Maria Ugalde, evinin erkeklerine hizmet ediyordu. Görevini iyi bilirdi. Erkeklerine hizmet ederken eş, ana ve kraliçeydi. Onların da Maria'ya besledikleri sevgi ve duydukları saygı daima belli olurdu. Onların birbirlerine olan sevgi ve saygıları da Maria'nın güç kaynağıydı. Kadıncağız, sessiz sedasız masadan sobaya, sobadan masaya geldi ve tekrar yerine oturup erkeklerini hayran hayran izlemeye koyuldu. Mauro'nun uzun süren yokluğu annesinin duygularını kamçılıyordu. Dion, kır saçlı, yanık tenli ve sağlam yapıydı ve hâlâ da çok güçlüydü. Dağlarda gezer durur, Urrobi ve İrati'den alabalık, ormanlardan orman güvercini getirirdi. Ayrıca, hâlâ da bir sevgili gibi Maria'ya sahip olmak isterdi. Sevişmede nazıktı sabırlıydı ve sık sık istek duyardı. Maria, bunu düşünürken gülümsedi. Günlerden Cumartesiydi. Kocasını onunla seviş-

tikten sonra rahat bir uyku uyuyacaktı. Mauro da babası gibi güçlüydü, daha yakışıklıydı, daha zayıf, daha uzun boylu ve babası gibi esmerdi. Maria, oğlunun gülmeye babasından daha meraklı olduğunu ve onun neşeli sayılabileceğini düşündü. Kadının, övüncü, sonsuzdu. Sık sık erkeklerini okşamayı alışkanlık edinmişti.

Mauro cebinden bir kâğıt parçası çıkarıp annesine verdi. «Bu hafta başka yere taşındım. Yeni adresim burada yazılı. Mendez adında bir ailenin yanındayım. Ev, Viscaina köprüsünün öbür yanında Portugalete bölgesindeki tepede, yeni San Adrian Kilisesinin karşısındaki işçi sitesinde.»

Maria gülümseyerek, «Bilbao'nun semtlerini birbirinden hiç ayıramadığımı biliyorsun,» dedi. «Ev sahiplerin iyi insanlar mı? Neyle geçiniyorlar? İyi gıda alabiliyor musun? Odan güzel mi?»

Ugalde, karısına bakıp güldü. «Evin yerini ben biliyorum,» dedi. «Hem şu sorularını teker teker sorsan iyi olur, Ana. Oğlanın üzerine düşme. O artık kendi başının çaresine bakabilecek çağa gelmiş kocaman bir adam.» Ugalde, karısının bu soruları sormasına aslında sevinmişti. Şimdi onun aynı soruları sormasına gerek kalmamıştı.

«Evet. Evet, tabii, sevgilim. Neci bunlar?»

Mauro, «Kimler?» diye sorarak annesini biraz daha uğraştırmak istedi.

«Birlikte yaşadığın kimseler. Kaldığın daire büyük mü? Kaç kişiler? Yani aile demek istedim.»

«Üç yatak odası var. Ev halkı, beş kişi, büyük baba, büyükanne, koca, karısı ve çocuk.»

«Sen nerede yatıyorsun?»

«Salonda, istendiği zaman katlanabilen portatif bir

karyolada.»

«Peki ama niye oraya taşındın?»

«Bir arkadaşla beraber olabilmek için.»

«Başka biri daha mı var? O dairede mi? Peki bu arkadaşın nerede yatıyor?»

«Portatif karyolayı paylaşıyoruz.»

«Bari temiz pak biri mi?»

Maria, kahvaltı saatini tatlı gülüşleriyle sona erdirdi. Havadan sudan konuşarak sofrayı hep birlikte topladılar. Mauro, bulaşıkları kuruladı. Ugalde, tekrar masa başına dönüp ana oğulun konuşmalarını dinledi. İyi bir oğlu ve iyi bir eş vardı. Bir zamanlar iyi bir de kızı vardı ama ne kendisinin basit tedavi yöntemi, ne de Pamplona ve Bilbao'daki mütehassısların üstün yetenekleri ne de en sonunda kızı götürdükleri Madrid'deki bilginlerin yöntemleri onu kurtarabilmişti. Basque'lılar o hiç kaynağı ve benzeri olmayan kaba dilleriyle ne demişlerdi? «Oren guziek dute gizona, kolpatzen Azkenekoah du hobira igortzen!» (Saatlerin sağanağı tümüyle insanın üzerine, yağar, sonuncusu ise onu mezara götürür.) Christina öldüğü zaman kelimelerin bir anlamı, göz yaşlarının bir değeri kalmamıştı. Ama onlar gene de yas tutmuşlar, ağlamışlar ve yeterince ağladıktan sonra da silkinip kendilerine gelmişlerdi. Ugalde şimdi de silkinip kendini toparladı. Mauro eve gelmişti. Acı düşüncelere yer vermemeliydi. Mauro'yu öylesine büyük ve derin bir sevgiyle seviyordu ki, bazan oğluna duyduğu bu sonsuz sevgi gözlerini yaşartıyordu. Ama şimdi gözyaşına yer yoktu. Maria'yı da eskiden kalma bir bağlılıkla seviyordu ve sık sık da bağlılığını, sevgisini yenilemeye çalışıyordu. Karısına, tıpkı bir soğana benzediğini, her katının altından daima tap-

taze bir benliğin belirdiğini söylemekten hoşlanırdı. Maria da kocasına sürünün Koçu olduğunu söylemekten zevk alırdı. Ama bunlar, yastık sohbetiydi. Öyle süslü ağdalı sözler değildiler, keçilerden, bahçelerden oluşan bir köyde Madrit'e yakışmayan görüntüler vardır.

«Bu insanlar, yani birlikte oturduğın insanlar neyle geçiniyorlar, Mauro? Mendez miydi adları?»

«Evet, Mendez. Sanırım adam işçiymiş.»

Ugalde, sırf bir şey sormuş olmak için, «Acaba adamın çalıştığı fabrikayı ben bilir miyim?» diye sordu.

«Şu anda bir yerde çalışmıyor. İşsiz.» Mauro, kupkuru bir fincanın içini büyük bir dikkatle kurulamaya başladı.

«Senin oraya taşınmanın nedeni bu mu?»

«Pek sayılmaz. Arkadaşımınla beraber olabilmek için taşındım. Fakat Mendez'e de yararı oluyor. Paraya ihtiyaçları var.»

«Eski evinden memnun değil miydin?»

«Yoo, memnundum.»

«Galiba o evin güzel bir kızı da vardı değil mi?»

«Aklınıza kötü bir şey gelmesin, kızı hamile bırakıp kaçmadım.» Mauro, sinirli ve öfkeli bir tavır takınmıştı: «Ayrıca o evin kızı da yoktu.»

«Mauro, biz öyle bir ihtimali düşünmedik bile. O nasıl söz öyle?»

«Oğlanı kendi haline bırak, Ana. Kendi başının çaresine bakabilecek çağa geldiğini anlatmaya çalışıyor oğlumuz. Dilediği yerde oturabilir.»

«Bu hiç de, izine benzemiyor.»

«İzin mizin değil, Mauro. Bu, senin bileceğin iş.»

Mesele, küçücük bir bulut gibi geldi geçti. Yarattı-

ğı soğuk hava da ev halkının sıcaklığı içinde kaybolup gitti.

Ugalde, «İkiniz elinizi biraz çabuk tutsanız iyi olacak,» dedi. «Basa birazdan bize gelecek.» Doktor, mutfaktan çıkarken, oğluna şöyle bir dokunmadan edemedi.

Mauro, kapının kapanmasını bekledikten sonra «Babam niye şu Basa'ya değer veriyor?»

«Arkadaş oldukları için tabii Albay, aslında çok efendi bir adam.»

«Navarra Güvenlik Kuvvetleri Birliğini yöneten subay, efendi bir adam olabilir mi hiç? Hem böyle bir adam, babamdan ne ister?»

«Ne mi ister? Sanırım dostluk. Sen Mendez'in evinde karyonalı paylaştığın delikanlıdan ne istiyorsun?»

«Ama o Muhafız Birliğinde görevli değil.»

Maria, görmeyen gözlerle dalgın dalgın tabak dolabına baktı. Sabırla, «Mauro,» diye mırıldandı. «Baban, buranın doktoru. Yani polis örgütünün tıp uzmanı, Bölge Sağlık memuru, aşı memuru.»

«Hepsini biliyorum. Eyaletteki köy doktorlarının hepsi de aynı görevleri yükleniyor. Basa, bunların hepsiyle dostluk kuruyor mu?»

«Onların hepsi baban gibi efendi adam değiller üstelik baban da Basa'dan hoşlanıyor. Sözün kısası, birbirlerinden hoşlanıyorlar, Mauro. Hem bir erkeğin de arkadaşına ihtiyacı vardır.»

«Özür dilerim.»

Maria, dönüp oğlunu öptü. «Babalar da kendi başlarının çaresine bakmak isteyen kocaman delikanlılardır. Yoksa oğullar, baba rolünü benimseyip ebeveylelerini boyunduruk altına mı almak istiyorlar?»

A N A R Ş İ S T

«Özür dilerim.»

«Sözü uzatma.»

«Sen Basa'dan hoşlanıyor musun?»

Maria, gözlerini oğluna dikti: «Evet.»

Ugalde, mutfağın kapısını açtı. «Albay Basa geldi. Sen de bizimle gel, Mauro.»

«Nereye gidiyoruz?»

«Albay bize yeni binasını göstermek istiyor?»

«Bina mı? Cezaevine bu adı mı vermiş?»

«Hayır, sadece Cezaevi diyor. Bina diyen benim. Anlayışlı olmayı öğrendim. Eğer bizimle gelmezsen, bir kaç saat senden ayrı kalacağım.»

«Geliyorum.»

«Güzel. Basa da senin gelmeni özellikle istiyordu.»

«Özellikle mi? Albayın yazlık evinden çıkmayı garanti edebilecek misin?» Köylüler, cezaevine bu adı takmışlardı. «Basa'nın Yazlıkevi,» diyorlardı.

«Garanti ediyorum. Bu gezi işine canın sıkılmadı ya?»

«Yo, hayır. Albayın Cezaevini denetleyelim bakalım. Palto giysen iyi edersin, Baba. Dışarısı adamakıllı soğuk.»

İster sürahi, taşa çarpsın, ister taş sürahiye çarpsın, daima
sürahi zarar görür.

İspanyol Atasözü

Hücre bölümünün koridoru geniş ve kurşuniydi. Duvarlar, koyu kurşuniye boyanmıştı. Çelik hücre kapıları, bunların çelik duvarları arasına bir jilet bile sığmazdı. Kapıların tokmakları yoktu. Bunların kapı olduğunu belirten özellikler de üzerlerindeki numaralar ve bir adam boyu yükseklikteki 180 derece genişliğindeki gözleme delikleriydi. Ugalde, tavandaki camla örtülü lambaların bile kurşuni ışık yaydıklarını düşündü.

Bina, bir ameliyathane gibi tertemizdi. Hastane gibi ilaç kokuyordu.

Albay Basa, kolunu Mauro'nun boynuna dolamış önden yürüyordu. Ugalde, arkadan geliyordu. Albay'ın bu babacan tavırları onu biraz meraklandırmıştı. Albay'ın iri gövdesiyle oğlunun uzun boyu, koridoru görmesini engelliyordu. Doktor, onların yanında pek küçücük kaldığını biliyordu ve öyleydi de. Bu alışılmamış küçülme duygusu onu rahatsız etmişti.

A N A R Ş İ S T

Mauro, «Kapılarda tokmak yok,» dedi.

«Bunlar sadece kontrol odasından açılabilir.»

«Tutuklular yemeklerini nerede yiyorlar?»

Albay neşeli neşeli, «Odalara servis yapılıyor,» diye karşılık verdi. «Beş numaralı hücreye bir göz atın.» Babayla oğlu, kapının önünde durduttu.

«Böyle karşıdan izlemek, tutukluların canını sıkıyor mu, efendim?» diye Mauro sordu, «Onların rahatını kaçırmış olmuyor muyuz?»

«O da ne demek oluyormuş?»

Mauro, gözünü, kapının gözetleme deliğine yaklaştırıp içeriye baktı. Hücrenin tümünü görebiliyordu.. İçerde genç bir adam vardı. Yere bağdaş kurmuş oturuyordu, sırtını da duvara dayamıştı. Kollarını göğsüne kavuşturmuş, başını duvara yaslamış, gözlerini kapamıştı. Hücrede ne bir eşya ne de bir malzeme vardı. Genç adamın başının üzerinde kollarının ancak uzanabileceği yükseklikte çelik iki halka vardı. Halkalar aşağı yukarı otuz santim arayla duvara tutturulmuşlardı. Mauro içersini izlerken, genç adam da ağır ağır kollarını başının üzerine götürüp gerindi. Gözlerini açtı. Adam, ağlıyordu.

Albay Basa, gözetleme deliğinden içeriye bakmadı. Mauro da bir an, içerdeki genç adamın ağladığını Albaya söylemeyi tasarladıysa da hemen bundan vazgeçti. Aslında gördüğü manzara unutulacak gibi değildi. Adamın ağladığını Albay Basa'ya söylemeye gönül elvermediği gibi dili de varmamıştı. Göz yaşları sadece tutuklunun göz yaşlarıydı.

Albay Basa, «Gelin, onbir numaraya gidelim,» dedi. Kolunu Mauro'nun boynuna doladı ve baba oğlu, koridorun ucuna doğru götürdü. Aceleleri yoktu. Hücre-

ler kaçıyordu ya. Ugalde gene arkadan yürüyordu.

Albay, başını sallayarak, «İçeriye bir göz at,» dedi.

Mauro, içeriye bir göz attı. Burada da hiç eşya yoktu. İçerde genç bir adam vardı. Beş numaralı hücredekinden daha büyük gibiydi. Bu adam belki de yirmi beş yaşında vardı. Tutuklu, ayakta duruyordu. Sırtı duvara dayalıydı, elleri başının üstünde yukarıya kalkıktı. Bileklerindeki kelepçe, kısa birer zincirle duvardaki halkalara bağlanmıştı. Adamın bilekleri kan içindeydi. Kolları şişmişti. Yüzü, iyice çökmüştü. Acıdan gözlerini kapamıştı.

Mauro sordu: «Bu adama ceza mı verildi? Niçin?»

«Sustuğu için,» dedi Albay, «Sen de bak, Dion.»

Dr. Ugalde, ilerlemedi. «Mauro bana anlatır.»

«Ama bir de kendi gözlerinle görsen iyi olacaktı.»

Ugalde, şu küçülmüş halinde, gözlerinin deliğe erişip erişemeyeceğini kestirememişti. Deliğe boyu yetişmezse, pek komik bir duruma düşecekti. Birden zihni bulandı, gerçeklerden uzaklaşmış gibi oldu.

Gözü, deliğe zar zor erişmişti. Ama gene de o küçüklük duygusu kaybolmadı. Basa, o dev gibi cüssesiyle yanında duruyordu.

Ne bir yatak, ne bir iskemle ne bir musluk, ne bir tas, ne bir kova ne de bir pencere vardı. Sadece kollarından duvara zincirle bağlanmış, dimdik duran bir genç adam vardı. Yüzü bir yorgunluk maskesiyle örtülüydü.

Doktor, «Adamın bileklerindeki yaraya bakmak gerekir,» dedi:

«Bunun için de sadece konuşması gerek.»

Doktor gene kırıcı olmamaya gayret ederek: «Oysa ben böyle yeni bir binada... daha şey olur sanmıştım..

A N A R Ş İ S T

Yani bazı kolaylıklar sağlanmıştı diye düşünmüştüm... Tutuklular, ihtiyaçlarını nerede gideriyorlar?»

«Çoğuna hemen her zaman kova veriliyor. Bu gördüğünüz ise, bir süre üstüne işlemek zorunda.»

Mauro, elini babasının koluna dayayarak, «Bina iyi ısıtılmış,» dedi. Konuyu değiştirmek istediği belliydi.

Basa, «Her hücrenin ısınısını dışardan ayarlayabiliriz» dedi, «Kış aylarında istersek hücreleri buz gibi soğuk bırakabiliriz. Onbir numaralı hücredeki adamı tanıdınız mı?»

«Beşinci Güç Örgütünün lideri, yani ETA'nın askeri kanadının komutanı Vincete Hierro. ETA'nın Basque dilinde Basque, Vatan ve Özgürlük kelimelerinin baş harflerinden meydana geldiğini herhalde anlamışsınızdır.» Bu garip bir hatırlatmaydı, çünkü her İspanyol bu harflerin ne anlama geldiğini pekâlâ bilirdi.

Ugalde, «Ben bu adamın hiç resmini görmemiştim,» dedi.

Mauro da alçak bir sesle, «Ben de,» diye mırıldandı.

«Ama belki sen beni biraz aydınlayabilirsin, Mauro. Ne de olsa, bu adamlarla aynı kuşaktasın.» Basa tembel öğrencilerle dolu bir sınıfta çalışkan öğrencisinden yardım bekleyen bir öğretmenin güven dolu sesiyle konuşmuştu. «Niçin? Basque eyaletleri zengin ve verimli topraklara sahiptir. İspanyanın en zengin en verimli topraklarına yani... Ama gene de bu genç adamlar, Viscaya, Alaya, Guipuzcoa ve Navarra eyaletlerinin bir bölümünü İspanya'dan ayırmak için suç işlemekten geri kalmıyorlar. Basque topraklarında da bu genç adamlardan ve kadınlardan başka hiç kimse böyle bir ayırmayı

benimsemiyor. Ancak kendi hemşerileri istemediği halde onlar, bu işi sürdürüyorlar. Sen bunun nedenini biliyor musun?»

Mauro, «Herhalde onlar böyle düşünüyor olmalı-lar,» dedi.

«Evet, orası öyle ama bu sorunun cevabı değil ki.»

Mauro, ihtiyatla, «Bu pek kişisel bir sorun olsa gerek,» dedi.

«O da ne demek? Belki de soruyu yanlış sordum. Bunun bir anlamı var mı demeliydim.»

«Onlar için çok büyük anlamı var demek. Yoksa burada olmazlardı.»

«Belki de sen bu adamların İspanyol hastalığına yakalandıklarını düşünüyorsundur.»

«O da nesi?»

«Kumar. Bu adamlar, hayatlarıyla kumar oynamıyorlar mı?»

«Belki.»

Basa, onlara koridoru işaret etti. «Gelin, öbürlerini de görün.»

Ugalde, arkada yürüyordu. Küçüğü tutuklulara, büyüğü de idarecilere ait olan mutfakları gezerlerken Doktor gene onların peşinden yürüdü. «Etimizi hep köydeki kasap Criado'nun dükkânından alıyoruz. Böylece iyi ilişki kurmuş oluyoruz. İdarecilere perşembe günleri ızgara et verilir. Tutuklular ise Azizler günü dışında hiç bir zaman et yiyemezler.» Sonra sıra idarecilerin dinlenme odalarına, kontrol odasına, radyo odasına, sorgu odalarına ve bürolara geldi. Oğlunun boynuna dolanan kol, Ugalde'ye bir çelik halka gibi görünmeye başlamıştı. Ba-

sa'nın sesi sel gibi başından aşağı akıyordu sanki. Adam, durmadan anlatıyor da anlatıyordu. Ugalde bir ara, yeni cezaevi açılalı altı ay olduğu halde Basa'nın ona yeni binayı gezdirmek için niye bu günü seçtiğini düşündü. Genç siyasi tutukluları göstermesinin sebebi neydi? Ugalde bu binanın içini görebileceğini hiç aklına getirmediği için, bu davet onu pek şaşırtmıştı. Onu daha fazla şaşırtan da Basa'nın Mauro'ya karşı takındığı şu babacan tavırlardı. Basa, Mauro'yu pek seyrek görürdü ve gördüğü zaman da hiç ilgilenmezdi. Oysa şimdi? Ugalde, küçüle küçüle, onların arkasından yürümeye devam etti.

Binayı gezdiler ve avluya çıktılar.

Dışarsının aydınlığı insanın gözünü kamaştırıyordu. Ugalde, hemen gözlerini oğuşturdu.

Basa, arkasına bakmadan, «Bizimle gel, Dion,» diye seslendi.

Mauro duralamıştı. Babasını beklemek istiyordu ama boynuna dolanan halka onu ilerlemeye zorluyordu. Ugalde de bunu farkettiler canı sıkıldı, biraz da kıskandı ve gene arkadan yürümeyi tercih etti.

Basa, hiç gereği yokken sesini yükselterek, «İki çitimiz var,» dedi. «İç kısımda kalan dikenli çit, elektrikli- dir. Bunun biraz ilersinde kırmızı tehlike işaretleriyle donanmış ikinci bir dikenli çitimiz var. İkinci çit elektrikli değil. Bir keçi bu çitten atlayamaz, serüven meraklısı çocuklar da tırmanamazlar. Halk, güvence altındadır.» Basa'nın sol kolu, çitlere doğru uzanmıştı.

Ugalde, içinden bunları biliyoruz, diye düşündü. Binanın yapılışını izlemiştik.

İki muhafız onlara yaklaşırken Basa, «Devriyeler,» dedi. «ikişer ikişer görev yapan dört devriyemiz var. Bun-

A N A R Ş İ S T

lar hiç bir zaman birbirlerinden ayrılmazlar. Daima yan- yana yürürler.» Silahlı devriyeler, yanlarından geçip gitti- ler.

Bunları bize niye anlatıyor? Tüm köy halkı biliyor bunu. Köy halkının yarısı devriyelerin çevreyi dolaşma işini kaç dakikada tamamladıklarını, adımlarının sayısını, durumlarını ve sistemlerini biliyor.

Basa, «Gece gündüz devriyeler dolaşıyor,» dedi. «Ge- celeri projektörler yakılıyor.»

Bunları da daha başlangıçta görmüştük. İlk günler- de, manastırdaki rahipler, ışıktan ve jeneratörün gürültü- sünden uyku uyuyamamışlardı.

Basa, avlunun kuzeydoğusunu işaret ederek, «Elek- trik enerjimizi de kendimiz üretiyoruz,» dedi... «İstesek dışardan da elektrik alabiliriz.»

Herkes, jeneratörün gece gündüz durmadan çalıştı- ğını duymuştu. Zamanla motorun gürültüsü onlara kendi kalplerinin atışı kadar olağan gelmeye başlamıştı. Farkına varmadan bu gürültüyü de benimseyivermişlerdi.

Albay, «Bizim haberimiz olmadan kimse içeri gire- mez,» dedi, «ve gene bizim haberimiz olmadan da kimse dışarı çıkamaz. Burası öyle aklına esenin girip çıkabile- ceği bir yer değil. Çevreyi gezmek de izine bağlı.»

Basa, dönüp bekledi, sonra seslendi: «Hadi, sende bizimle yukarı gel, Dion.» Soğuk güneş, yüzünün görün- mesini engelliyordu. Albay, o upuzun kollarını babayla oğulun omuzlarına dolayıp, kendisiyle birlikte yürümeye zorladı. Tıpkı, boyunduruk altına girmiş bir öküz gibi ilerledi, cezaevinin dış kapısına geldiler, içeri girip komu- tanın odasına geçtiler.

A N A R Ş İ S T

Cezaevi komutanı, binanın bir başka bölümünde meşguldü. Basa, masanın başına geçip oturdu. Adamın başı, koskocaman gövdesine hiç de yakışmıyordu. Daracıktı. Yüzü solgun, üçgen biçimindeydi, alnı fazla açıktı, gözleri koyu renk ve karanlık bakışlıydı. Yanakları henüz tam anlamıyla çökmüş sayılmazdı ama çökmeye yüz tutmuşlardı. Ugalde, hep Basa'nın yüzünün yorgun bir öğretmen yüzünü andırdığını düşünmüştü. Bu yüzün şu güçlü gövdede yeri yoktu.

Basa, Mauro'ya gülümserken, sevdiği öğrencisine gülümseyen bir başöğretmeni andırıyordu. Albay, ikisini de şaşırttı. «Baban benim yakın dostumdur, Mauro,» dedi.

«Evet, efendim, biliyorum.»

Ugalde, böyle bir açıklama yapmayı düşünmezdi ve bu davranışın Basa'nın da karakterine uymadığını biliyordu.

Albayda bugün bir gariplik vardı. Davranışları değişmişti, alışılmamış davranışlardı bunlar.

«Şimdi benimle açık konuş bakalım, yeni cezaevini nasıl buldun?»

Dostluktan cezaevlerine atlamak biraz garip değil miydi? Mauro içinden 'başkalarının düşüncelerine aldırıldığını bilmiyordum', veya 'Burada fare yok' ya da 'Vincente Hierro'ya sorsan iyi edersin' şeklinde bir cevap vermeyi geçirdi ama sonunda, «Ben cezaevlerinden pek anlamam,» demekle yetindi. «İçersi pek temiz.» Eh bu olumlu bir yargılama sayılırdı.

«Cezaevi komutanı Yüzbaşı Rubio, iyi bir düşünür olduğu kanısında. Seneca'ya bayılır. Başımın üzerindeki

duvarda Seneca'nın sözleri yazılı. Birinciye ne dersin?»

Mauro ile babası başlarını kaldırıp duvara baktılar. Duvarda asılı duran renkli karton üzerinde Seneca'nın şu sözü yazılıydı. «Eğer kullanmasını bilersen, yaşam yeterince uzun sürer.» Felsefeye meraklı bir polis küçük bir seminer düzenlemişti. Bu garipti doğrusu.

Mauro, «Bence çok doğru,» dedi.

«Peki sen yaşamını nasıl kullanıyorsun, Mauro?» Bu adam, aynı zamanda bir din görevlisi miydi?

«Çalışıyorum. Şu sıralarda tıp öğrenimi yapıyorum. Bu benim için en geçerli, en doğru uğraşıdır, efendim.»

«Başka hiç bir uğraşın yok mu?»

«Arasıra evime geliyorum. Şu sıralarda başka hiç bir uğraşım yok.»

«Motorlu bisikletini kullanıyorsun değil mi?»

«En ucuz taşıt aracı olduğu için kullanıyorum.»

«Bu kez, olaysız bir yolculuk mu yaptın?»

Ugalde, nedenini bilmediği bir huzursuzluk içinde onları dinliyordu. Böyle ağızdan laf almaya çalışmak Basa'nın hiç huyu değildi.

«Pek de öyle sayılmaz. Tolosa yolundan Pamplona'ya geçtik.»

«Geçtik mi dedin?» Albayın kaşları havaya kalkmıştı.

«Evet. Üniversitedeki arkadaşlarımdan biri Pamplona'lıdır. Onu da bisikletime bindirmiştim.»

Pamplonalı mı dedin? Bu arkadaşını ben de tanıyor muyum acaba?»

«Adı Jose Duarte.»

Basa, not defterine bu adı yazdı. «Yolculuğun pek de olaysız geçmediğini söyledin.»

«Evet, öyle. Tolosa'nın bu bölümüne geldiğimiz zaman lastiklerden biri patladı.»

«Bir kaza olmadı ya?»

«Hayır ama ikimiz de lastik onarmaktan anlamıyoruz.» Mauro, içinden herşeyi bu adama anlatmalı diye düşündü. Zaten o mutlaka biliyordur. «Auxilio en Carretera ekibine rastladık, bizi kurtardılar.»

«Askeri Muhafız Birliğinin de yararlı olduğu bir gerçek. İnşallah sizlere iyi davranmışlardır.»

«Evet, gayet iyi davrandılar.»

«Kaza kaçta oldu?»

Söyle. Nasıl olsa, herşeyi biliyor. «Saat on buçuğa doğru lastik patladı. Muhafızlar, on kırkbeşe doğru geldiler. Onbiri çeyrek geçe ise yeniden yola düzülmüştük.»

Ugalde bu odada fena halde sıkılmaya başlamıştı. **Oda küçüktü ve giderek de küçülüyordu. Mauro,** kendini gayet iyi idare ediyordu. Ugalde, onunla övünüyordu. Ama aynı zamanda sorguya da çekildiği kesindi.

«Sapasağlam iki genç, Pamplona'da neyle vakit geçirir? Kızlarla mı buluşuyorsunuz?»

İşte şimdi bilemedi. Ona bilmesini istediğin şeyleri anlat sadece. «Yedik içtik.»

«Bir Cuma akşamı, iki genç Pamplona'da nasıl vakit geçirebilir, bana bir fikir versene. Ben oralara gitmeyeli çok oldu. Kente vardığınız zaman saat aşağı yukarı kaçtı?»

Neler yaptığını bilmek istiyor. Ona birşeyler anlatmak zorundasın. «Gece yarısı olmuştu. Motorlu bisikleti San Augustin'de parkedip, tekerleklerine zincir bağladık. Yemek yemek için oraya dönecektik. Sonra da İrunya'ya gidip biraz içki içtik.»

ANARŞİST

«Arkadaşlarınızla karşılaştınız mı?»

Tanık istiyor. Ona tanık adı vermelisin. «Jose'nin dostlarıyla karşılaştık. Maria Raventos, babası ve annesini gördük. Raventos ailesiyle birlikte biraz beyaz şarap ve kahve içtik.»

Basa, defterine bunları da not etti.

«... Bir saatten fazla orada kaldık. Sonra biraz dolaştık ve New London Barına gittik. Bu dediğim bar, meydanın ilersinde, La Perla Otelinin yanındadır. Saati de bir buçuk yapmıştık.»

Basa, renk vermedi. «Sonra?»

«Sonra merdivenlerden San Augustin'e indik ve La Vasca'da karnımızı doyurduk.»

«Bu dediğin yer, Basque'lıların küçük lokantası mı? Yemekleri güzel mi bari?»

«Çok güzel ve üstelik çok da bol veriyorlar. Babam... Evet, babamla oraya sık sık gider yemek yerdik. Daha sonra Jose'yi evine bıraktım. Ben de üç sularında eve vardım.»

«Üçte mi?»

«Evet.»

«İrunya mı dedin? Kahvemsi bar mı?»

«Evet, efendim.»

«Meydanda öyle mi?»

«Evet, öyle.»

«Tepenin aşağısındaki Irunya Zarra'ya gitmediniz değil mi?» «Sam Miguel'deki mi?»

«Hayır, efendim. Niye sordunuz?»

«Bu sabah saat dörtte, Irunya Zarra'nın lokantasında bir saatli bomba patladı ve binayı hasara uğrattı. Bi-

ANARŞİST

nada kimse yoktu.» Basa, koltuğuna yaslandı: «Ama bina tamamen haraboldu.»

Mauro kılını kıpırdatmadan duruyordu. Hiç konuşmadı.

«Julio. Mauro'ya bu olaya karışıp karışmadığını sormaya kalkışmıyorsun ya?» Doktor, sandalyesinden ayağa fırlamıştı.

«Otur, Dion. Sen bu işi bize bırak. Bu patlamanın haberi duyulduğu zaman, sizin lastiği onaran muhafız bize durumu bildirdi. Dün gece Pamplona yakınlarında olan her öğrenci sorguya çekilecek. Adamlarıma ya da Bilbao'daki adamlarıma ne diyeceğinizi öğrenmek istedim. Onlara bir şey anlatmadan, neler diyeceğinizi öğrenmem gerekiyordu. Bu anlattıkların gerçeği yansıtıyor mu, Mauro?»

«Elbette, sözlerinin hepsi doğrudur.»

«Otur, Dion. Mauro, kendisine sorulan soruları pekâlâ cevaplandırabilir.»

Mauro da sert bir sesle, «Evet,» diye onayladı.

Basa, «Bak Mauro,» dedi, «babam, benim en iyi dostumdur. Sorguya çekildiğin zaman daima gerçeği söyle.»

«Evet, efendim. Dönüşte Pamplona'ya uğrayıp Jose'yi alacağım. O zaman sizin merkezinize de uğramam gerekecek mi?»

«Hiç bir şey yapma. Bilbao'da onların seni aramalarını bekle. Mutlaka geleceklerdir, sözüme inanabilirsin. Babam, bana Pamplona'ya uğradığını söylemişti. Ben de merkeze, senin kentte olduğunu bildirmek zorundayım. Fakat onlar gelinceye kadar bekle. Pazartesi günü televizyon, radyo ve gazete muhabirlerine haberi yayınlama izni verilmeye kadar, bomba olayı duyulmayacak. Olayı

gazetelerde okumadan niye benim merkeze ya da başkasınınkini gidesin?»

«Olanları sizden öğrendiğim için, efendim.» Mauro'nun bu sözlerinde bir minnet belirtisi vardı. Ama aynı zamanda acı bir alay da vardı.

Albay kuru bir gülümsemeyle, «Evet,» dedi, «benim mesleğimde dostluklar hiç hesaba katılmaz, delikanlı. Bekle. Daima gereksiz karışıklıklar yaratmaktan kaçınmalısın.»

«Kimin uğruna olursa olsun, öyle mi, efendim?»

«Evet, kimin uğruna olursa olsun, Mauro.» Albay, sırtıyordu. «Ben de kendi kafama göre bir rapor hazırlayacağım. Eğer aramızda geçen konuşmayla ilgili soru sorarlarsa, seni sorguya çektiğimi söylersin.»

«Teşekkür ederim, efendim.» Tatlı bir güven duygusu Mauro'nun içini ısıttı.

Ugalde, ayağa kalktı ve bu arada Basa'nın yerinden kıpırdamasına da ayrıca sevindi. Adamın yerinde oturması, Ugalde'nin büzülüp küçülmesini azaltıyordu. «Biz artık gidelim, Julio,» dedi. «Teşekkür ederim.» İnsanın yerine göre iyi bir dosta da ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı karşılanmışsa, tanrıya şükretmelidir.

«Ben sizi eve kadar götüreyim.»

«Hayır, biraz yürümeye ihtiyacım var.» Aslında oğlumla başbaşa kalmak istiyorum, demek gelmişti içinden.

«Eh, bu hafta sonu benim burada bazı işlerim olacak. Sen de Mauro'yla başbaşa kalmak isteyeceksin. Pamplona'ya dönmeden önce, Pazar akşamı seninle görüşürüm.»

A N A R Ş İ S T

Albay, baba oğulla birlikte elektrikli kapıya kadar yürüdü. Düğmeye basılınca iç kapı açıldı. Ugalde, kapıdan geçerken elinde olmadan ürperdiğini hissetti. Mauro da büyük bir dikkatle ilerliyordu. Ayaklarının altında mayın vardı sanki. Dış kapılar da açıldı ve bu kapılardan geçip dışarı çıktılar.

Basa, cezaevinin avlusundan onların gidişini izledi. Baba da oğul da başını çevirip arkasına bakmamıştı. Basa'nın onların arkasından el sallayışı da pek sevimsiz bir selamlama oldu.

Albay, tekrar cezaevine döndü ve gene komutanın masasına oturdu. Uzun, solgun yüzü pek tasalıydı.

xxx

Ugalde ile oğlu, tarlalardan geçip manastır yoluna doğru yürüdüler. Irmağın üzerindeki korkuluksuz köprüyü geçtiler. Ve yol boyunca da hiç konuşmadılar.

İki yanı ağaçlı yola vardıkları zaman Mauro, sokağın ortasında durdu.

«Bu herife arkadaş mı diyorsun sen?»

«O, benim arkadaşım, Mauro. Az önce de bunu ispatladı. Daha önemlisi, senin ve annenin dışında tek arkadaşım o.»

«Hafta sonunda burada yapılacak bazı işleri olduğundan sözetti. Ne işi var acaba? Vincenzo Hierro'nun bileklerinden biraz daha kan akıtmaya mı çalışacak?»

«Olabilir.»

«Ve sen hâlâ bu adama arkadaşım diyorsun öyle mi?»

«Vaktiyle ben daha da kötüsünü yaptım. Eğer hepi-

mize lâyük olduğumuz cezalar verilseydi, çoğumuz kendimizi celladın önünde bulurduk.»

«Sen mi? Şimdiye kadar kime bir fiske vurup canını acıttın? İyilikten başka bir şey yapmadın ki. Böyle saçına sapan sözler söylemek de nereden aklına geldi? Seni tanırım. O adamı da tanıyorum. Onunla bir bağ kurmaya hakkın yok.»

«Bağırma, Mauro.»

«Bağırmak istiyorum. Nasıl olur da...»

Dr. Ugalde, oğlunun paltosunun yakalarına yapıştı. «Kes sesini be çocuk. Sana neler yapabileceğimi ve bunları yapmayı neden düşünebileceğimi anlatayım bari. O zaman sen de susup sözlerimin sonunu beklemek zorunda kalacaksın. Beni duyuyor musun?»

«Evet, efendim.»

Ugalde, oğlunun yakasını bıraktı. «Şimdi yürümeye devam et ve öfkemi bağışla. Seni susturmak zorundaydım. Öyle avaž avaz bağırıyordun ki, sesini taa barakalardan duyabilirlerdi.» Baba oğul durup birbirlerine baktılar.

«Özür dilerim, baba.»

«Seni seviyorum, Mauro. Hem de ne kadar çok sevdiğimi biliyorsun sanırım. Hadi yürü bakaım.»

Ağaçların arasındaki yoldan yürüdüler, Güvenlik Kuvvetleri Birliğinin yeni tuğla barakalarını geçtiler. Kimsenin onları duyamayacağı bir yere gelince Ugalde, «Çok çok eskiden annenle ikimiz, yaşamla bir anlaşma yaptık,» dedi. «Nedenlerimiz vardı, Mauro. Hem de çok önemli nedenlerdi bunlar. ‘Bize yeniden huzur, seveceğimiz, büyütmekten zevk alacağımız çocuklar ver, biz de buna karşılık bilgimizi ve çalışma gücümüzü adayalım,’ dedik.

Yaptığımız anlaşma buydu. Biz sözümüzü tuttuk. Bir süre, Christina'mız vardı. Ama şimdi sadece sen varsın. Seni bütün kalbimizle sevdik. Yaşamla yaptığımız anlaşma seni korudu. Senin uğruna öldük biz. Bu sözlerle ne demek istediğimi anlayamazsın. Ama zamanı gelince her şeyi öğreneceksin. Sen de yaşamla bir anlaşma yap, Mauro, ama sakın bizimkine dudak bükme. O anlaşma senin geçmişini güvence altına aldı, bugününü sağladı ve geleceğini hazırladı. Sadece, bazı insanlara hizmet edebilirsin ama dünyayı kurtaramazsın. Bunu sakın unutma oğlum.»

Mauro, ağaçlı yolun ortasında durmuş, şaşkın şaşkın babasına bakıyordu. «Sözlerinden bir şey anlamadım.»

«Hadi, yürü.»

Konuşmadan ve birbirlerinden uzak durmaya çalışarak yollarına devam ettiler. Biraz sonra Ugalde, oğlunun kolunu tuttu: «Sözlerimden birşey anlamadığını biliyorum. Fakat bir de şu dediklerime kulak ver. Ben Basa'nın gölgesi altında değil, örtüsü altında yaşıyorum. Bunun ne demek olduğunu da bir gün anlatırım. Fakat sen öğrenimini tamamlayıp da benim yardımına muhtaç olmadan kendi yağınla kavrulacak hale gelinceye kadar bu meseleyi kurcalama. Onlarla başın derde girmesin. Büyükle babanın Luis Arrabal olduğunu da sakın aklından çıkarma. Adamların bunu bildiklerinden emin olabilirsin. Basa'nın bildiğinden emin olabilirsin. Az önce gördüğün şu Hierro, Luis Arrabal'ın yanında süt kuzusu sayılırdı. Bunu Basa da biliyor. Fakat bu gün sana bir uyarıda bulundu. Adam ne bana ne de annene, onun

Luis Arrabal'ın kızı olduğunu hatırlatmıştır. Basa, bizi bağışlamış görünüyor. Luis Arrabal ile akraba olduğumuz için bizi suçlamaya kalkışmıyor. Sen de konuşup, öfkeye kapılarak bizi tehlikeye sokma. Susup dikkatli olacak mısın?»

«Evet, Baba.» Mauro, on adım yürüdükten sonra, «Ama ben büyük babamla övünüyorum,» dedi.

«Ancak babanla övünmüyorsun değil mi?»

«Büyük babam savaşırken sen Fransa'daymışsın.»

«Evet. Tehlikeden uzak mıydım? Yoksa saklanıyor muydum?»

«Yoo, bunu düşünmedim. Sen doğuştan uysal bir insansın, baba.»

Aralarında başka bir konuşma geçmedi. Eve vardılar.

Ugalde, «Benim iki hastaya uğramam gerekiyor,» dedi, «eğer bu yıl son bir kez daha balık tutmak istersen, Anaya söyle, biraz yiyecek içecek hazırlasın. O da bizimle gelir.»

Maria, mutfakta peynir, ekmek, söğüş tavuk, bir termos dolusu kahve ve bir şişe şarabı piknik sepetine yerleştirdi.

Mauro, «Anne,» dedi, «Ugalde dedem uysal, nazik bir adamdı değil mi?»

«Evet, çok nazik bir adamdı.»

«Babam gibi mi yani?»

Maria, sepetin kapağını kapadı, «Baban çok nazik ve uysal bir adam,» dedi, sonra kollarını oğlunun boynuna doladı. «Fakat dahası var. Baban çelik yürekli bir adamdır. Tıpkı Luis Arrabal gibi.»

«Ama nasıl olur? Luis Arrabal, savaşırken öldü.»

«Mauro. Baban, köy doktorluğu yaparak yılda on

A N A R Ş İ S T

beş bin lira kazanıyor. Doktor olası diye seni Bilbao'ya göndermek uğruna dişimizden tırnağımızdan arttırdığımız parayı harcıyoruz. Babana ihtiyacın kalmayınca seni karşısına alıp pek çok şey anlatacak. Eğer o anlatmazsa, gel ben anlatayım. O günler gelinceye kadar da sabırla bekle, kendini tehlikeye atma.»

Maria, kollarını oğlunun boynundan çekmiş bir adım gerilemişti.

«İkiniz de ne demek istiyorsunuz?»

«Bizim yardımımıza ihtiyacın kalmadığı zaman gel, sorunu sor.»

«Size ne zaman muhtaç olmayacağım?»

xxx

Urrobi'nin sularında balık avladılar ve ikinci vakti böylece geçti gitti. Hava soğuktu. Bu yıl, daha fazla spor yapmaya imkân kalmamıştı. Maria, ırmağın kıyısında balık avlamaya çalışan kocasıyla oğlunu karşıdan izledi. Düşüncelerini yüzlerinden okuyamıyordu. Evde ise gün kararınca, birbirlerine duydukları ihtiyaç içinde o gergin hava kayboluverdi, tatlı tatlı konuşmaya başladılar. Fakat geceyle birlikte Dr. Ugalde'nin rüyaları da geri geldi. Bu rüyalar kötü yaratıklar ya da makinelerle ilgili değildi. Onun yuvasını tehdit eden insanlar ve onların kötülükleriyle ilgiliydi. Ertesi sabah da Mauro yola çıkmak zorundaydı.

Maria, «Arayı fazla uzatmadan gel,» dedi.

«İlk fırsatta geleceğim.» Mauro, babasına sınıksıkı

A N A R Ş İ S T

sarıldı. «Sakın benim hakkımda kötü şeyler düşünmeyin.»

«Bunu yapabilir miyiz hiç? Biz seni seviyoruz.»

Fakat Mauro, annesiyle babasını eskisine göre daha yaşlı ve çok daha yorgun bulduğunu düşündü.

Albay Basa, o gün ikindiye doğru Ugalde'nin evine geldiği zaman elinde siyah bir çanta vardı.

Her adam, kendi eserinin oğludur

İspanyol Atasözü

Albay Basa'nın siyah çantası, komutanın masasında duruyordu Albay, çantadan üç dosya çıkardı, üstte duran dosyayı açıp incelemeye niyetlendi, sonra yorgun bir tavırla tekrar kapadı. Dosyanın sağ üst köşesinde DİONİSUS UGALDE - DOKTOR kelimeleri yazılıydı. Doktorun varlığını köy halkına bildiren o pirinç tabela-da da sadece bunların yazılı olduğunu düşündü. İkinci dosyanın üzerinde MARİA - ANGELES UGALDE (AR-RABAL) kelimeleri yazılıydı, üçüncünün üzerinde ise sadece MARİO UGALDE kelimeleri göze çarpıyordu. Üç dosyadan en kalın olanı da Maria'nınkiydi.

Albay, dosyaları tekrar çantaya yerleştirdi ve çantayı büronun kasasına kilitledi. Sonra koşuşlar bölümüne gitti, onbir numaralı hücrenin gözetleme deliğinden içer-sini izlemek için hücrelerin bulunduğu koridora geçti.

A N A R Ş İ S T

Şimdi hücrede bir yatak ile bir kova vardı. Genç tutuklu artık bileklerinden duvara bağlı durmuyordu. Bilekleri sarılmıştı. Yatağa uzanmış, kan çanağına dönmüş gözlerini tavana dikmişti.

Basa hemen büroya döndü, kontrol odasından cezaevi komutanını aradı. «Yüzbaşı, bana bir ibrik dolusu kahve, birkaç sandviç ve iki fincan yollayın. Sonra da 11 Numaray ı odanıza getirtin. Ben de orada olacağım.»

Bir muhafız, kahveyle sandviçleri getirdi, sonra da iki muhafızla yüzbaşı da 11 Numaray ı getirdiler. Tutuklu odanın ortasında durup, ilgisiz ve umursamaz bir tavırla çevresine bakınıyordu.

Basa, muhafızlarla yüzbaş ıyı dışarı gönderdi. Sonra 11 Numara'ya, «Lütfen otur,» dedi.

Tutuklu oturmadı. Göz kapaklarını şaşılacak derecede ağır bir tempoyla açıp kapıyordu ve Basa'nın yüzüne bakıyordu.

Albay, adamın göz kapaklarını mahsus böyle ağır oynatıp oynatmad ığını merak etti. «Adın ne senin?»

Tutuklu, Albaya bakmaya devam etti ve cevap vermedi.

Basa, fincanlara kahve koydu, «Senin adın Vincente Hierro,» dedi, «otur da karşılıklı birer kahve içelim.» Fincanlardan birisini masanın öbür kenarına doğru itti.

Tutukluda ne bir kıpırdama oldu ne de sesi çıktı.

«Hiç değilse, karşılıklı oturup konuşamaz mıyız?»

Çıt yok.

«Senden istediğim tek şey, biraz sohbet etmek.»

Çıt yok.

«Otuz yıl susmak pek kolay olmaz.»

A N A R Ş İ S T

Çıt yok.

«Sen bilirsin.»

Basa, masasının gözünden bir kitap aldı, koltuğa yaslandı ve okumaya başladı. Bir yandan kitap okurken, yirmi dakika içinde iki fincan kahve içmiş, sandviçlerin de çoğunu yemişti. Odada sadece kitabın sayfalarının hışırtısı, kahvenin ibrikten fincana boşalırken çıkardığı şırıltı ve fincanın tabağa değmesinden doğan çingirtti duyuluyordu. Tutuklu hareketsiz duruyordu. Sanki granitten yapılmış bir heykeldi. O ağır ağır kırıştırdığı gözleri de bir an olsun Basa'nın yüzünden ayrılmıyordu. Basa, sandviçlerin hepsini bitirmeden tutuklunun yüzüne bakmadı. Bu da bir yirmi dakikasını daha almıştı. Sonra on dakika daha kitap okudu. Artık odada sadece kitap sayfalarının hışırtısı duyuluyordu.

Albay başını kaldırıp tutukluya gülümsedi.

Gözlerin ağır ağır kırıştırılmasından başka bir şey yok.

Albay, bir saat kadar ağır ağır okumasına devam etti ve bir daha başını kaldırıp adama bakmadı. Bir saatin sonunda, gözlerini kitabın sayfasından ayırmadan masanın üzerindeki zile bastı.

İki muhafızla yüzbaşı içeri girdiler ve tutukluyu hücreesine geri götürdüler. Odanın kapısı kapanınca, Basa da döner koltuğunu çevirip, yüzünü duvara döndürdü. 'Kullanılmasını bilersen, yaşam yeterince uzun sürer' kelimele-ri yazılı olan tabelayı yana çekti. Şimdi karşısında boş bir televizyon ekranı vardı. Elini arkaya uzatıp, masanın alt kısmındaki düğmeleri birer birer yoklayıp, onbir numaray-ı buldu. Tutuklu, televizyon ekranında görünmüştü. Adam, hücreye girer girmez hemen yatağına uzandı.

A N A R Ş İ S T

Gövdесinin аğırlığını yatağa bırakışı, uzun bir iç çekişini andıran bir ses çıkarmıştı. Adamın göğsü ağır ağır inip kalkıyordu. Basa, onun soluklarını da duyabiliyordu. Yüzü, terden yağlı gibi parlıyordu. Tutuklu gözlerini kapadı, soluklarını düzene soktu, kollarını da avuçları yatağa dönük duracak şekilde, iki yanına uzattı. Çok geçmeden ağzı hafifçe yana kaydı ve horlamaya başladı.

Basa, bir saniye kadar 11 Numarayı izledi. Sonra tabelayı çekti, televizyonu kapadı ve ayağa kalktı.

Yüksek sesle, «Zaferden sonra dinlenmeli,» dedi.

XXX

Bu söz, ona ait değildi ama hayranlıkla ve biraz da pişmanlık duyarak kullanıyordu bu sözü. Beş yıl önce olsa, Cezaevi komutanına karşı gelmeyi göze alıp 11 Numaranın bileklerinin demir halkadan çıkarılmasına izin vermezdi. Ayrıca adama kahve ve sandviç ikram edip, konuşmasını rica etmez, ayrıca adamın hakaret dolu sessizliğine de bir buçuk saat sabırla seyirci kalamazdı. Genç adama karşılık verirken biraz olsun sinirlenir, şu isyancı gençlerden hoşlanmadığını belirtirdi. Ama onların hiç de kötü niyetli olmadıklarını düşünürdü. İşin garibi, bu genç adamlar toplum için giderek daha büyük bir tehlike yaratmaya başladıkça, Basa'nın da şaşkınlıkla karışık hayranlık duyguları da artmıştı. Senyora Mercedes Aloys ile de ilk kez bulunduğu zaman, «Bu gençler gururlu ve cesur,» demişti. «Fakat niye hiç akılları yok anlamıyorum. Bu mücadeleyi kazanamazlar.» Canlı ve ihtirash bir dul ile ilk kez ve üstelik pek hararetle bir aşk oyununa gi-

ANARŞİST

rişmenin verdiği tatlı uyuşukluk içinde uyumaya hazırlanırken kadının mutluluk dolu bir sesle, «Zaferden sonra dinlenmeli», dediğini duymuştu. Uyku mahmurluğu içinde de kadının o günkü zaferi kendisine mi malettiğini pek anlayamamıştı. Senyorayla olan ilişkisinin başlangıç devresinde aşk oyunları bir yarışmaya benzemişti. Yarışma sona ermişti.

Üç yıl öncesinin serüveniydi bu. Aynı yıl, Basa, Ugalde'yle de tanışmıştı. Avlanmak için Burguete'ye gelen Fransızlardan birinin esrarengiz bir şekilde ölmesi üzerine soruşturma yapmak için Burguete'ye gelmişti. Turistlerin böyle esrarengiz bir şekilde ölmeleri, hükümeti siyasal bakımdan güç durumda bırakıyordu. Fransız hükümetinin temsilcileri, Madrid'e yüklenmeden, Eyalet valisi, Basa'ya yüklenmişti. Basa, ömrünü askerler arasında geçirmiş, gayet ihtiyatlı ve usta olmayı bilmişti. Pek az düşmanı vardı, ve bu az sayıdaki düşmanın da önemi yoktu. Bir grup sarhoş Fransızın bir facia havasına soktukları budalaca bir ölüm olayının, eyalet valisini siyasal bakımdan zor durumda bırakmasına ve sonunda da eyalet valisinin ona düşman kesilmesine izin veremezdi.

Ugalde, o yörenin adli doktoruydu ve üstelik iyi bir doktordur. Kurban, yolüstündeki küçük bir barın önünde çıkan kavgada aldığı yaralardan ölmemişti. Doktor, Fransızın alkol zehirlenmesinden öldüğü kanısındaydı. Fakat Ugalde, «Kendini kanize çıkarmak için Pamplona ve Fransa'dan Fransız yetkililerinin önerecekleri bir patolojistin cesedi incelemelerini teklif etsen iyi olur,» demişti. Ölen adam, Fransız konsolosluğunda çalışan önemsiz bir kişiydi. Basa, Ugalde'nin önerisini uygulamıştı. Böylece olay da Fransızların özür dilemeleri, üzüntülerini bildir-

A N A R Ş İ S T

meleri arasında unutulup gitmişti. Av partisine katılan Fransızların hepsi de önemsiz işlerde çalışan kişilerdi.

Basa, köy doktorunu sevmiştir. Onunla tam, birisinden nedense birisinden hoşlanmaya ihtiyaç duyduğu bir devrede karşılaşmıştı ve bu ihtiyaç onu alışılmamış bir dostluğa itmişti. Önce Senyora Mercedes Aloys, girmişti hayatına. Kadının kocası, Basa'nın o soğuk ve aksi karısından birkaç ay sonra ölmüştü. Sonra da Ugalde girmişti yaşantısına. O da Albay'ın özel yaşantısına fazla karışmadan onunla dostluğunu sürdürmek istemiştir. Basa, meslek hayatında böyle umursamazlığa hiç alışmamıştı. Doktorun onunla hiç ilgilenmediği belliydi. Belirtiler bunu gösteriyordu. Doktor, silik bir adamdı. Hiç soru sormazdı. Toplumda da ona fazla değer verilmiyordu. O da fazla birşey beklemiyordu ve şu basit yaşantısını değiştirmeye hiç de hevesli değildi. Belirli merakları, siyasal ilişkileri yoktu. İlginç ve dost canlısı bir hiçti bu doktor. Karısının dosyasında insanın tüylerini diken diken edici gerçekler yer almıştı. Ama aynı zamanda bu sakin yuvada o korkunç kartal örneği büyük babanın izi bile yoktu. Bu mutlu çift herkesten uzak olmaya bakıyor, sadece bunu istiyordu. Eh, aile şeceresinde bir Arrabal olunca da böyle istemeleri gerekliydi. Onlara bu hak tanınmalı ve yararlanmaları sağlanmalıydı.

Basa ve Ugalde, pek de farkına varmadan dost olmuşlardı. Ortak zevkleri, ortak yalnızlıkları ve sır saklamasını bilmeleri onları yavaş yavaş böyle bir dostluğa itmişti. Ugalde'nin Basa ile arkadaş olması, doktorun korunmasında önemli rol oynamıştı. Albay, yetkinin simgesiydi. Rejimin gölgesinden çok çatısydı. Basa için Ugalde'yle kurduğu dostluğun önemi büyüktü. Ama uzun bir

süre bu gerçeği kabul etmemişti. Albay, orduda geçirdiği bunca yıldan beri ilk kez, hiç çekinmeden, korkmadan arkasını dönebileceği iki dosta kavuşmuştu. İşte bu, içine huzur veriyordu. Ve haklıydı da. Artık hayatında biraz huzur aramak isteyeceği yaşa gelmişti.

Yalnız bir mesele onun biraz canını sıkıyordu. Albay, şu Mauro Ugalde'den hoşlanmıyordu. Erkeklerin, dostlarının çocuklarını çoğu zaman sevemediklerini biliyordu. Ama asıl mesele bu değildi. Mauro'nun budalanın biri olmasından doğuyordu tüm güçlük. Sersemin tekiydi şu oğlan. Öküz kafalının biriydi. Albayın öfkesi giderek artıyordu. Bu halde de kıtadaki av köpekleriyle başının derde girmesi tehlikesini göze aldığı o iyi kalpli dostlarıyla rahat rahat konuşamayacaktı.

xxx

Siyah çantayı kasadan aldı ve kontrol odasına telefon etti. Kontrol odasındakiler de beton kapıcı kulübesindeki nöbetçiyi aradılar. Albay Basa, cezaevinin avlusundan elektrikli kapılara doğru yürüdü. Kapılar açıldı, Albay dışarı çıktı. Zararsız dikenli çitin, zararsız kapıları açılmıştı. Albay şu sinirli halinde, buradan dışarı çıkmanın bile başına büyük dertler açabileceğini düşünüyordu. Ama o bunu yapabilirdi. Vincenzo Hierro ise yapamazdı. Yapmayacaktı Hierro, banka soygunları, adam kaçırma ve yasa dışı siyasal eylemlerinden, yasa dışı bir örgüte girmekten sanık olarak yargılanacaktı. Ve de ceza yiyecekti. Hiç kimseyi öldürmemişti: yani cinayet suçu işlememişti: otuz yıl ceza yiyecekti. Özgürlüğüne kavuştuğu zaman elli beş yaşında olacaktı. Niye bu adamların niç-

aklı yoktur? Basa, üzgün üzgün bunu düşündü.

Korkuluğu olmayan geniş köprüyü dalgın dalgın geçti. Karşıdan gelen keçi sürüsünü farketmemiş, hayvanların arasından yürüdüğünü de anlamamıştı. Genç keçi çobanı alaycı bir tavırla ona hafifçe gülümsedi. Albay, oğlanın bu davranışını çekingenliğine vermişti.

Oğlan, «Buenos dais, Senyor,» dedi.

Albay da, «Buenos dias,» diye karşılık verdi. Ugalde'yle at sırtında yolu izi bulunmayan vadilerde dolaşmaktan çiftlik mutfakları ve çiftçiler hakkında enikonu bilgi edinmişti. Doktorla birlikte hasta ziyaretlerine giderlerdi. Çiftlik sahiplerinin eşleri, konuklarına şarap, keçi, koyun ve inek sütü, serin mağaralarda sakladıkları taze peynirden ikram ederlerdi. Köylüler, aslında Muhafız Birliklerinin geleneksel düşmanlarıydılar. Şu askerler, daima onları düzene sokmakla görevli değil miydiler? Fakat Basa, burada Ugalde'nin gözleriyle de değişik bir köy yaşayışı görmüştü. Buranın insanları, o yoksul güneyin katı, yoksul ve tehlikeli köylülerine benzemiyorlardı. Güneydekiler, bir lokma ekmeğe muhtaçken buranın insanları et ve balık yiyebiliyorlardı, hem de bol bulamaç. Ayrıca temizlikleri ve güzel yemekleriyle de övünüyorlardı. Basa, genç çobanın arkasından tekrar «buenos dias» diye seslendi.

Ugalde'nin onu Carlos Echiverri'nin dağdaki evinde düzenlenen şölene götürdüğü geceyi hatırlamıştı birden. Çiftçilerin düzenledikleri bu şölene kadınlar katılmamıştı. Erkekler yemekleri pişirmişler, yemişler içmişler, bulashıkları yıkamışlar, bol bol konuşup, Carlos'un yaptığı çalgılarla dans havaları çalıp dansetmişlerdi. Şöleden sonra Ugalde'nin arabasını bıraktıkları yere geldikleri za-

man, Albay içkiden ve eğlenceden yarı sarhoş bir halde, sevinç içinde, «Dion, okuldan yeni çıkmış bir delikanlı gibi mutlu hissediyorum kendimi,» demişti. Ugalde de, «Arasıra böyle boşalmaya ihtiyacımız var, Julio,» demişti, «Keyfine bak.»

Basa gene köy halkının tümüne birden, «Buenos dios amigos,» dedi. İç dünyasının huzura kavuşmasını Ugalde'ye borçluydu. Hemen yanlışını düzeltti. Bunu, Ugalde ve Mercedes Aloys'a borçluydu.

Basa, Ugalde'nin evine vardığı zaman, doktor onu doğruca mutfığa buyur etti. Albay, köy evlerinin mutfaklarını sevmeyi öğrenmişti ve Ugalde'ler de günlerini mutfakta geçiriyorlardı.

Basa, siyah çantasını mutfak masasının üzerine bıraktı. Ah, şu çantayı sobada yakabilseydi ne iyi olurdu.

xxx

Ugalde, «Esplendido mu içersin, Julio,» diye sordu ve masanın üzerinde duran çantaya yan gözle bakarak içkiyi kadehlere doldurdu. Basa'nın dirseğinin dibinde duran bu çanta yeniye benziyordu.

«Evet, ondan içerim.»

Konyak, İspanyol malıydı. Doktor, daha pahalıya satılan Fransız konyağını satınalacak güçte değildi ama zaten o İspanyol konyağını daha çok seviyordu. Basa da bu içkiyi sevmeyi öğretmişti. Sporla hiç ilgisi yoktu. Boğa güreşlerinden de bir bale gösterisi gibi sözetmeyi beceremezdi. Şarap ve konyak türlerinden konuşurdu hep. Fransızların konyağı, İspanyollarınkinden daha kültürlü içki demekten hoşlanırdı. «İspanyollarınki duygusal kon-

yaktır. Onda bir erkeğin tümünü bulabilirsin. Daha fazla seks var...» Ugalde'ye Aloys'un dul eşi Senyora Mercedes Aloys'dan sözetmeyi düşündü. Fakat bunu yapamadı. Bir eğlence olarak başlayan ilişki sonunda arkadaşlığa dönüşmüştü. Ugalde de karısıyla sürdüğü yaşantının özelliklerinden Albaya hiç sözetmemişti. Böyle şeyler daha yumuşak, derin ve düşündürücü şeylerdi. Basa da bunu biliyordu ve onun için Senyora hakkında hiç birşey söylemedi.

«Seni hiç böyle çantalı görmemiştım, Julio.» Çanta, doktorun o korkunç rüyalarındaki canavar kılıklı yaratıklara benziyordu. «Çanta sana pek resmi bir hava veriyor.»

«Bu gün resmi olmak zorundayım, Dion.» Konuya yavaş yavaş girmeyi tasarlamıştı ama şimdi birdenbire gerçeği söylemek zorunda kalıvermişti. Köy doktorunun saflığının buna yol açtığını düşündü. «Mauro hakkında konuşmak için geldim.»

Ugalde «Kahve de ister misin?» dedi ve ifadesiz bir yüzle sobaya doğru yürüdü.

«Lütfen.»

Ugalde, kahveyi fincana boşalttı. «Öyleyse gidip Maria'yı çağırayım.»

«Buna gerek yok, Dion. İkimiz başbaşa konuşabiliriz.»

Ugalde, «Maria,» dedi. «Maria'dan hiç birşey gizlenmez.» Kaskatı bir kaya gibi hissediyordu kendini.

«Meseleyi aramızda çözümleyebiliriz.»

«Maria, Mauro'nun annesi, Julio. Gidip haber veriyim.»

A N A R Ş İ S T

Basa, mutfakta tek başına kalmış, kara düşüncelere dalmıştı. Yakın dost olan babaya budala bir delikanlıdan söz etmek zaten yeterince çirkin bir işti. Annenin de araya girmesi durumu büsbütün kötüleştiriyordu. Üstelik bu ikisi birbirlerine çok da bağlıydılar. Kendi evliliğinin de böyle olmasını isterdi. Birden kendini yapayalnız hissetti; bir bakıma dışarda bırakılmış sayılırdı.

Ugalde'ler hemen dönmediler. Döndükleri zaman da Maria saçlarını taramış, elbisesini değiştirmişti. Ağır ağır masaya yaklaştı. Kollarını böğrüne koymuş, vakur bir tavır takınmıştı. Gayet sakin görünüyordu. Basa, bu karı kocanın demir gibi insanlar olduklarını düşündü. Duygularını her zaman kontrol altında tutmayı biliyorlardı. Maria da biraz şişmanlamış olmasına rağmen hâlâ güzeldi. Basa, bu kadın Dion'un güç kaynağı olsa gerek, diye düşündü. Kadın, başını hafifçe sallayışı da saygılı bir selam veriş sayılabilirdi. Kocasının masa başına oturmasını bekledi. Sonra kendisi de onun yanına oturdu.

«Oğlumuzla ilgili bir mesele mi var, Senyor?» Bu soru çok yükseklerden gelmiş gibiydi. Albay değil de Senyor. Demek ki, Basa burada hiç kimsenin sevmediği polis kuvvetlerinin eyalet bölüğünün komutanı olarak değil de bir bey gibi muamele görecekti.

Onları beklemek ve bu arada oğullarını düşünmek, Basa'nın aile dostu ve bir danışman olarak yararlanabileceği yeteneklerini yokedivermişti. Sadece Mauro'nun akılsızca işler yaptığını söylemek niyetiyle gelmişti fakat içindeki öfke, baskın çıktı, ihtiyatlılığı elden bırakmasına yol açtı. Şu genç budala belki de Albayla arkadaşı arasına bir soğukluk girmesine yol açacaktı. Oysa bir erkeğin arkadaşlara ihtiyacı vardır. Basa, «Senyora,» diye mı-

rıldandı, «belki gerçekte hiç korkulacak birşey yoktur ama şimdilik birşeyler dönüyormuş gibime geliyor. Bana kalırsa oğlunuz Mauro budalaca işler yapıyor. Babasının ona engel olmasını istiyorum.»

Maria, adamın sözlerini kulak kesilerek büyük bir dikkatle dinlemiş, ses tonunu iyice tartmıştı. ‘Oğlunuz’ ve ‘budalaca’ kelimelerinin üzerine fazla basa basa konuştuğunu da farketmişti. «Oğlumuz Mauro, ne gibi işler yapıyor, Albay?» diye nazik bir tavırla sordu. «Mauro, her zaman sakin ve uysal bir çocuk olmuştur.»

«Eski evinden ayrılıp Bilbao’nun Portugalete Bölgesinde oturan Mendez ailesinin yanına taşındı.»

Bu eski bir haberdı. Üstelik gayet masum bir haberdı. Ugalde’nin zihninde gene o dehşet verici rüyalarının kahramanları canlandı. Karmakarışık düşüncelere daldı. Vizcaya Eyaletinin Muhafız Birliği komutanı bu mesele hakkında Pamplona’dakilerle görüşmeden Basa, Mauro’nun taşınma işini öğrenemezdi. Eğer gerçekten böyle olmuşsa, aslında başka türlü olmasına da imkân yoktu bir gün önce siyasal tutukluların cezaevini gezmeleri ve bugün de Basa’nın çantalı ziyareti başka bir amaca dayanıyor demekti.

Ugalde, «Bizim bundan haberimiz var, Julio,» dedi. «Oğlum anlattı. Orada oturan bir arkadaşıyla birlikte olmak istemiş.» Telaşlanmak yok. Paniğe kapılmak yok. Basa, birşeyler anlatmak istiyor. Anlatmasına fırsat vermeli.

Maria, «Bu Mendez işsiz kalmış,» dedi.

«Oğlunuz öyle mi dedi, Senyora?»

«Tabii. Biz bu aileyi tanımıyoruz.»

«Bu Mendez adındaki adam cezaevinde yatıyor, Senyora.»

Maria'nın ayağı, masanın altında Ugalde'ninkine dokundu. «Ne zamandan beri? Hangi suçtan ötürü cezaevinde yatıyor?» diye şaşkın şaşkın sordu.

«Dün akşam üstünden beri cezaevinde. Bilbao doklarında uygulanan yasa dışı grevi yürütenlerden biri bu adam.»

Maria, ciddi bir tavırla, «Mauro, bunu bilemez.» dedi. «Tıptan başka hiç birşeyle ilgilenmez o.»

Basa, bu sözlere inanmaya pek hevesliydi. Bu oğlan gerçekten sersemin tekiydi. Her ne hal ise, bu durumda suçlu görünmek, suçun kendisi kadar tehlikeli sayılabilir. Hattâ bu durumda suçlu olmak kadar tehlikeli denebilirdi.

Basa, «Haklı olduğunuza kesinlikle inanıyorum,» dedi. «Fakat hatalar resmi kayıtlara geçti mi bunları silmek güçleşir.» Siyah çantadan Mauro'nun dosyasını çıkardı. «Oğlunuzun hatası da not edildi. Mendez dün gece şiddetli bir sokak çatışmasından sonra tutuklandı. Grevcilerden altısı vuruldu... Olayla ilgili ayrıntılı haberleri yarınki gazetelerden ve radyo yayınlarından öğrenebilirsiniz. Oğlunun başı derde girmeden eski evine dönmesini sağla, Dion.»

«Gideceğim. Onu bu evden çıkaracağım. Teşekkürler, Julio.»

«Bilbao'da düzenlenen dosyanın bir kopyası bende var. Dosyada bu hatadan başka birşey kayıtlı değil. Ve tabii bir de ailesinin tarihçesi var.»

Maria sordu: «Büyükbabasını mı hatırlatmak istiyorsunuz, Albay?»

«Evet.»

«Gideceğim. Oğlumu o evden çıkaracağım. Mauro, siyasetle ilgilenmez.» Ugalde'ye kalsa, hemen Bilbao'ya gitmek üzere yola çıkacaktı.

Basa, «Siyasetle başkaları ilgileniyor,» dedi.

«Ne demek istediğini pek anlayamadım, Juliol.»

«Bilbao'daki yöneticiler, bizim kayıt bürosundan oğlunun geçmişi hakkında ayrıntılı bir rapor istediler.» Basa, Ugalde'lerin dosyalarını çıkardı. Dosyaları dikkatle inceleyerek «Ailesinin geçmişi öğrenmek istiyorlar,» dedi, «büyük babasının değil annesiyle babasının..»

«Yaa..» Ugalde'nin ayakları suya erdi. Bitkin bir halde, bir erkek ne yapar? diye düşündü. Gene laf çıkmadığı için ve ağzından bir söz kaçırmasının beni ele vermeye yeteceğini düşünerek oğlumdan gerçeği saklıyorum. Bunca yıl sonra genel af çıksa bile ben gene bunun dışında kalırdım çünkü cinayetten suçlular aftan yararlanamazlar ve ben oğluma benim varolmamın onun da varlığını sürdürmesi demek olacağını hâlâ anlatamıyorum. Oğlum da bilgisizliğinden ve saflığından ötürü budalaca işler yapıyor. Onun saçmalıkları da benim yaşamımın yeniden gözden geçirilmesine neden olacak. Acaba ne yapmam gerekirdi? Onu aldatmalı mıydım? Gerçeklere hazırlamalı mıydım? Ona güvenmeli miydim? Bilmiyordu. Bu konuyu sık sık aralarında tartışmışlardı. Ver her defasında da aynı sonuca varmışlardı: Oğlanı bu işlere karıştırmamalı. Gençlerin omuzlarına sorumluluk yüklememeli. Zavallı Mauro. Meğer biz onu sadece İspanya'da yapılıpılmaması gereken hataları yapmaya hazırlamışız Ugalde, «İstediyini sor, Julio,» dedi. Kendi sesi kulağına yere düşen taşların sesi gibi gelmişti.

Basa, «Sizin dosyalarınızı iyice taradım,» dedi, başını önüne eğerek. «Tabii kurallara aykırı işler yaptığımı da anlıyorsunuz sanırım.»

«Teşekkür ederim, Julio.»

«Bu dosyaları Bilbao'dakiler de didik didik edecekler. Bunu biliyorsunuz.»

Ugalde, «Evet,» dedi ve hemen siyasal bir sözcük ekledi. «Onlardan bu beklenir zaten.»

«Evet. Açıklaması gereken her nokta açıklanmalı. Anlıyorsunuz değil mi?»

«Evet.»

«Bu iş benim canımı sıkıyor, Dion. Seninle iş birliği yapmakla ben de dosyada yer almış sayılıyorum. Eğer adamlarımdan biri bunu yapmaya kalkışsaydı...»

«Gerekeni yapmalısın, Julio. Dostluk seni doğru yoldan ayırmamalı...»

Basa başını kaldırıp gülümsedi. «Ama ayıracak işte. Pek az kişiye minnet borcum var. Bunlardan biri de sensin. Başlayalım mı?»

«Evet, lütfen, başla.»

«Bu raporları incelediğim zaman en çok sizin durumunuz beni tasalandırdı, Senyora.»

Maria, bir devir öncesinin soğukkanlılığı içinde: «Bunu lütfen açıkla mısınız, Albay?»

«Babanız Luis Arrabal'dı. Vaktiyle Ramosierra'nın doktoruydu kendisi.»

«Evet.»

«1936'da iç savaş başladığı zaman Ramosierra'dan ayrıldı...» Albay biraz duraladı, dosyada Arrabal'ı kötü ün yapmış bir Cumhuriyetçi Haydut olarak nitelendiren

bölümü atlamak istiyordu. Sonra da dosyadaki notları okumaya devam etti. «Huesca'da Güvenlik Kuvvetleriyle yapılan bir savaşta öldü...»

«Babam Huesca'da öldü. Dağdaki çayırlardan birine gömüldü.» Maria, gözlerini Albaya dikmişti, yüzünde hiç bir ifade yoktu.

Basa bu sözleri not etti. «Bakın bu bilinmiyor işte.»

«Ben babamın mezarını gördüm.» Maria, «mezara bakılsın diye her yaz çobanlara para veriyoruz.» demedi. Yıllardan beri mezarın yanına yaklaşmaktan korktuklarını da açıklamak isterdi.

«Babanızın adamlarının hepsinin onunla birlikte öldüğü sanılıyor, Senyora. Siz bunu ve onu kimin gömdüğünü nereden öğrendiniz?»

«Adamlarından biri sağ kalmıştı. Babamı o gömmüş.»

«Bu adam kim? Kendisi şimdi nerede?»

«Öldü.»

Basa, konuyu fazla deşmedi. «Mauro'nun Arrabal'ın torunu olması, Bilbao'da büyük ilgi uyandıracak.»

«Julio. Benim gibi oğlum da siyasetle hiç ilgilenmez.» Ugalde hemen karşı çıktı ve bir atasözüyle kendini savunmaya çalıştı: «Geçen yılın yuvasında, bu yıl hiç kuş yok.»

«Onun Arrabal'ın torunu değil de senin oğlun olduğunu açıkça belirtmeliyiz, Dion. Oğlun bu işlere karıştığına göre, Arrabal da onun üzerine düşen bir gölge oldu.» Basa, şu Mauro'ya duyduğu öfkeyi gizledi. «Sen Ramosierra'da mı doğdun, Dion?»

«Evet. Babam oranın belediye başkanıydı.»

«Bölünmüş bir kasabada tarafsız bir kişi ha? Rapor-da böyle yazılı.»

«Halk ona güvenirdi. Akıllı bir adamdı. Onun varlığı barışı korudu.»

«İşte asıl mesele de bundan çıkıyor, Dion. Resmi kayıtlarda, İç Savaş başladığı zaman senin Fransa'da öğrenim yapmakta olduğun belirtilmişti.»

«Evet, gerçek bu. Her şey belgelerle kanıtlanmıştı. Mesele nedir?»

«Senin dosyandaki belgeler arasında, Ramosierra'daki evinize bir bomba isabet ettiği zaman evde ölenlerin de bir listesini buldum.»

«O bombayla benim ailem yok oldu.»

«Sen hariç değil mi?»

«Babam, annem, iki kız kardeşim, iki erkek kardeşim öldü. Ben Fransa'daydım.»

«Tıp öğrenimi mi yapıyordun?»

«Hayır, o günlerde henüz öğrenime başlamamıştım. Fransızcam tıp fakültesinde dersleri izlememe yeterli değildi. Paris'te ticaret yapan dayımın yanında oturuyordum. Onun üç oğlu vardı. Kuzenlerimden birinin öğretmeni bana bir yıl süreyle Fransızca dersi verdi. Ders ücretini dayım ödedi. İspanya'ya dönüp de doktorluk yapmak için izin belgesi almak istediğim zaman bütün anlatıklarım belgelerle kanıtlanmıştı.»

«Dediğin belgelerin hepsi burada Dion. Dayımın imzalı bildirisi de dosyada. Ama babanın evinde ölenlerin listesi de aynı dosyada. Listeyi köyün doktoru imzalamış Luis Arrabal yani. Senin adın da ölü listesinde yer almış. Sanırım o üzüntü ve kargaşalık içinde yapılmış bu. Bir hata mı acaba?»

«Hayır.» Maria'nın şiddetle karşı çıkması, Basa'yı şaşırttı.

«Yıllar yılı hiç kimsenin bu listeyi incelemek zahmetine katlanmadığı belli, Senyora. Bu karmaşıklığı düzeltmemiz gerekiyor. Listenin incelenmesi için bir neden ortaya çıktığına göre mutlaka birisi listeyi inceleyecektir.»

«Öyleyse, hikâyeyi bilmeleri gerekir, Senyor.» Maria, ona muhtaçtı. Onu gene insan yerine koyup Senyor diye hitabetmişti. «Bu odada sık sık tartıştığımız konulardan biridir bu iş.» Prova, prova, durmadan prova. Böyle bir açıklamayı yaparken nasıl davranacaklarını, seslerinin tonunu nasıl düzenleyeceklerini yıllar yılı aralarında tartışmalar ve defalarca provasını yapmışlardı. Pek çok geceler, İspanyol kalbini ve kafasını nelerin duygulandıracağını da hesaplamaya çalışmışlardı. İşte yıllar yılı 'Cumhuriyetçi Haydut' diye aranan bir adam vardı. Günün birinde Fransa'dan mektup göndermiş ve yıllardır yüzünü görmediği bir kızının ölmek üzere olduğunu ve onu görmek istediğini yazmıştı. Vicdanıyla mücadele ettiğini belirtmişti mektubunda. Hemen gelip geri dönecekti. Onu Bidasoa Köprüsünün başında karşılayıp kızının yanına götürmüşler, sonra tekrar köprüye getirip geri dönmesine izin vermişlerdi. Vicdan azabı çeken vicdanlı bir kimse anlayış görüp hayranlık uyandırabilir. Tekrar geri dönerse de vurulabilir. Ayrıca dramatik, romantik ve bir defa facia niteliğindeki hikâye türleri vardı... İspanyol kalbi, ateşli, intikamcı, karmaşık ve cömert olur.

Maria, elleri böğründe, konuştu: «Bakın, Senyor babam Luis Arrabal ile Dion'un babası, hemen hiç bir konuda anlaşamazlardı ama birbirlerini severlerdi. Dion kendi babasını severdi, fakat benimkine de sevgi besledi-

ANARŞİST

ği bir gerçektir. Onun doktor olmaya heveslenmesini de Luis Arrabal sağlamıştı. Bomba, Dion'un evini parçalamıştı. Ben on beş yaşındaydım ve Dion da Fransa'daydı. Diplomasını alınca geri dönecekti. Biz sözlüyüydük. Bombanın eve düştüğü gün, ben babamla birlikte Dion'un evine gidiyordum. Babalarımız, şarabına iskambil oynayacaklardı. O gün bir tek bomba atıldı. Bomba patladığı zaman eve koştu. Binanın yıkıntıları arasında insan vücutlarından kopmuş parçalar vardı. Babam, hepsinin bir odada olduklarını söyledi. Çılgına dönmüştü zavallı. Bulduğumuz parçaları kürekle toplayıp torbalara doldurduk ve bunları bahçeye gömdük. Çevreden de bize yardıma gelenler oldu. Papaz da kutsal kitabından dualar okudu. Babam, papazlardan hoşlanmazdı. Papaz, dua mırıldanırken o da homurdandı. Arkadaşı ölmüştü, Dion'dan başka ailede kim varsa hepsi ölmüştü. Sonra babam ölenlerin bir listesini yapıp belediye binasına gitti. Kapının önünde Dion'un ismini de listeye ekledi. Bunu yaparken de şöyle dedi: 'Ailesinin tümü kasaplık keçiler gibi doğrandıktan sonra Dion bir kız uğruna buralara geri dönmeyiz. Paris'i terkedip dağlara, benim yanıma gelecek, savaşmış kahramanca ölecektir. Onun ölümünü buraya kaydedelim. Nasılsa cesedi, meçhul bir mezara gömülecek, kimse onun yerini öğrenemeyecek.' Babam, ülkeyi değiştirmek istiyordu ama kadere de inanırdı. Onu bu inancından vazgeçirmeye imkân yoktu. İşte mesele bu, Senyor. Ben Dion'u bekledim. O da babamın tasarladığı gibi dağlara çıkıp savaşmadı. Öğrenim yaptı. Fakat benimle evlenmek için geri geldi. Ben de onu bekliyordum. Ve işte şimdi buradayız. Ve hâlâ çözümlenmemiş bir sürü mesele var.»

Basa, ne diyeceğini bilemeden, «Pek korkunç günlerdi onlar,» dedi.

Maria, hırsıyla, «Vahşiler,» dedi.

«Acaba Ramosierra'da, senin orada olmadığını hatırlayacak kimse yok mudur dersin, Dion?»

«Bu kasaba uğruna ordular savaştılar. Kasaba da kendi kendisiyle savaştı. Komşular, komşuları kestiler. Savaş bittikten sonra da komşular komşuları lanetlediler. Belki bilen biri çıkar. Bunu bilemiyoruz. Oraya bir kez daha Maria için gitmiştim. Orada hiç bir şey yok. Hiç yolumuz düşmüyor...» Olayı hatırlayıp anlatacak kimse yoktu. Ugalde bunu biliyordu. Ama varsınlar arasındı. Gerekli tüm araştırmalar, soruşturmalar, vaktiyle yapılmıştı. Zihinlerin hatırlama yeteneği gerektiği biçimde incelenmiş, her türlü çareye başvurulmuştu. Hem de yıllarca önce.

Bu kadar bilgi yeter. Bu liste hakkında bir açıklama yapabilirim. Dion'un adını listeye eklemek sanırım tam Luis Arrabal gibi birinden beklenecek bir davranıştı.»

Maria, bir erkeğin bir başka hemcinsini anladığı umudu içinde, «Ben babamı severdim, Senyor,» dedi. «O gece öfkeden çılgına dönmüş bir halde çıktı gitti. Onu bir daha görmedik. O devirde böyle şeyler olağandı.»

Basa, «Tabii tabii,» diye ekledi. «Özür dilerim, Senyora. O günler gerçekten korkunç günlerdi. Artık geride kaldılar. Hiç kuşkusuz o günler geçti artık. Sen de git oğlunu bu insanlardan uzaklaştırmaya bak, Dion.»

Ugalde, Basa'yla birlikte sokağa çıktı. «Bu kâğıtlar, Julion» dedi. «bütün bu dosyalar... Kuzum söylesene ba-

na, acaba hükümet bizim günde kaç kez soluk alıp verdiğimizi de biliyor mu?»

Basa, «Normal bir günde kırk iki bin kez soluk alıp veriyorsunuz,» dedi ve cezaevine doğru yürümeye başladı. Onun yarasına iyi gelecek merhem Mercedes Aloys'da vardı. Şu sersem oğlanı da bir ata bağlayıp yollarda sürüklemek en doğru iş olacaktı. Tanrı biliyordu ya, böyle yapmak gerekliydi. Basa'nın içine bir korku düştü ve bu korkusunun nedenini anlayamadı. İçindeki korku beyninde toplanıp öfkeye dönüşmüştü. Bir şey, Basa için çok önemli olan bir şey tehlikeye girmişti. Bunun nasıl ortaya çıktığını bilmiyordu. Gerçekte tehlikeyle karşıkarşıya olup olmadığından da emin değildi. Bir korkuydu sadece. Korkunun tehdidi altında kalan bir ihtiyaç. Ah o oğlandı, o Allahın belası oğlan, bütün bunları onun başına saran. Basa, meslek hayatında pek az arkadaş edinebilmiş, pek az yakınlık görmüştü. Edindiği dostlar ve gördüğü ilgi de onun için büyük değer taşıyordu. Şu ana kadar da bunun farkına varmamıştı. Ah, şu Allahın belası budala oğlan yok mu?

Budala. Dion, şimdilik pek renk vermemişti. Ama meselenin üzerinde biraz daha düşününce ne olacaktı? Maria Angeles nasıl karşılayacaktı durumu? Basa, şu kadının çok güçlü olduğunu düşündü. Dion'dan daha güçlüydü.

xxx

Ugalde, mutfığa döndü. Maria, masanın başından kalkmamıştı. Hâlâ elleri böğründe oturuyordu. Ugalde, «Bacaklarım titriyor,» dedi ve karısının başını hafifçe okşadı. «Hani şöyle bir itseler, yere düşüvereceğim.»

Maria birşey söylemedi, kendi kalbinin atışlarını duyuyordu.

Ugalde, karısının karşısına oturdu, Maria'nın yüzünü incelemeye koyuldu. Ne kadar güzeldi karısı. Saçları yüzünden geriye çekilmiş, ensesinde sımsıkı bir topuz halinde toplanmıştı. Fakat kadının yüzünde öyle katı bir ifade yoktu sadece insana dehşet veren bir soğukkanlılık göze çarpıyordu. Cildi tertemizdi, gözleri koyu renkti. Ugalde, karısının yıllarca önceki halini, genç kızlık günlerini düşündü. O zaman sadece güzeldi, gençliğin o canlılığıyla dopdoluydu; şimdi ise olgunlaşmıştı, aşk, güç, beceriklilik ve cesaret simgesi idi. Ugalde, yaşamlarının o umutsuz bir sessizlik içinde geçen günlerini hatırladı. O günlerde, Maria, kocasının elini tutup yüzüne götürür, «Dino, birbirimize sahibiz ya,» derdi. «bu her zaman bize yeter.»

Vaktiyle 'birbirimiz' Dion, Maria Angeles, Mauro ve Christina demekti. Şimdi ise Dion, Maria Angeles ve Mauro demek oluyordu. Tek vücuttular onlar. Yaşamla yaptıkları anlaşma bunu sağlamıştı. Bu da yeterdi. Gelecek Mauro'ya aitti.

Maria yumuşak bir sesle, «Dion,» diye mırıldandı. «Mauro da bir Arrabal mı?»

«O bizim oğlumuz.»

«Acaba bir şey yapmış mıdır dersin?»

«Bilmiyorum. Oğlumuz belirli bir amacı olan biriyle yaşıyor. İspanyada bu suç sayılır.»

Maria, «Onu ele geçiremeyecekler,» dedi, ayağa kalktı, mutfaktan çıktı ve hemen elinde bir İncil ile geri döndü. «Dinle beni, Dion.» İncili açıp okumaya başladı: «Ve o dedi ki, şimdi al oğlunu, en çok sevdiğin oğlun İshak'ı

A N A R Ş İ S T

al',» Maria, İbrahim Peygamber ile oğlu Ishak'ın hikâyesini, İbrahim Peygamberin Tanrı istedi diye oğlu Ishak'ı ona kurban etmeyi göze alışını okumaya devam etti. «Tanrı uğruna bile olmaz,» diyerek İncili kapadı. «Tanrı için bile olmaz. Oğlumuz kurbanlık değil .O bizim oğlumuz.»

Ugalde, «Belki de hiç birşey yoktur, Maria,» dedi.

«Bir şey olsa da olmasa da o bizim oğlumuz. İbrahim mi? O insan değildi.»

«Tasalanma, sevgilim. Ben İbrahim değilim.» Ugalde, masanın öbür tarafına geçti, karısının başını göğsüne bastırdı.

«Bunu bilmiyor muyum sanıyorsun?»

«Basa da Tanrı değil.»

«Mauro'ya git, Dion. Her ne pahasına olursa olsun, oğlumuzu alamayacaklar. Seninkini aldılar. Benimkini aldılar. Onlara bu kadarı yeter.»

Eziz insanlar o kadar hayalcidirler ki, çengeli olmayan mezbahalarda sıra sıra asılmış koyunlar hayal ederler.

İspanyol Atasözü

Portugalete’de, yeni San Adrian kilisesinin karşısındaki işçi bloklarında asansör yoktu. Mendez’ler, binanın en üst katında, yani sekizinci katta oturuyorlardı.

Deniz kenarında bir çanağın içine gömülmüş gibi duran Bilbao da hava, Burguete’ye göre daha sıcaktı. Hani bazan insana palto fazla gelir ama paltosuz da üşür ya, işte Ugalde’nin Bilbao’ya vardığı gün de hava böyleydi. Ugalde, merdivenleri, terleyerek, nelerle karşılaşacağını merak etmekten sinirleri bozulmuş bir halde, ağır ağır çıkıyordu.

Basamaklar genişti, duvarlar ise insanın gönlünü bulandıran garip bir yeşile boyanmıştı. Üzerlerinde kocaman beyaz delikler göze çarpıyordu. Ugalde, burada otu-

ran çocukların duvarları kazıyıp, delikleri meydana getirdiklerini düşündü. Her katın sahanlığına konan o küçük lambanın hafif ışığı altında bile gölgesi onun önünden geçip gidiyor, her dönemeçte arkasında kalıyordu. Dördüncü kata geldiği zaman da kendi gölgesi onda hortlak görmüş duygusunu uyandırdı. Saat gecenin onuydu. Dairelerde ne çocukların gürültüsü ne de büyüklerin konuşmaları duyuluyordu. Ama burada insanların yaşadıklarını hissedebiliyordu. Buranın sessizliği, gerçekten boş bir binanın sessizliği gibi boş değildi; dolu bir sessizlikti bu. Merdivenlerde yanından hiç kimse geçmedi.

Ugalde, kendini işçilerin karısı, annesi ya da büyük annesi yerine koydu. Elleri kolları paketlerle ya da kucağında çocuklarla merdivenleri çıkıyordu. Merdivenleri tırman dur bakalım. Dördüncü, beşinci, altıncı yedinci ve nihayet sekizinci kat. Ama işçilerin karıları, anneleri hattâ büyükannelerinin gayet güçlü, sağlam bacakları vardır. Hernani'nin binici kadınları gibi hani, ama onların kasabalarındaki apartımanlarında asansörleri vardır ve kucaklarında paket ya da çocuk taşımazlar. İşçilerin sağlam bacaklı kızları yaparlar bu işi. Ugalde, Federico Moyua Meydanındaki Carlton Otelinde bir oda tuttuktan sonra pencerenin önünde oturmuş, oğluyla karşılaştığı zaman soğukkanlı olmaya kendini alıştırmak istemişti. Caddenin karşı kaldırımındaki o güzel balkonlu, altlarında dükkânlar bulunan eski apartımanları seyrediyordu. Pembe ve soluk mavi üniformalı hizmetçi kızların kendilerini evlerinin pancurlarını açıp kapasınlar, çocukları paketleri ya da hepsini kucaklarında taşırsınlar diye köyden kente getiren Hernani'nin güçlü binici kadınlarına hizmet ediyorlardı. Pencerelelerden bakan işçi kızları,

bir erkekle yatağının akla getireceği tehdit dolu düşünceleri içinde hemen başlarını pencereden çekip Ugalde'yi kendilerinden uzak tutmak için pancurları kapamışlardı. Hiç kuşkusuz şimdi de pancurların aralığından onu gözlüyor olmalıydılar. Bu arada anneleri de merdivenleri tırmanıyordu tabii.

Ugalde ve gölgesi, sekizinci kata vardı. Adamın solukları, derin sessizliği bozmuştu.

Mendez. İki büklüm olmuş yaşlı bir adam kapıyı hafifçe araladı. Vaktiyle şişmandı mutlaka. Adamın omuzları ve göğsü çökmüştü. Pörsümüş göbeği, pantolonunun kemerinin üzerine sarkmıştı. Soluk yüzlüydü. Adam, kapının aralığını genişletmeden, soluksuz bir sesle fısıldadı, «Senyor?» Ak saçlı bir kadın da sanki adamı korumak istiyormuş gibi tam adamın arkasında durmuştu.

«Ben Doktor Ugalde'yim. Yanılmıyorsam, oğlum burada oturuyor.»

Yaşlı adam, Ugalde'yi alıcı gözüyle inceledi. «Ugalde mi dediniz?»

«Evet. Mauro Ugalde benim oğlumdur.»

Soldaki dairede bir tabak şangırtısı koptu. Kırılmayı derin bir sessizlik izledi. Azarlayan ya da üzüntü belirten sesler duyulmadı. Yaşlı adamın gözleri sola çevrildi. Karısının gözleri sola çevrildi. Ugalde'yle birlikte sessizliği dinlediler. «Çok rica ederim, oğlumu görmek istiyorum.»

«Dr. Ugalde mi dediniz? Acaba kimliğinizi belirleyecek bir şey gösterebilir misiniz?»

Ugalde, kimlik belgesini çıkarıp gösterdi. Bunun üzerine yaşlı adam kapıyı açtı, gene o fısıltıyı andıran sesiyle, «Senyor, buyrun Senyor,» dedi. Sonra gözleri

ANARŞİST

Ugalde'nin sağ elindeki doktor çantasına kaydı. Maria, 'doktor çantanı yanına al' demişti, 'doktorlar daima saygı görürler!'

Yaşlı adam saygı dolu bir sesle, «Aman, çok rica ederim, içeri buyrun, doktor bey,» dedi.

Yaşlı kadın da gülümsedi, önden mutfığa doğru yürüdü.

Yaşlı adam hemen mutfak için özür dilemeye koyulmuştu: «Oturacak başka odamız yok...» Mutfak masasına ütü bezi yayılmıştı ve ütü de hâlâ prizdeydi. Yaşlı kadın, masanın arkasına geçip durdu. Sırtı duvara dayalıydı. Avuçlarını da masanın kenarlarına dayamıştı. «Ben Miguel Mendez'im, Senyor... Büyükbabam yani. Lütfen oturun.» Yaşlı adam soluk soluğa bir sandalyeye çöktü.

Ugalde, «Benim vaktim pek az, Senyor,» dedi ve oturmadı. «Oğlum nerede?»

Mendez, apartımanın giriş sahanlığını işaret etti. «Kapısı karşıda. Kendisi içerde, çalışıyor.»

«Oğlumun odasına girebilir miyim?»

«Lütfen, buyrun, doktor.»

Ugalde, mutfak kapısına gelince tekrar durdu. Oturduğu yerde soluk alabilmek için çırpınan yaşlı adam, yüzünde korku dolu bir gülümsemeyle elleri masaya dayalı duran yaşlı kadın, koca binadaki alışılmamış sessizlik, kendisinin bu binada oluşu, ve Mauro'nun sahanlığın karşısındaki kapalı kapının arkasında otururken babasını görünce şaşırması ya da dehşete kapılması, bütün bunlar, Ugalde'nin o uykuyla uyanıklık arasında gördüğü dehşet verici rüyalar gibi gerçekten uzak şeylerdi. «Senyor, Men-

dez, sizin oğlunuz nerede?» Ugalde, bu soruyu sormak istememişti. Böyle bir niyeti olduğunu da sanmıyordu. Bu düşünce kafasına yer etmişti bile. Birdenbire bu sözler aklına gelmiş ve dudaklarının arasından çıkıvermişti.

Yaşlı adam, yerinden kalkmaya çalıştı ama gene bitkin bir halde sandalyeye çöktü kaldı. Fısıltı ya da gülme-yi andıran bir ses karısının dudaklarının arasından fırlayıverdi. «Kendisi cezaevinde, doktor. Ben kendi hesabıma, siyasetle hiç ilgili değilim.»

Bir an için Ugalde, yaşlı adamın ona kendi sözlerini tekrarladığını düşünür gibi oldu. Pek çok kimseye, pek çok kereler, aynı sözleri söylemişti. Hattâ Basa'ya da söylemişti. Kimbilir belki de sağkalan herkes söylüyordu bu sözleri. Belki de bir bakıma, şu veya bu nedenle, İspanya'daki büyük halk kitleleri de aynı sözleri tekrarlıyordu. «Sanırım, vaktiyle bazı siyasi düşüncelere sahiptiniz, değil mi?» Ugalde, kendi sesinin pek uzaklardan geldiğini düşündü. Bu konuşmanın sürüp gitmesini istemiyordu ama sanki konuşmamak elinde değilmiş gibi de sözlerini sürdürüyordu.

Yaşlı Mendez, masanın kenarlarına tutunup zorlukla ayağa kalktı. «Ben de Luis Arrabal'ı mücadeleye zorlayan amaçlar uğruna çarpıştım,» dedi. «Savaşın sonunda beni cezaevine attılar ve ölüme mahkum edildim. O sıralarda Ramon Arcan, Bilbao'daki genç Falanjistlerin (1) önderiydi ve benim kızkardeşimle evlenmek istiyordu. Kardeşim de beni bağışlayıp serbest bırakırlarsa, Ramon Arcan ile evleneceğini söyledi.» Adam omuzlarını silketti,

(1) Falanjist : İspanya İç Savaşında sağcılara verilen ad.

A N A R Ş İ S T

başı önüne düştü. «Gerçekten iyi bir evlilik oldu bu.»

«Niye Luis Arrabal'dan dem vurdunuz?»

«Oğlunuz, Luis Arrabal'ın torunu olduğunu söyledi de ondan. Arrabal benim çok değer verdiğim büyük adamlardan biridir.»

«Sizin oğlunuz da bu düşüncenize katılıyor mu?»

«Ben de olmayan şeye oğlum nasıl katılabilir?»

«Eski düşüncelerinize demek istedim.»

«Bakın doktor, oğullarımız, gözlerinin önüne serile-ni görmeli ve kendikendilerine yargıya varmalılar. İç Savaş başladığı zaman ben öğretmendim. Savaş sona erdiğinden beri de ne iş bulursam onu yapıyorum. Geceleri sokak süpürmeyi bile denedim. Oğlum bunun bilinciyle yaşıyor. O babasını sever. Doktor, eğer siz oğlumun babası olsaydınız ona ne derdiniz?»

Ugalde, nefes darlığı çeken bir kimse için fazla uzun bir konuşma olduğunu düşündü. Yaşlı adam öksürmeye başladı. Karısı hemen koştu, kocasının başını tuttu, sırtını ovmaya başladı, bir yanda da alçak sesle, anlaşılabilir şeyler mırıldandı.

Yaşlı adam, «Senyor,» diye kekeledi, «bu sabah daha Mauro dönmeden polis geldi. Odasında öteberisini aradılar. Bunu bilmeniz gerekir. Tekrar geri döneceklerini söylediler.»

«Teşekkür ederim.» Ugalde, kapıdan çıkmadan bir daha arkasına döndü. «Bu bina niye böyle sessiz?»

«Polis benim evime sık sık uğrar, doktor.»

Ugalde, sahanlığa geçti, Mauro'nun kapısına vurdu keşke öz oğluna ne diyeceğini bilebilseydi.

Kapı öyle çabuk ve öyle hızlı açıldı ki, Ugalde, kapıyı çalmaya başladığı zaman Mauro da yerinden kalkıp

kapının arkasına geçmiş olmalıydı. Bu çatık yüz, polise meydan okumaya mı hazırlanmıştı? Mauro'nun yüzü öfkeli, sert ve düşmanca bir ifadeye bürünmüştü. Hemen yumuşadı ama.

«Baba.»

Birbirlerine sarıldılar. Yaşlı Mendez, zorlukla yerinden kalkıp mutfak kapısını kapadı.

«Seni Noelden önce görebileceğimi sanmıyordum. Hangi rüzgâr seni buraya getirdi?»

«Sen. Ve de polis.»

«Evet.»

Bu anlamsız sözcükler, Ugalde'yi kızdırdı. «Evet mi? Bu da ne demek? Bana da uğradılar. Burasını aradılar. Geri dönecekler. Senin için bir dosya açmışlar. Yıllarca önce annenle benim için hazırlanmış olan dosyaları tekrar ele aldılar. Bu 'evet' de ne demek oluyor?»

«Senin bu sabah buraya geldiğinden haberim var demek istedim.»

«Buraya yerleşmeden önce Mendez ile şu doklarda uygulanan yasa dışı grev hakkında ne biliyordun?»

«Hiç.»

«Bu hafta sonu eve geldiğin zaman durumdan haberin var mıydı? Tabii, haberin olmaz mı hiç?»

«Evet, haberim vardı.»

«Eşyani topla.»

Horozlar gibi burun buruna durdular. Mauro sordu: «Ben ne yaptım?»

«Başını derde soktuktan başka annenle benim de dikkati çekmemize yol açtın.»

«Dikkati çekmenin size neden zararı dokunsun? Yaşamınız boyunca iyilikten başka birşey yapmadınız.»

A N A R Ş İ S T

«Öyle mi? Eve geldiğin zaman benim hakkımda sorular sorup duruyordun. Seni eski evine götürmek için geldim. Ondan sonra da sana gerçeği anlatacağım ve artık bir fare gibi yaşayacaksın. Hadi, toplan.»

«Eski evde bana oda bulamazlar...»

«Oraya da uğradım. Odan hazır. Toplan.»

«Peki bu yaşlı insancıkları ne yapacaklar? Beş kurşuları yok.»

«Bu insanlar senin için annenden daha mı önemli? Geleceğinden daha mı önemli? Eğer bir geleceğe sahip olmak istiyorsan hemen bu adamların çevresinden uzaklaşmak zorundasın. Eğer hemen eşyanı toplamazsan, paran kesilir. Kararım kesin.» Bu yaptığı hiç doğru değildi. Ugalde, işin böyle bir şekle dökülmesini asla istememişti. Ama bir kez ok yaydan çıktığına göre, artık başladığı işi bitirmek zorundaydı. «Mendez'in çok ciddi suçlardan sanık olarak cezaevine gönderildikten sonra da burada kalmayı nasıl düşünebilirsin? Sen budala mısın?»

Mutfak kapısı açıldı ve yaşlı Mendez ağır ağır sahanlığı geçti. Çekingen bir tavırla, «Bağışlayın beni, doktor,» dedi, titreyen elini Mauro'nun koluna dayadı. «Mauro, babanın sözünü dinle.»

Mutfak kapısı yaşlı adamın arkasından tekrar kapandı.

Ugalde, «Eşyanı topla,» dedi, «Allahaşkına topla şu eşyanı. Sonra konuşuruz.»

Mauro, asık bir yüzle eşyasını topladı.

Ugalde, mutfak kapısını vurup içeri girdi. Yaşlı karı koca, mutfak masasının başında oturuyordu. Ugalde, «Oğlumu bu evden çıkarmakla sizi de para bakımından

A N A R Ş İ S T

güç durumda bıraktığımı biliyorum Senyora,» dedi. «Fakat beni anlayacağınızı umarım...»

Kadın, «Elbette anlıyorum, Senyor,» diye karşılık verdi. «Biz de evlat ve torun sahibiyiz.»

«Öyleyse, uğradığınız zararı bir ölçüde gidermeme izin verin lütfen. Bu bir armağan değil, elden giden kazancın tazminatı olacak.» Ugalde, kadının avucuna beş bin pezeta sıkıştırdı. «Pek fazla değil ama gücüm ancak bu kadarına yetiyor.»

Yaşlı Mendez, zorlukla yerinden kalktı, parayı karısının avucundan aldı, «Doktor,» diye zorlukla konuştu, «iyi niyetli olduğunuzdan kuşku yok. Oğlumun karısı iş bulur. Kızkardeşimin kocası, şu Falanjist enişte, yardım edecektir. Daha önce de bize yardım etmişti.» Bu sözler, Luis Arrabal'ın damadının yüzüne indirilen birer tokattı sanki. «Sizin paranıza ihtiyacımız yok.» Yaşlı adam parayı Ugalde'ye geri verdi. «Ailemiz var bizim.»

Ugalde, utancından yerin dibine geçmişti. Yaşlı adamın gururunu zedelemiş ve kendini de rezil etmişti. «Özür dilerim.» Ugalde, Mauro'nun eşyasının bir kısmını yükledi ve aşağıya inmeye başladı.

Mauro, «Bunu yapmaya hakkın yoktu,» dedi.

«Biliyorum. Senin de oğlun olduğu zaman, benim yapmış olduğum pek çok şeyi yapmaman gerektiğini anlayacaksın. Bunları tartışmaya da sıra gelecek.»

xxx

Eiffel'in Viscaina Köprüsüne varıncaya kadar hiç konuşmadan yol aldılar. Bir ara Ugalde, «Sana bazı so-

A N A R Ş İ S T

rular sormak zorundayım,» dedi. «Ama bana doğru cevap vereceksin.»

«Evet, Baba.»

«Basa'ya, Cuma gecesi saat üçte eve geldiğini söyledin. Oysa eve vardığın zaman saat dördü geçiyordu. Ona niye yalan söyledin?»

«Yalan mı söyledim? Hayır, yalan değildi. Sadece yanlışmışım. Eğer sen üçte gelmedin diyorsan, gerçekten üçte gelmemişimdir. Hepsi bu kadar.»

«İrunya Zarra'da bir bomba patlatılmış. Senin bu işle bir ilgin var mıydı?»

«Hayır.»

«Bu Basque'cılar ve Özgürlük topluluğuyla bir ilişkin var mı?»

«Elbette yok.»

Ugalde oğluna baktı. Mauro'nun başı önüne eğikti. Yüzü kapkara ve öfkeliydi. Mauro hiç bir zaman yalan söylememişti. Siyasete karşı en küçük bir ilgi göstermemişti. Öyle de gencecik, çaresiz ve yaralı görünüyor ki, onu suçlamak ya da ondan kuşkulananmak istemiyorum. Bunu düşündükçe yüreğim sızlıyor: Ugalde, Mauro'ya inanmıştı. «Ben Carlton Otelinde kalıyorum,» dedi. «Üç yüz on yedi numaralı odadayım. Yarın sabah onda oraya gel. Seninle sahile gideriz, vaktiyle, sana anlatmam gereken bazı gerçekleri orada anlatırım. Çok üzgünüm, Mauro. Sana karşı hatalı, ve budalaca davrandım. Haksızlık yaptım.»

Mauro hemen uzanıp babasını öptü. Biletlerini aldılar ve köprüyü geçtiler.

xxx

A N A R Ş İ S T

Doktor Ugalde, o gece Carlton Otelinde dehşet verici rüyalar gördü.

Mauro, Rencesvalles manastırının altındaki tarlada, kazığa bağlanmıştı. On dört yaşındaydı oğlu. Yüzü açık ifadeli, henüz hatları keskinleşmemiş ve saftı. Ve insanın yüreğini paralayan bir dehşet ifadesiyle örtülmüştü. Bir grup kaba suratlı muhafız, oğlanın çevresinde halka olmuş, durmadan yüzüne işiyorlardı. Keskin sidik kokusu Ugalde'nin genzini yakmıştı. Sesini çıkaramadan bağırdı bağırdı, fakat oğluna yardım etmek için yerinden kıpırdayamadı. Gene babalık görevini yerine getirememişti. O dehşet verici rüyalarının tümünde de babalık görevini yerine getiremiyor, ailesi, onun başarısızlıklarının ve başka adamların kötü niyetlerinin kurbanı oluyordu. Ugalde, çılgın gibi yatağında doğruldu. Ağzına gelen sidiği geri püskürtmek ister gibi bir hareket yaptı.

Bir daha da sabahın erken saatlerine kadar uyumaya çalışmadı. Tam uyumaya çalışacağı sırada, aşağıdan tanga girtı duyuldu. Hemen pencerenin önüne gitti. Yaşlı bir adam, bir çek - çek arabasını sürüyordu. Arabanın üzerinde iki çöp tenekesi bir kürek ve bir de çalı süpürgesi vardı. Yaşlı adam arada sırada durup, sokağı süpürüyor, çöpleri topluyor, sonra da bunları tenekelerden birine dolduruyordu. Adamın sırtındaki cekette düğme diye bir şey yoktu. Ve yağmur da çiselemeye başlamıştı. Yaşlı adam cebinden uzunca bir ip çıkardı, bunu vücuduna bir kaç kez sarıp ucunu sıkıca bağladı. Ugalde, şu paçavralar içindeki yaşlı adama dikkatle baktı. Pencereyi açtı ve balkondan aşağı sarktı. Hayır, bu adam Miguel Mendez değildi. Fakat yaşlı Mendez'in kısık sesi hâlâ kulaklarındaydı: «Geceleri sokakları süpürdüğüm de oldu.»

A N A R Ş İ S T

Ugalde, «Bağışla beni, Mauro, bağışla beni,» dedi. «Sabahleyin sahile gideceğiz ve orada gerçeği anlatacağım.»

Ugalde, pişmanlık duyguları içinde yatağına yattı, derin bir uykuya daldı.

XXX

Baba oğul, sabahleyin Rio Nervion'un sağ kıyısı boyunca uzayıp giden yolu izleyerek sahile gittiler. Yolculuk başladığı zaman Ugalde de rahatlamış, mutluluğa kavuşmuştu. Oğluna her şeyi anlatacaktı. Mauro da durumu anlayacak ve sorumsuzca davranmayı bırakacaktı. Bu bir aile meselesiydi. Aile fertleri birbirlerine yakın olurlar. Ah bir de şu belli belirsiz merak tabakası bir kaybolabilseydi.

«Dün gece senin motorlu bisikletini unuttuk. Kaba-hat bendeydi.»

«Önemi yok. Arkadaşımın bu sabah ilk işi onu bana getirmek oldu.»

«Ha, sahi şu arkadaşının adı nedir?»

«Jose Duarte.»

«Pamplona'lı arkadaşın mı bu?»

«Evet.»

Konuşmalar pek seyrek ve kısa oluyordu. Las Arenas'dan geçerlerken Mauro, «Şu büyük villalara bak,» dedi. «Şimdi bunların çoğu büro olarak kullanılıyor ama şuna bak... Gördün mü? Bu da Falanj'cıların büyük para kesesi.»

Yanlarından yaşlı bir kadın geçti. Kadın, üzerine küçük süt güğümleri yüklenmiş bir eşeği çekiyordu.

«Fakat bir de şuna bak, Mauro. Büyük villalar artık

tirer büro oluyor, ve eşeğiyle, güğümleriyle süt taşıyan kadınlar da eskisi kadar sık görülmüyor. İspanya değişiyor. Kısacası geliyor.»

«Ama daha çok uzun yol katetmesi gerek.»

«Bekle bakalım.»

«Neyi bekleyeyim?»

«Değişimleri.»

«Değişimler beklemekle sağlanamaz ki.»

«Göreceksin.» Mauro gençti. Gençler, sabırsız olurlar. Söz söylemesi kolay. Değişiklik başlamıştı bile, hem de büyük ölçüde ve çevrelerini sarmıştı. Mauro bunu görecekti. Evet, Mauro bunu görecekti değil mi? Baba oğul birlikte felekten bir gün çalışıyorlardı. İşler yoluna girmişti. Basa da işin öbür yönüyle ilgilenecekti. Yersiz kuşkuyla bu güzel günü berbat etme. Tepeden Bermeo'ya inerlerken orta yaşlı ve yaşlı kadınların sürdükleri eşeklerle karşılaştılar. Kadınların bazıları eşeklerden daha topluydular.

«Şunlara bak, Mauro. Geçmiş, günümüze geldi. Senin de tepelerdeki çiftliklerin bu eşekler olmadan yürütülemeyeceğini aklında tutmalısın. Bu hayvanlar, bugün de işe yarıyorlar. Geçmişle içinde bulunduğumuz zaman birbirinden ayrılamaz.» Ugalde, kendini bir filozof, hükmetmekten hoşlanan bayağı mutlu bir adam sayıyordu. Güzel bir gündü bu.

«Bir kaç traktör olsaydı bari.»

«Hah, işte gördün mü? Sen hiç düşünmüyorsun. Traktörler bu tarlalarda işe yaramazlar. Şuraya bak.» Sağ tarafta tarlalar, tepelerden aşağı doğru uzanıyordu. Baba oğul birbirlerine güldüler. İzin gününde havadan sudan konuşuyorlar, beraber olmanın zevkini çıkarıyor-

lardı. Gökyüzündeki tek tük bulutların arasında güneş parlıyordu.

Biscay Körfezinin suları, yüksek kayaların altlarını kükreyen denizin o insafsız, düşüncesiz, dinmek bilmeyen dalgaları durmadan dövüyordu. Denizin gümbürtüsünü taa yukardan duyabiliyorlardı. Bermeo'ya indiler ve limanın başındaki o küçük meydanda durdular.

Yaşlı adamlar, deniz kenarındaki tahta sıralara oturmuşlar, kendi aralarında konuşuyorlardı. Orta yaşlı ve genç bir sürü erkek limanda konuşa konuşa oradan oraya gidip geliyorlardı. Kırmızı, mavi ve yeşil, sarı ve beyaz balıkçı tekneleri (Ugalde bazılarının Basque renklerine uysun diye kırmızı, beyaz ve yeşile boyandığını söylemişti) limanın ortasına demir atmışlardı. Dalgaların etkisiyle, tıpkı yüksek duvarlı bir bahçede danseden saray yosunları gibi inip kalkıyorlardı.

«Niye tekneler balığa çıkmamış?»

«Denizciler grevde de ondan.» Mauro, gözlerini limana dikerek konuştu.

«Grevdeler mi? Ne zamandan beri?»

Mauro, babasına arkasını dönmüştü: «Cumadan beri.»

«Gel, birşeyler içelim.» Oğlan benimle alay mı ediyor? Belki. Ama, niyeti kötü değil. Erkek çocuklar, zaman zaman babalarını eğlendirici bulmalılar. Bu, olumlu bir belirtiydi, babayla oğul arasındaki ilişkinin sağlam temellere dayandığını simgeliyordu. Ugalde, bilgiç bir tavır takındı. «Eğer herkes şu grev işini uygulayacaksa, grev yasası hazırlanmalı.»

«Öğrenmeye başlıyorsun.»

Bunu içinden gelerek mi söylemişti? Dediği doğru olmasına doğrudu ama böyle açık açık söylemese olmaz mıydı. Hem bu davaya iyice inanmış mıydı?

Seçtikleri bar, kalabalıktı. Tezgâhın üzeri tepeleme yiyeceklerle doluydu: pişmiş süt, peynir, tavuk ,sis, ve mürekkep balığı vardı. Barmen, bardakları tezgâhın üzerine dizdi, sonra da bara yaklaşmakta olan bir grup için bardaklara içki doldurmaya başladı. Şişeyi hiç havaya kaldırmadan içkileri doldurmuş, bu arada yere bir damla bile içki dökülmemişti.

İki bardak beyaz şarap. Bir bardağı iki pezetaya. İki bardak beyaz şarap daha. Konuşma zamanıydı artık. Üç bardak beyaz şarap. Bunca yıl süren kaçamaktan ve kararlı suskunluktan sonra şimdi konuşmak çok güçlü. «Hadi gel, limanın öbür ucuna gidelim, Mauro.»

Limanın ucunda yapayalnızdılar. Mauro, demir bir babanın üzerine oturmuş, danseden balıkçı teknelerini izleyen babasına dikkatle bakıyordu.

Ugalde, «Sana anlatacaklarım, vaktiyle benim hayatıma malolabilirdi. İç Savaş Af yasası 1967’de yürürlüğe girdi. Ama benim suçum af kapsamının dışında kaldı.»

«Senin suçun mu? Af yasası kanlı olaylar dışında her türlü suçu kapsamına alıyordu. Üstelik o devirde sen İspanya’da bile değildin.»

«Sana bildiğin ve bilmediğin şeyleri anlatacağım.»

İpin ucunu yakalarsan, sonunda çileyi bulursun-

İspanyol Atasözü

Ugalde, «Annenle ben Ramosierra'da doğduk,» diye söze başladı. «Kin ve anılarla dolu huzursuz bir kasabaydı orası. Hiç bir kin kendi adamlarından birini Belediye başkanlığına getirmeye yeterli olamadığı için babam bu göreve getirilmişti. Uzun süre de orada belediye başkanlığı yaptı.

Babam, İspanya'da doğmuş, erkeklerin en kibarı en uysalıydı. Herkes ona güvenirdi. İç Savaşın başlayacağı biliniyordu. Tıp öğrenimine başlamadan önce dil öğrenmem için beni Fransa'ya göndermesinin başlıca nedeni de buydu.

Annenin babası, yani Luis Arrabal ise çok bambaşka bir adamdı. O iri yarıydı, babam ufak tefekti. O, kabaydı babam ise çok kibardı. Fakat birbirlerini çok severlerdi. Ben ise ikisini de çok severdim. Babam, utanıyordu. Beni çok severdi ama hiç kucaklamazdı. Çocukla-

rım olduğu zaman benim sevgimi anlamaları için elimden geleni yapacaktım. Luis Arrabal, bana sevgisini davranışlarıyla anlatmıştı. Doktordu o. Beni de doktor yaptı. Çok güler, şarkı söyler, içki içer, dansederdi. Kısacası, kelimenin tam anlamıyla yaşamaya bakardı.

Fransa'ya gitmek üzere otobüse bindiğim gün savaş başlamıştı. Ailenin tümü, Luis Arrabal ve o tarihte onbeş yaşında olan annen beni geçirmeye gelmişti. Hepsi de el sallayarak beni uğurladılar. Luis'den başka herkes benim gerçekten Fransa'ya gittiğimi sanıyordu.

Ramosierra'dan yirmi beş kilometre kadar uzaklaştıktan sonra otobüsten indim. Varım yoğun paket edilmişti. Yol kenarında bir adam beni karşıladı. Eski Castile'de en güzel beyaz peyniri yapan, en iyi keçi sütünü satan bir dağ çiftçisiydi bu adam. Luis gelinceye kadar, üç gün onun çiftliğinde kaldım. Luis'e geri dönüp babama durumu anlatacağımı, savaşa katılmaya kararlı olduğumu bildirmek istediğimi söyledim. Babamı bu şekilde aldatmak istemiyordum. Luis, babama her şeyi anlatabileceğini söyledi. Ben ise bu işi kendim yapmak istiyordum. Babamla karşı karşıya oturup, erkek erkeğe konuşmalıydık. Luis, beni bilirdi. Tartışmayı uzatmadı. O gece birlikte Ramosierra'ya döndük. Ben ertesi gün hava kararıncaya kadar Luis'in evinde gizlendim. Sonra Luis ile annen yola çıktılar. Anlatıldığı gibi babamın evine iskambil oynamaya değil, babama, benim bulunduğum yeri bildirmeye gidiyorlardı.

Evimize bombanın isabet ettiği geceydi. Belki de bir kazaydı bu. Belki de sarhoş bir askerin işiydi. Milliyetçi Birlikler, kentin güneyindeydiler. Bomba da onların malıydı.

Luis ile annen bana haberi ulaştırdılar. Luis Arrabal, öfkeden çılgına dönmüştü. Ben ise önce şaşırılmış ve müthiş üzül müştüm. Sonradan bu duygularım öfkeye dönüştü. Aradan bunca yıl geçmesine rağmen hâlâ öfkemi yenmiş değilim.

O gece kentten ayrıldık. Herkes benim artık Fransa'ya vardığımı sanıyordu. Fakat Ramosierra'da bar işleten bir adam vardı. Barın müşterileri arasında her gece bara gelip kapanma saatine kadar durmadan içki içen ayyaş bir dükkân sahibi vardı. Ayyaş müşteri dükkânda kafayı çekerken, barın sahibi de gizlice dükkân sahibinin evine gider, adamın çocuksuz karısıyla sevişirdi.

Ramosierra'da adam öldürmeler o gece başladı. Luis Arrabal ile ben evden çıkmadan olaylar başlamıştı. Önce, çatışmalar pek hafif geçiyordu. Kinler, kinleri öldürüyordu. O gece daha çok evlere baskınlar yapıldı, önce **Falanjistleri** öldürmeye başladılar. Kentin değişik yönlerinden silah sesleri duyduk. Luis'in evinden çıkarken ayyaş dükkancının karısına giden bar sahibiyle karşılaştık.

Bar sahibi bana, «Fransa'da çok kalmamışsın,» dedi ve telaşla yoluna devam etti. Ayyaş dükkancı ve karısı gibi o da bir Falanjistti. O gece adamdan nefret ettim.

Luis, «Bu iş bitmeden ikimiz de öleceğimize göre, seni babanın evindekilerle birlikte ölmüş gösterdim,» dedi. «Şu herif senin burada ve sağ olduğunu biliyor. Şimdi ölmezsen, er geç seni hatırlayacaktır.

Devir öyleydi. İnsanlar kudurmuştu. Bar sahibinin peşinden gittik. Kadınlı yatağa girmesini bekledik. Sonra içeri girip ikisini de öldürdük.»

Mauro ayağa fırladı: «Onları öldürdünüz mü?»

A N A R Ş İ S T

«Öldürdük ya. O zaman silahım yoktu. Fakat babam, annem, kız ve erkek kardeşlerim, kimim varsa hepsi birden ölmüştü. Milliyetçilerin bombası öldürmüştü onları. Bombanın bilerek atılıp atılmaması önemli değildi. Önemli olan bir bombanın ailemi yoketmesiydi. Silahım yoktu. Ama onların ikisini de rahatça öldürebilirdim. Öldürdüm. Ben oradaydım.»

Mauro bitkin bir halde yere çöktü. «Bütün bunları senin o sakın, tatlı sesinden dinlemek pek garip geldi bana. Bu anlatıların babamın yaşantısıyla bir ilgisinin bulunabileceğine inanmıyorum. Hayır, inanamayacağım buna.»

«O zaman böyle sakın değildim. Kadınla adamın leşlerini görünce avaz avaz bağırdım. Kana kan istemiştik. Benimkinin yerine onların kanını akıtmıştık. Ölmüş babam dışında, her İspanyol gibi ben de kan istiyordum. Sel gibi kan aksın diyordum. Toprağı iyice kana buladık.»

«Anlatacakların bu kadar mı, yoksa başka şeyler de mi var?»

«Var, hem de çok var. Bir yıl daha var. O gece bisikletlere binip dağ çiftçisinin evine giden yola ilerleyebildiğimiz kadar ilerledik. Yol iyice bozulunca da bisikletleri çiftliğe kadar taşıdık ve oraya varınca da samanlığa sakladık. Orada Luis'i bekleyen adamlar vardı. Büyükbaban, epey zamandan beri bugünlere hazırlanmış. Silah, cephane ve bol miktarda ilâç depo edilmişti. Bunların çoğu da Luis'in yardımıyla oradan buradan çalınmıştı. O dağlar bizim eğitim kamplarımızdı. Luis, Almanların, İngilizlerin ve Fransızların savaş yöntemlerini incelemişti. Atlı muhafız birliği askerlerini dağ yollarında tuzağa

ANARŞİST

düşürüyorduk. Nihayet onlar da tek başlarına dağ yollarında dolaşmaktan çekinmeye başladılar. Luis komutanımız ve doktorumuzdu. Ben de hastabakıcıyım. Fakat orası Nola bölgesiydi ve bizim için giderek daha tehlikeli bir bölge olmaya başlamıştı. Çiftçilerimizi öldürüp, ürünlerini almışlardı. Oysa bizler, dağ çiftçilerinin koyunları keçileri ve peynirleriyle besleniyorduk. Ama sayımız pek azdı. Ancak adamları tuzağa düşürebilsek kendimize yiyecek ve malzeme bulabiliyorduk. Çok geçmeden adamlar güçlendiler, bizim çete onlarla başa çıkamaz oldu. Biz de dağılıp kuzeye gittik. Biscay'e ve Basque örgütüne ulaşmamız da böyle oldu. Demir Halka Savaşı sürüp gidiyordu. Mola, bu savaşı sona erdireceğini açıkladı. Ama dediğini yapması hayli uzun sürdü. Eğer Fransa'dan yardım malzemesi gelirse, bunları bizimkilere ulaştırabilmek için İrun'a gönderilmişti. İşte senin tanıdığın Luis Arrabal da burada doğdu.

Fransa'ya açılan kapıyı kapamak amacıyla Navarra ve Aragon'daki birlikleri harekete geçirmişlerdi. İtalyan havacıları ve ağır silâhları da onlarla birlikte gelmişti. Bizim hiç uçağımız yoktu. Ağır silâhımız ve cephanemiz de yoktu. Tüfek sıkıntısı çekiyorduk. Barcelona bize bin tüfek vermeyi önerdi ama onlarda da cephane yoktu. Fransa'daki Basque örgütünün aracılığıyla keskin bıçak getirtebildik. Hepimiz bıçak kullanmakta usta kesilmiştik.

Gündüzleri İrun yöresinde bizi santim santim geri püskürtüyorlardı. Geceleri, onlar uçaklarını kullanamayınca da geri püskürtme sırası bize geliyordu. Geceleri onların aralarına sızıp tethiş olayları yaratıyorduk. Bir gün Luis, ırmağı geçip Fransa'ya ulaştı ve üzerinde kır-

mızı harflerle ARRABAL kelimesi yazılı bir sürü kart getirdi. Gece baskınlarında bu kartları yanımızda taşıyorduk. Öldürdüğümüz adamların üzerlerine bu kartlardan birer tane bırakmayı adet edinmiştik. Bir gece aşağı yukarı bir kilometrelik bir sahada ölülerin üzerinde Arrabal kelimesi yazılı kart bulunuyordu. Arrabal her yerdeydi. Ünlü Arrabal doğmuştu.

Ama onlar da adım adım ilerleyerek bize yaklaşıyorlardı. Derken Fransız komünistleri, Guadalupe’de tutsak ettikleri ünlü Falanjistleri kurşuna dizdiler. Biz de hemen İrun’u ateşe verdik. Düşman ateş hattını yarıp üzerimize gelemedi. Ancak yangının hafif olduğu bölümlerden tek tük sızabildiler, biz de karşımıza çıkanı temizledik. Onları öldürmek bizim için karşı konuımasına imkân olmayan bir ihtirastı. Elimizde onları öldürmeye yarayacak hiç bir silâh kalmayınca kadar da bu öldürme ihtirası sürdü gitti.

Luis nihayet, ‘Artık çekip gitme zamanı geldi,’ dedi.

Bidasoa’nın karşı kıyısına yani Fransızlara ait kıyıya yüzdük. Köprü, göçmenlerle dolmuştu. Fransızlar, kadın erkek, çoluk çocuk, kıyıda durmuşlar bizi izliyorlardı. Orada durmuşlar, katliamı da izlemişlerdi. Taa Biarritz’den bile otobüslerle buraya gelenler vardı. Bu insanlar boğa güreşi izlemeye gelen seyircilere benziyorlardı. Şu Fransızlar garip insanlardır.»

Mauro, afallamış bir halde babasına baktı.

Ugalde, başını çevirmiş, limandaki teknelere dalgın dalgın bakıyordu. Tekneleri görmüyordu bile. Kendini iyice hikâyesine kaptırmıştı. Geçmiş günlerden başka bir şey görmüyordu gözleri. Denizin yükselip alçalan dalga-

A N A R Ş İ S T

larının sesini duymuyordu. Sadece geçmişin seslerine kulak vermişti.

Ugalde, «O günlerde,» dedi, «dağların Fransızlara ait yörelerinde gizlenen Basque'lılar, gerçekten Basque'liydi. Bize yiyecek giyecek verdiler, barınak buldular, silâh buldular.

Silâh bulmak için İrun'dan Barcelona'ya giden arkadaşlarımızdan orada olup bitenleri öğrenebiliyorduk. Siyasal entrikaları, cinayetleri ve iç çekişmeleri haber almıştık. Katiller Geçidinin hikâyesini de biliyorduk. Rus Komünistleri, ortadan kaldırmak istedikleri İspanyol Komünistlerini ve Anarşistlerini bu geçitte öldürüyorlardı. Hem de o güzelim Sitges koyunun doyulmaz manzarasını seyrede seyrede ölüyordu İspanyollar.. Luis, 'bu iş bize göre değil,' dedi. 'Biz sadece İspanya için savaşacağız. Sadece ve sadece İspanya için... İspanya için...'

Luis'in sesini hâlâ duyuyorum.

Daha sonra burjuvaları Sitges koyunun üzerindeki kayalıklara götürüp orada öldürdükten sonra kayalardan aşağı atanların Anarşistler olduğunu öğrendik. Anarşistlere ve Burjuvalara işkence yapıp onları öldürenler, Komünistlerdi. Ölüm nedeni de sadece Anarşist ve Burjuva olmalarıydı. Luis, 'bu iş bize göre değil,' dedi, 'biz sadece İspanya için savaşacağız.'

Biz sadece Falanjistleri öldürdük.

Fransız Basque örgütüne bağlı çiftçilerin bize verdikleri silâhlar gayet kötüydü. Daha iyi silâhlanmamız gerekiyordu ve paraya da ihtiyacımız vardı. Luis'in ilk çetesi dokuz kişiden oluşmuştu. Luis bir de Lesaca'da şansımızı denememizi istedi. Kara yoluyla Lesaca sınırdan onyedi kilometre uzaktadır. O zamanlar yol bir patika-

dan pek farklı değildi. Dosdoğru dağdan aşağıya inersen yol sadece altı kilometredir.

Baba oğlu, iş aramaya gittik. Bugün Huartes'lerin fabrikasında iş bulunabilir. O devirde yol yapımında, ya da kentin arkasındaki tepelerin eteklerinde işletilen madenlerde iş bulunabiliyordu. Madenlerde para ödeniyordu. Guipuzca Bankasının yetkilileri her hafta Cuma günleri para getirip küçük meydandaki bir kira evinde ayrılan bir odaya saklıyorlardı. Kentin hemen dışında bir Askeri Muhafız Birliğine ait barakalar vardı. Savaş yüzünden kentteki erkeklerin çoğu askere alınmıştı. Nihayet bir cephanelikte iş bulduk. Bir hafta içinde de istediğimiz her şeyi öğrenmiştik. Muhafızların devriye yöntemlerini, cephanelikteki dinamitlerin nasıl saklandığını, paranın nasıl geldiğini, ve nerede korunduğunu biliyorduk. Adamlar, haftada altı gün çalışıyorlardı. Pazar günü yanımıza biraz ekmek ve bir şişe de şarap alıp sınırın karşısındaki tepeye gezmeye gittik. Öbür arkadaşlarla orada buluşacaktık.

Sonra beş gün daha yani Cumaya kadar çalıştık. Üç ayrı cephanelikten dinamit almıştık. Hepsini de güzelce saklamıştık. Cuma gecesi, arkadaşlarımız geldi, Lesaca çevresini kontrol altına aldılar. Adamlardan ikisi, yolu tuttu, ikisi devriye askerlerini tuzağa düşürmekle görevlendirildi. Biri nehrin karşı kıyısına dinamit taşıdı. Geri kalan işleri de bizim dört kişilik grubumuz üzerine almıştı. Barakalarda da beş muhafız bulunduğunu biliyorduk. Altıncı muhafız, geceyi, bankanın para kasası olarak kullandığı evin önünde nöbet tutarak geçiriyordu.

Dinamiti barakanın yanına ve ahırların bulunduğu bölüme yerleştirdik. Baraka, ahşap bir binaydı. Atlar

bizi farkettiler ama Muhafızlar birşey anlamadı. Daha sonra Luis'le ikimiz meydana gittik.

Meydanda görevli muhafızı uzun süre bekledik. Adam, durmadan aşağı yukarı, aşağı yukarı geziniyordu.

Luis, bıçak kullanmakta pek usta olmuştu. Zaten meydana giderken de yanımızda bıçaktan başka bir silâh yoktu. Luis, her gün dört saat bıçak atma denemeleri yapmıştı. Luis, bıçaklar için, 'bunlar bizim sessiz dostlarımız,' diyordu. Nihayet büyükbaban koluma dokundu. Bunun üzerine ben de meydana dolaşp, öbür köşeden meydanın ortasına doğru yürüdüm. Muhafız, ayak seslerimi duymuştu. Hemen bana doğru geldi, durmamı söyledi. Bıçağın hışırtısını ve adamın boğuk feryadını duydum. Adamı, barakanın arkasındaki tarlaya götürdük. Şimdi ölü muhafızın şapkası, kurşunları, tüfeği ve tabancası bizim olmuştu.

Luis, kapıyı vurdu. Muhafızın şapkası başındaydı, cephaneliği de omzuna asılıydı. Kapıyı daha hızlı vurmaya başladı, öyle ki, sonunda kent halkının gürültüyü duyup ayaklanmasından korktuk. Fakat biraz sonra kadın, küfürler yağdıra yağdıra kapıya geldi. Luis de ona banka memurunu çağırmasını, ona San Sebastian'tan haber getirdiğini bildirdi. Kadın, bize küfürler yağdıra yağdıra kapıyı açar açmaz, içeriye daldık. Banka memurunu bulduk, adam kasayı açtı; parayı bir torbaya doldurduk, kadını, kocasını ve banka memurunu karyolaya yanyana bağladık.

Luis, 'Onlara bu işi yapanın Arrabal olduğunu söyleyin,' dedi. 'Bu ismi aklınızda tutun — Arrabal, Arrabal, Arrabal Muhafızlara ve Falanjistlere bunu yapanın Arrabal olduğunu söyleyin.'

ANARŞİST

Adam, 'Biz Falanjist değiliz,' dedi.

Banka memuru da, 'Ben Falanjist değilim,' dedi.

'Öyleyse sesinizi çıkarmayın da geri dönmeyelim. Onlara bu işi yapanın Arrabal olduğunu söyleyin.'

Ahırın arkasındaki tarlaya gittik, atlarımızı aldık, fakat bu kez bizi duymuşlardı. Samanları ateşe vermek benim görevimdi. Aksi gibi Muhafızlar da koşuyorlardı. İkisi barakaların yanındaki dinamitlerin patlamasıyla öldü, öbür ikisi de ahıra koşarken kurşunla öldüler. Baraka yanıyordu ama adamlardan biri atları tuttu, biz de dört tüfek, dört tabanca, iki sandık tüfek kurşunu, bir sandık da tabanca kurşunu aldık. Şapka, kemer ve meşin tabancalık aldık. Daha sonra da ölü muhafızların üzerlerindeki silâhları, kurşunları, şapkaları, kemerleri ve tabanca kılıflarını topladık. Adamları iki ata sıkıca bağladık. Köprüye koştuk. Köprüde bekleyen adam, köprünün tam ortasında bir delik açtı. Diğer adamlarla dağda buluştuk. Onlarda da tuzağa düşürülmüş muhafızlardan alınma silâh ve cephane vardı. Sınırı geçtiğimiz zaman gün ağarmak üzereydi. Bu, bizim ilk baskınımızdı. Artık hepimiz tepeden tırnağa silâhlanmıştık. Bütün gece adamların dağda bizi arayışını izledik. O gecedен sonra da adamları sık sık gözetledik.

Bizim haydut olduğumuzu söylüyorlardı.

Bize haydut dediler. Oysa bizler askerdik.

Milliyetçiler, Biscay Koyunu ele geçirmişlerdi ama Bilbao'yu da almaları gerekiyordu. Dağların kenarından Barcelona'ya doğru ilerliyorlardı. Yarı yola geldikleri zaman bizim de elli adamımız olmuştu. Hepsine de silâh verebilmiştik. Biz o dağları iyi bilirdik. Dağlardaki mağaralarda, Fransızlara ait bölgedeki çoban kulübelerinde,

kazdığımız derin çukurlarda ve sınırın berisindeki çiftlik evlerinde barınıyorduk.»

Ugalde, anılarına dalmış gitmişti. Uzun süre konuşmadı.

Nihayet Ugalde, «İşte o zaman insanları tanıdım,» dedi. «Çiftçilerin bankadan ve para işinden haberleri vardı. Bir keresinde koyunlarını kesmemize göz yummuşlardı. Ama şimdi bize yaptıkları her türlü yardımın karşılığını istiyorlardı. Dereler kuruduğu zaman verdikleri su için bile para istiyorlardı. Herşeyi satıyorlardı kısacası. Kar başlayınca yaşamak da zorlaştı. Çobanlar ücretleri arttırdılar. Her zaman istedikleri parayı veriyorduk. Bize asla ihanet etmediler. Para istiyorlardı sadece.

En fazla on kişilik gruplar halinde saldırıya geçiyorduk. Bazan grupları beşer kişiden de oluşturunuyorduk. Bu gruplar, her gece bir başka yörede saldırıya geçiyorlardı. Kimi gece doğuda, kimi gece batıda, kimi gece gene doğuda baskın yapıyorlardı. Belirli bir plânları yoktu. Adamlar, bizim çok hızlı hareket ettiğimizi sanıyorlardı. İşte efsanelerden bazıları da böyle doğdu— nasıl oluyordu da biz böyle hızla oradan oraya gidebiliyorduk? Gerçekte durumumuz böyle değildi.

Kar başlayınca, fırtınalardan yararlanıp izlerimizi yok ediyorduk. Kar, fırtınası başlayınca Muhafızları dağlara çekiyor, orada tuzağa düşürüyorduk. Zamanı ve yeri daima biz seçiyorduk. İçimizden bazıları, muhafızları dağda tuzağa düşürmeye çalışırken diğerleri de aşağıda onların barakalarına saldırıyorlardı. Muhafızların atlarını öldürüp, yiyeceksiz kaldığımız zamanlarda bunları yiyorduk. Luis bizim beynimizdi ve çoğu zaman da cesaret kaynağımızdı. Ancak Milliyetçiler, Barcelona'ya doğ-

ru yayılmaya başlayınca, banka memurları ve maden yöneticileri de daha cesur olmaya başladılar. Dün Cumhuriyetçiydiler. Şimdi ise Milliyetçi olmuşlardı.

İşte onun için bu adamlar bizi oyalayacak ya da bizi reddedecek olurlarsa, onları öldürüyorduk. Zararsız banka memurları. Cesur olmaya çalışan dazlak yöneticiler. Onları öldürenler af yasasından yararlanamaz. Bu arada kimi sağ bırakırsak, 'Onlara bunu yapanın Arrabal olduğunu söyle,' diyorduk. Arrabal ismini bir dehşet simgesi olarak çevreye yaymaya çalıştık. Önüne geçilmez bir ihtirastı bu. Luis'in efsaneleşmesi de böylece sağlandı. Arrabal korkusunu çevreye yaydık. Korkunç bir silâh gibiydi bu. Muhafız devriyeleri ne kadar kalabalık olurlarsa olsunlar, bu isimden korkuyorlardı. Savaşan adamın bir numaralı düşmanı ölüm değil korkudur. Korku, ölmü davet eder.

Fakat biz hiç bir zaman Milliyetçi Orduyla savaşmadık. Korktuğumuzdan değil de akıllı olduğumuzdan böyle davranıyorduk. Bizim ekmeğimiz Muhafızlardı. Bunlar sayıca daha azdılar, pek öyle iyi silâhlendirilmemişlerdi, yardım görececek durumda değildiler, onları yenmek kolaydı. Bankalar bizim ekmeğimizdi. Ordu Huesca'da ilerleyip Lerida ve Zaragoza'ya doğru yayılırken ona engel olmak için yolları kesip köprüleri uçuruyorduk. Fransız Basque örgütünden uzaklaştıkça, dostlarımızın sayısı da azalmaya başlamıştı.

Artık ilkbahar gelmişti ve haftalardan beri Fransız koyunuyla karnımızı doyuruyorduk. O kadar çok peynir sözü edildi ki, bir parça peynir tadamazsak, delirecek gibi olduk. Luis, üçümüzü, daha önce bize peynir ve yu-

murta satan bir çiftçiye gönderdi. Yarım gün, çiftliği yukardan gözledik. Çiftçiyle karısından başka kimsecikler yoktu görünürde. Onun için biz de aşağıya, yani çiftliğe indik.

Çiftçi ve karısıyla birlikte mutfakta oturmuş peynir ekmek yiyip şarap içiyorduk ki, mutfağın yanbaşındaki odada sert bir cismin yere düştüğünü duyduk. Silâhlarımızın kabzasıyla odanın kapısını vurduğumuz zaman da kapı açıldı ve ürkek tavırlı bir delikanlı belirdi. Dediklerine göre, delikanlı, çiftçinin oğluydu ve izinli gelmişti. Oğlanı sorguya çekince, Irun alındığı zaman Aragon'ularla birlikte olduğunu anlattı. Çiftçiye parasını ödedik ve oğlunu da birlikte götüreceğimizi söyledik. Önce yalvardılar, yakardılar, sonra kadın birdenbire, 'Onlara gerçeği söyle,' dedi.

Delikanlı, 'Ben izinli değilim. Geri dönmeye de niyetim yok,' diye durumunu açıkladı.

'Seni almaya geleceklerdir, ya da peşinden Muhafızları göndereceklerdir,' diye karşılık verdik. Ailen onların ağırlığını üzerinde hissedecek.

Bu konuyu uzun uzun tartıştık, nihayet Anne, 'Sen de onlarla birlikte dağa çık,' dedi.

Oğlanı aldık, Luis'e götürdük.

Üç hafta yanımızda kaldı. Geceleri, ona hiç sezdirmeden kamptan ayrılıp geri dönüyorduk. Bazan sabahları, karşılaştığı adamlar, bir gün önce kampta gördüğü adamlara benzemiyordu. Bazan de onun tanıdığı adamlardan yararlananlar oluyor, Luis'le birlikte adamların yaralarını sarıyorduk. İşte o üç haftalık dönem sırasında bir adam öldü. Adı Paco'ydu ölenin. Burgos'lu ufak tefek bir adamdı, hemen hiç konuşmazdı.

Bu delikanlı, bize para işini Paco öldükten sonra açıkladı. Milliyetçiler, Barcelona'ya doğru ilerlerken, askerlerin maaşlarını taşıyan ekipte görevliydi. Parayı taşıyan ekip mola verdiği zaman delikanlı bir bara girmiş ve barın arka kapısından kaçmıştı. Altı hafta önce olmuştu bu. İki hafta sonra orduya para getirecekti.

Delikanlıya hiç bir açıklamada bulunmadık ve ondan herşeyi öğrenmeye çalıştık. Delikanlı para kamyonunun şöförüydü. Kamyonda altı kişi bulunuyordu. Adamların dördü arkada paranın bulunduğu yerde oturuyordu. Biri de şöförün yanında oturuyordu. Dost bölgeden geçtikleri için kamyona fazla muhafız verilmiyordu. Önde on kişilik bir grup, arkada da on kişilik ikinci bir grup kamyonu korumakla görevliydi.

Luis, dağlara haberciler salıp, adamların tümünün bu yöreye gelmesini istedi. Adamlar, belirtilen yerlerde pusuya yatacaklardı. Bizim kampımızın yakınlarında görünmemeye dikkat edeceklerdi.

Konuşma, sürdü gitti. Sanki basit bir geziye çıkılacakmış gibi yol hakkında görüşme yapıldı. Yavaş yavaş da mesele gün ışığına çıkmış oldu. Bizim neyi öğrenmek istediğimiz belliydi, ama delikanlı işin farkında olduğunu bize açıklamadı. Başka kamplarda görevli olan adamlarımız, seçilen pusu yerlerini gözden geçirmeye gittiler.

Luis bir gece, 'Eğer o parayı alırsak, bir daha banka memuru öldürmemize gerek kalmayacak,' dedi.

Pusu yerleri gözden geçirilmiş, kamyona nerede saldıracağımızı kararlaştırmıştık, Luis, 'Yeri bir gidip kendi gözlerimle görmeliyim,' dedi.

Beni ve o delikanlıyı da yanına aldı. Üzerimizde bıçaktan başka bir silâh yoktu. Delikanlı ise iyice silâhsızdı.

Görmeye gittiğimiz yer, keskin bir dönemeçti. Bir tarafı sarp kayalıktı, öbür tarafı da uçurumdu. Dönemeç, bir kafesi andırıyordu, önünde ve arkasında adamlar bekliyordu.

Kampa döndüğümüz zaman adamlar birer ikişer, pusu yerlerine dağıldılar. Yanlarına dinamit, silâh ve cep-hane aldılar, elleri boş döndüler. Delikanlı, Luis'e, 'ben de olsam bu yeri seçerdim,' dedi.

Luis, 'Sen de bize yardım edebilirsin,' diye karşılık verdi. Çiftçinin oğluyla birlikte elli bir adamımız vardı ama o bunu bilmiyordu. Konvoyda yirmi altı kişi vardı. Yani delikanlının bize verdiği bilgiye göre böyleydi.

Luis, 'Sen aşağıya git, ne kadar peynir bulabilirsen al getir,' dedi, 'yanına yedi adam al.' Delikanlı da bizimle birlikte gitmeye hazırlandı ama Luis, 'Sen gidemezsin,' dedi.

Delikanlı, 'Annemle babamı görmek istiyorum,' dedi, «sonra paket yapmasını iyi bilirim.»

Luis, 'Sen gidemezsin' dedi ve delikanlının gözhapsinde tutulmasını istedi.

Luis, 'Çiftçiyle karısına, oğullarının Fransa'ya gitmek amacıyla yanımızdan ayrıldığını söyle,' diye bana buyruk verdi, 'bak bakalım, bu haberi nasıl karşılayacaklar?'

Çiftçiyle karısı, bu haberi büyük bir sükunetle karşıladılar. Çiftçi, 'Oğlumuz tehlikeden kurtulacak,' dedi. Karısı hiç ağzını açmadı.

Para konvoyunun geçmesine iki gün kala bizler pusuya yatmıştık. Adamlardan dördünde kazma ve kürek vardı. Bunları sık ağaçlı yerlere saklamışlardı. Hepimiz, Muhafızların pelerinlerine bürünmüştük. Çoğunda mermi delikleri vardı. Geceleri pelerinlere sarınıp, ağaçların

altında yatıyorduk. Hava çok soğuktu. Luis huzursuzdu. Gözcüler o gece sabaha kadar ve ertesi gün de hiç aralık vermeden iki yanımızdaki tepelerde araştırma yaptırttı. Dünyada yapayalnızdık sanki. Tepede daracık bir patika ve dağlar arasında karanlık bir geçit vardı. İki gün koyun eti, ve peynir yedik, mataralarımızdaki suyla idare ettik. Hepimize silâh dağıtıldı. Tüfek, tabanca ve cephaneye dolu fişekliklerimiz vardı. Adamlardan onunda el bombası dolu torbalar vardı. İki makineli tüfek bir çukura gizlenmişti. Konvoyun önünden ve arkasından yolu kapamaya yetecek kadar dinamite sahiptik.

Adamları pusuya düşürmeden bir gece önce kazmalı kürekli adamlar, dinamitleri yola gömdüler, tellerini gizlediler. Luis, gözcüleri nöbette tuttu. Biz yalnızdık. Ertesi sabah da adamları yanımıza yaklaştırmadı. Yoldan geçen olmamıştı. Tepelerde kuşlar ve ağaçlardan başka bir şey yoktu. Makineli tüfekler kurulmuştu. Yapayalnız, bekliyorduk. Gözcüler de yanımıza gelmişler, ağaçların altında pusuya yatmışlardı. Çiftçinin oğlu silâh istedi.

Luis, 'Sana silâh yok,' dedi.

Genç adam omuzlarını silkti. Onun pelerini de yoktu. Pek üşümüştü. Ayaklarını yere vurup kollarını kanat gibi iki yana salladı. Luis, 'yapmasana,' diye bağırdı.

O kötü dağ yolunu tırmanmaya çalışan ağır taşıt araçlarının gürültüsünü duyduk. Pek yavaş geliyorlardı. Luis, onların gelişini görmek için gizlendiği yerden dışarı çıktı. 'Araçlar birbirlerinden çok uzaktalar,' dedi, 'hepsi aynı zamanda dönemece gelemeyecek.' Luis, bunları söyledikten sonra yerine döndü, beklemeye koyuldu. Başka bir şey yapamazdı. Arabalara birbirlerine yaklaşmalarını söyleyemezdi ya. Makineli tüfeklerin namluları dönemece yönelmişti. Luis, 'İlerdeki makineliye son kamyonu

tepeye kadar izlemesini söyle,' dedi. Makineli tüfeklerin başındaki adamlara bu haberi iletmeye gittim. O kocaman ağır kamyonların tepeyi tırmanışlarını izledim. Kamyonların her birinin üzerinde birer makineli tüfek vardı. Çiftçinin oğlu, bize bundan söz etmemişti. Kamyonların yanları insan boyu yüksekliğindeydi. Askerler görünmüyordu. Herhalde, kamyonların içinde oturuyor olmalıydılar. Kamyonların motorları, araçları zorlukla çekiyorlarmış gibi garip garip sesler çıkarıyorlardı. Besbelli bu yük, motorlara fazla ağır gelmişti.

Luis'e, 'Kamyonlar zırlı,' dedim

'Aynı zamanda üstleri de açık. Mermiler, kamyonların yolcularını temizlemeye yetecektir.'

Çiftçinin oğluna döndüm: "Sen bize **mak**ineli tüfeklerden söz etmemiştin.'

'Sonradan karar verilmiş olmalı.'

Luis sordu: 'Neden?'

'Bilmiyorum.'

«Bu sözlerin doğru değilse yandın demektir.»

Delikanlı, karşıya baktı. Parmaklarını birbirine kenetlemişti ve yüzü bembeyaz olmuştu.

Luis, dönemecin iki yanındaki makineli tüfeklerin başında bekleyen adamlara, 'Silâhı biraz geri çekin,' dedi. 'Kamyonların dönemeci geçmelerini bekleyin. Üçüncü kamyonundan sonra yolu kaparız. Benim işaretimi bekleyin.

Adamlar, makineli tüfeklerini geri çektiler.

Birinci kamyon dönemece vardı. Biz de yolu tepeden gözetliyorduk. Kamyonun içindekileri rahatça görebiliyorduk. Luis, 'Şunlara bak,' dedi.

Şöför mahallinde oturan iki adam, Milliyetçi askerlerden değildi. Bunlar cumhuriyetçi askerlerdi. Milliyetçi-

lerin Cumhuriyetçi tutsaklarıydılar. Kamyonun arkasına baktık. Boştu.

Luis, 'Seni Ramosierra'da ölü göstermiştik,' dedi. «Ölüm yeri burası olacak. Bizi tuzağa düşürdüler.» Luis, çiftçinin oğluna döndü: 'Sen de onların oğlu değilsin anlaşılan.'

«Hayır, değilim.»

«Ayağa kalk.»

Delikanlı ayağa kalktı. Dudaklarından kan çekilmişti.

'Ağaca dön.'

'İzin verirseniz, yüzüm size dönük olsun.'

'Nasıl istersen.'

Luis bana, 'Dion,' dedi, 'makinelî tüfekçilere birinci kamyonun geçip gitmesine izin vermelerini söyle.'

Hemen koşup adamlara bu emri ilettim. Geri döndüğüm zaman, delikanlı yerde iki büklüm yatıyordu. Göğsüne bıçak saplanmıştı. Gözleri bıçağa şaşkın şaşkın bakar gibiydi.

Luis, 'Adamlar arkamızdaki tepede pusu kurmuşlar, silâh seslerini bekliyorlar,' dedi. 'Sağımız da solumuz da sarılmış. Bizi tuzağa düşürdüler. Eğer silâh sesleri ya da kamyonların durduğunu duyarlarsa, bizi çember içine alacaklar. Bizi gördüklerini ya da sesimizi duyduklarını sanmıyorum. Biz de onların araçlarıyla buradan geçip gideceğiz. Adamları kamyonlara bindir. Aman iki büklüm yürüsünler. Kamyonlar da sakın durmasın.'

Luis, gülümsüyordu. Tehlike, onun içkisiydi. Fakat beni öptü, 'Oğlum,' dedi, sonra bana sarıldı. Onun ne beklediğini, neden korktuğunu ya da ne düşündüğünü biliyordum.

Tilki gibi kaçıyorduk. Her zaman gürültü yapmadan çalışmaya alışkındık. Luis'in arkasından ikinci kamyonu atlardım. Adamlarımız da birinci kamyonun peşinden koşup, içine atladılar. Şişmanca olanları da öbürleri içeri çektiler. Kamyonlar durmadan yola devam ettiler. Adamlar, kamyonun içinde yere yatmışlardı.

Luis bizim şöföre, 'Acaba neredeler?' diye sordu

'Bilmiyoruz.'

'Kaç kişiler?'

'Aşağı yukarı beş yüz kişi var. Bir haftadır bize kamyonların nasıl sürüleceğini öğretmeye çalışıyorlardı. Bir hafta önce kamptan ayrıldılar.'

'Nereye gittiklerini artık Allah bilir.'

'Ben içlerinden birine sordum. 'Arrabal'ın hesabını görmeye gidiyoruz,' dedi.'

Luis, 'Bu Arrabal da kimmiş?' diye sordu. 'Biraz gazla şu motoru.'

İkinci kamyonu birincinin hemen arkasında durdurtular. Luis kamyondan atlayıp öne koştu, birinci kamyonun şöförüyle konuştu. Birinci kamyonun hızı arttı. Luis geri döndü, üçüncü kamyonu yaklaşmasını işaretle anlatmaya çalıştı. Sonra da bizim şöföre, 'Sen de öndeki gibi hızlı gitmeye çalış,' dedi.

Yolda ilerlerken durmadan, 'Nerede bunlar? Hangi cehennemdeler?' diye sorup duruyordu. Tepeden aşağıya inmeye başlamıştık. Yarım mil kadar ötede, yol nehrin kenarındaki vadinin yanından geçiyordu.

Luis, 'İşte burası iyi bir gizlenme yeri olabilir,' dedi. Şöföre döndü: 'Sen yola devam et.'

Derken öndeki kamyon infilâk etti. Tekerlek, insan, makine, ve tahta parçalarının havada uçtuğunu gördük.

Luis, 'Dışarı' diye bağırdı, sonra şöföre, 'dur,' diye bağırdı.

Kamyondan atlamış, küçük vadinin sık ağaçları arasına dalmıştık. Ama tepemizden, ağaçlardan, nehrin karşı kıyısından tüfekler, makineli tüfekler ve el bombaları, bize ölüm yağıdırıyorlardı. Luis'in bacaklarından ikiye biçtiler. Hemen üzerine abandım, sonra yanına uzanıp bekledim. 'Git git git' diye bağırdı, ama ben bir yere kıpırdayamadım. Onu baba bilmiştim. Kanı sel gibi akıyordu. Onu kayaların arasına çektim, yanına oturdum. 'Yüzü koyun yat,' dedi. Kendisi de yüzü koyun yatıyordu. Vücudundan sel gibi kan akıyordu.

Cesetleri saya saya yanımıza geldiler. Bir ses durmadan 'Arrabal hangisi?' diye soruyordu, fakat bu sorunun cevabını bilen yoktu.

Bir başka ses de, 'Kesin ölü sayısını bilemeyeceğiz,' dedi. 'Birinci kamyondaki ceset parçalarını sayamıyoruz. Aşağı yukarı kırk ceset bulabildik.'

Eh, bu yeterince büyük bir başarı sayılırdı. Bizi yatığımız yerde bıraktılar. Burası savaş alanıydı.

Luis'in vücudunda da her halde pek kan kalmamış olsa gerekti. Birinci kamyonun enkazını yoldan kaldırdıklarını duydum. Adamlar neşeli neşeli bağırıp şarkı söylüyorlardı. Biraz sonra da çekip gittiler.

Luis'i fazla uzağa götüremezdim. Biraz sonra sırtımdaki pelerini kesip, kalınca bir halat yaptım ve bununla Luis'i tepeye doğru çekmeye çalıştım. Böyle taşınmak da onu öldürmeye yeterdi sanıyorum. Onu çiftliğe götürdüğüm zaman ölmüştü. Elimde sadece tabancam kalmıştı. Çiftçiyle karısına Luis için bir mezar kazmalarını söyledim. Bahçenin ortasından karları temizleyip bir çukur kazdılar ve Luis'i oraya gömdük.

Çiftçiyle karısına, ‘delikanlı sizin oğlunuz değildi,’ dedim. Oğlumuzdu diye yemin ettiler. Onları, mutfakta, bana yemek hazırlarlarken öldürdüm. O devirde, durum böyleydi. Taşıyabileceğim kadar yiyecek aldım yanıma. Sonra ahırdan öküzleri çıkardım. Samanlıkla evi ateşe verdim, ve tepeye tırmandım.

Tanrıya şükürler olsun, adamlarımızdan biri kampa ulaşmıştı. Dört kişinin daha sağa sola dağıldığını söyledi. Adam omzundan yaralıydı. Dört hafta ona baktım. Çantadaki parayı aramızda bölüştük. Adam, Barcelona’ya ulaşip tekrar savaşmak amacıyla Akdenize doğru yürüdü. Ben ise Fransa’ya gitmek için dağdan aşağıya indim. Luis ölmüştü. Elimdeki paranın Fransa’da pek değeri yoktu ama beni Paris’te oturan dayımın yanına götürmeye yetti. Bir süre sonra dayım, benim kendisinin yanında oturduğumu ispatlamak zorunda kalınca rüşvet meraklısı bir görevliye para verip gerekli belgeleri hazırlattı. Dayım da yeminli ifadesinde yalan söylemişti. İnsanın varlığını sürdürmesi uzun bir yalan dizisine bağlıdır.

O yıl ilkbahar ve yaz aylarını Fransızca çalışmakla geçirdim. Sonbaharda da tıp öğrenimine başladım. Garip bir dünyaydı burası. Fakat annen eğer sağsa, beni Ramosierra’da bekliyordu. Ben de sürgünde yaşama fikrini benimseyememiştim. Çalıştım ve İspanya’yla annene kavuşacağım günleri bekledim. Gerçekten annen Ramosierra’da bekliyordu. İkimiz, yaşamla anlaşmamızı yaptık ve de bunun kurallarına sadık kaldık. İşte hepsi bu kadar.»

xxx

Ugalde, ağır ağır dağlardan ve Paris’ten Bermeo limanına geri geldi. Oğlu, hiç konuşmadan eline sarıldı.

Ugalde, «Birşeyler yesek iyi olacak,» dedi.

«Niye bana bunları anlatmadın?»

«Nedenini anlayabilirsin sanıyorum.»

Maura, konuşmadı, babasının elini sıkı sıkı tuttu. Birlikte limanın ucuna doğru yürümeye başladılar. Mauro, limana bakan 'Artxanda' kahvesinin önünde durdu. Yüzü kızarmıştı, gözlerinde de garip bir parlaklık seziliyordu. Büyük bir güçlkle konuşmaya çalıştı. «Baba.... şey.»

«Evet, yavrum.»

«Seninle övünüyorum.»

«Benim neyimle övünüyorsun? İşlediğim cinayet suçlarıyla mı? Bir İç Savaş sırasında olmuştu bütün bunlar, Mauro. Tarafların aşağı yukarı birbirine eşit güçte olduğu bir dönemdi. Savaşta olup bitenlerin tartışmasını yapabilirsin. Ama bu Beşinci Güç Örgütüne bağlı gençlerin hiç kazanma şanslarının olmadığını bile bile bu işlere girişmeleri doğru değil. Hükümet güçlü, herşey onun elinde. Beşinci Gücün hükümete karşıkoyması, bir sineğin tanka saldırmasına benziyor. Ümitsiz. Ümitsiz olan, yararsızdır.»

«Balıkçılar, dok işçileri ve çelik işçileri, yasalara baş kaldırıp greve gittiler. İklimler değişiyor. Grevciler de iklimin birer parçası sayılır. Değişmeyi zorlayacaklar.»

«Ama onlar, tethişle ortaklık kuruyorlar. Silâha vücutla karşı koymak değildir kazanmanın yolu. Grevler şiddet olaylarına dönüşürse o zaman hükümet de şiddete karşı şiddetle karşılık verir.»

«Peki, kazanmanın yolu nedir?»

«İktidarı değiştiren iklimi yaratmalarına izin vermemli. İktidarı elde tutabilmek için, güçlülüğünü sürdürmenin yöntemlerini değiştirmek gerekir. Eğer grevciler, şid-

det eylemlerine girişmeselerdi, daha güçlü olacaktı. O zaman halkı da kazanacaktı. Onların şiddet hareketleri, halkı korkutuyor.»

«Durumumuz kötüleşiyor ama.»

«Daha iyi olacak.»

«Seninle anlaşılmayacağız ama beni sadece tıp ilgilendiriyor.»

«Aman hep öyle olsun.»

Masaya oturdıkları zaman Ugalde sıkıntılı bir tavırla:

«Bak, Mauro, ben sözlerimi bitirince, bu mesele de kapanmış olsun. Geçmişimle övünüyorum. Ben İspanyolum. Yani demek oluyor ki, kan dökmeyi, atların, boğaların ve insanların kanını dökmeyi ulusal bir spor sayan, buna kutsal gösteri niteliği veren bir ırka mensubum. Avrupa'nın Anarşistleri dinamit bombasını buldukları zaman bunu kısa bir süre kullandılar. İspanyol Anarşistleri ise hayvansal bir vahşet duygusu içinde bu yüzyıla kadar bombayı kullanmaya devam ettiler. Şimdi de şu budala Beşinci Güç üyeleri kullanıyorlar. Mauro, sen bir İspanyolsun ve İspanya'da uluslar arasında bir çaresizlik örneğidir. Baksana şuraya. Dağlar, öfkeli hırlayan bir köpeğin ağzındaki dişler gibi kayalarla bezenmiş. Katedralerimize baksana, hepsi de kana bulanmış görüntüler. Göz yaşı ve kederle dolu. Yaz aylarında nehirlerimiz susuz birer taş yatağı oluyor. Krallarımızdan biri de kendi mezarını sağlığında yaptırıp yaşamını onun içinde sürdürmemiş miydi? Bizi tutacak bir ele ihtiyacımız var, aksi halde sokaklardan gene oluk gibi kan akacak. Nerede ve ne olduğunu sakın unutma. Yanılmıyorsam, birisi bizim hakkımızda buna benzer birşey yazmıştı.»

«Küçücük bir hakkı istemek mi? Bu, çok korkunç birşey mi? İnsanın elindeki işi tutmaya hakkı yok mu?»

İspanya'da, küçük hak diye birşey yoktur. Sadece 'Viva Yo Hooray, benim için' var. Başkaları Sen ve Ben diyorlar. Biz sadece Ben'i biliyoruz, hem de hırsla, gururla ve kabaca belirtiyoruz bunu. Ugalde, bir saniye kadar bekledikten sonra, «Yıkıcı da oluyoruz,» dedi.

«Zaman zaman bazı şeylerin yıkılması gerekmez mi?»

«Ama şiddetle değil. Siyasal şiddet, bu çağın alışılmış suç işleme yöntemine karşı kullandığı en uygun yöntem sayılıyor. Eğer şiddet gösterisiyle bir şey elde edersen, bunu gene şiddet gösterisiyle elinde tutman gerekir. İspanya'da geçen şu son kırk yıl, bunu sana anlatmaya yetmiyor mu? Sağda da Solda da bu yöntem geçerli. Silâhı önce özgürlük uğruna kullanacaksın, sonra da özgürlüğü uygulamayı engellemek için silâh sana karşı kullanılacak.»

«Bu sadece bir teori. Korku yaratmak için uydurulmuş bir teori.»

«Ben sana söylemek istediklerimi söyleyemedim. Eğer, genel olarak toplumdan, Beşinci Topluluktan ya da Hükûmet gibi bir genellemeneden değil de kendi babandan söz edilirse, belki ne demek istediğimi daha iyi anlarsın. Mauro, ilk cinayetimi işlediğim zaman isteri nöbeti geçirdim. İkincisinde korkmuştum. Üçüncüsünde, dördüncüsünde, beşincisinde ve ondan sonrakilerde, öfkeliydim, nefretle doluydum, intikam almak istiyordum ve onlar benim kanımı döktüler diye onların kanını dökmek istiyordum. Ama Paris'e gidip de iklimin bizim çetenin yaşadığı dağlardaki gibi olmadığını anlayınca deren derin düşünmeye başladım. Bu arada birşey keşfet-

A N A R Ş İ S T

tim.» Ugalde, uzun bir süre konuşmadı.

«Neyi keşfettin?»

«Öldürmekten hoşlandığımı.»

«Sen mi? Hayır, olmaz. Sen sırf kendini haklı çıkarmak için uyduruyorsun bunları.»

«Hayır. Yoo, hayır. Bir veznedara ya da bir yöneticiye anahtarı çıkarması için üç saniye mühlet verdiğimi ve bu arada, köpoğlu köpeğin dediğimi yapmaması ya da üç yerine dört saniye sonra anahtarı çıkarması için dua ettiğimi gayet iyi hatırlıyorum.

O zaman iş de kolaylaşıyordu. Sadece öldürmek kalıyordu geriye. İnsanın iştahı açıldıkça açılır. Yaldızlı kabuğumuzun altında bizler vahşi yaratıklarız. Şiddet, vahşiyi rahata kavuşturur. Herşeyi çözümler, sadece bu işin sonunun neye varacağını bilemezsin. Şu Beşinci Güç adına bankaları soyan ETA gençlerini ele alalım. İkinci soygundan sonra, bu gençler için ele geçirilen para ya da soygunun başarıyla sonuçlanmasının bir değeri kalır mı sanıyorsun? Hayır, önemli olan güçlük. Bunu yapabilirler. Yapmaktan da hoşlanırlar. Sonunda da sen karşısında olduğun şeylere karışmış olursun. Sonunda bizim çeteyle Muhafız Birliği arasında bir fark kalmamıştı. Hepimiz aynı kafadaydık. Aynı şeyleri yaptık. Aynı duyguların etkisinde kaldık.»

«Şu halde yararlı amaç diye birşey yok öyle mi?»

«Onu demedim. Sadece bu amaçtan uzak kalmanı istiyorum. Basque eyaletlerinin İspanya'dan ayrılması, yararlı bir amaç değil bence.»

Mauro babasını, onun orta yaşlılara özgü ihtiyatlılığını bağışlayabilirdi. «Ama ben gene de seni çok seviyo-

rum ve bana anlattıklarınla da övünüyorum, baba,» dedi. «Sen ister hoşlan ister hoşlanma, gerçek bu.»

xxx

Bir adam, oğlunun kendisiyle övünmesine nasıl karşı çıkabilir? Ugalde bunu denemedi bile. Eve, Maria'nın yanına dönmek istiyordu. Söz almıştı ama gene de huzursuzdu. Sabaha karşı birde eve varabildi.

Karısını görmek, onun temasını hissetmek, Ugalde'yi yumuşatmıştı. «Durum iyi,» dedi. «Mauro, gerçeği biliyor ve bizi anlıyor. Ama korkarım ki, her konuda bizimle aynı düşüncede değil. Fakat tıp, onu dertlerden uzak tutacaktır. Dersleri çok ağır— benim zamanımdakinden daha da ağır.» Kendisine ve Maria'ya güven verebilmek için elinden geleni yaptıktan sonra yatağa girdiler.

Maria, karanlıkta kocasına, «Geçen Çarşambadan beri yapmadık,» dedi.

Ugalde, «Sabaha kalsın,» diye karşılık verdi, «yarın hangi saatte istersen olur. Bu gece çok yorgunum.»

Maria rahatlamıştı, huzur içinde uykuya daldı. Fakat Ugalde iyi uyuyamadı. Zihnini kurcalayan bazı kuşklar vardı. Tedbirlilikle, çekingenlikle ve susmakla kontrol altına alınacak şeyler değildi bunlar. Tıpkı rüyalarındaki tehlikeler gibi erişilemeyecek şeylerdi.

İKİNCİ KİTAP

Eğer baş Rahip iyi vaz verirse, papaz da arkasında olur.

(İspanyol Atasözü)

Y n aramaya gidenlerin çoğu, k rp l p dönerler.

İspanyol Atasözü

Bir pazar günü birkaç arkadaşın böyle bir gezintiye çıkması zararsız bir eğlence sayılabilirdi. Orta  a dan kalma Santa Maria Kilisesini ve Templar  atosunun kalıntılarını gezmek i in Castro Urdiales'e gitmek ve vakit kalırsa biraz da denizi seyretmek isteyebilirlerdi. Sonra da kıyıdan uzaklaşıp dağlara, Valmaseda'ya giderler, kırda   le yemeklerini yiyebilirlerdi. Reis, böyle bir programın saflığının bir bakirenin gülümsemesi kadar belirgin olduğunu söyledi.

İki araba. Haro, o gün için evin arabasını kullanıyordu. Mauro da onun yanındaydı. Mauro arkadaşına, «Babanın arabasını alman gerek,» demişti, «benim bisikletimde rahat konuşamayız.»

Echevarria S.A. Fabrikasında  alı an Abril de gelmişti. Echevarria'daki  elik işçileri de yasa dışı grev uygulamasına geçmişlerdi.  u sırada yasa dışı    grev bir-

den sürdürülüyordu. Gemi yapımcılarının, çelik işçileri ve balıkçılar grevdeydiler. Kiralık araba şirketinde çalışan Pureza adındaki kız da Reis'le önden gidiyordu. Reis, içlerinde varlıklı olan tek gençti. Babasının şarap işlerinde çalışıyordu. Arkadaşları ona 'Caballero Andante' (Ağır Süvari) diyorlardı. Reis, sanki bir arap atına binmiş, pelerinini bir omzuna atmış yaman bir süvari gibi onların yaşantılarının ve eylemlerinin arasından dört nala geçiyordu. Kendisinin böyle tanımlanmasını isterdi.

Eh, işte Federico Moyua Meydanının köşesindeki Omega saat mağazasının önünde buluştular, bu davranışta da kimsenin dikkatini çekecek herhangi bir özellik yoktu: Gençlerin hepsi de Pazar sabahları Omega mağazasının önünde buluşurlardı. Sabahın altı buçuğundan itibaren otobüsler, yolcuları dağlara taşır dururdu. Burada gençler, yürüyüş yaparlar, oyunlar oynarlar, konuşurlar, beraberlerinde getirdikleri yemekleri yerlerdi. Bu eğlence onları kötülükten koruyordu. Bilbao'nun zararsız gençlerinin zararsız Pazarlarıydı bunlar.

Fakat önce: O neşeli, namuslu Pureza, şu Mauro'nun külotunu indirmesine pek izin vermeyen akıllı kız, Pazar Ayinine katılmak zorunda. Bu iş yolda da çözümlenebilir. Somorrostro'da mola verebilirlerdi. Pureza, orada düzenlenen Ayinin aşağı yukarı yarım saat sürdüğünü söylemişti. Pazar gezisine çıkan dört delikanlı ile güzel bir genç kızın, Pazar Ayinine katılmak için eğlenceye ara vermek istemeleri de gerçekten bir yüce gönüllülük örneğiydi. Genç yaşlı, tüm Basque'lıların Katolik mezhebine olan bağlılıklarının bir simgesiydi.

Kilise, kiremitli damı, ve üç yanındaki kalın ağaç gövdelerinden destek alan kemerli avlusuyla, New Mexico'da geçen bir filmin dekorunu hatırlatıyordu. Hafif ha-

fif yağmur çiseliyordu ve avlu, ayini bekleyen dinine bağlı halkla doluydu. Bunlar, dışarda temiz hava almak varken içerde beklemeyi uygun görmemişlerdi. Sonra çan sustu ve bir törenden sonra sınıflarına dönen öğrenciler gibi onlar da ağır ağır sırayı bozmadan içeri girdiler.

Mauro ile arkadaşları bir sırada yanyana boş sandalye bulmuşlardı. Siyahlara bürünmüş bir papaz kürsüye çıktı ve bir ilâhi okudu. Sonra da bu ilâhinin iki satırını Basque dilinde tekrarladi. Halk da, sınıfta şarkı söyleyen çocuklar gibi bu ilâhiyi okudular. Papaz, ilâhiden iki satır daha okudu, sonra sıra halka geldi. Nihayet ilâhinin tümünü hep birlikte okudular. Bu, ninniye andıran tatlı bir halk şarkısına benziyordu. Öndeki sırada oturan kadından keskin bir sarımsak kokusu yayılıyordu.

Pureza, elindeki dua kitabını okumaya çalışan Mauro'ya «Aman Tanrım, bu sabah ayın bir saat sürecekt,» diye fısıldadı. Yavaşça yerlerinden kalktılar ve ayaklarının ucuna basa basa yan kapılardan birine doğru ilerlediler.

Mauro, memnun bir halde, «Ayine de katıldık,» dedi. «Namusu kurtardık yani.»

Ağır ağır yollarına devam ettiler. Mauro, «Bize soyulacak banka seçerlerken müdürün cinsel yaşamından çok kaçış yollarını hesaba katsalar daha isabetli olur sanıyorum.»

Haro güldü, «Müdürün cinsel yaşamından sözetsene,» dedi. Kiliseye şöyle bir uğrayıp geçmişler, gerçek dünya yerini almıştı.

«Şimdilik bildiğim tek şey, bu adamın iki tür cinsel yaşamının olduğudur. Evde ve dışarda. Valmaseda'da St. Yago Kilisesinde günah çıkarttığım zaman tüm ayrın-

tıları öğreneceğim. Günah çıkartmaya giderken yanıma defter aldığımı hiç hatırlamıyorum. Pazar günü günah çıkartmaya gittiğimi de hiç hatırlamıyorum. Böyle bir şey hatırlayan var mı içinde? İnşallah, benim günahlarımı dinleyecek olan papaz kasabanın çıkış yollarını biliyordur. Fakat ondan önce Castro Urdiales'e yapılacak Pazar ziyaretini tamamlamak gerek.»

Castro Urdiales'i gezdiler. Çalıştığı kiralık araba şirketinde görevi gereği yaz aylarında turistik gezilere de katılan Pureza, onlara eski Gotik Kiliseyi de gezdirdi. Bilgiç bir tavırla, «Bu eski kale— kilisede kürsünün arkasından hayli uzakta yuvarlak bir taş platform üzerine kurulmuş olduğunu göreceksiniz,» diye söze başladı ve Pazar ziyaretçileriyle çocuklarını da çevresine topladı. «Bugün kiliselerin tümünde aynı yöntemin uygulanmasıyla bir yenilik yaratılmış oluyor. Günümüzün din adamları bugün bizlere sağladıkları kolaylıkları o zalim Orta Çağ insanların da bildiklerini kabul etmekte çoğu zaman güçlük çekiyorlar»

Bu sözler dinleyicilerden bazılarının homurdana homurdana oradan uzaklaşmalarına sebep oldu. Gençlerin şakaları da pek kaba oluyor. Bir piknikte gösteriş yapmaya çalışan yarı büyümüş çocuklara benziyorlardı. Pureza, Mauro'nun cevabını iyice duyabilmek için kulaklarını dört açmış, gözlerini de ondan hiç ayırmıyordu.

Pureza, genç arkadaşlarını oyalamaya çalışıyordu. Onları kilisenin arkasındaki Santa Anya de los Templarios Şatosunun kalıntılarına götürdü. «Burada dikkat edilmesi gereken önemli bir özellik var,» dedi. «Dinsel amaçlarla yaptırılmış olan bu Şatonun sahipleri olan korsanlar, namusluluk ve dürüstlük konusunda İngiltere'nin

Sir Francis Drake'inden farklı değildiler. Şatonun bir de feneri vardır. Geceleri, fener büyük ve modern bir esrarın yoluna ışık verir. Dediğim yer aşağıdadır.»

Pureza, eliyle, limanın başını işaret etti. Hep beraber aşağıya indiler. «İşte esrar burada». Şatoya giden şosenin altında deniz düzeyinden dört metre kadar yükseklikte bir beton duvar çekilmişti. Duvar, bir tenis sahası büyüklüğünde bir sahayı çerçeveliyordu ve burada da bir miktar su vardı. Dışardaki denizin dalgaları kıyıya vurdukça tenis sahası büyüklüğündeki yerde de sular kabarıyordu. Pureza, Mauro'nun elinden tuttu ve duvarın tepesine çıktı. «Bu duvar, denizin buraya gelmesini engellemek için yapılmıştı,» dedi. «zamanla burası da toprakla doldurulacaktı. Duvar, sarp kayalar üzerine örülmüştü. Denizin içeri sızması olacak şey değildi ama şuraya bakın.» Bir dalga duvara çarptı ve hemen arkasından küçük havuzdaki sular kabardı. «Gördüğünüz gibi deniz buraya sızıyor.» Pureza duvardan aşağı atladı. «Kararlı bir gücü hiç bir kuvvet durduramaz.»

Mauro, ilk fırsatta şu Pureza'yla evleneceğim diye düşündü, ve gitme zamanının geldiğini hatırlattı. Pureza cesur ve sert görünüyordu ama gerçekte sevgi dolu ve güçlüydü mutlaka. Mauro, bu kızda da annem gibi Arrabal kanı var, diye düşündü. Ve keşke şimdi onunla birlikte Haro'nun arasında oturabilseydik diye içinden geçirdi. Ona, sahilden Valmaseda'ya kadar olan yolun güzelliğinden söz etmek isterdi. Pureza, delikanlının motorlu bisikletinin arkasına oturduğu zamanlar ancak bağıra bağıra konuşabiliyorlardı. Mauro, genç kızın yerine Haro'yla konuşmuştu. Eh Haro'yla tartışacağı konular da onun Pureza'yla konuşacağı konulara benzemiyordu tabii.

«Beşinci Güç'ün paraya ihtiyacı var. Bir gün içinde birbirinden hayli uzak üç bankada iş tutacağız. Valmaseda'dan alacağımız paranın yüzde beşini kendi ihtiyaçlarımız için ayırmamıza izin veriyorlar.»

«Valmaseda'daki bankada pek fazla para olmayacak herhalde değil mi?»

«Belki yoktur ama bir gün içinde üç bankayı birden soymak zorunda kalacağız.»

«Bu işe kimler gidecek?»

«Biz. Sen ve ben.»

Kanında vardı. Damarlarında dolaştığını hissediyordu. Hafta boyunca Luis Arrabal ve Dion Ugalde'yi düşünmüş, düşündükçe ayrıntı kabarmıştı. Zorla değil ya, kanında vardı. Bir kaç gün içinde Dion Ugalde ile Burguete'nin köy doktoru, onun kafasında birbirinden ayrılmıştı. Köy doktoru, onun baba dediği ve Beşinci Güç meselesi kafasını kurcaladığı zamanlar, aklından çıkarmaya çalıştığı kimseydi. Böyle zamanlarda Dion Ugalde onun candan dostu oluyordu. Köy doktorunun Bermeo'da ona anlatmaya çalıştığı gerçekleri birbir incelemişti. Onları gayet iyi anlamıştı. Ama büyük güçlerin bir ölçüde zayıflatılamayacağı da doğru değildi. Tam tersine bu büyük güçler yıpratılır, zayıflatılırsa, başka güçler onu zamanla iyice yok edebilirlerdi. Sadece Bilbao yöresinde kanun dışı üç grev birden yürütülmekteydi. Altı tersane işçisi vurulmuş, iki düzine işçi de tutuklanmıştı, ama işçiler hâlâ dışardaydılar. İklim değişiyordu. Hem de büyük bir hızla değişiyordu. Tarihte zaman zaman görülen o küçükük topluluklar, onların çevresinde toplanıyorlar, dev kitleler meydana getiriyorlardı. Bu kitlelerin yenilmez gücü, o erişilmezleri, koltuklarından kaldıracaktı.

Köy doktoru, bunun yapıldığını görecekti. Dion Ugalde de alkışlayacaktı.

Mauro, köy doktoruyla karısı için yaratacağı tehlikeyi de biraz düşündü. Fakat hiç tehlike yoktu. Bağlı olduğu birlik, onsekiz aydan beri iş başındaydı. Kimse onları engellememiş, kimse onlardan kuşkulanmamıştı ve giriştikleri her işde de başarı sağlamışlardı. Mauro, yakalanmayacaktı. Bunu aklından çıkardı; yo, hayır, çıkarmadı da üzerinde biraz kafa yordu, sonra bu işden 'tehlike' düşüncesini geçiştirmeye baktı.

«Kazanacağız, Haro. O günler uzakta değil.»

«Öyleyse şu endüstri artıklarına bir çare bulmalıyız. Şu nehre bir baksana.»

Rio Cadagua nehrinin kıyısından geçiyorlardı. Nehrin suları Valmaseda'daki fabrikalardan atılan pisliklerle leş gibi olmuştu. Kentin aşağısındaki o güzelim yemyeşil vadiler de fabrikalardan etkilenmişti.

«Bu işlere kim hevesliyse, onlar uğraşsın. Ben bir köy doktoru olmaktan başka bir şey istemiyorum. Sen iyi bir politikacı olabilirsin, Haro.»

«Çok komik. Siyasetle pek de fazla ilgilendiğimi sanmıyorum.»

Bu garipliğin nedenleri üzerinde durmadılar. Valmaseda'ya gelmişler, arabalara park yeri arıyorlardı. Otomobillerini birbirlerinden mümkün olduğu kadar uzakta park etmeleri gerekliydi. Kasabada buluşmayacaklardı.

Ayin sona ermişti. Barlar dolmuştu. Çocuklar, kilise kapılarının çevresinde oyun oynuyorlar, giriş kapısının iki yanındaki taş sıralarda oturuyorlar ya da karşıdaki seyyar satıcılardan kartpostal alıyorlardı. Meydanda yerler, mavi ve yeşil zarflarla doluydu. Kartlar, bu zarflarla satılıyorlardı. Sevimsiz, köhne bir meydandı burası.

Kalabalık bir barda, bir belediye zabıta görevlisi, komşularıyla içki içiyor böylece yasalara karşı gelmiş oluyordu.

Bardan çıktıkları zaman Mauro, bir yetkili ağzıyla, «Otoriter bir hükûmetin en büyük özelliği de uşaklarına güvenememesidir,» dedi. «Güvenlik Kuvvetlerinin de derdi bu aslında— hükûmet, onlara her zaman güvenebilir.»

Haro, bara döndü. Mauro da kiliseye gitti. Günah çıkarma kulübelerinin üzerindeki isimleri okudu. Peter Carraseal, Peter Bernaola. Peter Bernaola, bir konferans için Burgos'a gitmişti. Mauro, Peter Bernaola'nın kulübesinde görev alan papazın adını bilmiyordu ve bunu öğrenmesine de imkân yoktu. O sadece kulübede oturan papaza ne demek zorunda olduğunu öğrenmişti. Oyun dünyasından öbür dünyaya geçti bu.

Kulübeye girdi. «Peter,» dedi

«Oğlum» Papazın sesi, çocuksu bir sestti. Mauro, perdenin arkasındaki adamın gerçekte bir papaz olup olmadığını merak etti. Yoksa tehlikeli işlere burnunu sokan bir banka görevlisi miydi bu adam?

Mauro, «Saatlerin sağnağı tümüyle insanın üzerine yağar,» dedi, «sonuncusu da onu mezara götürür.» Cebinden küçük defteriyle bir kalem çıkardı.

Papaz da, «At başka kafadadır, ona eğer vuran daha başka kafada,» dedi.

«Bir kediye köşeye kısıtırsan, aslan kesilir.»

«Yarayı açan Tanrıdır, ilâcını da gene o verecektir.»

«Neler öğrenmem gerek?» Mauro'nun kafası, şu Banka müdürüyle meşguldü. Hemen kendini toparladı ve «Peder,» diye ekledi.

«Adamın adı Miguel Fuertes. Uzun boylu, elli yaşlarında var. Hafif kambur duruyor, gür siyah saçları var.

Bankanın üzerindeki dairede karısıyla birlikte oturuyor. Özel kapısı binanın arkasında.»

«Lütfen biraz daha ağır ağır konuşun, Peder.» Kilişenin o soğuk, dehşet verici sesleri, kubbesinin altında yankılanıyor, sanki kulak kabartıcılar, kutsal tapınakta günah sözcüğünü birbirlerine tekrarlıyorlardı.

Papaz konuşma temposunu yavaşlatmıştı ama titizlenmişti de. Sert bir sesle, «Çabuk ol,» diye fısıldadı. «Adamın Bilbao'da bir dostu var. Kırk yaşlarında kadar zengin bir evde kalmış kız. Adı Marie Agesta. Adam bankanın bir başka şubesinde çalışırken bu kadın onun müşterisiydi. Kadın, Calle Elcano'daki büyük mağazalardan birinin üzerindeki eski apartıman dairelerinden birinde oturuyor. Daire numarası dört. Kadının adı da kapının üzerinde yazılı. Müdür iki haftada bir tatil günlerini onunla geçiriyor. Bu hafta sonu evinde olması gerek. Gelecek hafta sonunu da dostuyla geçirecek. Evde kaldığı hafta sonlarında Pazar günü kilisenin karşısındaki barda akşamı eder. İçkiye ve iskambil oynamaya meraklıdır. Şimdi de barda. Uzun boylu, zayıf, üzgün görünümlü adam. Hafif kambur duruyor.»

Kilisede ayak sesleri yankılandı. Büyüklerin ve çocuklarının ayak sesleriydi bunlar. Çocukların ayak sesleri yandaki günah çıkartma kulübesinin önünde kesiliverdi. Bir kadının sert bir sesle, «Hayır. Oraya girme,» dediği duyuldu. Ayak sesleri uzaklaştı.

Mauro, elindeki kalemle, incecik deftere yazı yazmakta güçlük çekiyordu.

Papaz gene telaşlanmıştı. Sinirli bir sesle, sözleri birbiri arkasından sıralanıyordu. Mauro'nun biran önce çekip gitmesini istiyordu besbelli.

«Lütfen, biraz ağır olun, Peder.»

«Özür dilerim. Sen de biraz hızlı yaz.»

«Elimden geleni yapıyorum.»

«Kusura bakma.»

«Adam Bilbao'ya gittiği zamanlar, nerede kaldığını karısı biliyor mu?»

«Kadın, kocasının iki haftada bir eski arkadaşlarıyla iskambil oynamaya gittiğini söylüyor. Bir Banka görevlisinin iskambil oynamasını hoş karşılamıyor. Belki gerçeği biliyordur. Bir şey diyemeyeceğim.»

«Valmaseda'dan çıkmak için sadece iki yol var, Peder. İkisi de Güneye ve Kuzeye giden yollarla kesişiyor. Üstelik kasabaya da çok yakın. Bana akıl verin.»

«Antunyano'nun bu kesiminde, güneye giden yolun kavşağından biraz ilerde bir araba seni beklesin. Kavşağın sol çatalında bu dediğim yer. Dağı, aşır oraya yayan git. Dağ yolu üç kilometreden fazla değildir. Sonra da Arceniega ve Amurio yoluyla Bilbao'ya dön. Arabayı bir kadın kullansın. Oradaki Güvenlik Kuvvetleri nöbetçisi kadınlara karşı daha anlayışlı davranır.»

«Parayı nereye bırakayım?»

«Getireceğin saate bağlı bu.»

«Gelecek Pazar geceyarısı Bankada olacağım.»

«Gece yarısı, kasaba halkı uykuda olur. Pazartesi sabahı dinç kalkmak isterler. Parayı, kilisenin güney kapısının içine bırak. Kapı açık olacak. Ben ikiye kadar içerde bekleyeceğim. Eğer ikiden geçe kalırsan, parayı yanında götür. Senden alırlar.»

«Hayır. O kadar çok parayı gece vakti yanımda taşıyamam.»

«Öyleyse, ikiden önce buraya gelmeye bak. Daha fazla beklemeyeceğim. Bu durumda bile hesap vermek

zorunda kalabilirim. Lütfen biraz elini çabuk tutar mısın?»

«Kasa nerede?»

«Müdürün bürosunda. Arkada, küçük bir odadır. Bankanın anahtarlarının hepsini onun cebinde bulacaksınız. Bir güçlkle karşılaşmayacaksınız.»

«İnşallah, öyle olur.»

«Günahını itiraf et.»

Mauro, söyleyecek birşeyler bulabilmek için duraldı. «Şehvet duygularından kendimi kurtaramıyorum Peder.»

«Hepimiz öyle değil miyiz? Vatanın için dua et, Tanrı seninle olsun.»

Mauro, vatani için dua etti sonra Haro'yu buldu. İkisi birlikte karşıdaki bara gittiler. Burada şarap,öbür barakadakiniden iki pezeta daha pahalıydı - orada iyice doldurulmamış bir bardak için beş pezeta ödemek gerekiyordu. İçersi de hemen boş gibiydi. Burası daha iyice bir bara benziyordu. Bir kere daha temizdi, eşyası daha iyiydi ve öbür ucunda üç basamak merdivenle inilen küçük bir yemek salonu vardı.

Masalardan birinde dört adam iskambil oynuyordu. Şişman bir kadınla bir adam bara gelip içki ısmarladı. On pezeta ödemek zorundaydılar. İçkilerini çarçabuk içip kasadaki kadına bin pezetalık bir banknot uzattılar. Bardaki müşterileri dikkatle inceleyen Mauro, «İşte adam orada,» dedi, «şu masanın ucunda iki büküm oturan zayıf adam.» Adam, üzgün görünüyordu. Haro, «Belki de oyunda kaybediyordur,» dedi.

Eleştirici, inceleyici gözlerle adamı izlediler. Bu arada iki içki içtiler ve önce içkiyi içip sonra da on pezetalık borç için bin pezeta bozdurmanın tutarsızlığı konusunda

uzun bir tartışmaya giriştiler. Sonunda adamın sinirli biri olduğu kanısına vardılar. Adam durmadan tırnaklarını kemiriyordu.

Mauro, «Dağı aşmak zorundayız,» dedi. «Sen Pureza'ya gidip arabayı almasını ve bizi Antunyano'nun bu tarafında beklemesini söyleyen iyi edersin. Yürüme denemesini şimdi yapmalıyız. Bir hafta sonra aynı işi karanlıkta yapmak zorunda kalacağız. Öbürlerine de Pureza'yla birlikte gitmelerini söyle. Normal hızla Antunyano'dan Bilbao'ya ne kadar zamanda varılacağını hesaplasınlar. Önceden her şeyi öğrenmek zorundayız.»

Haro, öbürlerini bulmaya gitti.

Geri döndüğü zaman hep birlikte bankanın çevresini dolaştılar, arka kapının önünden geçtiler. Bir Yale kili-di. Belki de adamın cebinde bir düzine Yale anahtarı vardı. Bu iş zaman alacaktı ve onlara gerekli olan anahtarı bulabilmeleri de şansa kalmıştı. Mauro, «O gece yapacaklarımızı bu gün bir kez deneyeceğiz,» dedi. «Çalışırken de saat tutacağız. Pureza, sokakta bizi ne kadar bekleyeceğini bilmeli.»

«Arabayı o mu kullanacak? Reis kullanmayacak mı?»

Mauro, bilgiç bilgiç, «Nöbetçi Muhafız, kadınlara daha anlayışlı davranıyormuş,» dedi. «Usta bir şöföre değil, becerikli bir konuşmacıya ihtiyacımız var.» Dion Ugalde, delikanlının gözündeki birden büyümüşü. Onun devrinde, böyle işlere girişmeden her şeyi en ince ayrıntılarına kadar öğrenmek adetti. Herşeyi hazırlamalı. Mauro, akıllıca iş yapmak çabası içindeydi.

Bankadan kiliseye giden en kestirme yolu seçmemeli. Devriye gezen Muhafız, geniş yolları tercih edecekti hiç kuşkusuz. Onların işine yarayacak olan dar, döne-

meçli yolu buldular, ve o yolu izleyip kiliseye vardılar. Ama hangi yoldan gelirlerse gelsinler, meydanı geçmek zorundaydılar. Kilise meydanının ortasında bir kale gibi duruyordu. Eğer Muhafızlar da buraya gelirlerse, gençler, onların geçmelerini bekleyeceklerdi. Bu işin tehlikesi olmamalıydı. Her şeyi önceden düşünmek, hesaplamak zorundaydılar. Mauro, «Hız ve sessizlik,» dedi.

Kiliseden kuzeye doğru yürüyerek kasabanın dışına çıktılar. Cadagua Nehri üzerindeki iki köprüden daha yakında olanından Kuzeye dönülüyordu. Bir tehlike daha: Nehir, bu yolun sağındaydı, solda ise demiryolu vardı. Muhafızlar bunların arasından ikişer ikişer geçiyorlardı. Gecenin karanlık olması için dua etmek zorundaydılar. Ama karanlıkta dizlerini bir yere çarpıp berelemek veya ayaklarını kırmak tehlikesini göze alacaklardı.

Köprüye gelip nehri geçtiler. Buraya Cuma günü gündüz gözüyle gelip, nehrin bu kıyısına bakan tepeye silahlarını saklayacaklardı. Eğer bir arama emri çıkartılmamışsa, gündüz geçen bir bisikletliyi kimse yolundan alıkoymazdı. Oysa ne zaman olursa olsun, gece silah taşımak ölümü göze almak demektir. Mauro, Haro'ya planı şöyle açıkladı, «Bizim dört adet küçük el tabancasına ihtiyacımız olacak - tabancalar ne kadar küçük olursa o kadar işimize yarar. İkisini ihtiyar kızın evinde kullanıp çöplerin arasına gizleyeceğiz. Öbür ikisini de burada kullanacağız. İki tabancayı ve paradan paylarına düşeni alacaklar.» Fuertes'in kasasındakiler için yeterli bir ücret sayılırdı bu.

Dağa tırmandılar. Antunanyo'ya varıp Pureza'nın beklediği yere dönmek iki saat sürdü. Kızın kasabadan uzakta durmak istemesi yerinde bir istektir. Mauro, kızı seçtiği yerden ötürü kutladı. Pureza, «Burada durdum,

çünkü ağaçlardan yararlanmam gerekiyordu,» dedi. Sonra da yiyeceklerini arabada yemelerini önerdi. Arabada, sığış tavuk ve ekmek yediler, şarap içtiler. Yağmur çiseliyordu. «Bankadan ayrıldıktan sonra senin yanına ulaşmamız en azından üç saat sürecek. Bizi köprünün kuzeyinde arabadan indirdiğin dakikadan itibaren ise dört saat beklemen gerekebilir. Bu süre içinde mutlaka devriyeleri göreceksin.» Bu da şu birkaç gün içinde çözümlenmesi gereken ayrı bir sorundu: devriyeler, Pureza'yı görürlerse, kız onlara ne anlatacaktı? Parkedilmiş bir araba içinde, gecenin bu geç saatinde yalnız başına oturmasına iyi bir neden uydurabilecek miydi?

Pureza hemen bir kaç saniye içinde buna da bir çare buldu. «Bir kaç kez ağır ağır Amurrio'ya kadar gider dönerim.»

Haro, «Aman yakıtsız kalma sakın,» dedi, «bir de arabama iyi bak.»

Karınlarını doyurduktan sonra Pureza onları geldikleri yoldan Bilbao'ya geri getirdi. «Yolu öğrenmem gerekiyor.» Mauro kızın yanında oturmuş Pureza'nın dudaklarını ve pantolonunu dolduran o dolgun kalçalarını büyük bir açlıkla düşünüyordu. Haro ise arka kanapede oturmuş, hiç değilse kendi arabasını kullanmasına izin vermeleri gerektiğini düşünüyordu.

Kente vardıkları zaman yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyordu.

XXX

Ve sonunda Mauro iki şapka giydi. Basque Ülkesi Özgürlük ve Kurtuluş Ordusunun, Beşinci Güç Örgütü emrinde çalıştığı devreler arasında başka önemli işler de

yapmak zorunda kalmıştı. Derslerini çalışması, sınavlarını vermesi konferanslara ve laboratuvar çalışmalarına katılması ve notlarını yazması gerekiyordu. Ve biraz da sevişmeye zaman ayırmalıydı. Üç değil iki şapka sayılır, çünkü sevişme sorunu Beşinci Güç adına yüklendiği göreve dahil sayılabilirdi. Pureza ile Mauro'nun ortak iki tutkusu vardı: Basque Ülkesine olan bağlılıkları ve birbirlerine besledikleri ihtiras. Pureza, güzel düzgün vücutlu, neşeli, akıllı, ihtiraslı ve aklı başında bir kızdı. Haro'nun arabasını kendi apartmanının önüne kadar sürdü. Şoför mahallinden kalktı, Mauro'yu üç işçi kızla paylaştığı daireye götürdü. Kızların üçü de dağda gezintiye çıkmışlardı ve otobüsleri de altıdan önce dönemezdi. Pureza, saat beşte sevgi dolu bir sesle, «Bu kadar yeter,» dedi. «Gerisini düşün gecemize saklayalım. Eğer başını yastığa koymazsan, düşün gecesı mecesi olamaz. Şimdi de canım istiyor ama Mauro, asıl büyük gecemi yaşamak da benim hakkım.»

Mauro da çaresiz bir halde, «Dört yıl sonra mı olacak bu, Pureza?» diye sordu.

«O gecenin düşünüy kurmaya bayılıyorum.» Pureza, delikanlının ve kendisinin üstünü başını düzelttikten sonra Mauro'yu sevgiyle kapıdan uğurladı. Mauro küçük bir mavi otobüse atladığı gibi kendi pansiyonuna döndü. Başını yastığa koydu.

Pazartesi sabahının erken saatlerinden salı gecesı ona kadar, konferanslarda, laboratuvar çalışmalarında ve evinde başını hiç kaldırmadan çalıştı. Sonra bisikletine bindi, kentin çevresinde bir tur attı. Ders çalışmaktan kafası şişmiş, biraz temiz havaya ihtiyacı olan herhangi bir öğrenci gibiydi. Ayağını pedaldan ayırmadan Ayala Tiyatrosunun önündeki afişlere, büyük mağazaların vitrinleri-

ne göz gezdirdi. Sonra da bisikletiyle Allende'den Balparda'ya oradan da Amezagaya gitti. Espanya Meydanından Calle Navarra'ya geçti. Meydan turu yapıyordu. Nemli gece havasını içine çekiyordu. Bu kez de Arriaga Tiyatrosunun önündeki afişleri inceledi, Senyor Santiago Kadetralinin önünden geçti. Acaba niye büyük kiliselerin arkasındaki sokaklar küçükdürler? Mauro, bunu düşünürken küçük sokaklardan birine daldı, Ribera'ya gitti. Burası, pazar ile San Antonio Abad Kilisesi arasındaydı. Kilisenin arkasındaydı. Bisikletini kiliseyle nehir arasındaki avluda bırakırsa kimse bunun farkına varamazdı. Ribera'dan geçip daracık Somera sokağını yürüdü, yirmi numaralı binanın kapısı önünde durdu. Bir süre sokağı gözden geçirdi, görünürde kimse olmadığına inanınca da koşa koşa ikinci kata çıktı, eski demir kilide, büyük ve eski bir anahtarı soktu. Kapıdaki tabelâda sadece BESLENME KLÜBÜ kelimeleri yazılıydı.

Daha kapıda kahkahalar ve güzel yemek kokuları onu karşıladı. Haro, Reis ve Abril mutfakta çalışıyordu. Haro, mürekkep balığını kendi mürekkebiyle pişirmeye uğraşıyordu. Reis, tavuklu börek yapmakla meşguldü. Abril ise 'Pollo a la chilindroin' pişiriyordu. Üçü de ayrı ayrı sobalar üzerinde çalışıyorlardı. Zaten mutfakta da pek eski görünümlü, beyaz emaye üç soba vardı.

Haro, Mauro'ya sordu, «Sen ne getirdin?»

«Hiç. Dışarı çıkıncaya kadar ders çalıştım.»

«Peki, kimden geçineceksin?»

«Abril'in tavuğundan. Tamam mı, Abril?»

«Bu benim için bir onurdur. Vizcaya'da en güzel tavuk pişiren benim.»

Mutfakta, raflara tencereler, tavalar, çeşit çeşit bıçaklar, çatallar ve her türden tabak dizilmişti.

İkinci ve daha büyücek olan odada oturup yediler, içtiler. Eşya sandıklarından yapılmış alçak bir masanın etrafında toplanmışlar, aralıksız sandalyelere oturmuşlardı. Duvara dayalı başka bir uzun masa daha vardı. Bu ikinci masa, önündeki sallantılı eski tahta sıradan pek fazla geniş değildi. Odanın ucundaki duvarda kırmızı ve beyaz şarap şişelerinin dizi dizi sıralandığı raflar vardı. Kapının yanında ise rulete benzeyen büyük, madeni bir tekerlek büyük bir kutunun üzerine konmuştu. Madeni ortaları yarık çubuklar birleştirilmiş, tekerlek biçimine sokulmuştu. Mauro, çubukların yarık yerine bozuk para koydu, paralar, yarıklardan aşağıya kayıp kutunun içine düştü.

Neşeli neşeli konuşup gülüşüyorlardı. Basque erkeklerinin büyük gurur duydukları yeteneklerinden yani yemek pişirmekten sözediyorlardı.

Haro sordu: «Pureza'nın yanında ne kadar kaldın?»

«Yarım saat kadar kaldım. Beni eve ders çalışmaya gönderdi.»

«Beklemek çalışmaktan daha zor.»

«Piyangodan ödül kazanabilsem, hemen evlenir, şu beklemeye bir son verirdik.»

«Paralı bir banka da aynı işi görür?»

Reis de, «Şu Basque kadınları niye hep böyledir?» dedi. «Oysa Malaga'lı kadınların insanı eski bir çizme gibi çekip durduklarını söylerler.»

Arbil hiç birşey demedi ve diğerlerinin gülüşmelerine katılmadı. Büyük bir işgüzarlıkla yemekleri karıştırıp duruyordu. Mauro'yla kendisinin tabağına iki kez yemek koydu. Büyücek bir ekmek parçasıyla tabağını güzelce sıyırdı ve hepsini beyaz şarapla gövdeye indirdi. Gerindi, esneyerek şöyle dedi «Basque'ın çalışan erkekleri, kadın-

larından bu şekilde sözetmezler.» Abril, ötekilerin burjuva gevezeliklerini dinlemekten ve Basque'ın çalışan erkeklerinin neler yapıp neler yapmadıklarını anlatmaktan zevk alıyordu.

«Peki, bu adamlar nelerden sözederler?»

«Ücretlerden, futboldan, sendikalardan ve zenginleri hadım etmekten sözederler.» Abril, yan gözle Reis'e baktı. Gözlerindeki o zor farkedilen parlaklık sıkıntı veya alay belirtisi olabilirdi. Öbürleri bunu asla anlayamıyorlardı.

«Onları niye hadım edecekmişsiniz? Niye hepsini duvara sıralamayasınız?» Reis, kırk yılda bir de olsa, Abril'e bir soru sorduğu zaman, bu daha çok bir niyeti ortaya çıkarırdı. «Bu davranış ilerde karşılaşılacak bir sürü sorunu çözümlemeye de yaramaz mı?»

«Biz asıl onların güzelim, yumuşacık karılarını duvara dayamalıyız.»

Abril uzun bir açıklama yaptığı zamanlar, önce açıklamayı izleyecek olan hikâyenin ana fikrini özetlerdi.

Reis sordu: «Sen bu tekniği nerede öğrendin? Yoksa işçilerin kendikendini yetiştirme klüplerinden birinde kurs falan mı gördün?»

Abril, «Vaktiyle Pamplona'ya gitmiştim,» diye anlattı. «Bir fabrika otobüsüyle gitmiştim.. Bilbao'nun Pamplona'ya karşı oynayacağı oyunu izlemek için. İkimiz o zengin adamların kaldıkları otele daldık. Otelin adı neydi, Mauro? Los Tres Reyes Oteli miydi? (Tres Reyes 'Üç Kral anlamına gelir) «Üç kral. Tanrım, orası gerçekten bir kral sarayına benziyor. Aşağı lobide iki aile vardı. İki anne, iki baba ve iki grup çocuk vardı. O tür insanların nelerden konuştuklarını anlamak için hemen yanbaşlarında durmuştuk. Yahu bunların konuşacak bir şeyleri

yok. Hiç bir meseleleri yok. Aileler, akrabaydı. Pirene-lerdeki lüks tatil evlerine gitmek üzere yola çıkmışlardı. Ah ya o iki kadın. Tanrım, ikisi de kraliçeydi mübarek-lerin. Hey tanrım hey, öyle de güzel kadınlardı ki! Ah, o salına salına yürüyüşlerini görmeliydiniz. Mağrur görü-nüşlüydüler, kabaydılar ve pek çalımıydılar. Ama çalım yapar gibi görünmüyorlardı. Sadece şeydi... Şey, yani mağrur kadınlara yakışacak şekilde yürüyorlardı.

Bu, şiirsel bir kışkırtmaydı. Soğuk soğuk Reis'e gül-ümsedi: «Çalışan kadınlarımızın koca memeleri, ve po-poları var, üstelik çoğu da bodur ve mandalar gibi lös lös yürürler. Fakat bir de şu zengin ve güzel kadınları düşün-senize. İşte onların erkeklerini vurmamamızın nedeni de bu.» Arkadaşlarını teker teker gözden geçirdi. Sesi hiç de şakacı bir ifade taşımıyordu. «Böyle bir sürü kadını hadım edilmiş kocalarının gözlerinin önünde sıraya dizip becermek isterim. O kadınlar yüzüme tükürmek isteyecekler, beni iğrenç bir yaratık sayacaklar, hattâ altıma yattıkları zaman bile bana karşı kaba davranmak isteyecekler, ben de o yumuşacık sırtlarını yere getirip seviş-menin tadını çıkarmaya bakacağım. Onlar bana aşağıdan tükürmeye çalışırlarken ben yukardan onlara içimi bo-şalttığım için de bu tür aşk oyunları daha zevkli olacak.» Dolu bir bardağı bir dikişte boşalttı. «Çalışan erkekler şu güzel ve zengin kadınlar, için bunları tasarlarlar işte.» Bir uyur gezer'in gözlerini andıran kızarmış gözlerinde vahşi parıltılar vardı.

Haro, «Bazan bizi Beşinci Güç'e niye aldığını da me-rak ediyorum, Abril,» dedi.

Abril karşılık verdi: «Bunu ben de merak etmiyor değilim.»

Mauro'nun kafasının içinde Burguete'nin köy doktoru ona şöyle fısıldadı: «İspanya, dünya ulusları arasında çaresiz kalmıştır... Onun ulusal sporu bir oyun değil, kutsal bir kan dökme yöntemidir..» Mauro hemen bu düşünceleri aklından çıkarmaya çalıştı.

Birdenbire hepsinin üzerine bir kasvet çökmüştü. Başlarını önlerine eğmişler, Abril'i, Los Tres Reyes Otelindeki zengin, güzel kadınları ve onların hadım edilmiş kocalarını, düşünüyorlardı. Bu adamların yeni ve gelişmiş toplumdaki görevleri o coşku dolu sosyal nefret gösterilerine tanıklık etmek olacaktı. Fakat Abril tekti. Üstelik bu adamı onlar da seçmemişlerdi. Beşinci Güç yollamıştı onu.

Abril bir hatayı düzeltmek istercesine, «Özür dileirim,» dedi. «Pazar günü için sana dört el tabancası hıztırladım, Mauro.»

«Tabancalar nerede?»

«Şeyin altında...»

«Burada mı?» Hepsi bir ağızdan bağırdılar ve o anda da ağır bir cisimle kapıya hızlı hızlı vurulduğunu duydular.

Bu sesi tanıyorlardı. Beslenme Klübünün onsekiz aylık faaliyeti sırasında tam beş kez duymuşlardı bu sesi. Eski kapıya o eski demir kilidi yerleştirmişlerdi çünkü klübün her üyesinde kapının bir anahtarı bulunmalıydı. Kapının böyle vurulduğunu duydukları zaman da hep aynı şeyi söylüyorlardı: «Belki bu kez silah patlar da köpoğlu köpeği öldürür.» Fakat onların kuralı çekingen ve kibar olmaıktı.

Bu kez bir ölüm kalım meselesi vardı: yatağın altında dört el tabancası duruyordu. Sessizlikleri pek derin ve kısa oldu.

Mauro, «Kapıyı ben açacağım,» dedi, «sofrayı toplayın, ortalığı temizlemeye koyulun ve Allahaşkına biraz şarkı söyleyin.»

Tabakları mutfağa götürdüler. Tabaklar şangırdayarak musluk yalağına yerleştirildi. Reis de Abril'e homurdandı «Öküz kafalı, koca sersem. Silahları niye buraya getirdin?»

«Başka hangi cehenneme götürebilirdim? Mauro silahları istemişti, öyle değil mi?»

«Her zaman yatakların altlarına bakarlar.»

Haro yalvardı «Allahaşkına tartışmayı bırakıp şarkı söyleyin.» Hepsı birden şarkı söylemeye başladılar.

Mauro kapıyı açtı.

İki polis, küçük bir ahıra gelen iki araba atı gibi ağır ağır içeri girdiler. Bunlar iri yarıydılar, iyice sarınıp şarmalanmışlardı, kocaman kırmızı suratlıydılar. Oturma odasına doğru yürüyene kurukafa adını takmışlardı. Nedenise öbürüne de Begonya adını uygun bulmuşlardı. Ancak bunun nedenini kimse hatırlayamıyordu. Bir keresinde Reis, adam onlara Begonya Bakiresini hatırlattığı için bu adı verdiklerini söylemişti, fakat Haro da dağ yollarında otuz tonluk bir sürü kamyonun hep Begonya bakiresine adanmasının gerçek neden olduğu kanısındaydı. Adamın sesini hiç duymamışlardı. Şimdi de oturma odasının kapısında, bacaklarını iki yana açmış öylece duruyordu. Omuzları kapının kenarına değiyordu. Kurukafa ise, oturma odasının ortasına gelmişti. Üzerinde dört bardak duran alçak masanın yanında oturuyordu. Bir ayağını masanın kenarına dayadı. Masanın dengesi bozuldu ve bardaklar yere düştü. İkisi kırıldı. Kurukafa, «Buraya gelin,» diye bağırdı.

Mutfaktan çıkıp odaya geldiler. Reis ile Haro'nun

ellerinde kurulama bezleri vardı. Abril de dirseklerine kadar sabun içindeydi. Sadece Abril gülümsemeye çalışmadı.

Kurukafa'nın belirli bir yöntemi vardı. Bu değişmedi. Masayla başladı. Yataklarla sona erdi.

«Her zaman şarkı söyler, her zaman da bulaşık yıkarınız.» Adam, hiç gülümsemezdi. Gözlerinin akları, adamakıllı aklaşmıştı. Baktığı halde görmüyor gibiydi. Bu gözlerde, Haro'nun deyimiyle ölü bir balığın çevikliği okunuyordu.

Reis, sanki bir şey söylemesi şartmış gibi, «Yemeğimizi az önce bitirmiştik,» dedi. Şu dört tabanca meselesi zihnini kurcalıyordu.

Kurukafa, odaya bir fırtına gibi dalarak «İzin belgeniz,» dedi. Oda zaten küçüktü. Bu adam, tek başına bile olsa, içerde fazla kalabalık etmiş sayılacaktı. Her zaman da izin belgesini isterdi. Onlar da her zaman belgeyi mutfaktaki dolabın gözünden alıp getirirlerdi. Sonra da eski yerine kaldırırlardı. Üçüncü gelişinde adama bir de üyelerin listesini getirmişlerdi. Polis, yetkisine el uzatılmasına kızmıştı. «Listeyi ben istediğim zaman verirsiniz,» dedi.

«Kaç üyeniz var?»

Reis, «Yirmi,» dedi. Kurukafa onlara da bir yöntem hazırlamıştı. Bu soruya daima Reis cevap verirdi.

«Nerede bunlar?»

«Yerimiz dar geliyor. Onun için küçük gruplar halinde toplanıyoruz.» Bu cevabı veren de Reis'di. Kurukafa, ilk gelişinde «sen» ya da «sen» diye sorulara kimlerin cevap vereceklerini saptamıştı. Hangi soruya kimin cevap vereceğini de unutmamıştı besbelli. Sırayı kaydır-

mayı denemişler fakat başaramamışlardı. Kurukafa, «Sen değil, sen,» diyerek sırayı düzeltmişti.

«Üye listeniz nerede?» Bu, Haro'nun işiydi. Listeyi mutfaktaki dolabın gözünden alıp getirdi. Sonra da yeri-ne götürüp bırakmayı alışkanlık haline getirmişti.

Kurukafa listeyi geri vermedi. Her zaman yaptığı gibi isimleri okuduktan sonra kâğıdı yere attı. Haro, kâğıdı almak için yere eğildi. Bu, da onun işiydi.

Kurukafa bu gece, «Bırak onu,» Kötülük amaçlayan o alışılmış polis işlemlerinde herhangi bir değişiklik yapmak, kurbanları korkutur.

Dört silah, hepsini korkutmuştu. Değişiklik hepsini korkutmuştu. Niye bu gece? Polisin buraya zaman zaman uğramasına öyle alışmışlardı ki bu değişiklik onların güvenini sarsmıştı. Mauro Begonya ile Kurukafa arasında duruyordu. Soluk alıp verişleri de fazla düzenliydi. Reis, Haro ve Abril de Kurukafanın karşısında durmuşlar, kendi soluklarını dinliyorlardı. Dudakları kenetlenmişti. Burun deliklerinden geçen havanın sesini duyar gibiydiler. Sadece Abril, gözlerini Kurukafanın yüzünden hiç ayırmadı ve şöyle düşündü: «Seni, biz ipe çekeceğiz.»

«Belgeler.»

Kâğıtları verdiler. Önce Haro. Sonra Reis. Sıra değişmemişti. Yani şimdilik. Formül de geçerliydi.

«Reis sen misin?»

«Evet, benim.»

«Şarap İmalathanesinde mi çalışıyorsun?»

«Evet.»

«İmalathane senin adına mı?»

«Hayır, sahibi babam.»

Sonra da özel bir bilgiyi saklamaya çalışır gibi uzun uzun bakış. Bu, belki de basit bir teknik yöntemdi. Öyle

olup olmadığını kim nereden bilecekti?

«Ugalde sen misin?»

«Evet.»

«Öğrenci misin?»

Sonra uzun bir geniz temizleyiş ve Mauro'nun ayaklarının dibine balgam tükürmek. Tüm öğrencilere selam.

«Abril sen misin?»

«Evet.»

«İşçi misin?»

«Evet.»

«Aaahhhh...» Bir başka değişiklik. Kurukafa ağır ağır başını çevirip gençlere baktı, sonra bakışlarını Mauro'ya yöneltti. Tekrar Abril'e döndü.

«Bugün işe gittin mi?»

«Hayır.»

«Niye gitmedin?»

«İş yoktu ki.»

«Neden yoktu?»

«İşçiler grevde.»

«Grevler yasa dışı mı?»

«Evet.»

«Sen de grevde misin?»

Abril gürültülü gürültülü içini çekti. «Hayır, değilim.»

«İşde misin?»

«Hayır değilim.»

«Niye değilsin?»

«Sakat kalmak istemiyorum da ondan.» Yargıç karşısına çıkarılan bir çapkın aşığa benziyordu bu haliyle.

«Yani demek oluyor ki...»

«Yani ne yapsaydım? Tek başıma mı işe gitseydim? Gitsem de ne yapabilirim? Hiç. Yapılacak hiç bir iş yok.

Hem oraya gitseydim mutlaka bir tarafımı sakat ederlerdi.» Kelimeleri, soluk alıp verişleri arasında kayboluyordu. Sözcükler, gırtlığında nefret gibi paslanıp kalıyordu.

«Bu dediklerin kimler?»

«İşçiler tabii.»

Kurukafa, öne eğildi. Koca gövdesi, devrilen bir ağaç gibi öne uzandı. «Vur bana bakalım,» dedi.

Abril'in sadece göz kapakları kıpırdandı.

«Sen nerede oturuyorsun?»

«Burada oturuyorum.»

«Neden?»

«Bakımıyla, temizliğiyle ben ilgileniyorum da, ondan.»

«Sana ücret veriyorlar mı?»

«Hayır.»

Durum gene normale dönmüştü. Kurukafa birdenbire yerinden fırlayıp üçüncü odaya, yani küçük yatak odasına yürüdü. Uzun süredir aynı rolü oynayan bir aktörün alışkanlığıyla hareket ediyordu. Öbürleri de adamın peşinden gittiler. Begonya, hemen öne geçip onları durdurdu, yana çekilmelerini işaret etti. Kapının önünde heyula gibi durmuştu. Gençler, sadece Kurukafanın başını ve omuzlarını görebiliyorlar, yorganın, çarşafların hışırtısını duyabiliyorlardı. Derken Kurukafa, gülümseyerek dışarı çıktı.

Abril'e döndü, «senin yattığın yer burası mı?» diye sordu.

«Evet.»

«Hangi yatakta yatıyorsun?»

«Soldakinde.»

«Odada niye iki yatak var?»

Bu Reis'in sorusuydu. «İçimizden biri içkiyi fazla kaçırırsa diye.»

Gene sıra Abril'de: «Buraya kadın getiriyor musun?»

İşte bu soru yeniydi. Hepsi de kalplerinin atışını duyabiliyorlardı.

Abril, merak dolu bir sesle, «Kadın mı?» diye sordu.

«Ben papazım.»

Kurukafa öne doğru eğilip boş gözlerle Abril'e baktı. Sonra sanki pek önemli bir sırrı çözmüş gibi yüzü aydınlandı. «Papazların kuşu olmadığını bilmiyordum,» dedi. Durumdan memnun görünüyordu.

Gençler, sert adımlarla yürüyerek odadan çıkmışlar, kapıyı da açık bırakmışlardı. Ayak sesleri, odanın duvarında yankılanmıştı. Mauro kapıyı kapadı. Abril, öbürleri gibi yatak odasına koşmamıştı. Yüzü kireç gibi bembeyaz kesilmiş bir halde, oturma odasında kalmıştı. Ellerini oğuşturup duruyordu. Kırmızı gözleri, avaz avaz bağırmaya hazırlanan öfkeli bir kadının gözleri gibi sımsıkı kapalıydı. Yatakların düzeltildiğini de duyamamıştı. Sadece Kurukafanın yüzünü görebiliyordu.

Haro, Reis ve Mauro'nun arkasından bir gölge gibi süzüldü «Hepsini aldılar, hepsini aldılar.» Abril'in yakasına yapıştı. «Seni gidi koca sersem seni. Hepsini aldılar.»

Abril de Haro'nun ellerini tutup, parmaklarını yakasından çekmesini sağladı. «Neyi aldılar?»

«A be allahın belası herif, tabii silahları aldılar.» Sonra da sanki Abril'in ona hesap vermesi gerekliymiş gibi nefret dolu bir sesle sordu «Niye yaptılar bunu? Niye bizi tutuklamadılar? Bu kez oynadıkları oyun nedir acaba?»

«Belki de silahların yanına koşalım diye dışarda pusu

kurmuş bekliyorlardır,» dedi Reis, «o zaman bize ateş edebilirler.»

Abril oturdu. Yorgun bir tavırla: «Silahları almadılar» dedi. Kendine özgü dünyadan sıyrılmıştı nasılsa.

Haro bağırdı. «Silahlar yatağın altında yok.»

Mauro da, «Allah aşkına bağırma öyle,» dedi.

«Silahlar, yatağın altında değildi ki.»

«Ama sen dedin ki...»

«Bir şey söylemeye vakit kalmadı. Tekerleği kaldır.»

Reis, rulet yerine kullandıkları tekerleği kaldırdı. Silahlar, tekerleğe destek olan sandığın üzerindeydi.

Mauro, «Silahları orada bırakalım,» dedi.

Hepsi birden, yaşlı adamlar gibi ağır ağır çöküp oturdular. Hiç biri konuşmuyordu. Mutfaktaki çalar saatın tik takları duyuluyordu.

Reis, «Aman tanrım,» diye mırıldandı.

Haro süngüsü düşmüş bir halde, «Özür dilerim, Abril» dedi, «çok üzüldüm.»

Abril, alçak, yumuşak bir sesle, «Şunun işini bir bıçakla bitiriverceğim,» dedi.

Sonra Mauro pazar günkü işden sözetti.

Şimdi sanki eskiye göre daha büyük bir tehlike içindeymişler gibi, planı hazırlarken kılı kırk yarıyorlardı.

xxx

Pazar günü, sabahtan akşama kadar yağmur yağdı. Haro, akşam saat sekizde babasının arabasına binip Pureza'yı aldı. Pureza, direksiyona geçti, birlikte Mauro'yu aldılar. Haro, başına şapka giymişti. Normal olarak bere giymeyi tercih ederdi. Mauro, şapka giymişti, elinde de şemsiye vardı. Şapkalar, başlarında pek iğreti duruyordu.

Sanki biraz da küçük geliyor gibiydiler. Abril, San Jose meydanında şemsiyesini açmış onları bekliyordu. Arabada yer değiştirdiler. Abril, öne, Pureza'nın yanına oturdu. Bu, öyle basit bir Pazar gezintisi değildi. Beşinci Güç adına yerine getirilen ciddi bir görevdi. Bu görevler büyük bir kurnazlıkla ve ön seziyle yapılmalıydı. Devrimler, dikkatsiz, sallapati kimselerle başarılmaz. Pureza, arabayı Carlton Otelinin hemen ilersinde parketti. Haro, Mauro'nun şemsiyesinin altına girip Elcano'ya yürüdü, sokağı geçip Senyorita Agesta'nın apartmanının kapısına geldi. «Eğer midem düzelmezse, ishal olacağım galiba.» Bir keresinde Mauro'ya senin bünyen niye bu tür işlere bir türlü alışamıyor? diye sormuştu.

Pureza ile Abril otele girdi, lobiyi geçip koridorun sonundaki bara geçtiler.

Pureza, yapacakları her işi aklında tutmuştu. Olayları bir bir gözlerinin önünde canlandırabiliyordu. Sinirlerine hakim olmaya çalışarak, «Orkesta düzenlemesine diyecek yok,» diye mırıldandı. Abril ile konuşurken ishal kelimesini ağzına alamazdı. Abril, «Uyum,» dedi. Pureza neşeli neşeli, «Yani ayar uyumu değil mi?» diye sordu. «Ne düşündüysem onu söyledim.» Abril, bazı işler için yardımcı eleman olarak gruba katılan Pureza'yı her zaman küçümsüyor, onun budala cadının biri olduğunu düşünüyordu. Sinirleri iyice gerildiği için bu düşüncesini de açıklamasına ramak kalmıştı.

Reis, buluşma yeri olan Sommorrostro'ya gitmek üzere yola çıkmıştı. Burada 'itici güç'leri bekleyecekti. Saatler ayar edilmiş, her şey en ince ayrıntılarına kadar düşünülmüş, hesaplanmıştı. Her şey, Cuma günü hazırlanmıştı. Pureza ile Abril, bara gidip, iki konyak ısmarlayanın, cebinden bozuk para çıkarıp tam zamanında

Maria Agesta'nın numarasını çevirmenin kaç dakika alacağını hesaplamışlardı. Tabii telefonda bir başkası konuşmuyorsa. Bazan, başkaları insanın işlerini öyle bir sarpa sardırıyorlardı ki, hani çıldırmak, kudurmak işden de-ğildi.

Pureza, «Senyorita Agesta'yla mı görüşüyorum?» diye sordu.

«Evet.»

Acımasız bir sesle: «Kocama söyleyin hemen giyinin aşağıya insin. Onu sokak kapısının önünde bekleyeceğim. Eğer onu almak için yukarı çıkmak zorunda kalırsam senin ve benim komşularımız, ne mal olduğunu öğrenecekler.» Pureza'nın kararlı parmakları telefonu çat diye kapadı. Tekrar Abril'in yanına döndü. İçinden, şu insanlar bizim ne yaptığımızı bilselerdi mutlaka, soğukkanlı, kendine güvenen genç suçlular olduğumuza inanırlardı. Tırnaklarını avuçlarına batırıyordu.

Senyor Fuertes kapıyı açıp da karısının dehşeti ve korkunç bir felaketle karşıkarşıya kalmayı beklerken eldivenli iki elin, geniş kenarlı iki şapkanın altından kendisine uzandığını farkettiler. Adamların yüzlerine çorap geçirilmişti. Bir tanesi elinde bir şemsiye tutuyordu. Şemsiyeli adam, onu tekrar apartımana soktu.

«Çok rica ederim... Bu da ne demek oluyor?» Fuertes, bu sözleri söylediği sırada silahları, şemsiyeyi, çorapla örtülü yüzleri ve de çoraplı başların üzerindeki şapkaları gördü. Ama onu en fazla dehşete düşüren şey de şemsiye olmuştu. Acıklı bir sesle, «Yalvarırım,» dedi. Senyorita Agesta da apartmanın giriş holünde, Hazreti Lut'un taş kesilen karısı gibi hareketsiz ve sessiz duruyordu. Onun da zihni karışmıştı. Senyor Fuertes gene, «Yalvarırım,» diye mırıldandı. Daha başka bir söz çık-

mıyordu ağzından. O güven dolu, özel yaşantıları birdenbire altüst olmuştu.

Bu iş inanılmayacak derecede kolay ve başarılı olmuştu. Mauro her zaman suçsuzların, silahsızların ve tehlike beklemeyenlerin silahlı ve kötü niyetli kişilere karşı gösterecekleri tepkiden korkardı. Bu, bir devrimciye hiç de yakışmayan yersiz bir düşüneydi.

Maskelerden birinin arkasından, boğuk bir ses «Senyoritanın yatak odasına gir,» diye emretti ve iki silah, sallandı.

Marie Agesta fısıldadı: «Lütfen.» Kadının hatırlayabildiği tek kelime buydu.

O ses: «Eğer susar da dediklerimizi yaparsanız, canınızı yakmayacağız. Senyorun karısı da çok üzgün ve şaşkın.» Bu çiftte acıklı bir komedi havası vardı. Mauro, onların şu anda kendi yaşamlarını düşünmediklerinden emindi. Fuertes, işini ve rezaletinin öğrenilmesini düşünüyor olmalıydı. Marie Agesta ise utanç ve günahı düşünüyordu mutlaka. Mauro, ikisine de acımişti. Abril ise her zaman şu Mauro'nun acıdığı kimselere gülerdi.

Küçük tören mangası, yatak odasına yürüdü.

Mauro, silahını elinden bıraktı. Cebinden sargı bandını çıkardı. Ağızlarına bant yapıştırdı. Karı koca ancak tavşanlar gibi homurdanmaya vakit bulabilmişlerdi. Susturulmaları da uzun sürmedi.

«Soyunun. İkiniz de soyunup yatağa uzanın.»

Şimdi korkuları bir misli daha artmıştı ve söyleneni yapmak istemiyorlardı. Senyorita Agesta gözleriyle yalvarıyordu: İrzına geçmeyeceğiz, dediler. Haro, kadının sırtına bir tokat vurdu. «Dediğimizi, yap yoksa karışmam, halin fena olur,» dedi. «Seninle bir alış verişimiz yok, Senyorita.» Adamla kadın hemen soyunup yatağa uzandılar,

ağızlarına bant yapıştırıldı, elleri arkalarına bağlandı. Bağlarını çözmeye kalkışmasınlar diye parmakları da bantla hreketsiz hale getirildi. Ayak bilekleri, dizleri biraraya getirilip bantla tutturuldu. Yuvarlanıp sıçrayamasınlar diye bacakları geriye bükülüp kalçalarına bantla bağladı. Sonra da çarşafı bir güzel sarıp bağladılar. Mauro, adamla kadının elbiselerini aldı, oturma odasına getirdi.

Mutfakta beyaz, plastikten çöp kutularını buldular. Çorap maskelerini, ve Marie Ageste'nin elbiselerini bunlardan birine doldurdular. Beyaz çöp kutuları, cadde boyunca, sokak lambalarının ışığı altında hemen dikkati çekiyordu. Çöp kamyonu birazdan bunları boşaltmaya giecekti. Silahları boşalttılar, bunları Senyorita Agesta'nın dolaptaki elbiselerine sardılar ve beyaz çöp kutusuna doldurdular. Sokakta bir gürültü olunca da hemen pence-
renin önüne koştular. İki adam, kocaman bir kırık musluk yalağını lambaların altındaki çöp kutularına götürüyordu. Adamlar, yüklerini büyük bir dikkatle çöp kutularının arasına bıraktılar.

Fuertes'in ceplerini boşaltmak gerekiyordu. Adamın anahtarlarını aldılar, başka ne varsa, hepsini ceplerine bıraktılar. Senyoritanın anahtarlarını da çantasında buldular ve çöp kutusuyla şemsiyeyi alıp apartımandan çıktılar. Beyaz çöp kutusu, sokak lambasının altına bırakılmıştı. Karşı kaldırıma geçtiler. Onlar, Carlton Barının yan kapısına geldikleri sırada çöp kamyonu da karşıdan görünmüştü. Otelin kapısının sahanlığından çöp kamyonunu izlediler. Beyaz plastik kutular kamyonun öğütücü makinesine atılıyor, makine de bunları birkaç saniye içinde yokediveriyordu. Çöpçülerden ikisi musluk yalağını kaldırıp hızla yere attı. Yalak tuzla buz olmuştu. Adam-

lar, süpürge ve faraşlarını alıp kırıkları topladılar. Sonra da sokak lambalarının altında duran çöp kutularını birer birer toplamaya başladılar. İstenmeyen şeyleri yok etmekti onların görevi.

Bu iş inanılmayacak derecede kolay olmuştu, ve pek güzel başarmıştı. Silahların hepsi ortadan kaldırılmıştı. Tek kusurları olmamıştı. Carlton Otelinin barında Pureza ve Abril ile birlikte konyak içtiler, bu arada bir grup iş adamının sohbetine de kulak kabarttılar. İş adamları, gündelik işlerden ve son zamanlarda İspanya'da görülen Japonların sayısının giderek artmasından ve bunların her zaman 'saldırgan gruplar' gibi hep toplu halde dolaşmalarından söz ettiler. Mauro ve arkadaşları saat onda bardan çıktılar, arabayla Sommorrosto'ya gittiler. Burada Abril, Reis'in arabasına geçti, onlar önden ilerlediler.

Sonra, sıra bankaya geldi. Gece yarısı. Silahları gizledikleri Valmesada'nın kuzey yöresine gitmeye bol bol vakitleri vardı. Senyora Fuertes de yatağında mışıl mışıl uyuduğuna göre, hemen içeri girip çıkacaklar ve oradan uzaklaşacaklardı; Beşinci Güc'e büyük kazanç sağlayacak pürüzsüz ve basit bir işlem. Mauro biraz da kendini eleştirmeye çalışırken bu banka soygununu, günlerden beri ilk kez Beşinci Güc ile ilgili bir işlem olarak düşündüğünü farketti. Bu işin basit bir soygun, heyecanlı bir serüven olamayacağına kendini inandırmaya çalıştı. Bu garip düşünceyi Haro'ya açıklamamaya da karar verdi.

Pureza, onları köprüde arabadan indirdi. Mauro'ya, «Bana bir öpücük ver,» dedi. Mauro da kızın harikula-de, cesur ve sakin olduğunu düşündü. Pureza'nın gözlerinde merak ve korku belirtisi yoktu. Pureza sanki kahve içmeye gidiyormuş gibi, «Dikkatli ol,» dedi. Ve «Beni bir daha öp.» Mauro, kızın güvenceye muhtaç olduğunu

anlayamadı. Şimdi kuşkuya kapılmanın ya da duygulanmanın zamanı değildi. Peruza'nın böyle sıkıntıları olabileceğini düşünmenin de zamanı değildi. Siyah pamukludan iki torba, Mauro'nun pantolonun içine gizlenmişti. Torbalardan birine Beşinci Güc'ün parası, öbürü de birliğin masrafına ayrılacak para konacaktı. «Hadi, bas git bakalım, Pureza,» dedi Mauro. Kız da hemen bu emri yerine getirdi. Ötekiler, köprüyü geçtiler.

Haro, karanlıkta taşların arasından geçmeye çalışarak, «Kararlaştırılan yer burası değil,» dedi.

Mauro ısrar etti: «Hayır, yanılıyorsun. Burası.»

«El fenerini yak.»

«Fenerle işaret mi yollayalım? Yeri mi arayalım?»

Araştırma yaptılar. Burası belki kararlaştırılan yerdi, belki de değildi. Yağmurdan iyice ıslanmış olan kıyıyı bir baştan öbür başa iyice aradılar ve Cuma günü gizledikleri silahları bulamadılar.

Haro öfke içinde, «Yahu, burada olmaları gerekirdi,» dedi.

Mauro, öfkesini yenmeye çalışarak, «Yoklar işte,» dedi. «Öyleyse biz de silahsız gideriz.»

Peki ama silahlar neredeydi? Onları kim bulmuştu? Birisinin silahları almak için buraya gelmesini bekleyen kimdi? Karanlığın içinde kim pusuya yatmıştı? Gençler, karanlıkta hiç kıpırdamadan ve ses çıkarmadan oturup beklediler. Ancak ağaçların hışırtısı, yağmurun sesi ve nehrin şarıltsısından başka bir ses yoktu. Mauro fısıldadı «Zaman kaybediyoruz. Ya bu işden cayacağız ya da silahları almadan gitmek zorunda kalacağız. Siz hangisini yapmayı düşünüyorsunuz?»

«Eğer burada bizi gözetleyen biri varsa, zaten ölmüş sayılırız. Eğer öyle bir kimse yoksa, bizim silahsız, zavallı

bir koyundan kalır yerimiz olmaz.»

«Yüzünü bile görmeyeceğimiz, derin uykuya dalmış bir kadına karşı mı savunmasız kalacağız? Yoo, gideceğiz.»

Mauro, soğukkanlı olmanın savaşı yarı yarıya kazanmak sayılacağını düşündü. Midesinin birdenbire yanmaya başladığını, karnına sancılar girdiğini kendisiyle aynı dertleri paylaşan ve yanında yaradımıcı durumunda olan bir arkadaşına dünyada açıklayamazdı. Başkanlar, yaradımıcılarının dertlerini çekmezler. Aksi halde bunun başkanlıkla bir ilgisi kalmaz.

Çalılar arasından çıkıp köprüyü geçtiler. Kulaklarını tıpkı kedi kulakları gibi dikmişlerdi. Haro, «Eğer adamlar burdaysalar biz sahile ininceye kadar ses çıkarmadan bizi gözetleyeceklerdir,» dedi.

Mauro alçak bir sesle, «Yola devam edin,» dedi. Ke-limeleri ağzının içinde bırakmamaya gayret ediyordu. Tabii başkanlık kolay mı?

Küçük sokaklarda, boyuna durup durup çevreyi dinlediler ve hiç birşey duyamadılar. Kent uykuya dalmıştı. Güvenlik Birliği nöbetçisi sokakları dolaşıyordu ama kentin iç sokaklarına daha sıra gelmemişti. Sinirli ama giderek artan bir güven duygusu içinde kıyının arka tarafına geldiler. Mauro, pantolonunun içinde gizli duran siyah torbaları çıkardı. «Pabuçlar, torbalara konsun» Gençlerin hepsi de pabuçlarını ayaklarından çıkarıp, torbalara yerleştirdiler.

Anahtar yavaşça kilitte döndü ve kapı tatlı bir gıcır-tıyla açıldı. Müdürün bürosuna arka merdivenlerin yanındaki kapıdan gidiliyordu. Kapı, onların tıpkı tereyağına dalan bir baş parmak gibi yavaşça ve kolayca geçmelerini sağladı. El fenerleri, müdürün masasını o kocaman es-

ki kasayı ve bankaya giden kapıyı aydınlattı. Arkalarındaki büronun kapısını kilitlediler, bankaya giden kapının kilidini açtılar, ellerinin ve dizlerinin üzerinde ilerleyerek tezgahların arkasından geçtiler ve kasanın yanına döndüler.

Kasa pek kolay açıldı. Eski ağır menteşeleri gıcırda-
dı. Kendi soluklarını dinlediler. Yukardaki kat iniliyor-
du sanki. Tavanın boyunca inilti sürüp gidiyor, sonra
tekrar geri geliyordu. Senyora Fuertes, uykuda değildi.
Tam aksine uyanıktı ve yukarda aşağı yukarı geziniyordu.
Adımlarının ağırlığına ve hızına bakılırsa kadın ya öfke-
liydi, ya meraklanmıştı belki de hem meraklanmış hem de
öfkelenmişti.

Mauro fısıldadı «Çantaları doldurun. Parayı bölme-
ye boş verin, hepsini doldurun».

Paraları torbalara doldurdular. Kasada onların um-
duklarından çok daha fazla para vardı. Paralar güzelce
sayılmış, deste yapılmış, kâğıt halkalar geçirilmiş ve des-
teler, düzgün bir şekilde kasaya yerleştirilmişti. Torbalar
dolmuştu. Onları bir gören olsa, torbaları gizlemelerine
imkân yoktu.

Yukarda, telefon çaldı. Para doldurma işine ara ve-
rildi. Avuç dolusu para havada kalakalmıştı. Yukardaki
kadın da telefondan uzakta duruyor olmalıydı. Kadının
koştüğünü duydular. Mübarek bayağı ağır yapılydı. Sesi
de pek cırtlak çıkıyordu. Mauro, gözlerinin önünde şiş-
man, şirret bir kadın canlandırdı. Kadının sözlerini anla-
yamıyordu ama pek öfkeli olduğu muhakkaktı.

Mauro, «Bu kadar yeter,» dedi, «gidelim.»

Yukarda cırtlak ses, bağırmaı sürdürürken onlar
da kasanın kapısını kapayıp kilitlediler. Bankanın arka-
sında insanın kanını donduran bir gürültüyle bir araba

durunca o cırtlak ses de kesildi. Arka kapının zili çalınmadan, kadın merdivenleri inmeye başlamıştı bile.

«Bankaya girin.» Yüklerini alıp, bankanın ön bürosuna daldılar. Mauro, arkalarındaki kapıyı kilitledi. «Tezgahın altına yatın.» Yere yattılar. Gelen Fuertes olamazdı. Adam, gayet sıkı bağlanmıştı. Acaba gelen Senyoritanın bir dostu olamaz mıydı? Belki de adamda, kadının evinin anahtarı da vardı. Dikkatle planlanmış işlemleri mahveden de hesapta olmayan işlerdir. Bunlar işlemleri cezaevinde son buldurabilir.

Sesler, arka sahanlıktan geliyordu. Kadıninki pek öfkeliydi, adamın ise, kadına bir türlü anlamak istemediği bir meseleyi anlatmaya çalıştığı belliydi.

Kadın, «Ama ben sizi iki saat önce aradım,» diye bağırdı. «saat şimdi gecenin biri. Kocam her zaman en geç onda eve dönmüş olurdu. Barakalardan da az önce bilgi aldım.» Tanrım... İşte bunu hiç hesaba katmamışlardı. Kadın, Güvenlik Kuvvetlerini aramıştı. Tezgâhların altına yatmışlar, oldukları yerde eriyorlardı sanki.

Sabırlı bir ses, «Senyora,» dedi, «bir erkek eve geç kaldıysa mutlaka kaybolmuş demek değildir ki.»

«Bilbao'dan buraya gelmek kaç saat sürer? Üç saat mi? Kocam yolda öldü mutlaka. Niye yolları aramıyorsunuz?»

«Ama yolda hiç bir kaza olmadı ki, Senyora.»

«Kocam hiç geç kalmaz. Saat gibi adamdır o.»

Birisi, müdürün odasının kapısını kurcalayınca, Mauro ve arkadaşlarının yürekleri ağızlarına geldi. Silahları yoktu. Ama olsaydı da şu durumda tetiği çekemezlerdi. Yere yüzükoyun yatmışlar, ümide kapılacak gücü bile bulamadan bekliyorlardı.

«Budalalık etmeyin. Kocam burada değil.»

«Bankanın anahtarı var mı sizde, Senyora?»

«Bende hiç anahtar yok.»

«Niye kocanızın Bilbao'daki arkadaşlarına telefon etmediniz?»

«Ben onları tanımıyorum ki.»

«Ama hiç değilse nerede oturduklarını, adlarını bilirsiniz.»

«Bilmiyorum.» Bu sözler, sanki bilgisizliği, gizlemeye çalıştığı kuşkularını açığa vurmuş gibi kadını daha beter öfkeliendirmişti. «Bir şey yapın,» diye bağırdı.

«Kocanız son günlerde birşeye üzülmüyor muydu? Bir derdi var mıydı?»

«Hayır. Kocam sinirlidir. Yaptığı tek şey de gidip arkadaşlarıyla iskambil oynamaktır.» Bayan Fuertes, kuşkularını örtbas edeyim derken ağzından fazla laf kaçırmıştı. Neredeyse hüngür hüngür ağlamaya başlayacaktı.

«Bankanın anahtarı yok mu sizde? Olmadığından emin misiniz? Kapının tokmağı oynadı. Öbür odadakilere, tokmağın sesi, kulakları sağır edici bir gumbürtü gibi gelmişti.

«Yok tabii. Bende niye anahtar bulunsun? Bankanın müdürü kocam, ben değilim. Hem kocam, tek başına ne yapabilir orada? Hayır, içerde değil.»

«Bir haber alır almaz size bildiririz.»

«Bana bildireceksiniz öyle mi? Hepsi bu kadar mı? Ben de oturup bekleyeceğim öyle mi?»

Kapı kapanırken, sesler birden kesilmişti. Kadın, belki de ağlıyordu. Sonra güm güm merdivenleri çıktı, arabanın motoru çalıştı ve çekti gitti. Bina derin bir sessizliğe gömülmüştü. Kadın, kocasını bekleyeceğine göre her cıvırtıyı, her fısıltıyı duyacaktı. Kocasını gelinceye kadar da

uyumayacaktı. Kocası da eve gelince uykuya yatamayacaktı.

Arka sahanlığa giderken gayet dikkatli davrandılar. Mauro, Fuertes'in arabasının ve kapısının anahtarını, anahtarlıktan çıkardı. Geri kalan anahtarları da merdiven altına bıraktı. Anahtarlar gizlenmişti, ama iyice saklanmış sayılamazdı. Kolayca bulunacak şekilde gizlenmişti. Anahtarların orada bulunması kuşku uyandıracak, vanlız iz üzerinde yürümelerini sağlayacaktı. Artık hiç bir mesele kalmamıştı. Önceden planlamanın karşılığını almışlardı. Tekrar harekete geçip hiç bir engelle karşılaşmadan Kilisenin güney kapısına ulaştılar. Beşinci Güc'ün siyah torbalarından birini, genç papaz alsın diye içeriye fırlattılar, sonra da ağaçların arasından yürüyerek kuzey köprüsüne doğru ilerlediler. Rahat rahat yürüyorlardı. Köprüden sonra dağa yöneldiler.

Yağmur, sağanak halinde yağıyordu. Ağaçların altındaki yamaç pek kaygan ve tehlikeliydi. Ağaçlar, yağmuru durduramıyordu. Mauro ve arkadaşlarının pabuçları, su içinde yüzer gibiydi, elbiseleri yağmur suyunu içmişti sanki. Ellerindeki torba da yağmuru çekmiş kurşun gibi ağırlaşmıştı. Torbanın beyaz kordonu, parmaklarının arasından kayıyordu. Torbayı kucaklarında taşımak zorunda kaldılar. Bu, gayet zordu, kolları ağrımaya başlamıştı. Islak pantolonlar, bacaklarını ağırlaştırmış, yürümelerini güçleştirmişti. Saçlarından başlarından su akıyordu. Şapkalarını ve şemsiyeyi düşündüler ama bunlar da arabada Pureza'nın yanında kalmıştı. Bunları düşünmenin budalalık olduğu kanısına vardılar ve bir daha da konuşmadılar. Üç saat süren o feci yolculuktan sonra Antunyano yoluna vardıkları zaman yolu kaybetmişlerdi. Kasabayı geçmişlerdi. Para torbasıyla ana yolda yürümelerine

imkân yoktu. Kasabanın içinden de geçemezlerdi. Tekrar ağaçların arasına dalıp, kasabanın dışından dolanmaktan başka çareleri yoktu. Kendilerini zorlayıp bir saat daha yürüdüler ve nihayet Pureza'nın onları beklediği yere vardılar. İki nöbetçi, ağır ağır arabaya doğru yürüyordu. Pureza hemen arabanın farlarını söndürdü ve nöbetçiler de silahları omuzda, gelip arabanın iki yanında durdular. Adamların sesleri, ağaçlara doğru yayılıyordu.

«Bir derdiniz mi var, Senyora?»

Pureza neşeli neşeli düzeltti. «Senyora değil, Senyori-ta demeniz gerekiyor. Hayır, hiç bir derdim yok.»

«Öyleyse arabanızı niye gecenin bu saatinde buraya parkettiniz?»

«Arkadaşlarım, ilerdeki ağaçların arasında da ondan.»

Nöbetçiler, başlarını çevirip, karanlığa baktılar. İki banka soyguncusu, ağaçların arasında, sesleri duyulmasın diye soluk bile almadan bekliyordu.

«Senyoritalar, ağaçların arasında ne yapıyorlar?» Senyoritayı biraz utandırmak, eğlenceli olacaktı.

Ama Pureza, utanmadı. «Senyorlar,» dedi.

«Senyorlar mı? Peki, onlar ağaçların arasında ne yapıyorlar?»

«Pek bilemeyeceğim. Sadece gitmeden ne dediklerini söyleyebilirim size.»

«Ne dediler?» Nöbetçilere iyi bir eğlence çıkmıştı.

«Pantolonlarına koyvermektense ağaçların altına akıtmak daha akıllıca bir iş olur, dediler.»

Nöbetçiler, birbirlerine baktılar. Biri, ciddi bir tavırla «İşte bakın bu doğru,» dedi.

«Evet.» Pureza güzeldi. Gülümsüyordu. «Galiba ben

de onlar gibi yapacağım,» dedi. «Onlar döner dönmez, sıra bana gelecek.»

«İyi yolculuklar» Nöbetçiler silahlarını pelerinlerinin altına sokup ağır ağır oradan uzaklaştılar. Pureza arabadan çıktı, ağaçlığa doğru yürüdü.

Hemen yanibaşında bir ses, «Buradayız. Sağda,» diye fısıldadı:

«Hay allah, ödümü kopardınız. Buraya geleli ne kadar oldu?»

«Senin arkadaşlarınla aynı zamanda geldik.»

«Yük bu mu? Pek kocamanmış.»

«Gidebilir miyiz?»

«Ses çıkarmadan yürürseniz, gidebiliriz. Nöbetçiler, yerlerine dönmüşlerdir. Sırılsıklam olmuşsunuz.»

«Hadi, çabuk gidelim.»

Beş kilometre kadar ilerde, Reis ve Abril ile buluştular. Reis, «Arceniga'ya kadar yol serbest,» dedi «Arceniga ile Amurrio arasında iki nöbetçiyle karşılaşacaksınız. Bizim durum nasıl?»

«Antunyano'nun ilersinde iki nöbetçi var,» dedi Mauro. «Ama güzel bir gece doğrusu. Başlarına iş çıkmasını istemiyorlar. Ellerini pelerinlerinin altından dışarı çıkarınca, ıslanıyorlar.»

Abril sordu: «Hasılat nasıl?»

«Büyük. Yarın görüşürüz.»

Dördü de yollarına gittiler, dönüp dolaşıp Bilbao'ya ulaştılar. Pureza «Aman, çok şükür şu iş bitti,» dedi. Mauro, kızın sesindeki o rahatlamaadan birşey anlamadı.

Pureza, «Haro,» dedi, «sen bu kılıkta eve gidemezsin. Annen sana ahret soruları yağdıracaktır.»

«Yahu, Pureza sen de hepimize analık etmek zorunda mısın? Az önce banka soymuşuz, sen de karşımıza

geçmiş, annemden, bana soracağı sorulardan sözediyor-sun.»

«Tahminim doğru değil mi, Haro? Annen, seninle ilgilenmiyor mu?»

Mauro, söze karıştı. «Sende bu çene varken, o zavallı çocuk nasıl yaşayacak, kızım?»

«Uzunlamasına,» diye Peruza karşılık verdi. «İkiniz de doğru benim evime gelip bir güzel banyo yapın, ben de elbiselerinizi kurutup ütülerim.» Pureza, neşeli, cesur, oyalayıcı ve aynı zamanda çok pratik bir kızdı.

Mauro, «Önce Fuertes'i ziyaret etmeliyiz,» dedi. «Sen de çoraplarını çıkar, bize ver. Çorap maskelerimizi unuttuk.»

«Ben unutmadım,» dedi Pureza. «Maskeleri çantamda bulacaksınız.»

Mauro, bu kız müthiş, diye düşündü. Pureza da bu düşünceyi genç adamın yüzünden okuyup sevinmişti.

İşi biran önce tamamlamaya baktılar. Senyorita Agesta ile Fuertes'in üzerindeki bantları temizlediler. Mauro «Karıınız merak içinde, Senyor. Anahtarlarınızın hepsi de onda. Kendisine birşey borçlu olduğunuzu söyleyip duruyor. Lütfen hemen eve dönün. Ama yarım saat daha buradan bir yere kıpırdamayın sakın. Dışarda bir adamımız bekliyor, sizin bir yere kıpırdamanıza izin vermeyecek. Kapı da açık bırakılacak. Telefon etmeye kalkışırsanız. adamımız sesinizi duyar. Size bir kötülük yapmadık. Bizi buna zorlamayın.»

Kusursuz bir işlem olmuştu bu. Silahları bulamamak, budalaca bir hataydı. Bir daha sefere buna dikkat edeceklerdi. Ama bunun dışında işler tıkr tıkr yürütülmüştü. Mauro, kendini başarılı bir önder olarak görmeye başlamıştı.

Mauro, tutsaklara, «Allah rahatlık versin,» dedi.

Sabahleyin, Pureza'nın daire arkadaşları evde, bat-taniyelere sarınmış, mışıl mışıl uyuyan iki erkekle karşı-laştılar. Adamlar, yerde yatıyorlardı. Elbiseleri güzelce katlanıp bırakılmıştı. Pureza, hiç uyumadan işe gitmişti.

Mauro, kızlardan birinin şöyle dediğini duydu: «Bi-liyor musun, şu Pureza'nın beş çocuğu da olsa, bu kız gene bakire kalacak.» Mauro, gözlerini açmadı.

Haro, uyumaya devam etti, ve o sabah ancak onbir-den sonra arabayı eve geri götürdü. Babası evde büyük bir merak ve üzüntü içinde ondan haber beklemişti. Haro eve sağ salim varınca da babasının merakı, öfkeye dönüş-tü.

«Eğer bu yaşında sana bir arabayı emanet edeme-yeceksem, Tanrı şahidim olsun, bir daha arabaya elini sürdürtmem. Niye biraz aklını başına alıp, insan gibi dav-ranmıyorsun? Sen ne zaman büyüyeceksin?» Tekrar tek-rar tekrar, bu sözler, delikanlının başına kakıldı. Bunlar bir banka soyguncusuna ya da bir eylemciye değil, baba-sının gözünde hâlâ küçük bir çocuk olan büyük oğula söylenmişti.

Haro, ezilip büzüldü, tekrar tekrar özür diledi. An-nesi bu fırtınaya daha fazla dayanamayıp odadan çıkın-caya kadar da özür dilemeyi sürdürdü.

Haro, alçak bir sesle, «Baba,» diye kurnazca mırıl-dandı. «Ben bir kızla beraberdim.. Kız şeydi... Canım an-larsın ya... Doymak bilmiyordu.. Sabahın erken saatleri-ne kadar uyumaya fırsat bulamadık. Sonra da uyuya kal-mışız. Çok üzgünüm.»

«Aman Allahaşkına, annen bunları duymasın. O se-nin hâlâ oniki yaşında bir çocuk olduğunu sanıyor.» Ba-bası, hemen anlayışlı bir tavırla elini oğlunun omzuna

dayamıştı. Dışarı çıkmaya hazırlanırken kapıdan geri döndü. «Bari kızı tatmin edebildin mi?» Babanın dudaklarında değil de sözcüklerinde hafif bir gülümseme seziyordu.

«Ah, tabii, baba. Kız öyle düşünüyordu.»

«Güzel.»

«Baba..»

«Efendim.»

«Polisi aramadın değil mi? Yani kaza falan var mı diye soruşturma yapmadın değil mi?»

«Aradım. Şimdi polise durumu bildireceğim. Bana gülecekler tabii. Fakat sakın annen duymasın. O ne de olsa kadındır.» Ve çocuk da, erkeğin babasıdır, bu da erkek erkeğe anlaşmayı sağlar. Viva Yo.

Çok başarılı, iyi düzenlenmiş ve ustaca uygulanmış bir işti. Polisten ve meraklı, mantıksız ailelerden güzelce gizlenebilmişti.

Fakat Salı sabahı saat sekizde polis, Mauro'yu almaya geldi.

Karının kanatlauması kendi zararına oldu.

(İspanyol Atasözü)

Polisler, sabahın altısında geldiler, kapıyı güm güm vurarak, ev halkını ve o kattaki komşuları uyandırdılar. Ev sahibesi kadın yatağından çıkmadı, sadece doğruldu. Aynı odayı ve aynı yatağı paylaşan Ticaret fakültesinden iki genç de yatağın içinde doğruldu. Mauro da doğruldu. Şaşkına dönen ev sahibi kapıya gitti.

Polisler, kendilerini tanıtmak zahmetine katlanmadılar. Biri, «Ugalde,» dedi. Ev sahibinin peşinden Mauro'nun odasına gidip kapının önüne dikildiler.

Ev sahibi fısıldadı: «Polis geldi. Sen ne yaptın?»

«Hiç.» Mauro'nun sesi çarpan kalbinin etkisiyle titriyordu.

«Hiç.» Mauro'nun çarpan kalbi, sesini de titretmişti.

«Öyleyse bu adamlar niye buraya gelip evimin adını lekelediler?»

«Bilmiyorum.»

Korku, evsahibinin o herzamanki umursamazlığını, kötü niyetliliğe dönüştürdü. «Ne olur ne olmaz, belki geri dönmezsin, onun için bir haftalık kirayı ve eşyanı eve göndermek için gerekli parayı bırak. Ben seni burada barındırmak istemiyorum.»

Mauro'yu, Camino de La Salve'ye, yani Güvenlik Kuvvetlerinin Vizcaya eyalet merkez karargâhına götürdüler.

Mauro, cesaretini kaybetmemek için, «Bunu niye yapıyorsunuz?» diye sordu.

Adamlar, ne Mauro'nun yüzüne baktılar ne de sorusuna cevap verdiler.

Luis Arrabal'ın baş yardımcısı Dion Ugalde ile Burguete'nin köy doktoru, yani babası arasındaki fark Mauro'nun kanına işlemiştir. Hem kendisi için korkuyordu hem de babasıyla annesine ne yaptığını farkedip dehşete kapılmıştı. Bakışlarından gerçek anlaşılmasın diye gözlerini kapadı. Babasını o küçük muayene odasında oturuşunu görür gibiydi. O eski tıp kitaplarıyla dolu kitaplık, araçlarını sakladığı camlı dolap, annesinin çarşaflarını her gün değiştirdiği daracık yatak o garip görünüşlü, üç tarafı kapalı tahta masa ve babasının bu masanın başında oturuşu. Sadık, sevgi dolu, sabırlı, ve şimdi de o çok sevdiği ve uğrunda seve seve fedakârlığa katlandığı oğlu tarafından aldatılmış adam. Mauro, babasının üzüntüsünü, annesinin ıstırabını hissediyordu.

Bu işden bir kurtuluş yolu vardysa bile, artık onun da zamanı geçmişti. Babası haklıydı. Bu yaptıkları delikti. Başarıya ulaşamazdı. Bu işin sonunda acıdan başka

birşey bulamayacaktı. Annesiyle babasının çekeceği acıyı şimdiden içinde hissediyordu.

Mauro'yu sadece bir sandalye, bir masa ve bir tahta sıra bulunan küçük bir odaya götürdüler. Karşı duvardaki kapı bir yere açılıyordu. Bu, insanın yüreğini parçalayan bir düşünceydi. O bir yer neresi? Saat yediydi.

«Ceplerini boşalt,» dediler.

Mauro, insan evine dönemeyecekse böyle yaparlar, diye düşündü Tanrı annemle babama acısın. Mauro, ceplerini boşaktı: kâğıtlar, Beslenme Klübünün anahtarı, biraz para, öğrenci kimlik kartı ve Pureza'dan 'Pazar günü erken gel' kelimeleri yazılı bir kart. Delikanlının avuçları terlenmişti, ceplerinin astarını dışarı çekerken parmakları titriyordu. Polis de durmuş bir kaya gibi sabırla ve kaya gibi duygusuz bir tavırla, bekliyordu. Mauro'nun eşyasını büyük kahverengi bir zarfa yerleştirip ağzını mühürledi.

Sanki bir av köpeğine emrediyormuş gibi, «Burada bekle,» dediler. Saat, yediyi çeyrek geçiyordu.

Mauro, çocuksu bir tavırla, «Hay allah, saatimi unuttular,» dedi. Ve acıklı bir tavırla, adamlara yardımcı olmak ister gibi ayağa kalktı. Ama derdini anlatacak kimse bulamadı. Kapılardan birini açsa, ona ne yaparlardı acaba? Kaçmaya çalıştığını sanıp sopa mı çekerlerdi? Mauro tekrar oturdu.

Gelen olmadı. Ayak sesleri, konuşmalar, gülüşmeler duydu ama gelen olmadı. Büyük bir tutkuyla saatini izliyordu. Saat sekizdi. Odasının kapısını vurmalarından beri iki saat geçmişti. Saat dokuza geldiği zaman Mauro, iyice kendini kapıp koyvermişti. Aklına binbir ihtimal geliyordu. Acaba Basa, onu Burguete'ye aldıracak mıydı? Bileklerinden zincire vurulacak mıydı? Onu Burgos'a, fa-

relerin arasına mı göndereceklerdi? Dizlerinin bağı iyice çözüldü. Saat dokuz. Duvara yaslandı. Babası odadaydı. Üzgünüm, üzgünüm, üzgünüm. Annesi uzakta duruyordu. Ne yaptın, hep hepimize ne yaptın? Bağışlayın beni, bağışlayın beni, bağışlayın beni. Saati, tükenmek bilmeyen saniyeleri tek tek sayıyordu. Parmakları bir şey tutamaz hale geldiği zaman ve annesiyle babasının da yalvarmayı kabul etmedikleri sırada o bir yere açılan kapı aralandı. Saat onbirdi.

İçeri giren genç adamın sırtında teğmen üniforması vardı. Gülümsüyordu. Gözleri çok iri ve kahverengiydi. Kocaman bir burnu, dolgun dudakları ve büyük dişleri vardı. Gayet tatlı bir sesle «İnşallah sizi fazla bekletmemişimdir,» dedi ve elini uzattı.

Mauro, 'hayır,' demeye çalıştı ama dudakları ve boğazı adamakıllı kurumuştu. Garip bir ses çıkarıp adamla tokalaştı. Kendi eli, teğmenin avucunda ılık, ıslak bir karaciğere benziyordu. Adam, elini bıraktı ama gülümsemesi değişmedi. Mauro ayağa kalkmaya çalıştı, fakat bacaklarını kıpırdatamadı. Dimdik oturmak bile çok güçtü.

«Buraya geleli ne kadar oldu?»

«Bu sabah saat altıda gelip beni aldılar.»

«Altıda mı? Sabahın altısında mı?» Genç adam pek şaşırılmışa benziyordu.

«Evet.»

«Kahvaltı ettin mi?»

«Hayır.»

«Buraya gel.» Teğmen döndü, o bir yere giden kapıdan geçti. Kapı, bir kaç sandalye, bir masa, bir dosya dolabı ve bir kollu sandalye bulunan küçük bir odaya açtı.

lıyordu. Burada asker ocağına özgü bir katılık vardı. «Otur.» Teğmen bir zile bastı ve nöbetçilerden birine sandviç ve kahve getirmesini emrettikten sonra, «Üzgünüm,» dedi, «gerçekten çok üzgünüm. Bu yaptıkları, bağışlanacak şey değil. Seninle konuşmak istediğim için buraya getirilmeni söylemiştim Adım Mieza. Jose Mieza, Teğmen Mieza.»

Mauro'nun çekilen kanı damarlarına döner gibi oldu. Biraz rahatladığı için beynindeki ağırlık da kayboldu. Acaba birşey var mıydı? «Adım Ugalde,» dedi ve gülmemek için kendini zor tutarak ekledi: «Mauro Ugalde. Tıp öğrencisiyim.»

Mauro bu açıklamayı yaptığı sırada teğmen de masanın üzerindeki dosyayı karıştırıyordu. Başını ve kaşlarını hafifçe kaldırarak, «Evet, biliyorum,» dedi.

Tekrar önündeki dosyaya döndü. «Saat altından beri mi buradasın? Su dökmeye ihtiyacın var mı?»

«Evet.»

Bir nöbetçi, onu tuvalete götürüp geri getirdi. Teğmen ilgiyle sordu: «Şimdi daha iyi misin?»

«Çok daha iyiyim.» Mauro'nun böbrekleri daha rahatlamıştı, bacakları daha iyileşmişti, zihni daha güçlenmişti. Teğmen ona düşman değildi. İnsanca duygulara sahipti. Gerçi bu bir şeyi ispatlamazdı ama Güvenlik Kuvvetleri görevlileri kibar tavırları ve yöntemleriyle pek ün yapmış sayılmazlardı. Arkadan ne gelecekti? Mauro, bir kaç dakika sessiz sedasız bekledi. Bu arada teğmen de dosyayı karıştırıp, okumaya devam etti. Teğmen nihayet, «Pamplona,» dedi. «İrunya Zarra. Bu iş kapandı.»

«Özür dilerim, anlayamadım.»

Teğmen ağır ağır, kelimeleri tane tane telaffuz ede-

rek, «İrunya Zarra,» dedi, «Pamplona'da bombalanan lokanta.»

«Haa, evet, anladım.»

«Bombayı atanları yakaladılar.» Teğmen, gayet sakin bir tavırla, arkadaşına bildiklerini anlatır gibi konuşuyordu.

«Yaa..»

«İki teknik üniversite öğrencisi tutuklandı.»

«Yaa»

«Sana bununla ilgili bir soru sormak istiyorum. Burada gözüme çarptı. Sen de aynı olayla ilgili olarak sorguya çekilmişsin.»

«Evet. Albay Basa sorguya çekti.»

«İşte benim merak ettiğim de bu. Niye Albay Basa aldı bu işi üzerine? Bir çavuş ya da benim gibi küçük rütbeli biri sorguya çekmedi?»

«Şey, Albay Basa, babamın dostudur. O gün kendisi Burguete'deydi. Sanırım, hazır oraya gelmişken beni de sorguya çekiverdi.»

Teğmen, önündeki kâğıtlara bakarak, «Nüfuzlu dostlarınız var,» dedi.

«O benim dostum değil. Babamla ikisi...»

«Ah, evet, tabii, anlıyorum. Ama gene de Albay sana daha yumuşak ve olumlu davranmıştır.»

«Albay çok nazik davrandı.» Sandviçlerle kahve geldi. Onlarla birlikte Mauro'ya da daha fazla güven gelmişti.

Teğmen, «Tıkınmaya bak», dedi. «Sen yerken ben de bu işi bitirmeye çalışırım. O gece Pamplona'da bir delikanlıyla berabermişsin.» Bu, bir açıklamaydı.

«Evet. Adı Jose Duarte. Ailesi Pamplona'da oturur. Burada, yeni Bilbao'da aynı pansiyonda kalıyorduk.»

«Evet. Sen başka yere taşındın. Bana bu işi anlat bakalım.»

«Babam, ısrar etti. Buraya geldi ve beni eski pansiyonuma donmeye zorladı.»

«Baban mı ısrar etti? Peki ama niçin?»

«Şey, oturduğumuz ev Mendez adında bir aileye aitti. Evin oğlu doklardaki grev işine karışmış. Onu tutukladılar. Babam da o evde oturmamın doğru olamayacağını düşünmüş.»

«Aferin ona. Bu Mendez denen adamın bir eylemci olduğunu anlattın mı?»

«Hayır.»

«Peki, baban taa Burguete'de bu işi nasıl öğrenmiş?»

«Albay Basa anlatmış.»

«Haa, Albay Basa mı anlatmış? Çok iyi bir dost o. Onunla birkaç kez karşılaştım. Gerçekten çok iyi bir insan. Son defa Burgos'da bir iş için kendisiyle görüşmüştüm. Tabii kendisiyle tekrar görüşeceğim ama sen onu görünce, benim selamlarımı iletiver olur mu? Böyle özel olarak selam göndermek, bir kâğıda iki satır yazmaktan çok daha değerlidir.»

Mauro, içinden, demek oyun bu, diye düşündü. Yüksek mevkilerdeki kişilerden dost edinmek istiyor.

«Baban buraya gelip seni başka yere taşıdı öyle mi?»

«Evet. Biz birbirimize çok bağlıyız.»

«Sen kendiliğinden taşınmayı düşünmedin mi?»

«Düşündüm. Ama taşınmadım.»

«Neden taşınmadın?»

«İhtiyar Mendez'ler, yani büyükanneyle büyük baba, kira parasına muhtaçtılar. Onlar aslında gerçekten çok iyi insanlardır.»

«Yufka yürekliisin. Fakat bilirsin, polisler genellikle insanların iyi yanlarını dikkate almazlar. Daha çok önemli olan özellikleriyle ilgilenirler. Sözelimi büyükbaba Mendez'in hikâyesini biliyor musun? Bilmiyorsan belki ilginç bulursun.»

«Bir şey bilmiyorum.»

«Şey, Büyükbaba Mendez, vaktiyle öğretmendi. İç Savaşın başladığı devirde demek istedim. İhtiyar Mendez, karşı taraf hesabına çarpıştı ve savaştan sonra da cinayet suçundan ölüme mahkûm edildi. Çok güzel bir kız kardeşi vardı adamın.. O devirde Bilbao'da pek sözü geçen genç bir Falanjist onun peşini bırakmıyordu..» Teğmen, daha sonra ihtiyar Mendez'in Ugalde'ye anlattığı hikâyeyi tekrarladı. Kızkardeşinin, onu bağışlatmak için Falanjist delikanlıyla nasıl evlendiğini de belirtmeyi unutmadı. Mieza: «İhtiyar Mendez'in şakacı bir yönü de var. Evlenip de bir erkek çocuk sahibi olunca, oğlunun adını Vladimir koydu. Lenin'in adını verdi oğluna.» Teğmen gülümseyerek ekledi: «Pişmanlık nedir bilmeyen, şakacı bir Komünist. Kötü dostlar seçmişsin kendine.»

«Korkarım öyle olmuş. Duarte, kendisiyle birlikte oturmamı teklif etmişti. Onların kim olduklarını öğrendiğim zaman da ihtiyarları pek sevmiştim. Sadece, siyasetle ilgilenmediğim için durumu önemsemedim.»

«Neyse, sonu iyi biten herşey iyidir. Bari şimdi iyi bir eve yerleşebildin mi?»

«Öyle olduğunu sanıyordum ama ev sahibim bu sabah kapıya polisin gelmesini hoş karşılamadı. Evden çıkmamı istedi. Polis gelince, evinin adı lekeleniyormuş.»

«Sen ona aldırma. Ben ev sahibiyile konuşurum. Durmadan ev değiştiremezsin.» Teğmen ayağa kalktı. «Tutuklamalar yapılmadan önce şu Mendez meselesini halle-

dip, rahatlamak istedim. Bu yüzden seni görmem gerekiyordu. İrunya Zarra meselesi için seni görmem gerekiyordu. Ama bu meseleyi çözümledik. Bekleme odasında birşey bıraktın mı?»

«Buraya geldiğim zaman saatimden başka neyim varsa, hepsini aldılar.»

«Ne yaptılar dedin? Bu ne biçim iş?» Teğmen zile basınca kahverengi zarfı getirdiler. «Ben buradayken zarfın içine bir bakıver. Bütün bu olanlar için özür dilerim. Bazan böyle budalaca hatalar yapıyoruz işte.» Teğmenin adamakıllı canı sıkılmıştı.

Mauro, zarfın mührünü kırdı içindekileri teğmenin masasına boşalttı. «Hepsi burada. Teşekkür ederim.»

«A, bu pek garip bir anahtar. Nedir allahaşkına bu?» Mieza, klübün anahtarını eline alıp incelemeye koyuldu.

«Bizim Beslenme Klübünün anahtarı.»

«Demek sen aşçıktan da anlıyorsun öyle mi?»

«Bir kaç arkadaş toplanıyoruz işte.» Mauro, anahtarı alıp cebine koydu.

Teğmen, «Ben Granadalıyım,» dedi, «Basque'lıların Beslenme Klüplerinin övgüsünü pek çok duydum ama tabii hiç birine gitmedim.»

Mauro içinden, ben de seni klübe davet etmeyeceğim, diye düşündü. «Bizim klübümüz pek yoksul,» dedi. «Eşyasını ambalaj sandıklarından yaptık. Pek fazla para harcayamıyoruz ama yemek pişirmek hoşumuza gidiyor.»

«Anladığım kadarıyla Klüp Üyeleri için yemek pişirmek önemli olsa gerek.»

«Evet.» Konu böylece kapandı.

Teğmen Mieza, Mauro'yla dış kapıya kadar geldi. Gayet rahat ve neşeli görünüyordu. Önemli tanıdıkları

olan kendisinden çok daha genç biriyle havadan sudan konuşuyordu. Güvenlik Kuvvetleri'nden Albay Basa'yı tanımak önemliydi. Mieza'nın aklı fikri bundaydı: önemli kişilerle ilişki kurmakta yani. Mauro içinde giderek artan zafer coşkunun bastırmaya çalışarak adamın sözlerini dinledi, başını salladı, gülümsedi, evetledi, hayırladı. Neşesi yerine gelmişti.

Evine kadar arabayla gönderilmeyi de kabul etmedi. «Şu benim ev sahibi meselesi var,» dedi.

«Onun için üzülme. Sen daha eve dönmeden ben oraya bir adam gönderirim. Ah, evet, Basa'ya göndereceğim raporda senin için iyi şeyler yazacağım.»

Mauro, küçük mavi otobüslerden birine bindi ve evine giderken yarı yolda otobüsten indi. Heyecandan kabına sığamıyordu. Derin derin soluk almaya başladı. Serin hava pek iyi gelmişti. Kollarını iki yana açtı, temiz havayı çekti. Kanı kaynıyordu. Onbirden önceki o upuzun saatlerin korkusu, utancı ve pişmanlığı yavaş yavaş aklından çıkmaya başlamıştı ve attığı her adım da bunları kafasından biraz daha uzaklaştırıyordu. Korkacak bir şey yoktu. Adamlar, hiç birşey bilmiyorlardı. Şu Mieza, Basa'yı memnun etmek istiyordu. «Basa'ya senin için iyi şeyler yazacağım.» Bunların her yerde gözleri ve kulakları var. Kıpırdasan, haberleri oluyor. Herkes buna inanıyor. Ama görüyorsun işte: bir banka soygunundan ayağımın tozuyla avuçlarının içine düşmüştüm ama birşeyin farkına varmadılar. Mieza'nın buyruklarını kötüye kullananların şimdi canlarına okunuyor olmalıydı. Belki de şu genç polis - politikacı, «Ona bir araba gönderin,» demişti. Adamları ise sabahın altısında gelip onu almışlar, ceplerini boşaltmışlar, aşağı yukarı beş saat hiç bir ihtiyacını görmesine izin vermeden bekletmişlerdi. Sonra şu

saat meselesi de vardı. Saati almayı unutmuşlardı. Belirli bir amaç gütmüşlerdi. Varsın saatine baka baka beklesin. Bir an için Mauro iyice öfkelen-di ve adımlarını sıkılaştırdı.

Fakat şu ihtirash, fırsat düşkünü budala Mieza'yı hatırlamak neşesini yerine getirdi. Luis Arrabal ile Dion Ugalde, o kahramanlık dolu dünyalarına yeniden sahip oldular, babası olan Burguete doktoru da kendi sessiz dünyasına çekildi. 'Ve yetenek, damarlarındaki kana karıştı.' Yoldan geçen insanlara bakıp gülümsedi. Onlar da şaşkın şaşkın Mauro'ya baktılar. Gözleri 'Kimdi bu?' diye sordu. 'Onu tanıyor muyum acaba?' Mauro da içinden onlara 'Ben kimim?' diye sordu. 'Benim ne olduğumu sizler bilmiyorsunuz. Pamplona'daki Irunya Zarra'yı havaya uçurdum, sonra Albay Basa'nın Yazlık Villasını dolaştım, bu arada onunla bomba olayını konuştum, adam bir şeyin farkına varmadı. Valmaseda'daki bankayı soydum, sonra da Güvenlik Kuvvetleri Karargâhında Teğmen Mieza'yla bu olayı görüştüm. O da beni Albaya övmeye hazırlanıyor. 'Bu kanda var'. Çevresindeki insanlar, onun içinde dolaştığı, gizlendiği ve korunduğu bir kaleydi sanki. Onların bilgisizliği, Mauro'ya kalkan oluyor, bunun arkasında rahatça ve korkmadan dilediği gibi hareket edebiliyordu. Abril'in siyasal düşüncelerini hatırına bile getirmiyordu. Zihninde yüzüp duran sözcükler de «gizle, eylem, cezalandırma, yöntem ve kaçış»dı. Bunlar, heyecan verici sözcüklerdi. Mauro, «ARRABAL» diye haykırmak ve bu sözcüğün insanlar üzerinde ne gibi bir etki yaratacağını görmek istiyordu. Oysa, yanından geçen güzel yüzlü kadına, «Viva Yo», demekle yetinmişti. Kadının da işaret parmağını alnına götürüp küçük bir daire çizdi ve hiç gülümsemedi. Mauro, gülerek kadını selamla-

dı. İçinden de, «Ah, güzel cadı,» diye söylendi. Sonra da zafer sarhoşluğu içinde evine döndü.

Kanını kaynatan temiz havadan, kendi odasının küf kokan havasına dönüş; burası da bir başka dünyaydı ve Mauro, dünyalarının çevresine birer duvarla kapatıverirdi. Delikanlı evine gelince, saat dokuzda çalar saati çalınmaya kadar başka hiç bir şey düşünmeden derslerini çalıştı. Başını kitaplarının üzerinden kaldırmadı. Çalar saat, annesinden bir noel hediyesiydi. Aralarında daima gülüşme konusu olurdu. Annesi, bu saati bir hafta sonu Bidaet'de sınır boyunda kısa bir gezintiye çıktıkları zaman satınalmıştı. Saat, Rus malıydı. Üzerinde «Rostof da yapılmıştır» kelimeleri yazılıydı. Bozuk bir tank gibi titremeye başlamadan önce Bong bong bong diye çalışıyordu. Saate Büyük Boris adını vermişlerdi. Saatin bu garip çalışını çocuksu bir neşe içinde dinlemeye bayılıyordu ve her zaman da Bong-bong'ları sonuna kadar dinlemeyi huy edinmişti. Şimdi de saatin çalışını zevkle dinliyordu ve Noel'de annesinin yanında olacağını düşünerek seviyordu .Acaba bu kez ona Pureza'dan sözetse miydi? Mauro, saatin kendiliğinden susmasını beklemeden, bong-bong'ların yarısında sesini kesti, eline alıp bir öpücük kondurdu ve gülümseyerek motorlu bisikletiyle temiz havada gezintiye çıktı. Dion Ugalde'nin dünyasına dönüyordu gene.

Bir salı gecesi, sokaklarda tur atmak.

Dolanıp durmak, fren yapmak, geri geri gitmek, kaldırım kenarlarına parketmek. Tabii, bu gereksizdi. Kuru-kafa ve Begonya, onları sık sık klüpte rahatsız ediyorlardı. Klüp resmen kayıtlıydı. Şimdi Mieza'da klüp işini öğrenmişti. Hattâ anahtarı bile eline alıp incelemişti. Ama gene de pek gereksiz sayılamazdı. Uyanık olmak, her za-

man gerekliydi. Bizi gözetliyorlar mı? Beni izliyorlar mı? Bunları bilmek gereklidir. Mauro izlenmiyordu.

Bu gece onları epey güldürecekti. O dehşet saçan fırlama girip bakmış alazlanmadan dışarı çıkmıştı. ARRA-BAL!

Delikanlı, anahtarını kilitte döndürdü.

xxx

Bayram havası içindeydiler.

Yemek hazırlarken Rioja şişelerini açıp içtiler, şarkı söylediler ve birarada dansetmek için yemek hazırlığına ara verdiler. Alt kattaki daireye yeni taşınanlar, gürültüden rahatsız olup tavana sopayla vurdular. Abril de o küçük yerde, bildiği atlamalı, zıplamalı Basque danslarını denedi, tavana daha fazla vurulmasına sebep oldu ve bu arada da öğrendiklerini sayıp döktü.

«Aşağıya yeni kiracılar taşındı. Kız bu sabah kovuldu.»

«Neden kovuldu?»

«Bildiride, daireyi ahlak dışı amaçlara alet ettiği belirtilmişti.»

«Sen oraya hiç gittin mi?»

«Onunla arkadaşlık.»

«Kurukafa bu yüzden mi sana buraya kadın getirip getirmediğini sordu?»

«Kurukafa'nın niye soru sorduğunu bilemem. Evet, kadın getiriyorum. Bu adam, bir eşkiya hükümetinin hizmetinde çalışan eşkiyanın teki olduğu için böyle yapıyorum işte.»

Reis, hafifçe gülümseyerek: «O kızla yattın mı, Abiril?»

«Ben senin kimlerle yattığını soruyor muyum, Reis?»

«Kurukafa senin o daireye girip çıktığını görmüş olmalı. Seni gözlüyor bu adam.»

«Kızın kapısının önünde nöbet tutup benim oraya girdiğimi görmedikçe birşey bilemez.»

Evin coğrafi durumunu düşününce, Abril'e hak verdiler.

«Tavana vuranlar kimin nesi?»

«Adlarını bilmiyorum. Bir karı koca. Kadın, mazallah güreşçi gibi bir yaratık. Saat beşte, şeker istemek için buraya gelmişti.

Mauro sert bir sesle, «Niye yandaki komşusundan istememiş?» diye sordu.

«Kadın, çaldığı kapıların hiç birinden cevap alamadığını söyledi.

«Binada oturanların hepsi sokakta mıymış?»

«Ne bileyim, öyle dedi.»

Haro, «Eğer senin şu küçük orospu...» diye mırıldandı.

«O, orospu değil.»

Haro, «Bağışla,» dedi. «Eğer o kız bu sabah evden kovulduysa, yeni kiracılar hemen nasıl taşındılar?»

Abril çaresizlik içinde yüzünü buruşturdu. Yeterince sorguya çekilmişti. Bu da bardağı taşıran son damlaydı. «Sen yoksul insanların nasıl yaşadıklarını hiç bilmiyorsun değil mi, Haro? Burası yoksul insanların sokağı. Yoksullar, oturacak yer bulabilmek için birbirlerinin enselerinin dibinde beklerler. Bu karı koca belki de uzun bir kiracı aday listesinde başında yer almıştı. Belki onlar kızı suçladılar. Yoksulluk ve varlık her zaman aynı etkiyi yaratır. İnsanları zalimleştirir. Belki de bu çiftin binada oturan dostları vardır. Belki de onların dostları benim

daireye girdiğimi görmüşlerdir. Arasıra kızın alışverişini yapıyordum. Kız, garsondu. Geç vakitlere kadar çalışmak zorunda tabii. Belki de onlar ev sahibine durumu anlatmışlardır. Belki de adam, ahlâk dışı davranışları bahane edip kızın evden kovulmasını sağlamıştır.» Başını çevirip Haro'ya baktı. «Belki de adam, kıza orospu demiştir.»

Daha fazla dansetmediler ama şarkı söylediler, yemek pişirdiler tekrar şarkı söylediler, karınlarını doyurdular ve Abril bildiklerini biraz daha sayıp döktü.

«Valmaseda'daki papaz, ona bıraktığın torbayı göndermiş, Mauro. Ben de bizimkini gönderdim. Yöneticiler, bizden memnun. Bizim büyük işler yapmaya hazır başarılı bir grup olduğumuzu söylüyorlar.»

Abril, Oymakbeyi tarafından övülen bir izci çocuk gibi övüne övüne söylemişti bu sözleri. Haro da onun içinden geçenleri yüzünden okudu ve bayağı zevklendi. Abril'in davranışlarının hepsi de tam işçi sınıfına özgü davranışlardı. Başka nasıl olabilirdi ki? Tam bir işçi sınıfı üyesiydi, onu değiştirmeye imkân yoktu. Sanki öldürücü bir hastalıktı bu. Abril'in Beşinci Güç'le birinci derecede bağlantı kuran toplulukla, diğerleri arasında bağlantı kurma görevini yüklenmesinin nedeni de buydu. Asla içimizden birine verilmezdi bu görev. Mauro belki çetenin başkanı olabilirdi ama diğerleriyle bağlantı kurmasına izin verilmezdi. Mauro'yla ben bankaya gidip parayı kaldırabiliriz. Fakat bu parayı büyüklere teslim etmek Abril'in görevidir. Bizden çıkan herşey, Abril'in eliyle gerekli yerlere ulaştırılır.

Haro sordu: «Aldığımız paranın miktarını açıkladılar mı?»

Abril, ağzı piliçle dolu, gülümseyerek, «Bir buçuk

milyon pezeta,» dedi, «hepsi de leş gibi kâğıt para.» Abril hep ağzında yemek varken konuşurdu.

Reis, «Bu da yirmi beş bin dolar eder,» dedi. Çalıştığı şarap Şirketi New York'la iş yapıyordu. Bu nedenle, İspanyol parasını hemen aklından Amerikan parasına çevirmeyi öğrenmişti.

«Yaptığımız masrafa karşılık bu paranın yüzde beşini almamız kararlaştırılmıştı. Bize ne kadar para kaldı?»

Abril, «Otuz bin pezeta,» dedi ve ağzını yemekle doldurdu.

Reis, «Ama bu paranın yüzde beşi etmez ki,» dedi. «Sadece beş yüz dolar eder.»

«Biz parayı ne yapalım? Oysa Beşinci Güc'e para gerekli. Silah satılıyorlar. Oraya buraya gitmek zorundalar. Yöneticiler yaşamak zorundalar. Dağlara saklanan adamlar yaşamak zorundalar. Aileleri karınlarını doyurmak zorunda. Bizim ne eksikimiz var? Aç mıyız, açıkta mıyız? Biz parayı ne yapalım?»

Haro, havanın gerginleştiğini farkederek, «Rioja,» dedi. «Otuz bin pezeta yeter.»

Reis, «Yetmez,» dedi. «Bize yüzde beş vereceklerdi. Bir anlaşma yaptıkları zaman onun hükümlerine uymaları gerekir. İnşallah sen bu teklife karşı çıkmışsındır, Abril.»

«Karşı çıkmadım. Onlara hak verdim. Bizim daha fazla paraya ihtiyacımız yok.»

«Bizim ihtiyacımız varmış yokmuş, mesele bu değil. Bize yüzde beş vermeyi teklif ettiler. Anlaşmamız böyleydi.»

Abril, kırmızı şarapla ağzını çalkaladı, sonra sabırsızlanarak, «Kuzum biz neyiz?» diye sordu. «Banka soyguncusu mu yoksa devrimci miyiz.» Hay allah, bu adam,

çetenin en varlıklı üyesiydi, hattâ belki de koskoca Beşinci Güc'ün en zengin üyesiydi ama işte sanki başka işi yokmuş gibi oturmuş paradan, anlaşmalardan ve yüzde hesaplarından sözediyordu. Varlıklılar hep böyle olurlardı. Aman bize payımızı verin.

Mauro sordu: «Para nerede, Abril?»

«Siglo tütüncü dükkânında. Parayı azar azar çekebiliriz.»

Reis'in canı sıkılmıştı ve biraz da sarhoştı: «Zaten bu para pek az. Benim paraya aldığım yok, verilen söze bakarım.»

«Tamam.» Mauro, bu sinir bozucu konuyu değiştirip, Mieza'ya yaptığı ziyareti anlattı. Bundan sonra kutlama töreni yeniden başladı. Güvenlik Kuvvetleri nöbetçisinin budalalığına ve Teğmen Mieza'nın siyasal kurnazlığına uzun uzun güldüler. Şimdiki şu üstün durumlarına, geçirdikleri heyecana güldüler durdular. Hepsi de adamakıllı sarhoştı. Biraz daha şarap içtiler, yediler, şarkı söylediler, gene içtiler ve gülustüler. Ancak Abril, durgunlaşmıştı. Gülmekten çok konuşulanları dinleyip düşünüyordu.

Acı acı düşüncelere dalmıştı. Arkadaşlarını seviyordu ama onlar böyleydi işte: Yani burjuvadılar. Vaktiyle de onlara bu sıfatı yakıştırmış ve Reis hemen o kocaman burnunu havaya dikerek, «O sözcük de ne demek oluyor, Abril?» diye sormuştu. Aslında bu kelimenin artık bir anlamı kalmadı. Sadece kulak tırmalayıcı bir sestен ibaret...» Eh, 'orospu' sözcüğü sadece bir sestен ibaret değildi. Üstelik Haro, garsonluk yapan küçük Eulalia'ya, sabahleyin kapısını vurup da o odayla mutfaktan oluşan sefil daireden kovulduğunu bildirmek istedikleri zaman daha uykudan bile uyanmamış olan zavallı kı-

za, bu sıfatı rahatca yakıştırabilmişti. Mauro, Reis ve Haro'nun bilmediği birşey varsa o da kızın o eski püskü bavulunu alıp yukarı gelmiş olması ve bir süre burada oturup ağlaması ve Abril'in de onu bir dostunun evine götürmüş olmasıydı. Garson kız, iş yerine yakın bir semtte oturacak yer buluncaya kadar orada barınacaktı. Tabii geç kaldığı için işinden kovulmamışsa.

Haro, kızın neler hissettiğini nereden bilecekti? Babasının işinde çalışıp zengin olmayı tasarlayan bir ticaret fakültesi öğrencisiydi o. Haro, günün ulusal kahramanlarından biri olmayı tasarlıyordu söz gelimi ünlü bir otomobil yarışçısı.. Ona bu kadarı da yeterdi. Ama direksiyonun başına geçebilmek için gerekli olan cesaret de onda yoktu. Ayrıca, heyecanın boğa güreşçisi olan sokak çocukları, futbol yıldızı olan işçi çocukları, ya da otomobil yarışçısı olan zengin çocukların lâıyk görüldüğü bir toplumda heyecansız ve tehlikesiz yaşayamazdı. Bir de siyaset adamlarıyla şöyle rahat rahat, dilediği gibi konuşmayı beceremiyordu. Bunu ancak bir tarlada ya da bir dağın tepesinde yapabiliirdi. Haro buradaydı çünkü, dilediği gibi davranıp, dilediğini söylemek özgürlüğüne sahip olmayı damalı bir bayrağa tercih etmişti. Heyecana muhtaçtı o. Bunu suikastler ve banka soygunları yaparak sağlıyordu. Belki bunu kendisi bilmiyordu, ama Abril, gerçeğin böyle olduğundan emindi. İspanya, olanca ağırlığıyla Haro'nun üzerine çökmüş oturmuştu. Ama İspanyolların üzerinde değil, Haro'nun üzerinde oturuyordu. Basque'lıların üzerinde değil. Sadece Haro'nun üzerinde.

Aslında Reis'in de pek ondan kalır yeri yoktu. Soluk alamıyordu. Babasıyla birlikte pek çok kereler Londra'ya, New York'a gitmiş ve tiyatrolar, gazeteler, dergiler, kitaplar ve konuşmalar onu sarhoş etmişti. Hiç birşey im-

kânsız değil gibi görünüyordu. Herkes onun arka bacaklarına sarılmış, bir tarafa çekmek istiyordu sanki. Reis'in okuduklarının ya da duyduklarının etkisinde kaldığından da değildi hani. O sadece kendisine yapılan baskılara karşı çıkmayı kafasına koymuştu. Klüpte, arkadaşlarına, babasının Londra ve New York'taki müşterileriyle birlikte katıldığı ziyafetlerden söz etmişti.

Klüp, Reis'e yararlı olmuştu. Burada babasının baskısı olmadan, şu Amerikalılar ve İngilizler gibi rahat rahat konuşabiliyordu. Babası, İngilizlerle Amerikalılar, İspanyol değildir, demişti. Biz onlar gibi yaşamayı beceremeyiz. Biz Avrupalı değiliz, İspanyoluz. Sanki bir İspanyol bir İngiliz kadar olamazmış gibi; oysa İspanyol kendisi ve başkaları için daha da tehlikelidir. Bu da tek başına meydan okunması gereken bir düşüncedir.

Reis, meydan okumalıydı. Abril şu İngiliz ve Amerikalıların zevzekliklerinin kendi toplumlarının durumunda bir değişiklik yaratmadığına Reis'in inanmış olmasından kuşkulanıyordu. Krallar gibi yaşayıp sosyalist olmaktan dem vuran iş adamları, özellikle İngilteredekiler, ellerindeki imkân ve çıkarların eskisi gibi kalacağına inanmasalar böyle konuşmayı dünyada göze alamazlardı. Reis'in aynı zamanda Anglo Saxon özgürlüğünün de dilediği gibi konuşup, dilediğini yapma fırsatını tanımasını istediğine de inanıyordu. Ama bir İspanyol toplumunda, özgürlük bugünkü biçiminde farklı bir görünüm taşıyacaktı.

Abril'e kalırsa, Reis için konuşma özgürlüğü ancak kişisel bir zevk olabilirdi. Reis'in meydan okuması gerekliydi. Grevoileri de sırf meydan okudukları için alkışlıyordu. Beşinci Güç'e de sırf çevreye meydan okuduğu için

ANARŞİST

katılmak istemişti. Bu, bir bakıma elverişli bir meydan okuma yöntemi idi. Biraz tehlikeliydi ama heyecanlandırıcıydı da. Eh bu da bir kilisede ayağa kalkıp da devletin başını tanımadığını bildirmenin doğuracağı sonuçlardan uzak kalmanın bir sigortası sayılabilirdi. Böyle bir iş yaparsan hemen olduğun yerde tutuklanırsın.

Mauro ise bambaşka bir türdü. Beşinci Güç, onu seçmişti. Mauro'yla ilgili karar, Burguete'den dağ çiftliklerindeki birliğin bağlantısını kuranlardan gelmişti. «O Arrabal'ın torunu ve eyleme geçmeye de hazır.» Böylece Pureza bir yem gibi ortaya atılmış ve Mauro da tuzağa düşmüştü. Fakat Abril bu üçü arasında da büyük bir ayrıcalık olmadığını artık biliyordu. Reis ile Haro burjuva bozgunculardı. Kafalarında gerçek bir siyasal düşünce yoktu onlar, ille bir şeye nişan almak isteyen şaşkın bençillerdi. Bunlar için en büyük nişan hedefi de «Hükûmet», «toplum» «rejim» ya da «zulüm» dü. Kelime dağarcıkları bile tutarsızdı, üstelik Abril'in kelimelerini de öğrenmek istememişlerdi. Bunlar, burjuva olarak kalmakta inat ediyorlardı. Hani başka bir düşünce yöntemine saplandıklarından değildi. Abril'in sözcüklerini benimsememeleri, sadece bunları 'yabancı' buluyorlardı ve kendi sözcüklerinin daha iyi olduğuna inanmışlardı. Bir İspanyol işçisinin tıpkı bir 'papağan gibi' bu yabancı kelimeleri kullanmasını yadırgıyorlardı. Londra Ekonomi Fakültesinde öğrenim yapmış olan Reis bu kanıdaydı. Ya Mauro? O da romantik bir burjuvaydı. O da kendi çağının ve şartlarının bir Luis Arrabal'ı olmak sevdasında idi.

Onların belirli bir düşüncüyü benimsemeleri ya da benimsememeleri değil de işe yaramalarıydı önemli olan. Beşinci Güç'ün plânlamacıları, onların emirle hareket etmelerini sağlayacak özelliklerini saptamışlar, başarılı bir

yöntem zaaflarına göre eğitilmişlerdi. Bu sayede de işe yarayacak duruma gelmişlerdi. Abril de yani şu belirli bir düşünce ve bu düşüncelere uygun sözcük hazinesi sahibi halk çocuğu da onların Güç'le bağlantı kurmalarını sağlıyordu. «Eğer bu dili benimseyemiyorlarsa, zorlama. Sen de bu sözleri hiç kullanma.» Abril'in bağlantısı nihayet, «O sözcükleri kullan,» emrini vermişti. Artık sözcüklerden daha önemli işler vardı çözümlenmesi gereken.

Abril, onları sanki birer çocukmuşlar gibi gözleyip konuşmalarını dinliyordu. Kendisi yirmi beş yaşındaydı. Ama bunlar da yararlı çocuklardı daha büyük amaçlara alet edileceklerdi. Kaybedecekleri çok şey vardı ama ellerinde kalana da büyük değer veriyorlardı ve bunun pek azını gördükleri ve ideallerini benimsemiş oldukları insanların amaçlarıyla ne gibi bir ilgisinin bulunabileceğini bir türlü anlayamamışlardı. İçlerinde en büyüğü Reis'di. «Yirmi sekiz yaşında,» diye Abril, böbürlene böbürlene söylenirdi. «Ama duygusal bakımdan pek geri kalmış» Abril'de bilinen ve tanımı yapılmış bir amaca bağlanmış kimselere özgü bir gururluluk vardı.

«Senin hiç sesin çıkmıyor, Abril.»

«Sizi dinliyorum.»

Nihayet sıra zamanı gözden geçirmeye geldi. Genellikle bir eyleme giriştikten aşağı yukarı iki hafta sonra toplanıp yapılan işi bir daha gözden geçirirler, hatalar ve başarılar üzerinde yorum yaparlardı.

Mauro, «Zamanı gözden geçirelim,» dedi ve hepsine derlenip toparlanmalarını söyledi.

Abril, bazan bu gençlerin işçi çocuklarını deniz kenarına ya da dağlara gezmeye götüren yardımsever Katoliklere benzetiyordu. Dış fırçalama, el ve ayak temizliğini incelemek, dua etmek, uyumak, yemek yemek, ve

eylemleri incelemek için belirli zamanlar ayrılmıştı. Ama Abril, çete reisi değildi, çetenin bağlantısı ve yol göstericisiydi. Reis Mauro'ydu. Emir vermek de ona düşüyordu. Beşinci Güç yöneticileri kendilerine bağlı burjuva çetecileri hakkında bildikleri bir şey vardı: Burjuvalar, yöneticiliği iyi bilirlerdi. Bağlantıdan gelen emir şuydu: «Düşlerini bozma.» Bir prolaterya tarafından yönetilen burjuva grubunun yaratacağı problemler uzun uzun incelenmiş ve burjuvaların yarattıkları meselelerin bunların yanında hiç kaldığı kanısına varılmıştı. Onun için de reis Mauro olmuştu.

Mauro, «Pamplona işlemi, hemen hemen kusursuz bir başarı sayılabilirdi,» dedi. «Bu işde iki tür problemle karşılaşıldı. Birincisinde suç bizimdi, ikincisi ise bir taktik hatasının sonucuydu. Önce taktik hatası sonucu ortaya çıkan problemleri inceleyelim.

«Benimle ilişki kuracak olan arkadaşla meydanda buluşmam gerekiyordu. Ona bisikletimin arkasındaki seletin anahtarını verecektim. Arkadaş patlayıcı maddeleri buraya yerleştirecekti. Ayrıca da José Duarte'yi başımdan savmam gerekiyordu. O Pamplona'da ben de Burguete'de oturduğum için hafta sonunda evlerimize giderken birlikte yola çıkmamız olağandı. Fakat İrunya kafeteryasında onun arkadaşlarına rastladık, bizi geciktirdiler. Dükkânın büyük pencerelerinden beni bekleyen arkadaşları görebiliyordum. Biz dışarı çıkıncaya kadar, arkadaş tam üç kez meydanı dolaşmak zorunda kaldı. Sonra da ben ona gizlice anahtarı vermek zorundaydım. Bombayı bir kağıda sarmıştı ve bunu elinde tutması doğru değildi.

Derken Duarte, karnımızı doyurmamız gerektiğine karar verdi. Bunun üzerine bisikletimi önüne parketti-

ğim La Vasca lokantasına girdik. Duarte bizi fena halde geciktirdi, onu evine bırakıp bisikleti tekrar parketmek zorunda kaldım. Bombayı yerleştirmeye de ancak bundan sonra fırsat bulabildim.

İrunya Zarra lokantasına girdiğim zaman içersi tıklık tıklım doluydu. Elli mühendislik bölümü öğrencisiyle elli hemşire bir kutlama ziyafeti için biraraya gelmişler, yiyip içip eğleniyorlardı. İçerde müthiş gürültü vardı. Bombayı yerleştirip dışarı çıktım.

Eve giderken arkadaş yolumu kesti ve bombanın beşte patlayacağını söyledi. Oysa bomba dörtte patladı. Bombanın zamanını iyi ayarlayamamış. Ceza yerine büyük bir felâketle karşılaşabilirdik. Yüz kişiyi biranda öldürebilirdik. Biraz daha dikkatli olsaydık, böyle bir olayı önlememiz pekâlâ mümkündü.»

«Arkadaşın bilinen patlayıcı madde uzmanlarından mıydı?»

«Hayır. O daha çok keçilerle uğraşıyor.»

O günün serüvenlerini enine boyuna tartıştılar, herşeyi dikkatle incelediler. Abril, onların bomba yapımı konusundaki önerilerini dikkatle dinledi ve bunları örgütle bağlantı sağlayan arkadaşına bildirmeye söz verdi. Örgütten gelecek cevabın ne olacağını da bu gençlere açıklamadı: «Has.... Niye bu serseriler, bildikleri işlerle yetinmiyorlar?» Valmaseda'da kaybolan silâhlar konusunda da hayli kafa yordular. Budalaca hatalara karşı tedbir almakla gereksiz tehlikeleri ortadan kaldırmanın önemli olduğunu kanısına vardılar.

Mauro, «Raporlar,» dedi. Reis ise sözü tekrar şu Valmaseda parasına getirmeye çalıştı. «Bizim hakkımızın yüzde üçünü hiçettiler,» diye yakındı.

Mauro, «Olan oldu,» dedi. «Unut bunu. Abril sen ne diyeceksin?»

Abril, «Senyora Anya Anson», dedi.

Bu ad onlara yabancı değildi. Senyora Anson'un hi-mayesinde ve onun önerisiyle eserleri başarıya ulaşan ya da başarısızlığa uğrayan ressamaları, heykeltraşları, mü-zikçileri ve yazarları hatırlatıyordu. Bu ad onlara ayrıca büyük bir serveti, muhteşem bir güzelliği ve fabrikaların-da kablolar, dikiş makineleri, bulaşık makineleri ve çeşit-li mutfak eşyası yapılan dev bir iş adamını hatırlatıyor-du. Klübün mutfağında ki araç ve gereçlerin bazıları bu adamın fabrikasının mallarıydı. Kırk yaşındaki Senyora Anson'u ve yetmişine merdiven dayamış olan kocasını düşündükleri zaman bütün bunlar ve düşük işçi ücretleri geliyordu akıllarına.

Haro, «Kadın onunla parası için evlenmiş olsa ge-rek,» dedi.

Abril, «Herifte para pek bol,» dedi. «Örgüt kadının başına on milyon pezeta ödül koydu. Örgütün bu parayı nasıl alacağını öğrenmek de bana düşüyor. Bu konuda bir rapor hazırlamamı istediler. Bundan sonraki görevi-miz de belli oldu.»

Senyora Anson'u, güzelliğini kültürel çalışmalarını ve gazetelerde yayınlanan fotoğraflarını tartışmak pek tat-lı gelmişti. Senyor Anson ile parasından söz etmek ise si-nir bozucuydu. Görevin özellikleri hiç önemsenmeden, hatta bir umursamazlık havası içinde, sanki başarılm-a-sında hiç bir güçlükle karşılaşılmasına imkân yokmuş gibi sıralanmıştı. Aslında görevler küçük de büyük de ol-sa, nitelikleri tartışılmazdı.

«Senyora Anson'u kaçıracağım. Senyora için on mil-yon pazeta fidye istenecek. Bir de Hierro'nun serbest

bırakılması şart koşulacak.» Abril, bu açıklamayı gayet soğuk bir sesle yaptı.

Mauro oturduğu yerde ürperdi. Adam kaçırmak düşüncesini hiç aklına getirmemişti.

Şaşkınlık dolu sessizlikten sonra Reis, «Bu işde bizim yüzdemiz ne olacak?» diye sordu. Abril, bu kötü şakanın altında gizlenen gerçeği anlamıştı. Bunlar korkuyorlar, diye düşündü.

Mauro parayı düşünmeden, «Bu iş bize göre fazla büyük,» dedi

Abril, «Parayı biz almayacağız,» dedi. «Sadece Senyora'yı kaçıracağız.»

Mauro, inatla, «Bu iş bize göre fazla büyük,» diye tekrarladi.

«Örgüt bizim tam bu işi başaracak nitelikte olduğumuza inanıyor.» Abril, yararsız sorularla zihnini boşu boşuna karıştırmadan bu sözleri söylemişti.

Mauro birdenbire ve ısrarlı bir isteksizlikle, «Bize göre iş değil bu,» dedi. Görev üzerinde kafa yormamıştı. Zaten düşünmeye de vakit olmamış hemen isteğe karşı çıkmıştı. İç güdüsü, bunun bir hata olacağını ihtâr ediyordu. Bu işler çok karışıktı. Valmaseda işi gibi önceden dikkatle plânlanmış, bir iş olmayacaktı. Şöyle çarçabuk paraları torbalara doldurup gitmeye benzemeyecekti. Sonra da her şeyi unutup ertesi gün derslere ve laboratuar çalışmalarına katılmak olacak şey değildi. Adam kaçırmak, ustaların işiydi. Sınırın dışında yaşayıp sadece bir tek görev için geriye dönen ve işi bitirince tekrar sınırın öbür tarafına geçenler yapabilirdi bunu. Ya da devrim plânları hazırlayıp bunları uygulamaktan başka bir amaç gütmeyen kişiler yapabilirdi bunu; daima hareket halinde, daima yeraltında faaliyet gösteren kişiler yani.

Her gün sınıfta bulunmak zorunda olan ya da iki üç, ya da daha fazla gün büroya uğramayınca babalarına hesap vermek zorunda kalan delikanlılar mı? Bu, onların işi değildi. Böylelerinin hayatları bu tür işlerde başarı göstermelerini engelliyor, onları yeteneksiz kılıyordu. Kısacası onların bu tür görevlere uygun olmadıkları meydandaydı. Mauro, düşüncelerini açıkladı.

Reis neşe içinde, «Evelallah bu işin de üstesinden geliriz,» dedi. Mauro da onun hiç düşünmeden böyle konuştuğu kanısındaydı.

Dedi ki: «Çok daha ciddi bir sorun var. Belki fidye parasını almasına alırsınız ama İspanya'daki her erkeğin, her kadının ve çocuğun sempatisini kaybedeceksiniz. Kadınları kaçırmak doğru değil.» İlk kez 'Adam kaçırmak' sözü ağızından çıkmıştı. Sözcükler kanını dondurdu.

Abril, «Karar vermek bize düşmez,» dedi. «Beşinci Güç Örgütü kararı verir. Bizler de emirlere uyarız.»

«Bize emir verildi mi?»

«Gelecek hafta Salı akşamı buraya gelecekler. Girişimleri onlar yapacaklar.»

«Kimler?»

«Kim olduklarını bilmiyorum. Bizden üç anahtar istiyorlar. Benim anahtarımdan üç tane yaptırtıp onlara vereceğim.»

Mauro ısrarla, «Kadın kaçırmak doğru değil,» dedi

«Buna karar vermek bize düşmez. Bizim aramızda tartışabileceğimiz her noktayı onlar önceden tartışıp karara bağladılar. Sorunları ve çözüm yollarını onlar biliyorlar. Herşey inceden inceye hesaplandı.»

Haro sakın sakın, «Abril,» diye mırıldandı «Sen tam

bir proletaryanın yaşam kavramını benimsemişsin. Doğuştan itaate alışkınsın.»

«Ben niye burada olduğumu biliyorum, Haro. Bu işe niye girdiğimi de biliyorum. Sen niye girdiğini biliyor musun?» Abril, kirli tabakları toplayıp mutfığa götürdü. Geri döndüğü zaman da sanki sözlerine hiç ara vermemiş gibi, konuşmasını sürdürdü: «Gelecek Salı hepimiz meseleyi daha iyi anlayacağız. Gelecek olanlar kimlerdir, bilmiyorum ama bu işi düzenleyenlerin birinci sınıf elemanlar olacakları muhakkak. Hem onlar bu işe neden giretiklerini de mutlaka biliyorlardır.»

Abril'in sesinde sert ve tehdit dolu bir ifade vardı.

xxx

Mauro'nun ayrı dünyaları, ikinci kez birbirinden ayrı kalma olanağını kaybetti. Burguete'nin doktorunu kafasında Luis Arrabal'ın baş yardımcısı Dion Ugalde'den bir türlü ayıramıyordu. o denenmiş ve güvence veren kendini aldatma yöntemi de artık işe yaramıyordu. Sıkıntılı günlerine renk ve heyecan katan o rahatlatıcı, yüceltici ve heyecan dolu düşler birdenbire güvenliğini tehlikeye düşüren korkunç birer kabus oluvermişlerdi. O dehşet verici gerçeğe de birdenbire burun buruna gelmişti. Dehşet verici gerçek, maneviyat bozucuydu. Yeni görevin boyutlarıydı onu düşündüren. Nedense şu Senyora Anson'u birdenbire annesi Maira Angeles Ugalde'ye benzetmişti. Bu görev öylesine büyük ve karışık işdi ki, başarısızlığa uğrama tehlikesi babasıyla annesinin de yaşantılarını en akla gelmedik tehlikelere sokabilirdi. Bu tehlikeleri daha önce düşünmek bile istememişti.

Mauro, bundan sonraki iki gün içinde iki sınava girdi. Ama davranışları onu korkutmuştu. Sınav kağıtları da ders kitapları da 'adam kaçırma' sözcükleriyle doluydu sanki. Annesiyle babasına her hafta gönderdiği mektubu yazarken de cümlelerini tamamlamakta güçlük çekti. Adam kaçırma düşüncesini aklından çıkarsa bile sözcükler, kaleminin ucundan kağıda düşüverecekmiş gibiydi. Mektubu tam dört kez yeniden yazdı. Neşeli olmaya annesiyle babasına birşeyler anlatmaya çalışıyordu. Nihayet beşinci mektup denemesinde, Noel Tatilinde Purreza'yı eve getirmek için izin istemeyi başarabilirdi.

Ayrıca Haro'yla birlikte Ticaret fakültesinin kitaplığına gidip oradaki gazetelerde Senyora Anya Anson'la ilgili haber ve yazıları araştırdı. Pek çok yazı ve haber vardı. Senyora'nın usta bir binici olduğu anlaşılıyordu. Kadının at üstünde, sergi açarken ya da ünlü orkestra şefleriyle birlikte çekilmiş bir sürü fotoğrafları yayınlanmıştı. Kadının elinde nota defterlerinin bulunması ilgi çekiciydi. Haro, «Acaba bu kadın nota okumasını biliyor mu?» diye merak etti. Mauro da, «İnsan onun gibi güzel olursa, nota okumayı bırak, İspanyolca okumayı bile bilmesi gerekmez,» dedi. Evet, kadın güzeldi. Çok güzeldi. Kibar tavırlıydı. Cömertti. Varlıklıydı. Kocasının yarı yaşındaydı ve çocuğu da yoktu. Acaba suç, yaşlı kocasındamıydı? Çocuksuz bir kadın pek zavallı bir yaratıktır. Eğer bir kadın güzelse, varlıklıysa ve her kadının kışkandığı her erkeğin sahip olmak istediği türden bir dişiye, onun yeteneklerinin değerini bilemeyen ve ona istediğini veremeyen yaşlı bir erkekle yatağını paylaşmak zorunda kalması daha da acıydı. Her kadının başlıca amacı çocuk doğurmaktır. Çünkü ressam, yazarlar, heykeltıraşlar ve müzikçilerle birlikte çekilmiş fotoğraflarında

kadın hep büyük bir içtenlik ve dostluk ifadesiyle gülümsemişti. Ama fotoğrafların bazılarında da bakışlarında bir dalgınlık seziliyordu.

Haro, «Bu kadının genç ve güçlü bir sevgiliye ihtiyacı var,» dedi, «baksana pek kederli.»

Mauro, sabırsızlanarak, «Hayır, böyle konuşma,» diye söylendi. Ama İspanya'daki kadınlarının yarısından fazlasının hattâ annesinin ve Pureza'nın da böyle düşüneceğini, onların da aynı şeyleri söyleyeceklerini biliyordu. Bir keresinde annesinin köydeki hasta kadınlardan biri hakkında babasına söylediği sözlere kulak misafiri olmuştu. (Sözü geçen hasta, Belediye binasının aşğısındaki barda garsonluk yapan genç bir kadındı. Dolgun göğüslü, düzgün bacaklı, yuvarlak kalçalıydı, evde beşik boş kalmıştı, kocası da hastalıklıydı.) «Bu kadının sana ihtiyacı yok, Dion. Baytar Ramiro Urbina gibi bir erkekle dağda bir gece geçirse, birşeyi kalmaz. Adam, on ikiz çocuk doğurtur.»

Babası da gülmüştü: «İkiz çocuk kalıtımsaktır erkeğin üreme organlarıyla ilgili değil.»

Eğer Senyora Anya Anson, kırkından sonra tomurcuklanıp bir çocuk doğurursa kadının kendine güçlü bir sevgili bulduğunu erkekler tahmin edecekler, kadınlarsa buna inanacaklardı. Kadınlar, kendi erkeklerini düşünüp kaşlarını çatacaklar, başka kadınların yanında ise zaffer dolu gülümseyişle kadınlığını boşa harcamayı kabul etmeyen bu cesur kadına hak verip, işlerinin rast gitmesi için Tanrıya yakaracaklardı.

Fidye ve Hierro'yu kurtarmak için bir kadını kaçırmak hataydı, hem de budalaca, ve pek feci bir hataydı. Bu kadını kaçırmak, budalalıkların en büyüğü olacaktı. Mauro, arkadaşı Haro'ya, «Benim ısrarla üzerinde

durmak istediğim de bu,» dedi

Cumartesi günü, Mauro, Pureza'yı bisikletinin sele-sine oturtup onu bir balıkçı köyü olan Elancove'ye gö-türdü. Köy, küçük köyün karşısındaki kayalıklara sırtı-nı vermişti. Kayanın yüzünde daracık bir patika vardı. Evlere, daracık merdivenlerle ulaşıyordu. Pureza, mer-divende durmuş, elleriyle evlerin duvarlarını yokluyordu. Neşeli, şefkatli ve kaygısızdı.

Mauro, «Aşağıya in,» dedi, «köyün öbür ucuna gi-dip yemeğimizi yiyelim. Seninle konuşmak istiyorum.» Zaten Mauro bugün sırf konuşmak uğruna onu buraya getirmişti. İçinden geçenleri açıklamak için sabırsızlanı-yordu. Yüreğine çöken korkularından annesine de söz-etmeyi düşünebilirdi ama buna imkân yoktu. Haro ya da Reis'e de açılmazdı. Onun hissettiği ve korktuğu şeyle-rin tokalaşacak bir ele değil, emilecek bir memeye ya da gizlenecek bir ana rahmine ihtiyacı vardı.

Aşağıda, koyda bir balıkçı, büyük bir balığı, rıhtı-mın taşları üzerine koyup içini temizledikten sonra bar-saklarını denize attı. Bağırışan martılar hemen denize daldılar. Balıkçının karısı elinde su dolu bir kova ve fır-çayla geldi, taşı temizledi.

Pureza, «Benden böyle bir hizmet bekleyemezsin,» dedi. Mauro, daha başka bir ruh hali içinde olsaydı, bel-lanmaya başladı, Mauro'yu kendisiyle birlikte dönmeye zorladı, «Sana başka hizmetler yapmayı tasarlıyorum,» dedi. Mauro, daha başka bir ruh hali içinde olsaydı, bel-ki o hizmetleri şimdi yapmasını isteyebilirdi. Kızın bu za-mansız havasından sıkılmış görünerek, kolundan çekti, biran önce oradan uzaklaşmak ister gibiydi.

İçki bardaklarını kalın parmakları arasında sımsıkı tutan balıkçılar, barın önündeki çimento sahanlıkta dur-

muşlar, gülümseyen, bilgi gözlerle gençlerin köyden uzaklaşışını izliyorlardı. Mauro, onların aralarında neler konuştuklarını duyamıyordu ama ne dediklerini biliyordu. Pureza adamların sözlerini duyamıyordu.

«Fesat herifler,» dedi

Rüzgârdan korunmak için kayaların arasına sığınıp sandviçlerini yediler, şaraplarını içtiler. Pureza, «Yerinden kıpırdama sakın» dedi. «Bu sersem heriflerden bir kaçı pantolonumu çekip çıkardın mı çıkarmadın mı diye bakmak için mutlaka birazdan buraya gelecektir.»

Mauro, kızıdan iki metre uzakta duruyordu. Arkalarını kayalara dayamışlar, rahat rahat oturuyorlardı. Rüzgârın ısıkları ve iniltisi duyulmuyordu. Şimdi birbirlerinden uzak durmalarına ve rahatça konuşabilecekleri bir yer bulmuş olmalarına rağmen, Mauro sözü şu tehlikeli konuya nasıl getireceğini kestiremiyordu.

Nihayet, «Pureza,» dedi, «bugünlerde seni, beni ve köylerden birinde doktorluk yapmaktan başka hiç birşey düşünemez oldum.» O rahatsız edici duygularının onu sürüklediği konudan başlamıştı söze. Böyle zamanlarda kendine saklanacak bir yer, güzel bir rüya ve onu besleyecek bir meme arardı.

Pureza, «Bak bu güzel işte,» dedi. Elindeki çakıl taşlarını birer birer Mauro'ya atmaya başladı.

«Hepsi bu kadar mı? Başka bir diyeceğin yok mu?»

«Ne dememi isterdin?»

«Bugünlerde sadece beni, kendini ve köylerden birinde çalışmaktan başka birşey düşünmediğini söyleyebilirdin.»

«Ama ben hep bunu düşünüyorum.»

«Daha önemli bir şey yok mu?»

«Daha önemli ne olabilir?»

«Beşinci Güç Örgütüne beni sen soktun.»

«Sence bu daha mı önemli?»

«Hayır.»

«Öyleyse canını sıkan nedir?»

«Bunu sana anlatamayacağımı söylersem pek tuhaf olacak.»

«Hayır, tuhaf olmaz. Bana güvenmediğin anlaşılır. Ayrıca düşündüğün şeyin Beşinci Güç Örgütüyle ilgili olduğu meydana çıkar.»

«Öyle.»

Pureza, elindeki çakıl taşlarını havaya atıp tutmaya başladı. «Derdin nedir, Mauro?» Pureza, gözlerini çakıl taşlarından ayırmıyordu. «Örgütten çıkmak mı istiyorsun?»

«Hayır. Klübün görevlerinden birine katılmadıkça, birbirimizle haber değiş tokuş etmiyoruz.» Bu, imkânsızdı... Aynı zamanda akılsızca bir tutum olacaktı... Sana güvenebileceğimden emin olmalıyım, Beşinci Güç'e daha fazla önem vermediğine beni inandırmalısın, demek gerçekten zordu;

«Bir banka işi mi?»

«Hayır.»

«Tehlikeli mi?»

«Hem de çok tehlikeli. Ve gayet karışık.»

«Banka işleri öyle değil mi?»

«Sence onlar da tehlikeli mi?»

«Her seferinde öyle çok korkuyorum ki, işi yarıda bırakıp kaçmak istiyorum. Eğer sen orada olmasaydın, belki de bu kez kaçır giderdim»

Bu bir başlangıç sayılabilirdi. Mauro, kızı deşmeye çalıştı. «Eh, öyleyse bu işleri niye yapıyorsun?»

«Daha anlamadın mı? Sana âşık olduğum zaman örgütten ayrılmak istedim. Ama sen kalınca, ben de kaldım. Seni etkilemekten başka bir isteğim yoktu. Doğrusunu istersen, cesur, açık sözlü ve şakacı olmazsam, benden hoşlanmazsın diye korkuyordum. Mauro, sen ayrılmak istiyor musun?»

«Hayır.»

«Sana güveniyorum, Mauro. Seni seviyorum. Gerçekte neler düşündüğümü açıklayayım mı?»

«Evet.» Tam doğru iz üzerindeydiler, Mauro'nun istediği yoldan gidiyorlardı. Görünüşe bakılırsa, Pureza delikanlının istediği yere gitmelerini sağlayacaktı.

«Bana ailen-den bol bol sözettin, birbirinize ne derece bağlı olduğunuzu anlattın. Bana kalırsa, biribirinize gereğinden fazla bağlısınız ve sen de bir bakıma onların baskısından kurtulmak, özgür kalabilmek, rahatça çocukluktan yetişkinliğe geçebilmek için Beşinci Güç'e katıldın. Yanılmıyorsam ikimiz de aynı nedenlerden ötürü aynı yolu seçtik. Benim ailem, durmadan beni kötüledi, onlara inat olsun diye gizli bir işe girmek istedim. Sen ise.... Onlardan biraz uzaklaşabilmek için girdin bu işe. Bu saçma bir davranış mı?»

«Hayır. Ama mesele bu kadar da basit değil. Galiba ben babamdan çok büyükbabama benzemek istiyorum. Beni yanlış anlama, babamı çok severim. Fakat Luis Arrabal.. Eee, işte o...»

«Demek örgütten ayrılmak istemiyorsun?»

«Hayır istemiyorum.»

«Öyleyse canını sıkın şeyi bana açıkla, Mauro. Galiba sen korkuyorsun»

«Korkuyorum Eğer yakalanırsam, dünya başıma yıkılacak.»

«Öyleyse, ben bu işi öğrenmeliyim, Mauro. Bilmem gerek, Mauro. Eğer derdini söylemeyeceksen, beni hemen evime götür ve bir daha da arama.»

«Hierro'yu cezaevinden çıkarmak istiyorlar.»

«Bir cezaevine baskın mı yapmak istiyorlar? Olamaz bu. Saldırı başlar başlamaz Hierro'yu öldürürler.»

«Cezaevine baskın yapılmayacak. Pamplona'lı Senyora Anya Anson'a karşılık on milyon pezeta ve Hierro'yu geri almak istiyorlar.»

Pureza ayağa fırladı. Mauro'ya yaslandı. Duyduklarına inanamamıştı: «Adam kaçırma mı?»

«Evet.»

«Sen mi yapacaksın bunu?»

«Evet.»

«Hayır, olamaz.»

«Salı gecesi klübe adamlarını göndereceklermiş.»

«Sen mi? Hayır. Bir kadın mı? Hayır. Hayır. Mauro, olmaz.»

«Bu işe bulaşmamak için bahane bulmama yardım et.»

«Bahane mahane yok, Mauro. Sadece emri yerine getirmeyeceğini söylersin. Bunu yapmayacaksın.»

«Ama örgüt kararını vermiş bile.»

Pureza, delikanlının yanına oturdu, koluna sıkı sıkı sarıldı. İki de susuyordu. Kayanın tepesinden onları gözetleyen balıkçıları farketmediler. Sonra Pureza ağladı.

«Hayır, hayır, olamaz,» dedi, «klüb bunu başaramaz. Her zaman bir gecikme olabilir. Sen, Haro ya da Reis bir yerde takılıp kalırsanız, haliniz ne olacak? Kendinize nasıl bu derece güvenebiliyorsunuz? Budalaca bir tasarı bu, Mauro. Ve çok yanlış bir iş. Bir kadını kaçırarak olmaz. Hele bu işi senin yapman hiç doğru değil.

İmkânsız. Çok karışık bir iş. Aman tanrım, büyük bir hata bu.»

Mauro, içinden ve de çok tehlikeli, diye düşündü. Korkuyorum. Kasaba bankalarını soyamak kolay ama bu iş... Zihni bulanmıştı delikanlının.

«Noel tatilinde seni de Burguete'ye götürmek için annemden izin istedim. Gelecek misin?»

Annemden izin istedim. Sözcükler, onun kusurlarını belirtiyordu. Mauro, kendini fazla genç, fazla bağımlı ve güçsüz hissediyordu. Fazla çelimsizdi belki de. Köyde doktorluk yapmak, Pureza'yla yatakta ve mutfakta beraber olmak bir çeşit ana rahmi sayılabilirdi.

«Annen ne dedi?»

«Bir şey demeye fırsat bulamadı.»

«Geleceğim.»

«Salı gecesi, görevi geri çevireceğim.»

Pureza sıkıntılı bir tavırla, «Evet,» dedi, «ama şimdi lütfen eve dönelim.»

«Senden ayrılmak istemiyorum.»

«Benden ayrılmanı istemiyorum ki. Kızlar bugün evde olmayacaklar.»

«Gözlerini kurula. Bardaki adamlar sana saldırma-ya çalıştığımı düşünecekler.»

«Görevi almayacak mısın, Mauro? Kararında direnecek misin?»

«Direneceğim. Direnmememe izin verecekler mi?»

«Seni çok seviyorum, Mauro. Sana öyle ihtiyacım var ki..»

Onu seven birinin çıkması, hayret edilecek şeydi doğrusu. Kendini bir önder olarak düşünemiyordu. Doktor Ugalde'nin oğlu Mauro'ydu sadece. Babasıyla konuşabilmeyi, ona sarılıp kendisini ne kadar çok sevdiğini

ve ona ne derece muhtaç olduğunu anlatmayı ne kadar isterdi.

«Babamla annemi seveceksin, Pureza.»

«Bunu biliyorum.»

xxx

Mauro, Salı gecesi, Somera'daydı. Kapının önünde durmuş, yirmi numarayı izliyordu.

Önce Reis geldi. Işık çala çala, sekerek geliyordu. Çevrede onu gözetleyen herhangi bir kimse var mı yok mu diye dikkatle etrafı kolaçan ettik, kimseyi göremeyince de, neşe içinde havaya sıçradı ve sonra içeri girdi. Bu, Reis'di. Mauro, Reis'e gülümsedi. Abril ona 'burjuva bozuntusu' diyordu, ve böyle düşünmekte de haklıydı. Reis, ilerde zengin olacaktı, ve zamanla her sorunu enine boyuna incelemeyi akıl edecekti. Zengin, ve titiz bir yaşlı adam olacak, başkalarının garip davranışlarına anlayış gösterecekti. Mauro, belki de içimizde en iyisinin Reis olduğu zamanla anlaşılacak, diye düşündü.

Haro, onun hemen arkasından geldi. Sanki bir santim daha eğilirse, bitiş noktasına erişecekmiş gibi hafifçe öne eğik yürüyordu. Haro da varlıklı kaskatı bir adam olarak ölecekti. Şimdi radikaldi ama ilerde eylemci olacaktı. Arkadaşlarını ilk kez böyle açık seçik görebiliyordu. Başını önüne eğmiş, gözlerini dört açmıştı.

Sokakta sessizlik ve boşluk vardı.

Derken, başı bereli, kısa boylu bir ev kadar geniş bir adam, Ribera yönünden yaklaşmaya başlamıştı. Adam, güçlü, kararlı adımlarla yürüyordu ve yirmi numaraya dönerken de hiç duralamadı. Her şey önceden planlanmıştı. Onlar daha önce de bu yöntemi uygulamışlardı.

İkinci adam ancak on dakika sonra görüldü. O da yolun öbür başından geldi. Orta boylu, açık başlı bir adamdı, sırtında palto yoktu ve sanki sokağın seslerini dinlemeye çalışır gibi başını yukarı kaldırmıştı. Bir puro yakmak için durdu, ırmaktan gelen hafif rüzgâra sırtını verdi, yirmi numaraya girmeden önce dönüp arkasına şöyle bir baktı. Üçüncü adam da pek uzakta değildi. O da ikincinin yönünden geldi. Bu, oldukça genç biriydi. Evin kapısının yanında durdu, bir sigara yaktı ve kutsal görevine başladı. Kurukafa onları şaşırtamayacaktı. Onlar herşeyi biliyorlardı, herşeyi önceden tahmin ediyorlardı ve herşeye hazırlıklıydılar. Usta kişilerdi onlar. Onların yaşantıları saklanmak, kaçmak, aldatmak ve hareketlilikti. Mauro, insanların böyle dindenmeden, dikkatsiz ve kaygısız olmadan bu sürekli gerilim içinde yaşayabilmelerine şaşıyordu. O böyle yaşamak istemiyordu. Kapıdaki gençle konuşmadı, fakat içindeki korkuyu bastırmaya çalışarak karşıya geçti, yukarı çıktı, anahtarını kilide soktu.

XXX

Reis, Haro ve Abril, mutfakta yemek hazırlıyorlardı. Herşey eskisi gibi olmalı, hiç bir değişiklik yapılmamalıydı. Senyora'ya rağmen her zamanki gibi yemek hazırlamalıydılar. Daha önce olmayan şeyler şimdi de olmamalıydı. Bu, dikkati çekerdi. İki adam, duvara dayalı duran daracık tahta sıraya oturmuştu. Yüzleri odaya dönüktü ve otobüs durağında sabırla vasıta bekleyen çiftçiler gibi Mauro'ya bakıyorlardı. Çalıklıkların arkasına gizlenmiş boğalar gibi tetikte duruyorlardı. Gülümsemedikleri gibi konuşmuyorlardı da. Abril mutfaktan geldi, elini havada sallayarak, «İşte geldiler,» dedi. İsimsizler. Mauro, isimsizliğin pek garip bir durum olduğunu düşündü.

Acaba kaç kişiye güvenebilirlerdi? Ama güvenmek, güçlü bir sözcüktü. Babasının, annesini ve onu sarıp sarmalayan güvenlerini düşünmesine yol açtı bu sözcük. Bu düşünce, kararının kesinleşmesini sağladı. Aşçılara yardım etmek için mutfığa gitti.

Şişman olanı, genizden gelen kısık bir sesle, «Güzel,» dedi. Adamın ismi olmadığı için Mauro, onu Boğa diye adlandırmayı uygun buldu. Öbürüne de konuştuğu zaman isim verecekti. Boğa Reis'in 'potaje de tito (1) larını atıştırmaya başlamıştı. Bu arada hiç bir şey söylemeden başını sallayan öbür arkadaşına da bakmaktan geri kalmadı. O da Haro'nun pişirdiği mürekkep balığını kaşıklıyordu. Mauro, Abril'in pişirdiği 'pollo a la chilindron'u yemekle meşguldü. Hepsi de zoraki bir sessizlik içinde yemeklerini yiyor, arada bir de içkilerini yudumluyorlardı.

Tabakların hepsi boşalınca Boğa, «Çok güzeldi,» dedi. Kırmızı şarabından bir yudum içti, sonra karnını doyurmuş olmanın verdiği derin rehavet içinde, «Güzel,» diye mırıldandı. «Ben güzel yemekleri severim. Hadi bakalım.» Tabağı önünden itti.

Mauro, reislik taslayarak, «Sofrayı toplayalım da ondan sonra,» dedi.

Alçak masanın çevresinde yarım daire meydana getirecek biçimde oturmuşlardı. Öbür iki adam, tahta sırada oturuyordu. Dirseklerini de arkadaki dar masaya dayamışlardı. Boğa, «Hadi başlayalım,» dedi. Mauro adamın göğsünün büyüklüğüne şaşıp kalmıştı.

Boğa, «Anson işinin önemli bir bölümünde görevlendirildiniz,» dedi.

(1) Özel Patates yemeği

Mauro, şimdi konuşmalıyım, diye düşündü ama şu anda sırası değildi. Beklemeyi uygun buldu; bu bekleyiş sırasında içinden birşeylerin çekildiğini de hissetti.

Boğa'nın pek garip lekeli gözleri vardı, Mauro bunların ne renk olduğunu kestiremiyordu. Onu asıl şaşırtan da bakışlarındaki ateşti, ve bu gözler, masanın başındaki gençleri parçalayacakmış gibi inceliyordu.

Boğa, «Haritalar, daha sonra gelecek,» dedi. «Bu görevin amacı Senyora Anson'u on milyon pezeta ve Vincente Hierro ile değiş tokuş etmek.»

Mauro, «Hata olur bu,» dedi. Gırtlığındaki titreme, beynini de etkiliyordu.

Boğa, «Tartışmaya sıra daha sonra gelecek,» dedi. «Yani gerekli olan tartışmaya demek istedim.» Gözlerini Mauro'ya dikti, bir saniye kadar konuşmadan delikanlıya baktı. «Mesele gayet basit. Senyora önümüzdeki cumartesi günü San Sebastian'da bir sergi açacak. Pamp-lona'lı genç bir ressamın eserlerinden oluşuyor sergi. Ressam, Martin Celaya. Senyora, ona inanıyor.» Hafifçe gü-lümsedi. Sözlerindeki acı alayı öbürlerinin anlamalarını bekledi. «Senyora akşama da Hotel de Londres'de İngla-terra'da Celaya'nın onuruna düzenlediği ziyafette hazır bulunacak. Senyora'nın bu ziyafetine San Sebastian'ın ün-lü aydın kişileri katılacaklar. Ziyafetten genç hayranlarıyla birlikte ayrılıp Hernani'deki Anson çiftliğine gidecek. Pazartesi sabahına kadar bu çiftlikte kalmayı tasarlıyor. Senyora Anson, bildiğiniz gibi çok usta bir binici. Pazar günü atla gezinti yapmayı tasarlıyorlar. Atların barınakla-rı, Bilbao'nun yoksul halkının evlerinden çok daha ba-kımlı.»

Mauro, saldırgan bir tavır takınarak, «Kadının ora-da olacağını nereden biliyorsun?» diye sordu.

«Kadının randevu defterinden öğrendik. Onun Pamp-lona'daki evinde de gözlerimiz var.»

«Bir hizmetçiyi mi ayarladınız?»

Boğa, Mauro'ya aldırmadan, «Hernani'deki çiftlik evinde üç kadın hizmetçi ve bir de uşak var,» dedi. «Sen-yora ile ressam cumartesi günü oraya dönmeden siz eve varmış olacaksınız. Hizmetçileri zararsız hale getirdikten sonra Senyora ile ressamın gelmesini bekleyeceksiniz. Res-samı hapsedtikten sonra kadını da tehlikesiz bir yere gö-türüp, para ve Hierro gelinceye kadar bekleteceksiniz. Haritalar size nerede olacağını ve nereye gideceğinizi ayrıntılarıyla belirtecek. Şimdi haritaları inceleyeceğiz...» Boğa, elini çizmesinin içine sokup haritaları çekti çıkardı.

Mauro, «Hayır,» dedi.

Boğa, büyük bir dikkatle haritaları masanın üzerine yaydı. Neden sonra Mauro'ya döndü: «Bir diyeceğin mi vardı?»

«Bu iş baştan aşağı hatalı. Bir kadını kaçıramazsınız. Tüm İspanya'yı kendinizden soğutacaksınız.»

«Bu da düşünüldü. Karar verildi. Sana da görevin bildirildi.»

«Görevimi yapmayacağım.»

Boğa, iç cebinden bir kâğıt çıkardı. Masanın üzerine koydu ve kâğıttaki yazıyı okumaya başladı. «En baştan başlıyorum,» dedi. «Valmaseda Bankası, Irunya Zarra'nın bombalanması, Ondarroa Bankası, Pedernales'deki Güvenlik Kuvvetleri Barakalarındaki patlamalar. Devam edeyim mi? Doğrusu pek parlak bir geçmişin var. Bütün bu işlerde görev aldın mı?»

«Aldım.»

«Ayrıca yedi işe daha katıldın mı?»

«Katıldım.»

«Emir aldın ve sorumluluğu kabullendin değil mi?»

«Evet.»

«Katıldığın işlerde bir seçme yapmaya kalkışmadın mı?»

«Hayır, kalkışmadım.»

«Ama şimdi seçme yapmak istiyorsun öyle mi?»

«Öyle.»

«Bunu yapmana izin verilmiyor.»

«Bu budalaca bir iş. Herkesi kızdıracaksınız...»

«Senin tek derdin bu mu?»

«Düşman kazanmaya mı çalışıyorsunuz?» Boğa'nın soğuk tavırları ve adamın o güçlü görünüşü, Mauro'yu böyle bağırmaya zorlamıştı. Adam, bir tepeden aşağı yuvarlanan dev bir kayaya benziyordu.

Boğa, «Senin içini rahat ettirmeye çalışacağım,» dedi. «Bütün bunlar önceden düşünüldü. Öyle zamanlar olur ki, önemli bir amaca ulaşmak uğruna halkın sevgisini kaybetme tehlikesini göze almak zorunda kalırsınız. Toplum, maymun iştahlıdır. Pek yakında önemli bir hükümet işi çıkacak o zaman halkın gözünde kaybettiğimiz saygımıza yeniden kavuşacağız. On milyon pezeta ve Hierro'ya karşılık geçici olarak halkın sevgisini kaybetmek önemli değil. Hierro'nun özgürlüğüne kavuşması, duygusal bakımdan büyük destek sağlayacak. Gelecekteki tutuklamalar üzerinde de etkisi büyük olacak. Bizim neler yapabileceğimizi anladıktan sonra arkadaşlarımızı tutuklamayı kolay kolay göze alamayacaklar. İspanya'nın varlıklı kadınlarının tümünü birden koruyamazlar. Ayrıntılar teker teker tartışıldı. Karar da verildi.»

«Peki ya parayı ödemezlerse? Hierro'yu serbest bırakmazlarla? İstedığınız parayı almadan Senyora Anson'u

serbest bırakırsanız, herşeyi kaybetmiş olacaksınız. Sizi pek beceriksiz bulacaklar.»

«Bir kadını kaçırmak istememizin nedeni de bu. Kocasında para var. Hükümet de Hierro'yu elinde tutmayacaktır. Şu seni pek düşündüren toplum yargısı da kocasının ya da hükümetin bir kadını kurban etmesine pek izin vermeyecektir.»

«Evet, kurban etmek ya.»

«Bize ne anlatıyorsunuz siz?»

«Eğer sanayici Anson, parayı ödemezse ve hükümet de Hierro'yu serbest bırakmazsa, Senyora Anson evine dönmeyecek. İsterlerse Hierro'yu asabilirler. Fakat İspanya'nın varlıklı kadınları, Beşinci Güç önderlerinden sayıca çok fazladır. Her şey kararlaştırıldı.»

«Onu öldürecek misiniz?»

«Öldürmemiz gerekemeyebilir.»

«Soruma cevap verin. Para ödenmezse, onu öldürecek misiniz?»

«Onu kim tutsak ederse o öldürecek.»

«Kadını kaçırıp tutsak etmek görevi de bize mi verildi?»

«Karar böyle.»

«Ben bunu yapmam. Öbürleri de yapmazlar.» Mauro kollarını havaya kaldırarak arkadaşlarını işaret etti.» Reis?

Reis, «Hayır,» dedi, «ben bunu yapamam.» Ellerini birbirlerine kenetlemişti ve yüzü bembeyazdı.

«Haro?»

«Ben de yapmam.» Delikanlı öfkeyle Boğa'ya baktı. «Ben bu işi yapmayacağım.»

«Abril?»

«Gerekeni yaparım ben.» Abril, gölgesini Mauro'ya

dikmişti. «Mendizabal'ı kurşunla öldürdüler. Hierro'dan önce Beşinci Güç örgütünün Başkanı oydu. Guesho'da tuzağa düşürüp öldürdüler. Geçen gündoklardaki grevci-lerden altısını öldürdüler. Onlar bizim kanımızı akıtmaktan pek çekinmiyorlar. Onların da kanı bizimkiler kadar kolay akar ve onların kanı da bizimki gibi kırmızı renkte. Kan lekesinin rengi hiç değişmez.»

Boğa gülümsedi, «Aman bu pek dramatik bir söz,» dedi, «ama kan dökmeye ihtiyaç kalmayacak. Parayı ödeyecekler. Huarte için ödediler. Burgos Duruşmaları sırasında, idamları durdurmak için Batı Almanya konsolosunu kaçırmıştık. Tutukluları öldüremediler. Anson'un karısını da feda etmeyecekler. Kamuoyu buna izin veremeyecek.»

«Ama Huarte'yi alan adamların hepsini yakaladılar ve onlara öncülük eden Mendizabal'ı da öldürdüler.»

«Mendizabal, fazla gözüpek ve pervasızdı. Yüzünü gizlemezdi. Ben öyle gözüpek ve pervasız adam değilim.»

«Ben bu işde yokum.»

Boğa, «bak delikanlı, sana görev verildi,» dedi. Sabrının tükendiği sesinden anlaşılıyordu. «Herşeyi biliyorsun. Bu kadar çok şeyi bildiğin halde, dilediğin zaman çekip gitmene izin verileceğini mi sanıyorsun?»

Sessizlik kolayca duyuluyordu.

Boğa, tekrar konuştu: «Mendizabal'ı Guecho'da tuzağa düşürüp öldürdüler. Onun yerini nasıl öğrenmişlerdi? Mendizabal'ın öldürülmesinden üç gün sonra bıçakla öldürülmüş bir genç papazın cesedi bulundu. Hiç bir tedbir almadan işleri olurlarına mı bırakalım istiyorsun? Bize yardım edecek kimse yok mu sanıyorsun? Adam papaz ya da papa olmuş, biz ayırım yapmayız. Hesabı sessiz sedasız görüldü ya ona bakarız. Haberi sızdıran o pa-

paıdı. Böyle zorunluluklar bizim de hoşumuza gitmiyor.»

Reis, parmaklarının arasında evirip çevirdiği kalemi yere dşrd. Kalemın gürültüsü oğanın sessizliğinde top patlamasını hatırlatmıştı. «zr dilerim,» dedi Reis. Boğa, «şimdi de ayrıntılara sıra geldi,» dedi.

Başka tartışma olmadı.  delikanlı şaşkın ve ürkek bir halde oturmuş, bekliyordu. Madolyonun öbür yüzüyle ilk karşılaşmaları hayli şaşırtıcı olmuştu. Boğa onları korkutmuştu. Adamın gücünün derecesini anlamışlardı. Fakat onları bundan daha da fazla korkutan şey, gözle görünmeyen tehlikelerdi. Sessizce onlara ulaşabilecek olan ahtapot kollarıydı.

Abril, oturduğu yerde gülümsüyordu. Boğa da odayı gövdesi ve gr sesiyle doldurmuştu.

«Hepimiz sorumluluklarımızı öğreneceğiz,» dedi. Mauro'nun listesini kibrit alevine tutup yaktı. «Sinirlerin bozuk senin,» dedi. «Bunlar da geçer. Çok başarılı işler yaptın.»

Adam, haritanın üzerine eğildi: «Hernani. Bu yöreyi gayet iyi tanımanız gerekiyor. Her yeri avucunuzun ii gibi bilmelisiniz. Yreyi tanıma işini ayrı ayrı yapacaksınız. Grup halinde çalışmak yasak. Kadını bu evden, alıp, ondört kilometre uzaktaki bu eve götüreceksiniz.»

Boğa, planın ayrıntılarını bir kaç kez tekrarladı. Artık sorulacak soru da kalmamıştı. Boğa, başıyla Mauro'yu işaret ederek, «Kadından sen sorumlu olacaksın,» dedi. «Soylu duygularınla bu iş için biçilmiş kaftansın.» Sonra da Abril'e işaret etti: «Sen de işin bu bölümünde görev alacaksın. Duyguların seni başarıya ulaştıracak.»

Reis, uyuyan köpeği uyandırmaktan korkuyormuş gibi gyet alçak bir sesle, «Senin görevin ne olacak?» diye sordu.

A N A R Ş İ S T

«Benim birliğim, işin en tehlikeli bölümünde çalışacak. Parayı alacağız. Parayı önce Hierro'ya verecekler o da bir nöbetçiyle birlikte parayı sınıra getirecek. Bunda da bir espri var değil mi? Bu serüveni dünyada duymayan kalmayacak.»

Sakin fedide beş ayak aramaya kalkışma

(İspanyol Atasözü)

Sıkıntıdan bunalan Pureza, çalıştığı Kiralık Araba Şirketine hastayım diye haber yolladı. Şirketten aldığı karşılık ise, dört gün ücretsiz izin yapabileceğini ve işe başladığı gün de doktordan rapor getirmesinin gerekli olduğunu bildirdiler.

Mauro, sınıftan sınıfa koşup duruyor, bazı dersleri kaçırıyor, bazılarında hasta numarası yapıyordu ve bu arada hiç kitap açmıyordu. Şu halini de komik bulmaya başlamıştı. Öğrenci yaşamının vazgeçilemeyen gerekleri ile hayal dünyasının sıkıcı bağı arasında bocalayıp duruyordu.

Pureza, Mauro'nun bisikletinin arkasında Hernani'ye, Anson'ların atlarının dolaştığı vadiye gitti. Yemyeşil çayırın çevreleyen ağaçlı tepelere tırmandılar, ağaçların arasında oturup çevreyi incelediler.

Mauro, «İşte Anson'ların evi bu,» dedi «Çiftlik yöneticisinin eviyle ahırlar ve ambarlar vadinin sağısında. Buradan görünmüyor. Saat altıdan sonra dört hizmetçiden başka kimse evin yanına yaklaşılamaz. Her taraf dik-katle gözden geçirildi. İşin bu bölümü gayet kolay.»

Pureza üzgün üzgün, «Bu iş yürümez,» diye mırıldandı.

«Yürümesi gerekli.»

Ondört kilometre uzaktaki eve, yani Senyora Anson'un tutsak edileceği eve gittiler. Büyük bir evdi bu. Ağaçlar arasında gizlenmişti. Ve boş da değildi. «Evi kiralayıp bir karı kocayı yerleştirdiler. Bu çiftin görevi bize yardımcı olmak. Sonra tekrar Fransa'ya dönecekler. Araba kiralama işi Fransa'da görülecek. Kiralanan arabalar, cumartesi günü sınırı geçip buraya gelecekler, kadını bu eve getirir getirmez de Fransa'ya dönecekler. Onların hesaplarına göre Senyora Anson'u evinin böyle yanbaşıda tutsak etmekle, Güvenlik Kuvvetlerini oyuna getirmiş olacağız. Adamlar bizim hemen sınırdan kaçmak isteyeceğimizi düşünecekler ve sınıra giden dağ yollarını kapamaya çalışacaklar.»

«Acaba öyle mi olacak?»

«Belki. Her zaman akıllarına gelen ilk tedbir sınır yolunu kapamak olur.»

«Bakarsın bu kez düşüncelerini değiştiriverirler. Of, sıkıntıdan hasta oldum, Mauro. Bu iş yürümeyecek. Otuz yıl cezaevinde kalacaksın.»

«Ben bu işin başarılmasını sağlayacağım.»

«Peki, sonra ne yapacağız?»

«Bilmiyorum. Önce bize verilen işi başarmalıyız. Gerisini sonra düşüneceğiz.»

Hernani'ye giden dönemeçli yoldan geri döndüler. Arano'ya giden yol, bunun solunda, dört metrelik daracık, patikadan farksız bir yoldu. Bir süre bu yolu izlediler, sonra Hernani yoluna döndüler.

Mauro «Bize verilen emre göre birbirimizden yüz yüzelli metre uzakta olmamız gerekiyor,» dedi. «Reis ile Haro, birinci arabada olacaklar. Ben ortadakinde, Senyora ile beraber olacağım. Kadının ağzını bantla kapatıp arka kanapeye yatıracğız. Abril ile yüzünü hiç görmediğim başka biri üçüncü arabada olacak. Sanırım bu da örgütün ileri gelenlerinden biri. Onlarda silah bulunacak. Otomatik tabanca taşıyacaklar.»

Yolu birkaç kez gidip geldiler. Her seferinde Arano yoluna sapıp, bisikleti hemen kenara çektiler.

«Arabaları geri götürecek olan adamlar Hendaye'den telefon edip durumu açıklayınca ya kadar hiç kimse Senyoranın kaçırıldığını öğrenemeyecek. O adamların görevi Pamplona'daki adamlardan birini aramak. Kadının kocasına oradan haber verilecek. Ondan sonra da işler kızışacak. Avrupa'da yayınlanan gazetelerin hepsine bu haber iletilecek, böylece bizim gazeteler ve televizyonun haberi yayınlamamasına imkân kalmayacak.»

«Niye kaçmıyoruz, Mauro? Sözelimi Fransa'ya kaçamaz mıyız? İkimizi İngiltere'ye götürmeye yetecek kadar param var.»

«Bu işi tamamlamak zorundayız. Başarmalıyız da. Gerisini ondan sonra düşüneceğiz.»

«İspanya'dan başka yerde hayatımızı kazanamayız ki. Ah, Tanrım.»

Çarşamba, Perşembe ve Cuma günleri de o yolu bir kaç kez gidip geldiler. Çiftlikten tutsak evine, oradan Arano yoluna kadar yolu karış karış ezberlemişlerdi.

Mauro, «İşte, buluşma yeri burası,» dedi. «Bu sabah Siglo tütüncü dükkânından paramızı aldık. Bu benim payıma düşen para. Hertz'den bir araba kirala ve tam burada ol.»

«Korkudan hastalanmanın ne demek olduğunu ancak şimdi başıma gelince anladım.»

Pureza, delikanlıya yaslanınca, Mauro onu öpmeye yeltenmedi. Kolunu kızın beline dolayıp, kardeşçe belini sıktı. Şu anda hiç duygulanmamıştı. Korkuyordu, kuşkuluydu ve her şeye rağmen kararlıydı. «Bu işin içinden alınımızın akıyla çıkacağız,» dedi ama bunu nasıl yapacaklarını merak ediyordu. Artık olan olmuştu. Başarı bile, hiç birşeyi geri getiremezdi. Üstelik başarı da pek uzaktaydı. Mauro, düşündükçe, umudunu yitiriyordu.

Motorlu bisikletle San Sebastian'a gittiler, oradan da ana yolu izleyip Bilbao'ya döndüler. Pureza, umutsuz bir halde, «İyi uykular,» dedi, kendi odasına gidip bir güzel ağladı.

xxx

Mauro, cumartesi sabahı gene ana karnının güvenmesine ihtiyaç duydu ve evine telefon etti. Annesiyle babası kahvaltıda idi.

«Mauro, Mauro bu ne güzel sürpriz böyle. Paran var mı? Pureza için yazdığım mektubu aldın mı? Noel'de buraya gelecek mi?»

«Gelmek istiyor, Anne.» Fakat Noel, buradan sonsuzluk kadar uzaktı.

«Benim mektubumu aldın mı?»

«Daha almadım.»

«Bize telefon etmenin özel bir nedeni var mıydı?»

«Hayır özel bir neden yok, Anne. Sadece seni çok sevdiğimi söylemek istedim.»

‘Lütfen bana yardım edin’ diye bağırmak istiyorum ama sizler bana yardım edemezsiniz ki.’

«Biz de seni çok seviyoruz, Mauro. Çok mu çalışıyorsun?»

«Evet, çok çalışıyorum. Babamla da konuşabilir miyim?»

«Tabii, canım, tabii yavrum.»

Ugalde hemen, «Bir derdin mi var, Mauro?» diye sordu.

«Yoo, hayır, hayır, Baba. Sadece sizinle konuşmak istedim.» ‘Başınıza ne işler açtığımı anlatmak istiyorum ama bunu yapamam ki.’

«İyi misin, yavrum?»

«Evet, evet, iyiyim. Baba?»

«Efendim, Mauro?»

«Şey, seni ne kadar çok sevdiğimi söylemek istedim.»

«Ben de senden bu sözleri duymak istemişim. İşlerin yolunda olduğundan emin misin?»

«Evet, evet, her şey yolunda. Seni de annemi de o kadar çok seviyorum ki, bunu kelimelerle anlatmama imkân yok. Bunu belirtmek istedim.»

‘Başınızın üzerinde dolaşan felaketi size haber vermek istedim ama bunu yapacak cesaret bende yok.’

«İyi olduğundan emin misin?»

«Ah, elbette.»

«Biz de seni çok seviyoruz, Mauro.»

«İkinize de teşekkür ederim.»

Telefon etmek hataydı. Babası hemen birşeylerin döndüğünü sezinlemişti. Hepsinin hayatını mahvetmişti.

ANARŞİST

Telefonu yerine bıraktıktan sonra, «Bağışlayın beni,» dedi. Maria'nın karnını açıp, onu içine saklamak istiyordu ama kendisi bu isteğinin farkında bile değildi.

Ugalde de Maria Angeles'e şöyle dedi : «İşler pek yolunda değil galiba. Ya da oğlan çok yalnız kalmış. Şimdiye kadar hiç böyle bir şey yapmamıştı.»

«Mauro olmayınca biz de burada pek yalnız kalıyoruz, Dion.»

«Evet. Ah, evet, öyle.» Ugalde, düşünmek ve içine korku düşüren önseziyi karısından gizlemek için muayene odasına geçti.

xxx

Ayrı ayrı otobüslerle San Sebastian'a gittiler ve gene ayrı ayrı otobüs durağından balıkçıların iskelesine doğru yürüdüler. Şiddetli bir rüzgâr esiyordu ve yağmur yağıyordu. Limanın araba parkının ilersindeki eski kemerin altına sığındılar. Rüzgâr şiddetini arttırdı. Yağmur, sağnak halini aldı. Fakat onlar, kemerin altında birbirlerinden uzakta durdular ve konuşmadılar.

Balıkçıların kırmızı, yeşil ve kahverengi, beyaz evleri, Monte Urgull'un bir yanında birbirlerinin üzerine yaslanmış gibi duruyorlardı. Kutsal Kalp Heykeli de hepsinden yüksekte duruyordu. Aşağıdaki karmaşıklığı izleyen kutsal bir ev sahibi gibiydi. Grev hâlâ sürdürüldüğü için balıkçı tekneleri limanda aylak aylak duruyorlardı. Ma-ura, yağmuru seyrederken: «Bir hafta önce onların durumu beni tasalandırıyordu. Ama şimdi Reis ile Haro'ya aldırıyorum bile.»

Abril, daracık çakıl taşlı del Coro'dan aşağı indi. Yanında hiç birinin tanımadığı yabancı bir adam vardı.

Reis'den ateş istedi. Kibrit kutusunu geri verirken arabasının anahtarını da ona uzattı. Anahtarın ucunda bir etiket vardı. Arabanın numarası bu etikette yazılıydı.

Abril, sigarasının sönmesine aldırmış etmedi. Yağmura çıkarken tekrar Reis'e yaklaştı. Reis, kemerden dışarı çıktı ve Abril ile konuşmadı. Haro da Reis'in arkasından yürüdü.

Nerede buluşacaklar? Mauro, Abril'i izlerken bunu merak ediyordu. Gelip gidiyorlar, ve birbirlerini nasıl bulacaklarını gayet iyi biliyorlar. Oysa biz hiç birşey bilmiyoruz. Mauro anahtarını kibritlerle birlikte öbür adamdan aldı, ve yağmur dininceye kadar da kemerden ayırmadı. Yürümeye başlayınca da doğruca araba parkına gitmedi, kemerin arkasından dolaştı.

Abril'in ona, «Nereye gidiyorsun?» diye sorduğunu duyunca arkasına döndü. Abril'in yüzü, limana dönüktü, Mauro'ya bakmıyordu bile.

«Karnımı doyurmaya gidiyorum.»

«Arabana git.»

«Cehenneme kadar yolun var. Açlıktan öleceğim.»

Clery Barı yirmi adım kadar ötedeydi. Mauro, keme-ri geçip lokantaya girdi. Öfkelenmişti. Abril'den nefret ettiğini düşündü. Arabaya git'miş. Hay Allah. Bunu yap, burjuva bozuntusu, şunu yap budala cenabet. Cehenneme kadar yolun var, kana susamış köpek. Bunları düşünmek Mauro'ya iyi gelmişti. Biraz rahatlamış, ilerde başına geleceklerle kendini biraz daha alıştırırmıştı. Öfkeden doğan cesaret, korkunun yerini almıştı.

Abril ile öbür adam da lokantaya gelmişti. Köşedeki masalardan birine oturup sadece içki ısmarladılar. Mauro yemeğini yiyinceye kadar gardiyan gibi dikkat kesilip beklediler. Görünmeyen bir gövdeden uzanan ahta-

pot kolları vardı sanki bu adamlarda. Mauro onlara baktıkça, içi ürperiyordu. Hesap pusulası gelince, Mauro, pusulanın arkasına yazı yazıp imzaladı, sonra kâğıdı cebine koydu ve lokantadan ayrıldı.

Abril ile adam da onun arkasından geldiler. Araba parkında Mauro'ya yetiştiler.

Abril sabırsızlanarak, «Senin neyin var?» diye sordu.

«Şimdi birşeyim yok. Karnımı doyurdum.»

«İçerde neler yazıyordun?»

«Yazdıklarım seni ilgilendirmez.»

«Şimdilik yaptığın her iş beni ilgilendiriyor.»

Mauro, «Abril,» diye mırıldandı, «ben artık büyüdüm. Sen de şunu bir denesene.»

Abril'in kaybedecek daha fazla zamanı yoktu. Tam bir yönetici havası takınarak, «Gitme zamanı geldi,» dedi. «Arabana bin. Reis ile Haro'nun arasında yer al.»

«Hayır, ondan önce yapılacak bazı işlerim var.»

«Ne işiymiş bu?»

«Benim işim. Şimdi defolup gider misin, Abril? Herşeyi tam oniki kez tekrarladık. Sonra bununla da yetinmeyip aynı şeyleri yirmi kez daha denedik. Günde tam on kez, görev yerine gelip inceleme yaptım. Aslında hiç yapmak istemediğim bir işe zorla burnumu sokuyorum. Ayrıca senin sesinden ve suratındaki ifadedenden de tiksinemeye başladım. Tam saatinde, dakikasında kararlaştırılan yerde bulunacağım. Onun için sen bas git şuradan.»

Mauro, kendini güçlü hissederek oradan uzaklaştı. Yeni bir küçük zafer daha. Abril, onun peşinden gitmeyi denemedi bile. Eh bu bile bir bakıma zafer sayılırdı. Mauro, Hotel de Londres de Inglaterra'ya kadar gidip klüpten içeri girdi.

ANARŞİST

Mauro, ne yapacağını hattâ birşey yapıp yapmayacağını bile bilmiyordu. İlerde, La Concha Körfezine bakan pencerenin önünde boş bir masa vardı. Gitti, oraya oturdu. Otelin giriş katı L biçimindeydi. Dört yanı camlı asansör de L'nin köşesindeydi. Taşıyabileceği üç dört kişiyle dingildeye dingildeye ya yukarı çıkıyor, ya da aşağıya iniyordu. Oturup asansörü ve yağmurdan ıslanan Kutsal Kalp heykelini izleyerek beklemeye koyulmuştu. Niye beklediğini de hiç merak etmiyordu.

Senyoranın konukları geldi. Mauro, gelenlerin onun konukları olduklarını tahmin etmişti. Aydın kişilere özgü bir kendini beğenmişlik vardı bu insanlarda. Hiç ilgilenmeden, kim olduklarını merak bile etmeden onları izledi. Herkes yemek salonuna girinceye kadar bekledi. Artık gitmek zamanı gelmişti.

Mauro, sokağa çıkmak üzereyken, kadın da camlı asansörden çıktı. Senyora Anya Anson, ressam Celaya ve şişko adamla beraberdi. Sanki deminden beri hep bu anı bekliyormuş gibi kadının yolunu kesti.

Şişman adam, «Beyim, izin verirsiniz,» diye, mırıldanarak onu yana itip yoluna devam etmek istedi.

Mauro «Senyora Anson» dedi.

Kadının içtenlikle gülümsediğinden emindi. Ona gülümsemişti. Kadının fotoğrafları gerçeği yansıtmaktan çok uzaktı. Onun gerçek varlığı hakkında bir fikir bile veremiyorlardı. «Senyor,» diye kadın tatlı bir sesle, sanki Mauro'nun orada bulunmasını önemsiyormuş gibi mırıldandı. Mauro'nun orada bulunmasına sevinmiş gibiydi.

Mauro da söyleyecek bir söz bulamadı.

Senyora Anson: «Siz benimle konuşmak istediniz.»

«Adım Mauro Ugalde.»

«Evet!»

«Size teşekkür etmek istiyorum...» Ama ne için? Herhangi birşey için mi? Kaç, sakın çiftliğine yaklaşma, diye bağırarak istiyorum. «Celaya Sergisinin açılmasını sağladığınızdan ötürü size teşekkür etmek istiyorum. Teşekkür ederim, Senyora... hepsi bu kadar...» Dikkati çektiğinin ve budalaca davrandığının farkına varmıştı. Bunu bile bile, öbür tarafa döndü. Kadının, «Senyor,» diye bağırdığını da duydu. Fakat, o kapıdan çıkmış, araba parkına doğru hızlı adımlarla yürümeye başlamıştı. Kadın, «Yazık, oysa sizi onunla tanıştıracaktım. Adı galiba Ugalde'ydi. Bilmem ne Ugalde..»

«Galiba Mauro Ugalde'ydi adı. Beni şaşırttı doğrusu.»

«Evet, evet, öyleydi.» Senyora boş gözlerle bakıyordu. Sanki başının içindeki sesleri dinler gibiydi. «Evet, tabii ya,» diye mırıldandı.

Şişman adam «Senyora» diye kadını uyarmaya çalıştı. Onun içeri girmesini bekleyen konuklar vardı.

Senyora gene, «Evet, tabii,» diye mırıldandı. Aklı başka yerdeydi. «İnşallah neler diyeceğimi hatırlarım.» Senyora Anson, olduğu yerde durmuş, camlı kapıya bakıyordu.

Şişman adam, önceden hazırladığı giriş sahnesinin berbat olduğunu düşünerek, «Bir aksilik mi var, Senyora?» diye sordu.

Kadın onu duymadı bile, «Ama neden öyle?» diye mırıldandı «Neden? Ancak buna mecburum.»

Şişman adam şaşırmıştı. «Senyora?» Ressam da şaşırmıştı. Senyora kendikendine birşeyler söylüyordu.

Kadın, «Evet, tabii,» diye mırıldandı ve yemek yemek için lokantaya girdiler.

Üç Fransız arabasını, Anson çiftlik evini çevreleyen parkta, ağaçların arasına parkettiler. Sonra da evin dış kapısına kadar olan yüzelli metrelik yolu yürüdüler.

Kapıyı açan ufak tefek adam, garson kıyafeti giydirilmiş bir Pekin cinsi köpeğe benziyordu. Adam, kendisine yöneltilen iki silaha ve gerideki tehdit saçan çorap maskeli beş yüze dehşet içinde baktı. Hiç konuşmadı. Ağzı açılmış öylece kalmıştı. Gözleri faltaşı gibi açılmıştı. Saygılı bir tavırla geri geri salona yürüdü.

Adamı salondan içeri sokunca Abril, «Kadınları buraya çağır,» dedi.

Üç kadın hizmetçi salona geldiler. Onlar da küçük uşak gibi birşey söyleyemediler. Mauro, filmlerde bu durumlarda cıyak cıyak bağırarak adet olduğu halde gerçekte kafaları duruyor, ağızları bir karış açık kalıyor, dehşetten büyümüş gözlerle şaşkın şaşkın bakınıp duruyorlar, diye düşündü. Kadınların bağırarak ister gibi bir hareket yaptıklarını da görmüştü. Dört hizmetkâr, evin üst katına çıkarılmış ağızları bantlı, kolları bacakları sımsıkı bağlanmış bir halde küçük adamın odasına kapatılmışlardı.

Şimdi Senyora Anson'u beklemekten başka yapılacak iş kalmamıştı. Çorap maskelerini çıkarıp ceplerine soktular ve salona yerleştiler.

Burası, gayet yüksek tavanlı büyük bir salondur. Eşyanın tümü siyah renkteydi. Büyük şöminede kocaman kocaman kütükler gürül gürül yanıyordu. Şöminenin karşısında büyük ve yumuşak üç koltuk vardı. Abril ile yeni adam, şöminenin tam karşısına oturdu. Reis ile Haro, suratlarını asıp sol tarafa geçtiler. Mauro ise odanın içinde gezinmeye başladı.

Abril, ona seslendi: «Büyük dolapta şarap var mı acaba?»

«İskoç viski, Fransız konyağı, Şeri, çeşitli likörler, içki olarak aklına ne gelirse var da bir şişe şarap yok.»

Abril kalktı, dolabı bir de kendisi gözden geçirdi. Görev başındaki bir General gibi, «Biliyor musunuz,» dedi, «şuradaki eşyadan bir parçası bir Basque işçi ailesini üç yıl geçindirmeye yeter.» Dolabı açtı: «Şu içkilere bakın. Sadece en iyi cins içki var. Hepsini içmeye kalksak, ancak bir haftada bitiririz. Haro, biraz kırmızı şarap bulsana.»

«Kendin bul.»

Mauro da «Haro, benim de canım kırmızı şarap istedi,» dedi. «Hadi arayalım bakalım.»

Şarabı, mutfağın altındaki küçük kilerde buldular. «Sen bu adamın uşağı mısın, Mauro? Salı günü öyle konuşmuyordun ama.»

«Sana bir şey vermek istiyorum.»

«Neymiş o?»

«Geri dönmeden önce cebine sokacağım. Eğer Abril bunu görürse, ikimizi de öldürür.»

«Öyleyse ben almak istemem.»

«Bu işin üstesinden geleceğimize inanmıyorsun sen, Haro.»

«Hizmetçileri zararsız hale getirmek pek kolay oldu.»

«Ressam ile Senyora'yı zararsız hale getirmek de öyle kolay olacak. İşin zor bölümü, Hierro ile parayı almaya çalıştıkları zaman başlayacak.»

«Hepsini alacaklardır.»

«Ne zaman alacaklar? Biz Senyora'yla yola düşeceğiz. Onlar sınırda Hierro ile parayı bekleyecekler. Biz de o evde kalmak zorundayız. Geri dönüp hiç birşey yok-

muş gibi davranacağız. Ödenme geciktikçe işler sarpa saracak ve polis de gecikmeden yararlanıp aramaya başlayacak.»

«Herhangi bir gecikme için ancak üç gün süre tanınacak.»

«Örgüt süreyi uzatacaktır. Belki iki kez uzatırlar Hierro ile parayı ele geçirmek istiyorlar. Onlar süreyi uzattıkça bu işden zırnık bile almaları ihtimali azalıyor. Sonunda kadını öldürecek miyiz? Sen ve ben, Haro? Bunu yapacak mıyız?»

«Parayı alacaklar.»

«Ya da Güvenlik Kuvvetleri daha para ödenmeden bizi bulacak. Ya da parayı ödemeyecekler. Aramalar sürdürülürken onlar da sabırla bekleyecekler. Üç gün de, daha sonra tanınan süreler de geçince, kadını öldürecek miyiz? Sen, ben ve Reis, bu işi yapacak mıyız, Haro?»

«Allahaşkına sus, Mauro. Daha şimdiden sinirlerim bozuldu.»

«Ben onu öldüremem, Haro. Kadınlı tanıştım.»

«Ne yaptın ne yaptın?»

«Otele gittim ve giriş holünde onunla konuştum.»

«Ne diye yaptın, bunu? Ona neler dedin?»

«Bilmiyorum. Ben o kadını öldüremem. Abril'in ya da başka bir alçağın onu öldürmesine de izin veremem. Seni nasıl öldüremezsem, o kadını da öldüremem.»

«Tanrım.. Bu sözlerinle beni öldürmüş kadar oldun.»

«Onları durdurmalıyız, Haro. Bu işe kalkışmakla delilik ettiler. Önce onları durdurup sonra da işin tartışmasına geçeriz. Bu işler kapanıp ortalık durulduğu zaman onlar da gerçeği anlayacaklardır.»

«Bizim ortadan kaybolmamız gerek. Kadının yerine bizi öldüreceklerdir.»

«Al şunu» Mauro, Barın hesap pusulasını Haro'nun cebine soktu. «Arabaya döndükten sonra oku bu kâğıdı Sakın daha önce okumaya kalkışma. Kâğıtta ne yazılmışsa onu yap ve kâğıtta belirtilen zamanda ve yerde Reis'le beni bekleyin.»

«Bir şey yapmaya kalkışırsak bizi öldürürler.»

«Hayır, öldüremezler, Haro. Ama eğer onlar bu işi sonuna kadar götürmeye kalkışır da başaramazlarsa, hepimiz öleceğiz. Yaşayabilmek için bunu denemek zorundayız, Haro. Kendi iyiliğimiz için gerekli bu.»

«Ben bir şey deneyemem.»

«Pekâlâ, sen onlarla birlik ol, Haro. Eğer güvenlik kuvvetleri onları sağ salim ele geçirmek için çaba harcarsa bile sonunda mutlaka ipe gidecekler.»

«Hay Allah, yahu sen korkudan ödümü patlatmak mı istiyorsun? Allahrızası için kes şu zırlıtyı, Mauro, Allah rızası için kes sesini.»

Birlikte salona döndüler.

Abril, «Bugün seni göreceğimi pek sanmıyordum, Mauro,» dedi. «Anlaşılan iyice düşünüp kararını vermiş olmalısın.»

«Bu iş bittikten sonra daha çok düşüneceğiz, Abril. Şu budalaca planı ortaya çıkaran düşüncelerden çok daha olumluydu benim düşüncelerim.» Mauro, Abril ile birlikte gelen adamın yanına yaklaştı. Pek aksi ve sert görünüyordu. «Sen hiç konuşur musun?» diye sert bir sesle sordu.

«Gerektiği zaman konuşurum.»

«İsmin cismin var mı?»

«O seni ilgilendirmez.»

«İspanya'da yaşamıyorsun. Çeşitli eylemler için bu-

raya gelip geri dönüyorsun anlaşılan. Nerede oturuyorsun?»

«Daha fazla soru sorma.»

«Emir al ama sorma, öyle mi?»

«Öyle.»

«Senden mi emir alacağım?»

«Bu gece Abril'den alacaksın. Yarın da benden...»

«Ya emirleri dinlemezsek?»

«Dinleyeceksiniz.» Adam soğuk ve umursamaz bir tavırla, kendine güvendiğini belli eden bir tavırla söylemişti bu sözleri.

Mauro da kelimelerin üzerine basa basa, «İnan bana, belki Abril'e emir verebilirsin,» dedi. «Ama bize veremezsin.»

«Senin sinirli olduğunu söylemişlerdi.» Adam gülümsüyordu. «Hadi biraz sakın ol. Sinirli adamlar, çevrelerine zarar verirler.»

«Sadece tehdit etmek amacıyla ağzını açan kaç kişi var? Bana neyi hatırlatıyorsun, biliyor musun? Gerçekte neye benzediğini biliyor musun? Güvenlik Kuvvetleri Muhafızlarına. Niye o örgüte girmiyorsun sanki?»

«Kapa çeneni.»

Düşmanlık dolu, sıkıntılı bir sessizlik içinde şaraplarını içtiler. Şarap bitince Abril, «Sen kadehleri yıka, Mauro,» dedi. «Bardakları güzel kurula, yoksa üzerlerindeki izler kitap gibi karşıdan okunur. Şişeleri de yıka.»

O uzun sessizlik sırasında Mauro, bu işin sonunu düşünmeyi bırakmıştı. Abril'in varlığı bile öfkesini alevlendirmeye yetti. Kızgınlığının daha da artmasına aldırış etmedi. Tüm benliği bir amaca yönelmişti. Tıpkı bir başvuruyla bir tuğla duvarı yıkmaya niyetlenen bir adam gibiydi. Damarlarında Luis Arrabal Dion Ugalde'nin ka-

nının bulunmasına ne kadar sevinmişse, şimdi de kesin kararını vermiş olmasına o derece seviniyordu. Teğmen Mizeza onu çağırttığı zaman nasıl büyük bir kararlılık içinde soğukkanlılığını kaybetmemişse, şimdi de aynı kararlılık içinde hedefine ulaşmayı tasarlıyordu. Soğuk bir sükûnet kaplamıştı benliğini. Artık zihnini kurcalayan sorular da kalmamıştı. Bu durumun daha ne kadar süreceğini de kendine sormuyordu. Aslında kendine hiç bir zaman sormadığı sorulardan biriydi bu.

Uysal bir tavırla, «Olur,» dedi, ve bir mikroskobun altında mikropoları incelercesine, dikkatli dikkatli Abril'e baktı. Bu işin de zevkli bir yanı vardı. Bardaklarla şişeleri mutfağa götürdü, güzelce yıkayıp kuruladı, bardakları masanın üzerine V harfi meydana getirecek biçimde dizdi. Daha sonra şişeleri V harfinin altına doğru tek sıra halinde dizdi. Masanın üzerinde bir yay meydana gelmişti.

Odaya döndüğü zaman telefon çalmaya başladı. Abril, «Bırak çalsın,» dedi. Telefonun zili oniki kez çaldı ve kesildi. Sonra tekrar çalmaya başladı. Bu defa da sekiz kez çaldı.

Abril, «Yoldalar,» dedi.

Odadaki ışıkları söndürdüler. Sadece şöminenin iki yanındaki gece lambalarını açık bıraktılar. Mauro, Reis ve Haro, koltukların arkasına gizlendiler. Abril ile arkadaşları da çift kanatlı kapının arkasına geçmişlerdi. Hepsisi de yüzlerine çorap maskelerini geçirmişlerdi.

Şöminedeki odunlar tısladılar. Arada sırada odunlar çatırdıyor, kıvılcımları, öndeki granit eşığe sırıyordu.

Şöminenin biraz ilersinde gizlenen Mauro, iki koltuk arasındaki boşluktan geniş holü görebiliyordu. Odanın kapısının açık olması, işine yaramıştı. Sokak kapısının sürgüsü çekildi. Mauro, kapının açılışını da görebilecekti.

Kapı, açığı yukarı yarım saat kadar sonra açıldı. Haro'nun yutkunduğunu duyar gibi olmuştu.

Ressam kapıyı açmış, kadının girmesi için yana çekilmişti. Senyora Anson, sinirli sinirli çevresine bakındıktan sonra «Arabayı bırak,» dedi. «Carlos, kaldırır.»

«Herhalde çok yorulmuş olmalısınız, Senyora.»

«Evet.» Kadın, ressamı dinlemiyordu. Holde durmuş, sağına soluna bakmıyordu. Sonra da ağır adımlarla salonun kapısına doğru yürüdü. Ressam, onun bir adım gerisinden ve solundan yürüyordu. Tıpkı Kraliçenin peşinden giden bir saray görevlisine benziyordu bu haliyle.

Senyora ağır ağır, kapıdan içeri girip salonun ortasına yürüdü. Ellerini birbirine kenetleyip durdu.

Ressam merakla, «Bir şeyiniz yok ya, Senyora?» diye sordu.

Abril, «Yerinden kıpırdama,» dedi.

Ressamın ürperdiği karanlıkta bile farkediliyordu. Senyora Anson hiç kıpırdamıyordu. «Peki. Olur.»

Abril, «Senyoradan uzaklaş, Celaya,» dedi.

Ressam geri çekildi. Mauro, Reis ve Haro, ortaya çıktılar. Senyora Anson, yerinden kıpırdamadı. Karşısında duran maskeli yüzlere baktı, korkmuştu. Fakat kadının salona sinirli sinirli yürüyüşü kadar şimdi soğukkanlılığını kaybetmemesi de Mauro'yu şaşırtmıştı. Belki de ışık olmamasıydı bunun nedeni. Kadın sanki birşey bulacağını umuyormuş gibi girmişti içeri. Belki de küçük uşak Carlos'un arabanın sesini duyar duymaz kapıya gelmesini beklemişti. Oysa adam görünmemişti ve üstelik salon da karanlıktı. Bütün bunlar, kadını şaşırtmış olabirdi.

«Ne istiyorsanız alın gidin buradan,» dedi.

Abril, «Biz sizin için geldik buraya,» diye karşılık verdi. «Celaya'yı da öbürlerinin yanına götürün.»

Kadın sert bir sesle sordu: «Hizmetçilerime bir kötülük yaptınız mı?»

Mauro, «Biz kimseye kötülük yapmayacağız, Senyora,» dedi.

Reis Haro ve öbür adam, ressamı yukarı çıkardı. Mauro, cebinden bandı çıkardı. «Lütfen şunu kabul edin, Senyora,» dedi. «Korkmayın, canınızı acıtmayacak ve uzun süre de böyle kalmayacaksınız.» Mauro, kadına yaklaştı, bandı kesti. Delikanlı bandı, kadının dudaklarına yapıştırırken Senyora Anson hiç kıpırdamadı. Mauro, kadının ellerini tuttu, arkasına getirdi. Kadın, buna da karşı koymadı. «Özür dilerim, Senyora. İlk fırsatta ellerinizi çözeceğim. Bileklerinizi bağlamak istemiyorum. Mesele çıkarmadan, benimle birlikte arabaya kadar yürüyecek misiniz?»

Kadın, başını salladı. Hiç gözlerini kırpmadan bakması Mauro'nun sinirlerini bozmuştu. Senyora Anson meraktan kurtulmuş gibiydi. Sinirli olmasına sinirliydi tabii. Başka türlü olamazdı, fakat korkmaktan çok derin düşüncelere dalmış görünüyordu. Mauro, kadın beni inceliyor, diye düşündü. Çorap maskenin arkasından yüzümü görmeye çalışıyor. Mauro konuşmaya başladığı zaman, kadının gözlerinden onu dinlediği anlaşılıyordu.

«Lütfen, oturun, öbürleri gelinceye kadar dinlenin, Senyora.»

Kadın, kibar bir tavırla, şöminenin karşısındaki koltuğa dimdik oturdu. Mauro, kadının elleri arkasında bağlarken oturma denemeleri yapmaya alışkın olduğu için mi böyle kibar tavırlar takındığını merak etmişti. Bu, pek budalaca bir düşünceydi. Hemen başını çevirip Abril'i

araştırdı. Aklından geçenleri Abril'in farketmesinden korkuyordu. Oysa Abril, holde geziniyordu, Mauro'la hiç ilgilenmiyordu bile.

Mauro, Senyora Anson'un yanına oturdu. «Bağışla-
yın beni Senyora,» dedi. «Ve lütfen ben ne dersem onu
yapın.»

Kadın, dik dik delikanlının yüzüne baktı.

«Lütfen, ben ne dersem onu yapın.»

Senyora Anson, karşılık vermedi. Başını yana çevir-
di.

Abril, tekrar salona girmişti. Mauro hemen ayağa
kalktı.

«Birbirinizi tanımaya mı çalışıyorsunuz?»

Mauro cevap vermedi, «Dün gece iyi uyudunuz mu,
Senyora?» diye sordu.

Kadının başı ağır ağır yana döndü. Gözleri her tara-
fa bakıyordu ama Abril'i görmüyordu.

«Atlarınızdan birine bir haftada yapılan masrafın bir
dok işçisinin ev kirası, yiyecek ve giyecek gibi harcamaları
için aldığı paradan daha çok tutması, sizi rahatsız
ediyor mu?»

Kadın, ilgisiz bir tavırla, salondaki eşyayı inceliyor-
du.

«Sizin için on milyon pezeta fidye istiyoruz, Senyora
Anson. Bir de Vincent Hierro'nun serbest bırakılmasını
şart koştuk. İsteklerimizin üç gün içinde getirilmesi gere-
kiyor. Daha fazla bekleyemeyiz. İhtiyar kocanızın gözün-
de bu kadar değeriniz var mı acaba?»

Mauro, «Ya hole dön,» dedi, «ya da ahıra git.»

Öbürleri salona döndüler, böylece Abril'in karşılık
vermesine fırsat kalmadı.

Abril, «Işıkların hepsini söndürün,» dedi, «artık yola çıkıyoruz.»

Arabalara gittiler. Mauro, Senyora Anson'un yanında yürüyordu. Kadının kolunu tutmuştu. «Arka kanapeye uzanabilir misiniz?» Kadın, Mauro'nun yardımına ya da varlığına ihtiyaç duymadan, arabanın kanapesine uzandı.

Haro, kendi arabasının yanından ayrılıp Mauro'nun-kinin açık penceresinin önüne geldi. «Notunu okuduk. Kabul ediyoruz. Bunu yapacağız. Fakat sonra da öbürleri bizi öldürecekler.»

«İşin sonrasını da zamanı gelince düşünüyoruz. Bana dua edin.»

Abril, üçüncü arabadan seslendi: «Derdiniz nedir?»
«Kibrit.»

«Ee, hadi kıpırdayın bakalım.»

Konvoy, yokuşu inmeye başladı. Mauro, birinci arabayla arasında yüzelli metre boşluk bırakmıştı ama Abril, Mauro'nun arabasının hemen arkasındaydı. Araba yolunun sonuna gelince, sola döndüler. Abril gene geride kalmadı.

Mauro, «Senyora Anson,» diye söze başladı, «çok yorucu yolculuk olacak bu. Eğer arkamızdaki araba dönemeçli bölümde epey gerimizde kalırsa, dik oturmaya çalışmanızı istiyorum. Aksi halde, sarsıntıdan yere düşebilirsiniz. Ben size hemen harekete geçmenizi söylersem, lütfen dediğimi yapın. Yapmazsanız, ikimizi de vururlar.»

Dönemeçli yokuşa tırmanmaya başladıkları zaman Mauro, dikiz aynasından Abril'in arabasının biraz geride kaldığını gördü.

«Şimdi mümkünse dik oturun, Senyora. Köşeye ge-

çip gizlenmeye çalışın. Başınız arka camdan görünmesin. Artık bizi pek göremezler ama benim fazla oyalanacak zamanım yok. Adam, bizim yüzelli metre gerimizden gelecek.»

Mauro, kadının kanapede doğrulmaya çalıştığını duydu.

«Ayaklarınızı ön kanapeye dayayın ve arabadan dışarı fırlamaya hazır olun.»

Mauro, kadının ayaklarını ön kanapenin arkasına dayandığını hissetti.

Arano yolu beş kilometre ilerleydi. Geri kalan dört kilometrelik yolu hiç konuşmadan geçtiler.

«Bir kilometre ilerde sert bir hareketle direksiyonu sağa kıracağım ve ışıkları söndüreceğim. Ben hadi diyince ayaklarınızı ve sırtınızı dayayıp kendinizi korumaya çalışın.»

Mauro, arabayı biraz daha hızlı sürüp aradaki mesafeyi arttırmaya çalıştı. Artık iyice gözden kaybolmuş sayılırlardı. Mauro «Tamam,» diye bağırdı, «sıkı durun.»

Araba hızla sağa kıvrılmıştı. Sert bir fren yaptı ve arabanın ışıkları sönerken kadının da arkada yere düşmemek için ayaklarını olanca gücüyle kanapeye dayadığını hissetti. Araba yolun sağ kenarında biraz ilerledikten sonra durmuştu. Pureza'nın arabası da biran için görünmüş, sonra hemen gözden kaybolmuştu. Abril, geçip ginceye kadar kıpırdamadılar. Pureza, hendekten çıktı. Arabanın arka kapısını açtı, Senyora Anson'u sürüye sürüye dışarı çıkardı. Arabadan böyle karga tulumba indirilmek, kadının hiç başına gelmemiştir.

Ağır ağır Hernani yoluna döndüler. Mauro, yüzündeki çorap maskeyi çekip çıkardı. «Senyora,» dedi, «size yardım etmeye çalışıyoruz. Biraz sonra iki arabanın sizin

tutuklu kalacağınız evin önünde olmadığını farkedecekler. Siz bu arabada olduğunuz için peşimizden gelecekler. Eğer ağzınızdaki bantları çıkarırsam, bize güvenecek misiniz? Başınızı sallar mısınız lütfen?»

Pureza, «Başını sallıyor,» dedi ve bantları çekip çıkardı.

«Şimdi ben bu arabayı hareket ettireceğim, Senyora. Pek de rahat bir yolculuk yapamayacaksınız. Hernani'den geçmek zorundayız.»

Senyoranın hiç sesi çıkmadı.

«Şimdilik sadece arabanın bir kazaya uğraması tehlikesi var. Tabii bizi yakalayamazlarsa. İkiniz de öndeki ışıkları kolların.»

Mauro, yoldan aşağı inerken her türlü tehlikeyi göze aldı. Köşelerde ağaçlar ve keskin dönemeçler karşlarına çıktı. Mauro ayağını ya gaza ya da frene basıyor, ecel terleri döküyordu. Arabanın hızı, direksiyona hakim olmasını zorlaştırdı da paniğe kapılır gibi oldu. Arka kaptan'dan soluk alıp verişlerden başka ses duyulmuyordu. Bir kaç kez, Mauro, köşeleri iyi hesap edemedi, ölümden kıl payı kurtuldular. Araba yolun bir sağına bir soluna kaydı. İki kez, hendekten atladılar, araba gene yana savruldu. Mauro için artık Tanrıya yakarmaktan başka çaresi kalmamıştı. Peki ama Abril niye gelmemişti? O, Mauro'dan daha usta bir şofördü. Fakat arkalarından gelmedi, onlar da rahat rahat Hernani'yi geçtiler ve Irun yoluna saptılar.

Mauro, büyük bir rahatlık içinde, «Şimdi bizimkilerin başları derde girecek,» dedi. «Bizim nereye gittiğimizi bilmiyorlar. Hangi yolu izleyeceğimizi de tahmin edemezler.»

«Öyleyse, lütfen biraz durun. Gelip yanınıza oturmak istiyorum.» Senyora, köprüye yeniden sahip çıkan bir kaptan gibi konuşuyordu. Mauro da kendisine söyleneni yaptı.

Senyora, yorgun bir tavırla Mauro'nun yanına oturdu, gözlerini kapadı ama bir saniye sürdü bu. Mauro ile Pureza, avcı kediyi merakla izleyen iki fare gibi kadını inceliyorlardı. Senyora, bacaklarını yukarı çekip altına aldı, ikisini de rahatça görebilmek için hafifçe yana döndü. «Ee, şimdi arabanın ışığını da yakın.»

Mauro, ışığı yaktı. Kadın, yorgun görünüyordu. Gözlerinin altında hafif birer şişlik vardı, bakışlarında da Mauro'nun anlam veremediği sert bir ifade vardı. Giderek artan bir merakla bu bakışları incelerken, ifadenin yumuşadığını sezdi. Sanki kadın, bu işi eğlenceli bulmuş gibiydi. Fakat dudakları gergindi, ellerini birbirine kenetlemiş kucagında tutuyordu. Durmadan, onların yüzünü inceliyordu ama hiç bir şey söylemedi. Onlar da sanki bir izin beklemiş gibi sinirli sinirli bakışıyorlardı.

«Bu kadar yeter. Işığı söndürün.»

«Senyora...»

Kadın «Işık» dedi. Mauro da ışığı söndürdü.

Kadın, suçlayıcı bir ifadeyle «Galiba planda bir değişiklik yaptınız,» dedi. «Beni şimdi nereye götürüyorsunuz?»

«Ama... evinize götürüyoruz, Senyora. Pamplona'ya yani.»

«Niçin?»

«Niçin mi? İyi ama senyora, şeyi istemiyor musunuz?...»

«Benim ne düşündüğümü ya da ne istediğimi tahmin etmeye çalışmayın. Benim soruma cevap verin.»

«Çünkü daha başlangıçta bu işe girişilmemeliydi.»
«Neden olmasın?»

Mauro, çok daha başka türlü olacağını düşünmüştü. Yani şu kibar tavırlı Senyoranın onlara biraz minnet duyacağını sanmıştı. Hattâ belki de bir dost gibi davranabilirdi. Çocukken, olayların onun düşünde canlandığı biçimde gelişmemesi genellikle onun canını sıkardı. Şimdi de ilerde olacakların bir senaryosunu yazmaya hevesliydi. Zihninin bir köşesine şöyle bir hikâye yerleşmiş kalmıştı: Atları, ressamaları, müzisyenleri olan bu kibar ve güzel hanımefendi, otelin girişinde ona tatlı tatlı gülümseyen bu dilber kadın Mauro'yu en azından bir kurtarıcı prens olarak tanımlayacaktı. «Bir kadını kaçırmayı tasarlamak doğru değildi.»

«Bir kadın mı? Senyor Huarte'yi kaçırmak doğru bir iş mi sanki?»

«Hayır.»

«Ya bankaları soymak? Sizler, bankaları soymakta bir sakınca görmüyor musunuz? Bu işleri yapanlar sizlersiniz değil mi?»

Senyora Anson 'bu işleri yapanlar' sözcüklerini iğrenç bir hayvandan sözeder gibi tiksinti içinde söylemişti. «Çiftlikteki o adam beni Hierro ve bir miktar parayla değiş tokuş edeceklerini söylemişti. Siz onun Beşinci Güç Örgütü'nün fedailerindensiniz değil mi?»

Mauro üzgün üzgün, «Senyora,» diye mırıldandı «bu çok uzun bir serüven ve üstelik pek de budalaca bir iş. Ayrıca hemen yola düzülmeliyiz.» Kadının giderek keskinleşen dilinden kurtulmanın tek yolu vardı; gıtmelerine izin verseydi bari.

«Çok mu yoksuldunuz? Bu derece muhtaç durumdaydınız?»

«Hayır.»

«Ya sen?» Senyora, Pureza'ya ilk kez hitabediyordu.

Pureza, şaşkın bir tavırla, «Anlatması çok güç,» dedi.
«İkiniz sevişiyor musunuz?»

Pureza, suçlamaya karşı koymak ister gibi, «O da ne demek oluyor?» diye söylendi.

«Sözlerimin kolayca anlaşılacağını sanıyordum.»

«Biz sevgili filan değiliz. Evleneceğiz.»

«Sen de başından beri mi bu işlerin içindesin?»

«Hayır. Mauro bu işi yapmayacağını bildirince, ötekiler de Mendizabal'a haber sızdıran Guecho papazına uygulanan cezanın ona da uygulanacağını söylediler. Bunun üzerine Mauro, sizi kaçırmamasına yardım etmemi istedi.»

«Papazı bıçaklayıp öldürdüler değil mi?»

«Evet.»

«Şimdi ise ikinizi de öldürecekler değil mi?»

Mauro, söze karıştı, «Gitmemiz, gerekiyor, Senyora. Buraya gelip bizi görebilirler.»

«Sen Mauro Ugalde'sin.»

«Evet, Senyora.»

«Siz onun adını nereden biliyorsunuz?» Kadın, Pureza'yi korkutmuştu.

«Kendisi açıkladı.» Senyora Mauro'ya döndü «Bana tehlikeyi haber vermek için mi gelmiştin?»

«Bilmiyorum. Sanırım sizi görmek istemiştin.» Kadına basit, insanca ve gerçek bir sözü söyleyebilmek, delikanlıya huzur vermişti.

Bu sözler kadının da hoşuna gitti. İlk kez gülümsedi.
«Acaba teşekkürümü kabul eder misiniz?» Pureza için-

den delikanlının bu kadına iltifat ettiğini düşündü; pek kendini beğenmiş bir kadındı bu.

Mauro, suçluluk yükü altında ezildiğini hissederek sıkıntılı sıkıntılı sordu: «Ne için teşekkür edeceksiniz?»

«Budalaca davrandınız. Ama aynı zamanda cesur gençlersiniz. Teşekkür ederim. Şimdi de izninizle evime gitmek istiyorum.»

«Hay hay, Senyora.»

«Ben Pamplona'dan ayrılırken kar başlamıştı. Zincirimiz var mı?»

Zincirimiz mi? Pureza, «Evet,» dedi, «bagajda.»

«Öyleyse gidelim.»

xxx

Irun'dan Pamplona'ya giden yol, Rio Bidasoa'dan geçer. Bu arada yolun on kilometrelik bir bölümü sınır çizgisini izler. Sonra sınır çizgisi Pirenelerin tepelerine doğru geri çekilir. Kar yağışıyla karşılaşacaklarını düşünerek arabayı ağır ağır ve dikkatli sürmeye gayret ediyorlardı. Ancak Bidasoa dağlarına tırmanıncaya kadar kara rastlamadılar. Tepeye vardıkları zaman ise artık dost olmuş sayılırlardı.

Senyora arasıra kanapenin bir kenarına büzülüp, başını arkalığa dayayarak şekerleme yapıyordu. Bu kısa süreli şekerlemeler, güçlenmesini sağlıyordu. Küçük çocuklarına cesaret vermeye çalışan bir anne gibi, «Bu, enikonu heyecanlı bir serüven oldu,» dedi. «Beni başınızdan defettikten sonra siz ne yapacaksınız? Planınız nedir?»

Mauro, «Babam, Burguete'de doktordur,» dedi. «Köye gidip babamla görüşmek istiyorum. Onunla konuşmak zorundayım. Öyle işler yaptım ki... Bundan na-

sıl bir yol izlemem gerektiğini o bilir.»

«Evet, bu akıllıca bir iş olur.»

Demek Senyora Güvenlik Kuvvetlerine haber veremeyecekti. Mauro ile Pureza rahatladı. Senyora Anson da rahatladı. Kadının bağışlayıcılığı, aralarındaki gerginliği gidermişti.

Mauro, annesinden babasından, köydeki sakin yaşantılarından, babasının çalışmalarından, kendisiyle Pureza'nın gelecekle ilgili tasarılarından sözetti. «Noeli, ailemin yanında geçirmek istiyoruz,» dedi.

«Öyleyse gerçekten evlenmeye kararlısınız değil mi?»

«Ben doktor olunca evleneceğiz. Sizin de gücünüz tükenmiş olmalı, Senyora.»

Senyora yorgundu ama gücü tükenmemiştir. Sum-billa'ya vardıkları zaman kar yağıyordu. Yol, ıslak ve tehlikeliydi. Villa Pancho'daki han sahibini, Senyora Anson'un adını kullanarak uyandırabildiler. Senyora, «Daha fazla geri bırakılmasına imkân olmayan bazı işler vardır,» dedi, ve han sahibine tuvaletin yerini sordu. Han sahibi, kadına kendisinin kullandığı tuvaleti gösterdi. Mauro ile Pureza'ya da barın ilersindeki genel tuvaleti işaret etti. Bara döndükleri zaman, masalarına kahve bırakılmıştı ama Senyora geri dönmeden kahveyi içmelerine izin verilmedi. Ekmek, peynir yediler, bol bol kahve içtiler. Bu arada Senyora, böylesine korkunç bir gecede, Basque'lıların inanılmaz derecede temiz pak, titiz kimseler olmasını Tanrının bir lütfu saydığını söyledi. Han sahibinin tuvaletinde kendine çeki düzen vermiş, elini yüzünü temizlemişti. Evet, bu kadın çok güzel, cömert ve cesurdu. Han sahibinin karısı da yatağından kalkmış, yıkanıp giyindikten sonra aşağıya inmişti. O da biraz daha ekmek kesti, fincanlara yeniden kahve doldurdu. Senyora, «Ben

çok iştahlıyım

dır ama göstermem,» dedi. Dost olmuşlardı. Han sahibi yüz p  zeta dedi, ve Mauro da bu parayı ödemeye çalıştı, fakat Senyora bunu kabul etmiyordu: «Siz benim konuklarımsınız,» dedi. Sonra da han sahibine arabasının anahtarlarını verdi, zincirleri arka tekerleklerle takmasını rica etti. Bu zahmetine karşılık da adama yüz p  zeta daha verdi. Adam, dışarı   ıktı.

Kar, telefon direklerinin   aprazları arasında buz ka-
lıpları gibi duruyordu. Hende  e yuvarlanmış bir traylerli arabaya rastladılar. Senyora, yol boyunca gördükleri ta-
belaları büyük bir merakla okuyordu. Narvarte'de eğrelti otları saman gibi istif edilmişti, Oyaregui'de    p yığınları arasında koyunları görmüşlerdi, fakat büyük bir polis ta-
belasında H  ELO yazısını görünce Senyora'nın sesi kesil-
di. Arabayı iyice yavaşlattılar. Tekerlekler buz tutmuş yolda kayıyordu. Sağdaki uçurum ise esneyen kocaman bir ağız gibiydi. Velate geçidini de bir kaplumbağa hızıyla geçtiler. Mauro, bitmek bilmeyen keskin dönemeçlerden bayağı korkuyordu. Dönemeçli yolun sonuna geldikleri zaman Senyora sanki delikanlının sinirlerini gevşetmek için mutlaka birşey söylemek gerektiğini biliyormuş gibi, Venta da Arraiz'de bir hanın önünde yatan domuzları göstererek güldü. Nihayet, yolun en sıkıntılı bölümünü geride bıraktılar. Pamplona'nın bulunduğu düzlüğe geldiler. Artık ırmaklar, Biscay Körfezine akan suları beslemiyorlardı.

Mauro, sanki kadının niyetini bir kez daha yoklamak ister gibi, «Sizi sağ salim eve bıraktıktan sonra biz yola devam edip Burguete'ye gideceğiz,» dedi.

«Eğer böyle bir gece de geçitler açıksa tabii.»

«Genellikle açık oluyor.»

«Ama önce eve girip biraz dinlenmelisiniz. Kocam

da sizlere teşekkür etmek isteyecektir.»

«Bize teşekkür etmesine gerek yok. Eğer kocanız ille birisine teşekkür etmek zorunluluğunu duyarsa, Pureza'ya teşekkür etsin. Onun bu işle bir ilgisi yoktu, ve bana yardım etmek uğruna büyük bir tehlikeyi göze aldı. Fakat asıl ben size teşekkür borçluyum. Ve teşekkür ediyorum.»

«Bu teşekkür ne için?»

«Sizin yerinizde kim olsa beni ele verirdi.»

«Öyle mi dersin?»

«Öyle, ve ben de bunu hakettim zaten.»

Dostça bir hava içinde Pamplona'ya geldiler. Yolculuk sırasında Mauro kadınla birbirlerine kanlarının kaynadığını hissetmiş ve Pureza'nın arabada olmasına bayağı canı sıkılmıştı. Senyora'da bir içtenlik vardı. Gülüşünde, gözlerini delikanlının yüzünden ayırmayışında bir garip çekicilik vardı, Mauro'yu kendine bağlayıvermiş, araya bir perde germiştiki sanki...

Kadının evine yaklaştıkları zaman Mauro çevreyi şöyle bir kolağan etti. Reis ile Haro önceden kararlaştırılan yerde değildiler. Acaba Abril onların peşinden mi gitmişti? Onları yakalamış mıydı? Öldürmüş olmasındı sakın? «Arkadaşlarım burada olmaları gerekirdi,» dedi. «Leizax yolundan geçeceklerdi. Abril onları yakalamış olmalı.»

Senyora Anson, «Yaa, vah vah,» dedi, «öyleyse içeri girip biraz dinlenmeniz şart oldu.»

Anson'ların evi pek varlıklı bir evdi. Mauro, böyle-sine muhteşem bir ev görmemişti. Senyora, delikanlının yanından ayrıldı. Mauro'ya beslediği duyguların değiştiğinden değil de artık kendi çevresine geldiği için ve bu çevre, Mauro'ya yabancı olduğu için böyle davranmıştı.

Mauro, Pureza'nın elini tuttu. Genç kıza ihtiyacı vardı.

Senyora, «Kocamın çalışma odasına buyrun,» dedi, «ben de gidip kocamı çağırayım. Beklerken canınız sıkılmasın. Masanın üzerinde içki var, buyrun için.»

Senyora dışarı çıkıp kapıyı kapadı. Mauro ile Pureza, büyük salonun ortasında elele tutuşmuş duruyorlardı.

Pureza, «Bu kadın bize şans getirdi,» dedi. «Abril ile arkadaşlarına karşı koymamız için daha büyük bir şans kaynağına ihtiyacımız olacak. Belki de sen haklı çıkacaksın. Belki bu işi kıvıracağız.»

«Tabii kıvıracağız. Mutlaka bir yolu olmalı bunun. Bu yolu bulacağız.»

Çalışma odasının kapısı açıldı. Albay Basa içeri girdi, kapıyı kapadı. «Günaydın, Mauro,» dedi. «Senyora Anson beni Sumbilla'daki handan aradı. Senyora ve kocası, kendileri adına sizlere teşekkür etmemi istediler.» Adamın bilgiç yüzü pek tasalıydı.

Mauro, «Albay,» diye söze başladı. Bacakları da sesi gibi titriyordu.

«Tutuklandınız.»

«Albayım, babamla annem...» Başını kaldırıp Albaya baktı. Yüzü pek acıklı bir hal almıştı. Kemiklerinde sanki ilik kalmamış gibiydi.

«Babanı, seninle görüşsün diye Bilbao'ya gönderdiğim zaman da onları düşünmüştüm. Ama besbelli, sen düşünmemişsin.» Basa, kapıyı açtı, Muhafızlar içeri girdiler.

Pureza, dünyası yıkılan bir çocuk gibi, «Yalvarırım, yapmayın, yalvarırım,» diye acı acı haykırdı. «Benim Mauro'dan başka kimsem yok.»

«Bundan sonra kalacağın yerde kimseye ihtiyacın olmayacak.» Basa, muhafızlara döndü: «Onları götürebilirsiniz. Burguete'ye gidecekler.»

Mauro'yu kollarından tutmak zorunda kaldılar. Delikanlı yürürken sendeliyordu.

Mauro, yanından geçerken öfke içinde, «Seni gidi budala, soytarı köpek seni,» diye homurdandı, «yaptığını beğendin mi?»

Pureza, «Mauro, Mauro,» diye haykırdı.

Mauro, kızın sesini duymadı. Babasıyla annesinin seslerini dinliyordu.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Yeni günah, yeni kefaretil

(İspanyol Atasözü)

Yaşlı bir köpeğe kuçu kuçu
cemenin bir yararı olmaz.

İspanyol Atasözü

Ugalde'lere hiç bir zaman fazla mektup gelmezdi. Her hafta Mauro'dan bir mektup, faturalar, Maria Angeles'in sınırdan ötede Pau'da yaşayan kuzeninden yılda iki kez, Dion'un Paris'teki kuzenlerinden yılda bir kere gelen mektup, işte hepsi bu kadardı. Mauro'nun haftalık mektupları çok önemliydi.

Maria Angeles, Ugalde'ye, «Mauro'dan mektup yok,» dedi.

«Kutuya bir daha bak. Mauro, mektuplarını hiç ak-satmaz.»

Bakacak yer kalmamıştı. Bu sabah postadan fatura, Sağlık Bakanlığından, Eğitim Bakanlığından ve başka ba-

kanlıklardan broşür falan gelmemişti. Posta kutusu bomboştu.

«Mektup bu kez gecikmiş olmalı. Belki sınavlara hazırlanması gerekiyordu. Mektup yarın gelir.» Ugalde, böyle diyordu ama Mauro'nun telefondaki sözlerini hâlâ aklından çıkaramamıştı. Sabahleyin postacıyı yolda karşıladı.

Mektup yoktu. Ertesi gün de, ondan sonraki gün de postadan birşey çıkmadı. Ugalde, tıp fakültesine telefon etti ama bundan da bir sonuç alamıyacaktı. Basit bir soruya cevap almak en azından bir hafta sürecekti: Mauro Ugalde, derslere geliyor mu? Hastaydı. Evet, mutlaka hastalanmıştı. Oturduğu evde telefon yoktu. Ama Mauro, evde oturacak durumdaysa, eline kalemi alıp bir mektup da yazabilirdi. Hastaneleri aradı. Hastanede Ugalde adında hastalar vardı ama hiç biri Mauro Ugalde değildi. Delikanlının arkadaşı Jose Duarte belki onun nerede olduğunu bilebilirdi ama Mendez'lerin de evinde telefon yoktu. Sonunda, Mendez'lerin karşısındaki San Adrian kilisesinin papazına telefon etti. Papaz da eve haber yolladı. Jose Duarte artık o evde oturmuyordu. Ugalde bunun üzerine Basa'ya telefon etti. Şimdiye kadar kimseden bir ricada bulunmamıştı. İnsan, hayati bir mesele için arkadaşından yardım isteyebilir. Basa'yla konuşmaya imkân yoktu. Albay Basa, çok önemli bir işle uğraşıyordu ve hiç bir şekilde rahatsız edilmemesini emretmişti. Yardımcıları da onu rahatsız etmeyi göze alamıyorlardı.

Ugalde, arabasına bindi, karısını öptü, arabasını yolun biraz aşağısındaki kamyon garajına götürdü, lastiklerine zincir taktırttı. Bütün gece kar yağmıştı. Kar temizleme araçları henüz gelmemişti, ve Ugalde'de onları

bekleyemeyecekti. Bilbao'nun yolunu tuttu.

Bu, pek uzun ve sıkıntılı bir yolculuk oldu. Ugalde, Zubiri'deki kavşağa gelinceye kadar karların içinden vadileri zorlukla aştı. Kavşaktan sonrası kolay olmuştı ama Pamplona'dan geçerken trafik polisi, Navarra ve Alava eyalet sınırlarına kadar yolların buzlu olduğunu söyledi. Ancak Vitoria'yı geçtikten sonra rahatça yol alabildi. Bilbao'ya vardığı zaman da vakit gece yarısını geçmişti.

Ugalde, dosdoğru Mauro'nun kaldığı eve gitti. Delikanlının motorlu bisikleti, binanın arkasındaki avludaydı. Mauro buradaydı. Ugalde, rahatlamıştı, doğruca Carlton Oteline gitti. Mauro'nun burada olduğunu bildiğine göre, gecenin bu saatinde ev halkını kaldırmanın bir anlamı yoktu. Sabahleyin erkenden tekrar eve gitti.

«Hayır, doktor, oğlunuz burada değil. Altı gündür eve uğramadı. Geçen Cumartesi sabahından beri onu görmedik.» Ev sahibi de sıkıntıdaydı. Polisler genç Ugalde'yle fazla ilgilenmişlerdi. Polis, «Onu olduğu yerde bırakın,» demişti. Niye onunla ilgileniyorlardı? Belki de delikanlı onların hesabına çalışıyordu. Ev sahibi, Teğmen Mieza'nın buyruğunu aldığından beri hiç kimse Mauro'nun yanında rahat rahat konuşamamıştı.

«Giderken size hiç bir haber bırakmadı mı? Nereye gideceğini de söylemedi mi?»

«Hayır, hiç bir şey söylemedi.»

«Motorlu bisikletini burada bırakmış değil mi?»

«Evet, öyle.»

«Daha önce de böyle yaptığı hiç oldu mu?»

«Hayır.»

«Bana oğlum hakkında hiç bir diyeceğiniz yok mu?»

«Polis kendisiyle ilgileniyor.»

«Bu da ne demek?»

«Bir sabah altıda oğlunuzu almaya geldiler. Ben evimde böyle şeyler olsun istemem, onun için oğlunuza evden çıkmasını söyledim. Oğlunuz eşyasını almak için buraya dönmeden önce Teğmen Mieza adında biri bana bir haberci yolladı, oğlunuzun rahatsız edilmemesini emretti. Benim bütün bildiğim bu.»

«Ne dersiniz, acaba?...»

«Ben birşey düşünmem de, söylemem de.»

«Oğlumun odasını ve eşyasını görmeye hakkım var.»

«Bir haftalık kira borcu birikti.»

«Borcunu ben ödeyeceğim. Şimdi onun odasına gidiyorum.»

«Parayı ödedikten sonra gidebilirsiniz.»

Ugalde, oğlunun eşyası arasında bir adres defteri ve bir de anahtar buldu. Adres defteri onu Reis'in, ve Haro'nun babasıyla Pureza'nın apartımanına götürdü. Her gittiği yerde de kendisinininkine benzer korku ve merakla karşılaştı. Reis ile Haro'nun babaları, çocuklarının eşyası arasında Mauro'nun odasında bulunan anahtara benzer bir anahtar bulamamışlardı. Fakat bu anahtarın ne işe yaradığını biliyorlardı. Üçü birden Beslenme Klübü'ne gittiler. Orada da işe yarayacak bir ipucu bulamadılar.

Reis'in babası, yüzünü buruşturarak, «Burası pek berbat bir yermiş,» dedi.

Ugalde de üzgün üzgün, «Eğer sizin oğullarınız da kaybolmadıysa, oğlumun şu Pureza denen kızla kaçtığına hükmedecektim,» dedi.

«Artık oğlanların kızları kaçırmalarına gerek yok,» dedi. Haro'nun babası: «Oğlum herşeyin gayet kolay halledildiğini söylüyor.»

Ugalde, bu sözleri pek yerinde bulmamıştı. Ama

üzerinde durmadı ve belki Haro babasına benzemiyordur diye düşündü.

Ugalde, öbürlerine polis meselesini hiç açmadı ve onlardan ayrılır ayrılmaz doğruca Teğmen Mieza'ya gitti. Mauro'nun tam beş saat bekletildiği küçük bekleme odasında bir saate yakın bir süre bekledi.

Teğmen pek soğuktu. Evet, oğlunuzu gördüm. Hayır, onu tutuklamadım. Evet, onunla Mendez ailesi ve Pamp-lona'daki bomba olayı hakkında konuştum. Evet, ev sahibine onu rahatsız etmemesini söyledim. Neden mi? Delikanlının dersi vardı. Boş zamanlarını ev aramakla geçirmemeliydi. Pureza mı? Evet, sanırım bir kiralık araba şirketinde çalışıyor. Eğer onunla ilgileniyorsanız, çalıştığı şirketin adını öğrenirim. Size daha fazla bir şey söyleyemem.

Fakat kiralık araba şirketinde de kimse bir şey bilmiyordu. Pureza, hasta olduğunu bildirmişti. Bir daha da işe gelmemişti. Nasıl bir kızdı bu Pureza? Çok iyi bir kızdı. Onu kaybettiğimiz için üzgünüz. Evet, yerine başkası alındı. Hepsi bu kadardı.

Ugalde, oğlu geri döndüğü zaman yersiz yurtsuz kalmasın diye iki haftalık kirayı peşin ödedi, sonra evine döndü. Basa'ya tekrar telefon etti. Hayır, doktor, Albay meşgul. Kendisi Burgos'da. Onu Burgos'dan aramak istiyorum. Hayır, olmaz, kendisi meşgul.

Ugalde, Maria Angeles'e, «Oğlumuz Cumartesi bize telefon ettiğinden beri kayıp,» dedi. «Ah, yarabbi acaba nerede? Nerede bu oğlan?»

Maria da çaresizlik içinde, «Bir şey bilmiyoruz,» dedi. «Oğlumuzun derdi neydi acaba, Dion? Bizden yardım istiyordu biz bunu anlayamadık. Bizden açık açık yardım isteyemedi. Sevgimize güvenemedi. Tanrı acısın bize.»

Büyük bir karamsarlığın içine gömüldüler.

Ertesi sabah baytar Ramiro Urbina atıyla, doktorun evine geldi.

«Dağdan geliyorum, doktor. Carlos Echiverri'nin sana ihtiyacı var. Adam çok hasta. Seninle birlikte gideceğim. Kar çok kalın.»

«Ben giderim,» Ugalde, arkadaş istemiyordu. Mauro'dan başka bir şey düşünecek halde değildi. Maria Angeles'den başka kimseyle de oğlunu konuşmak istemiyordu.

Urbina şaşırtıcı bir kararlılıkla, «Ben de geleceğim,» dedi.

«Niçin?» Ugalde bu adamı hiç sevememişti. Adamın yüzündeki o 'senin bilmediğin şeyleri ben biliyorum' anlamına gelen alaycı gülümseme fena halde canını sıkıyordu. Ugalde, pek çok kereler adamın yüzüne bir yumruk indirmeyi düşünmüştü.

«Ben Carlos'u severim.» İşte gene o meymenetsiz gülüş yüzünü kaplamıştı.

«Benim için bir şey farketmez.» Ugalde için hiç bir şeyin anlamı yoktu. Mauro'dan hiç haber çıkmamıştı. Maria Angeles, «Mauro'suz yaşamımızın bir anlamı kalmıyor,» dedi. «Biz Mauro için yaşadık. Oğlum nerede, nerede, nerede? Acı mı çekiyordu, hasta mıydı, yoksa korkuyor muydu? Carlos Echiverri'nin hastalığı, Ugalde'yi hiç ilgilendirmiyordu. Sırf görevini yapmış olmak için, alışkanlıkla onun yokluğundan bir haber çıkar umuyla hastaya gitti. Biran önce eve dönmeliydi. Atını mahmuzladı.

Urbina, «Duyduğuma göre sen Mauro'yu arıyormuşsun,» dedi.

Ugalde, «Telefon dedikoduları bunlar,» diye mırıldandı.

Urbina gülümseyerek başını kaktırdı, gökyüzüne bakarak, «Herkes birşeyler duyuyor tabii,» dedi.

«Dinliyorlar. Her zaman söylenenleri duymuyorlar.»

Bir çeyrek yüzyıldan fazla bir süre kendi alemlerinde yaşamışlardı. Onların nelere önem verdiklerini köy halkı hiç bilmezdi. Şimdi ise bir iki telaşlı telefon konuşması, dışardakilerin merakını uyandırmış, aile içinde önemli bir meselenin başgösterdiği ihtimalini yaratmıştı. Ugalde, öfkelenmiş ve utanmıştı.

«Duyduğuma göre Basa'yla konuşamıyormuşsun.»

Ugalde, susmaya devam etti. Bu haberi duyunca alaycı alaycı gülümseyecek olan yüzleri görür gibiydi. Yenilgi duygusu, midesinin ortasına çöreklenmişti.

Ugalde'nin atı çiftliğe giden karlı yolda, zorlukla ilerliyordu. Hayvanı zorlamanın gereği yoktu. Carlos bekleyebilirdi. Dağda fazla oyalanmadan aşağı inmek istiyordu. Bugün yorgun bir at onun işine yaramayacaktı.

Atını ahırda öküzlerin yanına bıraktıktan sonra evin kapısından içeri girdi. Carlos Echiverri'nin mutfağına gitti. Mutfakta kimse yoktu. Mutfağın arkasındaki yatak odasının kapısını açtı baktı. Oda boştu.

Urbina, ahırın mutfağına açılan kapısından göründü. Ugalde, sıkıntılı sıkıntılı sordu: «Nerede bu adam? Ya da karısı nerede?»

Urbina, merdiven başından seslendi «Carlos...»

Echiverri, merdivenden aşağıya inmeye başladı. Yarı yolda, «Geldiğin için teşekkür ederim, doktor,» dedi. Mavi, balıkçı yakalı bir kazak, bol paçalı pantolon ve çizme giymişti. Bu, hiç görülmemiş bir yatak kıyafetiydi.

Ugalde, şaşkın şaşkın: «Sen hasta değilsin ki, Carlos.»

«Hayır, değilim.» Echiverri, son basamağı da indi. «Oturacak bir yer bul, doktor.» Gülümsemeye çalıştı ama beceremedi.

«Bu rezalet de ne demek oluyor, Carlos? Sen hastasın diye koskoca bir dağı tırmandım. Şaka uğruna mı beni buraya getirttin?»

«Şaka değil, doktor. İş çok ciddi. Otursan iyi edersin.»

Baytar da, «Otur,» dedi. «Bana kalırsa oturman doğru olacak.»

«Aman Allahaşkına çok şuraya da anlatalım.»

Echiverri, «Çok üzgünüm, doktor,» dedi.

Ugalde, böbrek biçimindeki şöminenin yanbaşındaki arkalıksız sandalyeye oturdu. Echiverri ile Urbina da daracık mutfak masasının arkasına geçip tahta sıraya yerleştiler.

Ugalde, «Soytarının biri olduğunu eskiden beri bilirdim, Urbina,» dedi. «Fakat sen beni şaşırttın, Carlos. Bana boşuna zaman harcıyorsun. Eğer bir özürünüz varsa, bunu hemen açıklayın, çünkü hemen şimdi geri döneceğim. Bir daha sefere de beni aramaya kalkışırsanız, şu budalaca oyununuzu unutmayın.»

Echiverri sordu: «Sen Mauro'yu mu arıyorsun?»

Bu soru, Ugalde'nin yüzüne indirilen bir şamar etkisini yaratmıştı. Onu kızdıran, zamansız düzenlenmiş bir Basque şakası, birdenbire onu tehdit eden kötü bir esrara dönüşüvermişti. İki adamın yüzleri, Ugalde'nin gözlerini doldurdu. Artık bunlar, tanıdık yüzler değildi.

Carlos, «Durumun farkındayım,» dedi. «Ama oğlunu bulamayacaksın.»

«Bu da ne demek, Carlos? Sen ne yapıyorsun?»

«Onu Basa tutukladı.»

«Hayır, hayır. Bu olamaz. Mauro...»

«Mauro, İrunya Zarra'yı bombaladı,» diye Urbina anlatmaya başladı. Bu haberin Ugalde'yi can evinden vuracağını biliyordu.

«Hayır, hayır, bu zalimce bir şaka, Carlos.»

«Şaka etmiyorum. Bomba, Burguete'de yapılmıştı.»

Urbina, «Oğlunu bu iş için, Valmaseda'da bir bankayı soymaktan ve daha başka bir sürü suçtan sanık olarak tutukladılar.»

«Hayır. Siz aklınızı mı kaçırdınız?»

«Geçen Cumartesi günü de oğlun Senyora Anya Anson'un kaçırılmasında görev almıştı, doktor. Onu suçüstü yakaladılar.» Urbina, sırtıyordu.

«Yalancısınız. İkiniz de yalancı, düzenbaz rezil heriflersiniz.»

«Oğlun Basa'nın Yazlıkevinde.»

Ugalde, sandalyesinde iyice büzülmüştü. Ötekiler, adamın büzülüşünü izlediler. Ugalde, perişandı, Urbina da Carlos da doktorun bu sözlerden korktuğunu ve duyduklarının doğru olduğuna inandığını sezdiler.

Urbina: «Oğlun bir buçuk yıldan beri Beşinci Güç Örgütünde çalışıyor.»

Ugalde'nin omuzları iyice çöktü. Bundan kuşkusu olamazdı. Mauro ile birlikte Basa'nın Yazlıkevinde gezdikleri sabahdan beri içinde bir korku vardı. Metin görünmeye çalışarak adamlara baktı.

«Siz bunları nereden öğrendiniz?»

Urbina, «Seni buraya önemli bir işi konuşmak için getirdik,» dedi.

«İş mi? Ne gibi bir işin peşindesiniz?»

«Ticaret. Oğlun, Senyora Anson'u bir eve götürüp, orada tutsak edecekti. Ama bunu yapacak yerde, kadını aldı, Pamplona'daki evine götürdü. Basa da oğlunu orada tutukladı. Fakat iş bu kadarla bitmiyor. Oğlunun hain arkadaşları Reis ile Haro, Anson'un evine vardktan sonra, Muhafızlar onları da tutukladılar. Dahası bu işde görevli iki adam, Senyora'nın tutsak edileceği eve vardıkları zaman senin oğlunla arkadaşları yerine kiminle karşılaşsalar beğenirsin? Güvenlik Kuvvetlerinin adamlarıyla. O evde bekleyen beş kişi daha önce tutuklanmıştı. Bütün bu olanlardan bir sonuç çıkarmak hiç de güç değil. Senin oğlun polis adına casusluk yaptı arkadaşın Basa ise nankörlük etti.»

Ugalde, yüzünü elleriyle örtmüştü. Teğmen Mieza, Mauro'nun ev sahibine 'onu rahat bırakın' demişti, ondan sonra Mauro'nun yanında kimler konuşmuştu acaba?

Urbina, «İşte biz de seninle bir alış veriş yapmayı tasarladık, Ugalde,» dedi. «Vincente Hierro'ya karşılık senin oğlunu vereceğiz.»

Ugalde, «Sizleri anlamıyorum,» diye yorgun bir sesle konuştu. Zihni adamakıllı karışmıştı. Urbina'nın sözlerini iyi duyabildiğinden emin değildi. Hattâ Urbina'yı dinlediğinden de emin değildi. Mauro'nun ev sahibiyle Teğmen Mieza'nın sözlerini duymuştu sadece.

«Şimdi Mauro'yu bulsak onu hemen öldürürdük,» diye Urbina düşüncelerini açıkladı. «Eğer Basa, bir casus olduğunu ileri sürüp kısa bir süre cezaevinde kalmasını sağlarsa Mauro dışarı çıkar çıkmaz onu öldürmeye niyetliyiz.»

Ugalde, ağır ağır başını kaldırdı. Urbina, aklının başına gelmesini sağlamıştı. «Sende bu işi yapacak erkeklik

nerede, Urbina?» dedi. «Cehennemde cayır cayır yansan, üzerine işemem bile. Bir daha sakın benim yakınlarımı tehdit etmeye kalkışayım deme. Sakın bunu yapma. Seni öldürmek bana zevk verecek.»

Urbina nefret dolu bir sesle, «Sen de de kayınpederinle birlikte dövüşecek yürek yoktu,» dedi. «Fransa'da gizlendin. Onun için senin tehditlerin beni pek tasalandırıyor.»

«Tasalandırsın tabii, tasalandırsın tabii. Şimdi pazarlığını açıkla bakalım.»

«Basa'nın Yazlıkevinin sadece sen ve oğlun gezebildi. O tesisin içini gayet iyi biliyorsunuz. Ben ağaçtan ikinizin ünlü dostunuzla birlikte tesisi nasıl gezdiğinizi izlemiştim. Bizim merak ettiklerimizi siz biliyorsunuz. Adamları biz bulacağız. Sen de planı hazırlayacaksın. Sonra biz Hierro ile diğer tutukluları dışarı çıkaracağız. Bu hizmetine karşılık da tekrar oğluna kavuşacaksın.»

Ugalde, uzun bir süre gözlerini Urbina'dan ayırmadı. «Sen de bu işde var mısın, Carlos?» diye sordu ama çiftçinin yüzüne bakmadı.

«Evet, doktor, ben de varım.»

«Ben olsam, can çekişen keçimi bile bu adama emanet etmez, onun Allah bir dediğine bile inanmazdım.» Ugalde, bu sözleri söylerken gözlerini Urbina'nın yüzünden ayırmamıştı. «Ama sen namuslu bir adamsın, Carlos. Bu soytarı herifin Beşinci Güç Örgütünde sözü geçiyor mu?»

«Hayır, doktor.»

«Bir yetkisi var mı?»

«Yok.»

«Senin ne yetkin var?»

«Burada mı? Hiç. Sadece Belediye meclisi üyesiyim.»

A N A R Ş İ S T

«Herifin dedikleri doğru mu?»

«Evet, doktor.»

«Benden cevap mı bekliyorsunuz?»

«Evet.»

«Cevabı ne zaman vermemi istiyorsunuz?»

«İki gün içinde. En fazla dört gün bekleyebiliriz. Hierro'yu iki aya kadar Burgos'a götürecekler. Orada askeri mahkemede yargılanacak.»

Ugalde, parmağıyla Urbina'yı işaret etti. Peki ya bu neci? Onun bu işteki rolü nedir?»

«Bir sürü gönüllüden biri.»

«Üç gün sonra muayenehaneme gel, Carlos. Fakat bu beceriksiz keçi celladını getirme sakın.»

«Peki, doktor.»

Ugalde, onları odada bıraktı. Ahırdan atını aldı. Hayli üzgün ata bindi. Atı onu, kalın kar yığınlarının arasından evine geri getirdi.

Ugalde ahırdan içeri girdiği zaman Maria Angeles sordu: «Carlos nasıl?»

«Sen mutfağa git, kahve pişir bir de konyak şişesi aç. Ben gelip sana durumu anlatacağım.»

xxx

Ugalde, gelip olanları karısına anlatırken, Maria, sobanın yanına oturmuş, ellerini göğsünün altında kenetlemiş, kocasını dinliyordu. Ugalde, Urbina'nın Mauro'yu polis adına çalışmakla suçladığı bölüme geldiği zaman, Maria'nın gözleri donmuş yüzünde birer ateş parçası kesilmişti. «Hayır, hayır hayır,» diye fısıldadı. Kırağıdan sertleşmiş yapraklar arasında dolaşan dondurucu bir rüzgârın tıslamasını andırıyordu sesi.

Kocas1 sözlerini bitirinceye kadar da Maria Angeles, başka bir şey demedi. Ugalde sözünü bitirdiği zaman da kadıncağız uzun süre konuşmadı. Görmeyen gözlerle, mutfağın penceresinden yandaki evin beyaz duvarına bakıyordu. Ugalde, yıllarca önce, ailesi yokedildiği zaman da karısının Ramasierra'da Arrabal'ın evinde böyle oturduğunu hatırlamıştı. O zaman onbeş yaşında bir genç kızdı Maria. Ama düşünce ve görüşleri şimdikinden farklı değildi. O gece, karanlık odada başbaşa otururlarken, «Herşeyi alıp götürdüler,» demişti. İntikam gününü beklemeyi kafasına koymuş, bu duyguya yürekten bağlanmıştı.

Şimdi de yerinden kıpırdamıyordu. Sadece hışırdayan yaprakları andıran titrek sesiyle konuşuyordu.

«Dion.»

«Efendim, Maria?»

«Yapacaklarını yaptılar.»

«Evet.» Ugalde'nin yılların arasına gömdüğü intikam ve hırs duyguları kuru tahtalar arasında güçlenmek için rüzgârı bekleyen kıvılcım gibi, vücudunda kıpırdanmaya başlamıştı.

xxx

Dr. Dion Ugalde'nin dehşet verici rüyaları vardı. Uykuyla uyanıklık arasındaki devrelerde görürdü bu rüyaları.

ÖNÜNE BAK.

Bize gülüyorlar, alay ediyorlar bizimle. Sen karşıya denize bak, onların şu kabaca alaylarına aldırış etme. Ugalde, bunları söylemek istiyordu. Ama söyleyemedi.

Paçaları neredeyse dizlerine kadar uzayan çizgili bir mayo giymiş olan Dr. Ugalde, kumların üzerinde sert adımlarla yürüyerek denize doğru ilerliyordu. Kızı Christina'nın elini sağ avucuna hapsedmişti. Christina'nın boyu hemen babasıninkine yakındı, pek cicili bicili bir bikini mayo giymişti. Ama bunlar doğru olamazdı, çünkü Christina, oniki yaşında ufak tefek bir kızken ölmüştü. Christina gülüyordu ve deniz kenarında onlara gülen insanların seslerini duymuyor gibiydi. Kızın bir eli de erkek kardeşi Mauro'nun avucundaydı. Mauro da son moda bir erkek mayosu giymişti. Mauro'nun öbür elini de annesi tutuyordu. Annenin giyimi son modaya uygun değildi. Tersine, boyu dizlerine kadar uzanan etek stilinde garip bir elbise vardı sırtında. Her biri, diğerinden yarım adım geride yürüyordu, tek bacaklı kaz sürüsü gibi ilerliyorlardı.

Dr. Ugalde'nin sinirleri adamakıllı laçka olmuştu. Bugün La Concha'da denize girmek pek akıllıca bir hareket sayılamazdı. Kendisi bunu biliyordu, ve ev halkına da düşüncesini açıklamak istemiş, ancak garip bir güç onu engelliyordu. Düşüncelerini söylemeye çalıştı ama beceremedi. Karısı yüzüne vuran güneşten ve ayaklarının altındaki sıcak kumlardan pek hoşlanmıştı. Dr. Ugalde, titredi, ayakları buz gibi olmuştu. Christina, öğrenim yaptığı özel okuldaki mutluluğundan söz ediyordu, oysa küçük kız böyle bir okula gitmemişti. Doktor bunun pek garip ve can sıkıcı bir durum olduğunu düşündü, çünkü kızını bir özel okula gönderecek mali güce hiç bir zaman sahip olamamıştı. Mauro da bir Basque melodisini ıslıkla çalıyordu. Mutluydular. Dr. Ugalde, istemeye istemeye yürümeye devam etti ve karısıyla çocuklarına birşeyler söyleyebilmek için dudaklarını kıpırdattı. Ailesi, onun

üzüntüsünün ya da herhangi bir tehlikenin farkında değildi

San Sebastian'ın La Concha plajı çok kalabalıktı ama onlar, hiç bir engelle karşılaşmadan kıyıya kadar yürüdüler. İnsanlar, önlerinde eriyiveriyorlardı, sanki ayaklarının altında ezilip yokolur gibiydiler. Çevrelerinde insanlar hem vardı hem de yoktu. Kumların üzerinde ilerleyen bu komik dörtlüye herkes gülüyordu. Onların gülüşleri, insan sesinin tiz ve pes tüm perdelerini içine alan garip bir ıslık konçertosunu andırıyordu. Bu tiz ve pes sesler, doktorun beyninde fırıl fırıl dönüyordu. İçinden, 'bunları duymuyor musunuz, duymuyor musunuz?' diye sessiz sessiz bağırırdı ama ev halkı bir şey demedi. En gürültülü ve en içten kahkahalar, Kuzey yöresinde bir dağ kadar yüksek görünen İsa'nın Kutsal Kalbi heykelinden gelmişti. Doktor, çaresiz bir halde, bunu ayıpladı ve adamcağız bunları düşünürken o parlak gün öldü, yerini geceye bıraktı, Kutsal Kalp Heykeli, onu aydınlatan dev lambaların ışığında kapkara gökyüzüne yükselip boşlukta kaymaya başladı, kahkahası da düşmanca bir çığlık niteliğini kazandı. En kötü ve en gürültülü kahkahalar Kutsal Kalp'ten geliyordu.

'Denize girmeyin, denize girmeyin! Doktorun sesi, sıklıkla büzülen gırtlığından kurtuluvermişti ama geç kalmıştı. Ev halkı da fırlayıp o zifiri karanlıkta neşe içinde denize koşmuştu. Doktor 'Gece oldu, gece oldu' diye bağırırdı. Onlar bunu bilmiyorlardı ve doktorun sesini de duymamışlardı. Doktor, gülen kalabalığa kızmıştı, Kutsal Kalb'e o sorumsuz karısına ve çocuklarına kızmıştı. En fazla karısıyla çocuklarına kızmıştı, çünkü onlar kendisine aittiler ve sesini duymasalar bile onun sözünü dinlemeliydiler. Kahkahaları farkedememiş miydiler? İşte

Doktor, tepeden tırnağa giyimli bir halde, ayak bileklerine kadar suya girmişti. Acaba onlar, suyun dondurucu soğukluğunu hâlâ farkedememiş miydiler? Okyanusdan gelen köpüklü dev dalgaları görmemiş miydiler? Ev halkı, dalgalara doğru yüzüyordu. Nihayet yüzücüler, dalgaları gördüler ve imdat istemeye başladılar. Suyun içinde bir kaybolup bir görünüyorlar, çığlık çığlığa bağırarak Ugalde'den yardım istiyorlardı. Oysa Ugalde'nin ayakları kumların içinde donmuş, birer kaya parçası olmuştu. Kollarını kıpırdatamıyordu. Sesi de gene kapana kısılmıştı. Ağzı açıktı ama ses çıkaramıyordu. Donanma fişekleri ortalığı aydınlatmaya başlamıştı. Karanlıkta uçuşan ışıklar ve kahkahalar geceyi ve ailesinin feryatlarını boğdular, ışıklandırılan Kutsal Kalp de La Concha plajının üzerinde boşlukta bir soytarı gibi sürüklenmeye başladı.

Doktor, dehşete kapılan yüreğinin boşalmasıyla öldü. Her zaman ailesini güç durumda bırakan bir baba için tek yol budur.

Ugalde, yatağın içinde dimdik doğruldu, kollarını ileriye, denize doğru uzatmıştı, gırtlğından bir inilti koptu. «Maria, Maria,» diye sızlandı. Halâ karısını denizden çağırmaya çalışıyordu.

«Uyuyamıyor musun, sevgilim?»

Maria, hep, «Uyuyamıyor musun, sevgilim?» derdi ve bu sözleri sık sık tekrarlardı. Bu gece ise, «Ben de uyuyamıyorum,» dedi. «Giyinip dışarı çıkalım mı?»

Ugalde, «Çıkalım,» dedi. «Oğlumuzun yakınında olmak istiyorum.»

xxx

İyice sarınıp bürünmüşler, ayaklarına çizmelerini

geçirmişler, Basa'nın yazlıkevinin yukarsındaki tepede, ağaçlar arasında oturuyorlardı.

Yazlıkev, bir ışık havuzunun ortasında duruyordu, çevresini ise gecenin karanlığı sarmıştı. Ugalde'nin gözleri, aklı ve kalbi oraya yönelmişti. Yazlıkev, onu kendine çekiyor, iliklerini kurutuyordu. Küçük bir el feneri yakıp, şapkasının içine gizledi. «Şunu bir dakika tutuver,» dedi. Sonra not defterine Yazlıkevin planını çizmeye koyuldu. Bir sürü not aldı.

Maria, «Acaba uyuyabiliyor mu?» diye sordu.

«Ne?»

«Oğlumuz uyuyor mu?»

«İnşallah uyuyordur.» Ugalde, düşüncelerini oğluna iletmeye çalıştı: 'Bizim yüzümüzden suça gömülme. Senin dertlerin kendine yetecek. Kendini düşün, bizi değil. İradene hakim olmaya çalış. Suçluluk duygusunun iradeni zayıflatmasına meydan verme.'

Ugalde, yüksek sesle, «Basa ona bir yatak ve kova verilmesini sağlayacaktır,» dedi.

«Sen buna ihtimal veriyor musun? Şu sırada olacak şey mi bu?»

«Basa bir dost gibi davrandı. Mauro'yu uyarmaya çalıştı. Beni uyarmaya çalıştı.»

«Öyleyse niye gelip bize bir haber vermedi?»

«Bilmiyorum. Belki göze alamamıştır.»

«Neyi göze alamamıştır?»

«Bizimle yüzyüze gelmeyi. Durumu anlatmayı.»

«Öyleyse bu adam korkağın biri. Bizi böyle perişan etti, korkudan hasta olduk.»

«Evet.»

«Bir dost böyle davranır mı hiç?»

«Bilmiyorum. Sadece düşüncesiz ve kalpsiz kişiler İs-

panya'da rahat yaşayabiliyorlar.»

«Yasalar, tutuklamaların açıklanmasını emrediyor.»

«Biliyorum. Bizim İspanya'da Yasalar, Hükümdar gibidir.»

«Tanrı İspanya'mızı lânetlesin. Basa'dan nefret ediyorum.»

«Biliyorum. Eskiden beri biliyorum bunu. Duygularını ondan ve Mauro'dan gizledin. Ama biz birbirimizi gayet iyi tanıyoruz, sevgilim.»

Maria, kocasının bu adamla arkadaşlık etmesini haklı göstermek için, «Bize yararlı oluyordu,» dedi

«Bu kadarla kalmıyordu. Çok çok daha önemliydi. Onun dostluğuna ihtiyacım vardı. Sanırım o da benim dostluğuma muhtaçtı.»

«Sen onunla açık açık konuşamıyordun ama.»

«Hayır. Sadece seninle böyle konuşabilirim, Maria. Mauro'ya bile her şeyi açık açık anlatamam. İspanya'da bir erkek sadece karısıyla ya da devrimcilerle açık açık konuşabilir.»

Maria acı bir sesle mırıldandı: «Devrimcilerle bile konuşulmaz. Maruo ile arkadaşları konuşamadılar işte.»

Ugalde, el fenerini, kalemini ve defteri elinden bıraktıktan sonra, «İşte bizim İspanyamız böyle», dedi. «Kralın sadık uşağı Basa için de durum böyle. Basa, bana güvenmişti. Belki hâlâ da güveniyordur. Fakat ben binanın kapısını açtığım zaman, efendileri üzecektir.»

«İnşallah onun üzüntüsü de bizimki kadar olur.»

Maria, dizlerini yukarı çekmiş, alnını da dizlerine dayamıştı. Gecenin soğuk havasından korunmak için iyice büzülmüştü ihtiraslarının vakitsiz aşağıdaki yerde patlayivermesini önlemek istiyordu sanki. «Mauro, Mauro,

Mauro», diye fısıldadı, elleri karı sımsıkı kavramıştı. «Luis Arrabal olsa, şu korkunç yeri bir ton dinamitle havaya uçururdu»

Ugalde, kolunu karısının boynuna doladı, onu kendine doğru çekti. «Maria,» diye yumuşak bir sesle mırıldandı. «Luis öldü.»

«Biliyorum.»

«Mauro orada. Onu kendi yöntemlerimle geri alacağım. Kan dökmeden. Sonra da buradan çekip gideceğiz.»

«Bir Fransız hanımefendisinin İspanyol asıllı hizmetçisi ya da aşçısı olabilirim.»

«Ben de bir laboratuvarıda çalışabilirim. Artık çok yaşıyorum, Fransızların beni bir daha sınamalarına dayanmam. Mauro da yaşamaya bakar.»

«Sen İspanya'dan başka yerde yaşayamayacağını söyledin.»

«Çok komik bu değil mi? İnsan her zaman yapmak zorunda olduğu şeyi kendince haklı gösterebiliyor. Aşağı yukarı, bir hayat boyu susmakta haklı olduğumuza inandım. Yanlış olan şeyleri, bile bile doğruymuş gibi gösterdim. Fakat Mauro, bizim zamanımızda hata sayılan şeyleri yaptığımız için orada tutsak kaldı. Ben de düşünce ve inançlarımı değiştirdim. Mauro'ya bir gelecek sağlayabilmek için hiç vicdanım sızlamadan dostluğa ihanet edeceğim ve sağ kaldığıma şükredip, İspanya'dan uzakta rahat rahat yaşayacağım.» Ugalde dudaklarını ısırdı. İçinden sen yapamazsın bunu, diye düşündü. Vicdanın sızlamadan ve huzur içinde yapamazsın bunu. Sadece acı düşünceler içinde ve kendi kendine pişmanlık duyarak yapabilirsin bunu.

ANARŞİST

Maria, «Hayır, sen yapamazsın, Dion, sevgilim», dedi. «Vicdanın sızlamadan, sevine sevine yapamazsın. Sadece oğlun uğruna katlanacaksın buna. Doğru ya da yanlış meselesi değil bu, Dion. Kan. Bizim kanımızı emdiler. Hepsi bu kadar. Kanımızı iliğimizi kuruttular. Biz birbirimizi gayet iyi tanıyoruz.»

Ugalde, «Evet», dedi, karısının ayağa kalkmasına yardım etti. «Şimdi evimize gidelim. Oğlumza baktık. Uyuyor.»

Ugalde'nin içine bir soğukluk yayılmıştı. Maria da için için öbürlerine kin besleyecekti. Ugalde ise onları, bir mikroskop altında inceleyecekti. Aşağı yukarı yaşamının yarısını, bu insanları bilimsel yönden düşünmeye kendini alıştırmıştı. Sadece küçük Christina, Mauro ve Maria Angeles'e duygusal yönden bağlanmıştı. Düşmanlar arasında kalan savunmasız bir hayvan gibi dikkatle yaşamını sürdürmeye çalışmış, tehlikeleri görebilmek için de ikide bir başını arkaya çevirip ürkek ürkek bakıyordu. Özel kalelerinin kapısından içeri girer girmez de Maria'ya, Hadım edildik, dedi. Canlarını kurtarmışlardı, hepsi bu kadardı. Zamanın geçmesiyle, yaşamın tehlikesi biraz azalınca Basa'ya dost gözüyle bakabilmişti. Fakat şimdi Basa bir sorun olmuştu. Yaşamı süresince, yaptığı gibi gene iradesini kullanıp, Basa'yı aklından çıkarmaya çalıştı. Sadece o dehşet verici rüyalarını görürken iradesini kaybediyordu.

Manastırın ilersindeki ağaçlıklı yoldan geçerlerken Ugalde, bilimsel yöntemlerle plân hazırlıyordu. Yeni barakaların önünden geçerlerken, pencerelerden birinde ışık gördü ama hiç bir şey hissetmedi. Zaten Güvenlik

A N A R Ş İ S T

Kuvvetleri Muhafızlarını bir hayvan sürüsünden farksız buluyordu, ve farkına varmadan kolu, Maria Angeles'in beline dolandı. Babası, annesi, erkek kardeşleri, kız kardeşleri ve de Luis Arrabal. Hepsini almışlardı. Bu kadarı yeterdi.

Sakin başparmaklarını! azı dişlerinin arasına koyayım deme.

İspanyol Atasözü

Albayın katibi, «Hayır,» dedi. «Dr. Ugalde, aramadı. Bugün beşinci gün.»

Basa, «Hay Allahın cezası,» diye söylendi, sonra elindeki dosyayı hırsla masaya vurdu.

«Özür dilerim, albayım,. Ne dediğinizi anlayamadım.»

«Dosyala, şu boku... Duydun mu?»

Katip, albayın bir doktora ya da akıl hastalıkları uzmanına görünmesi şart, diye düşündü. Sonra da dosyayı kaldırdı. Şu son günlerde albayın akli başında değildi.

Basa, arabasını hazırlayıp Senyora Mercedes Aloys'un evine gitti. Güpegündüz ve resmi üniformasıyla Senyoranın Pamplona'daki evine gitmek hiç adeti değildi. Onu ziyarete geceleri gizlice ve sivil kıyafetle giderdi.

A N A R Ş İ S T

Albayın karısının öldüğü gün, evinin pencerelerini açmış tatlı, temiz havanın içeri girmesini istemişti.

Üç ay sonra da Senyor Aloys ölmüştü. Ufak tefek, çelimsiz bir adamdı Senyor Aloys. Karısı ise iri yarı, erkek gibi kadındı. Kahvelerde dedikodu yapmaktan hoşlananlar, kadının kocasını yanına yaklaştırmadığını bu yüzden de Senyor Aloys'un kadını beceremediğini söylüyorlardı. Basa, karı kocayı ancak görevinin gereği katıldığı resmi toplantılarda, törenlerde görebiliyordu. Basa'nın görevi dışında bir sosyal yaşantısı yoktu. Senyor Aloys'un cenaze törenine de katılması gerekmişti. Törende, Senyorayla ayaküstü bir kaç kelime konuştu. İkisinin de söyleyecek sözü pek yoktu. Zaten orada fazla konuşmak da yakışık almazdı.

İki ay sonra Senyora, albayın bürosuna gelmiş, karşısına oturmuştu. O erkeksi görünüşüne göre pek tatlı bir dille albaydan yardım istemişti. Kocasının avukatları bazı önemli belgeleri bulamadıkları için Senyor Aloys'dan kalan muazzam mirasdan yararlanması gecikiyordu. Kadın, müteveffa kocasının garip bir adam olduğunu belirtmişti. Adamın, tuhaf huyları vardı. Söz gelimi her şeyi saklardı. Albay, iyi bir insan olarak tanınmıştı. Acaba kocasından kalan evlerin ciddi bir şekilde aranmasına yardım edebilir miydi? Pamplona'daki evi, Barcelona'daki apartmanı ve Sitges yakınlarındaki evi aratabilir miydi?

Albay, yaptığı iyilikleri bir türlü hatırlayamamıştı. Kimseye iyilik yapmayı düşünecek kadar yaklaştığını hatırlamıyordu.

«Arama resmi mi, olacak, Senyora?»

«Hayır, özel bir istek bu.»

Albay, biraz düşündü. Pek iri bir kadın sayılmasına rağmen, inanılmaz derecede dişi görünüşü vardı. «Başka şeyler de var, albayım. Notlar, anılar, ve bunlara benzer şeyler. Bunların da resmi belgelerin arasında olması mümkün. Avukatların bunları görmelerini istemiyorum. Müteveffa kocam özel notlar yazdığından söz etmişti bana.» Kadın, utangaç bir tavırla albaya baktı. «Bazı çok özel konularda aramızda görüş ayrılığı vardı da.»

Ah. Kadının vücuduna sahip olmak gibi. Bu kadın, soğuktu. Aloys mezarından oyun oynamaya mı çalışıyordu? Yoksa, özel notları söz konusu edip kadının gözünü mü korkutmak istemişti. Albay, evliliğin upuzun bir saldırı ve intikam dizisi olduğunu düşündü. O içi geçmiş karısının varlığını unutup sanki o yokmuş gibi yaşamayı öğreninceye kadar kendisinin evliliği de böyleydi.

«Pamplona'daki evin aranmasını sağlayabilirim, Senyora. Ama resmi olmasa bile Barcelona ya da Sitges'deki evlerin aranmasında size bir yardımım dokunamaz. Biliyorsunuz, protokol meselesi bu.»

«Aradığım belgelerin Pamplona'daki evde olduğundan kuşku yok. Eğer belgeleri orada bulursanız, tabii hepsini bana teslim edersiniz değil mi?»

«Tabii. Zaten siz de arama sırasında bizim yanımızda olmalısınız.»

«Siz ararken ben de evde bekleyeceğim.»

Basa, kadının evine uzman kişileri götürmüştü. Aramanın ikinci gününde kitaplığın döşemesine gizlenmiş olan kasayı buldular. Peki ama kasanın anahtarları neredeydi? Başka bir uzman da kasayı açtı. Kasada resmi belgeye benzeyen birkaç kâğıtla küçük bir hatıra defterini kasadan aldı. Adamlarına teşekkür edip onları başından savdı ve koca evin içinde Senyora Aloys'u aramaya

koyuldu. Senyora, üst kattaki dairesinde yoktu. Hizmetçiler, hanımı bulamamışlardı, aşçı onu görmemişti, uşağın ise hanımının nerede olduğundan, ne yaptığından haberi yoktu. Fakat biraz sonra Senyora'nın çok sevdiği arabasıyla şöförünün de ortalıkta görünmediği haber geldi. Besbelli Senyora alışverişe çıkmış olacaktı. Albay, hanımefendinin evde kalmasını istediğine göre Senyora'nın birazdan eve dönmesi mümkündü.

Doğrusu durum ilginçti. Senyora, kitaplıktaki halının kaldırılmasını izlemişti. Sonra da yanlarından ayrılmıştı. Bu arada, Galicia Caddesindeki karargâhtan bir kasa uzmanı getirtilmiş, kasa açılmıştı. Senyora, başka aranacak yer kalmadığını biliyordu ve bunca zamandır da ortada görünmemişti.

Basa, kadını beklerken defteri okumaya koyuldu. Resmi belgelerden birşey anlamamıştı. Hatıra defterinde yazılanları ise gayet iyi anlıyordu. Defteri okurken bir yandan da Senyora geliverirse diye seslere kulak kabartıyordu. Şu küçük Senyor Aloys da gerçekten intikam almasını pek iyi bilirmiş yani. Acaba avukatlarının bu defteri bulmalarını mı ummuştu? Adamların dedikodu yapımalarını mı istemişti?

Senyora Aloys, soğuk bir kadın değildi. Senyor, defterine şöyle notlar almıştı: «Karımın bir kısrak gibi belirli çiftleşme mevsimi vardır. Mevsimi geldiği zaman, bir erkek onunla dünyada başa çıkamaz.» Senyor, hayatının son yılındaki çiftleşme günlerini not etmişti. Kendisinin veteneği, kadının yakınmaları, ve adamın bitkin hale geldikten sonra karısından gelen istekler not edilmişti. «Kalp krizi geçirmekten korkuyorum,» diye yazmıştı deftere. Belki çaresiz olduğundan belki de karısını alaya almak

için eklemişti bu notu. Senyor Aloys, tasarılarından değil sadece korkularından söz etmişti.

Küçük Senyor Aloys, bir kalp krizi sonucu ölmüş gitmişti. Senyoranın son çiftleşme mevsiminin tarihiyle, kocasının ölüm tarihi birdi. Basa, hatıra defterini kâğıtların arasına gizledi ve hepsini birden açık duran kasaya bıraktı. Sonra da neşeli bir halde oturup beklemeye koyuldu.

Senyora, içeri daldığı zaman albay oturduğu yerde uyuklar gibiydi. Kasadan kâğıtları çıkarınca Senyora, «Ah, size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum,» diye haykırdı. Hatıra defteri yere düşmüştü. «Ah Albay, defteri yerden alıp kadına uzatırken, Senyora deftere bakmadı bile. Ama havası değişmişti. Berbere gittiğini söyledi. İri bir kadından beklenmeyecek derecede dişiydi. Pek işveli bir tavırla, «Sizi mutlaka yemeğe bekleyeceğim,» dedi. Albay ne de olsa, polisti, bileği çok kuvvetliydi. Hemen kadının çiftleşme mevsiminin tarihlerini hatırlamaya çalışıp, yemeğe geleceği günü buna göre kararlaştırdı.

Basa, giderken Senyora, «Bende bir gariplik mi var?» diye sordu

«Gariplik mi? Ne münasebet, Senyora.»

«Bana garip garip bakıyorsunuz kuşkulandım.»

«Garip garip bakmıyordum, Senyora. Eğer izin verirseniz, ne düşündüğümü söyleyeyim....»

«Buyurun, söyleyin.»

«Sizin ne harikulâde bir kadın olduğunuzu düşünüyordum»

«Bu sözleri tekrarlayabilirsiniz.»

Senyora Aloys, bir pazar günü albayı ilk kez apartmanına davet etmiş ve hemen o gün adamı yatağına al-

mıştı. Sonra da, «Zaferden sonra dinlenmeli,» demişti. Senyora Aloys'un kısrak gibi çiftleşme mevsimi yoktu. Küçük Senyor Aloys, başka bir nedenden ötürü intikam almak istemişti. Senyoranın aşk ihtiyacı sürekliydi. Albay Basa bunu öğreneli beş yıl olmuştu. O zamandan beri de kadın hakkında daha başka bir sürü bilgi edinmişti. Onun zekâsını, güçlülüğünü, yalnızlığını ve bilgiçliğini öğrenmişti. Albayın izin devrelerini kadınla birlikte onun Barcelona ve Sitges'deki evlerinde geçiriyorlardı. Geceleri de Pamplona'daki evinde buluşuyorlardı. Artık birbirlerine iyice alışmışlar, karı koca gibi olmuşlardı ama Albay, kadına Güvenlik Kuvvetlerinden hiç söz etmiyordu. Ugalde'den sık sık söz ediyordu ama, Senyora da onun bu silik doktorla arkadaşlığını sürdürmesini istiyordu. Bu arkadaşlık, onların giderek derinleşen ilişkilerine bir denge unsuru oluyordu. Albayın gelişen insancılığına eklenen yeni bir tabaka gibiydi.

Albay Basa, kitaplıktan içeri girer girmez, sırtını şömineye dönüp «Seninle konuşmak istiyorum», dedi. Güvenlik Kuvvetleri Karargâhındaki havasını takınmış, birden yönetimi ele almıştı sanki. «Ama söze nereden başlayacağımı bilemiyorum.» Tasalı yüzü pek gergindi.

«Bu iş zor olacak.» Albay hiç böyle davranmamıştı. Ya sinirliydi ya da öfkelenmişti. Senyora, pencerenin önündeki koltuktan kalkıp, çekingen bir tavırla şömine-nin önündeki koltuğa oturdu. Çok iri yarı olmasına rağmen, işine gelince çekingen, ürkek bir kadın kişiliğine bürünmekte ustaydı. Bu adamı evinin reisi olarak düşünmek aklına bile gelmemişti ama hiç kuşkusuz, düşüncelerine hükmediyordu. Senyora, aralarındaki ilişkinin bu şekilde sürüp gitmesini istiyordu. Basa, Senyora ile kocası arasındaki özel çekişmenin nedenini bir türlü öğren-

memiştii. Aslında bunu öğrenmeye çalışmamış, kadın da bu konuda bir ipucu vermemiştii. Basa, işin iç yüzünü bilmediği halde Senyora'nın suçlu olmadığına inanıyordu. Kusurun tümünü Aloys'a yüklemişti. Basa, kadının ustaca hilelerini biliyordu, fakat bunlara gücenmiyordu; aksine iltifat sayıyordu. Senyora, onu arzuluyordu. Bir kadın tarafından arzulanmak da Basa için büyük önem taşıyan bir özellik olmuştu. Basa'nın parası yoktu, oysa Senyora varlıklıydı. Basa'nın görevinden başka bir sosyal mevki yoktu, oysa, Senyora sosyetenin gülüydü. Basa'nın kadına kendinden başka verecek birşeyi yoktu. Senyora'nın istediği de buydu. Basa'nın gücünden çok güvencesi önemliydi.

Basa, «Albay Carballo, Madrid'den buraya gelmişti,» dedi. «Yakında terfi edeceğimi müjdeledi. Herhalde bu sonuncu terfi olacak. Beni başkente alırlar.»

«Ne zaman?»

«Şubatta.»

«Niye biz Sitges'deki evi satıp yerine Madrid'de bir ev almıyoruz sanki? Sen o evi hiç sevedin, ben de pek ilgilenmiyorum. Bilmem bu sözlerimi hoşuna gitti mi?»

Basa kadının ev almaktan söz ederken biz dediğini duymuştu, fakat aldırmadı. «Sözlerin hoşuma gitti tabii. Sen Madrid'den nefret ediyorsun. Ben de öyle. İşimden de nefret etmeye başladım.»

«Ama duyduğuma göre Güvenlik Kuvvetlerinde verilen kararlar üzerinde fikir yürütülmezmiş. Kibarca seni bağışlamalarını söyleyip teklifi geri çeviremez misin?»

«O zaman çalışma yerimi kendim seçmek istediğim sonucuna varırlar. Burada yerimi alacak kimseyi bile karıştırmamışlar.»

Senyora yumuşak bir sesle: «Senin bunca yıl hizmetine karşılık biraz daha esnek davranamazlar mı?»

«Esnek davranmak mı?» Basa, başını geriye itti, dudaklarını kenetleyip tavana baktı: «Esnek mi? Hah, işte şimdi ben öyleyim.» Basa, şöminenin önüne bir koltuk çekip oturdu. «Bak, buraya gelişimin nedeni bu değildi. O işi sonra da tartışabiliriz. Daha resmen bir açıklama yapmadılar.»

«Öyleyse mesele nedir, Julio? Kötü bir şey mi oldu?»

«Mauro Ugalde'yi cezaevine kapattım.»

«Aman Yarabbi. Niçin?»

«Adi suçlardan ötürü. Hükümete karşı işlenen suçlardan, yasa dışı, bir bozguncu örgüte üye olmasından ötürü.» Basa, ekledi: «Beşinci Güç Örgütüne üye.» Albay, gözlerini kadına çevirdi. Sıkıntılı bir tavırla, «Adam kaçırmak suçundan ötürü,» dedi

«Adam kaçırmak mı? Mauro kimi kaçırdı?»

«Any a Anson'u.»

Senyora şaşkın şaşkın «Ama Julio, ben kadını daha bu sabah gördüm.»

«Kadının yanında daima birilerinin bulunduğunu farketmemişsindir.»

«Hayır, kadını şöyle karşıdan gördüm.»

«İnşallah adamlar farkedilmiyorlardır. Onlar benim adamlarım.» Basa, olanları anlattı.

«Annesiyle babası ne yapıyor?»

Basa, kadının bu soruyu bir anne gibi sorduğunu düşündü. «Durumu bilmiyorlar. İşte ben de bu yüzden azap çekiyorum ya.. Sana gelmemin nedeni de bu.. Bu meselenin bazı özellikleri var.... Eldeki kanıtlar da bunu doğruluyor. Sana bunlardan sözetmemeliyim ama.. Ah,

ANARŞİST

Tanrım... Madrid işi iyice gözden geçirmeden kimseye bilgi vermemeliyim. Madrid'dekiler, bu işden büyük partırtı koparmaya hazırlanıyorlar. Siyasal bir mesele haline getirecekler. Güvenlik Kuvvetlerinin bir tuzağı nasıl meydana çıkardığını kamuoyuna duyurmak istiyorlar. Dion ise kayıp oğlunu arıyor ve benimle görüşmenin çarelerini arıyor. Ben ise ondan saklanıyorum. Sonunda o da beni aramaktan vazgeçti. Şimdi bu ne demek oluyor? Esnek mi? Terfi mi? Ben terfi etmiyorum. Carballo'nun bana ne dediğini biliyor musun? Mauro Ugalde'nin babasıyla dostluk kurduğumu hatırlattı. Babasıyla aramdaki dostluk yüzünden oğlanın işini sıkı tutmadığımı, onu kayırmaya çalıştığımı belirtti. Ben gözlerimi dört açsaymışım, Mauro ile arkadaşları daha çabuk yakalanırmış. Bu delikanlı, Bilbao'da bir teğmen tarafından sorguya çekildiği zaman benimle dost olduğunu ileri sürmüş. Ben terfi merfi etmiyorum, sadece tekmeyle yukarıya atılıyorum. Bir yaşam boyu kıtada çalıştıktan sonra yeni bir rütbeyle, bir çeşit kâtipliğe atanıyorum. Neden mi? Çünkü ben....»

«Julio.....?»

«Ugalde'yle görüşmemi yasakladılar. Onun için boyuna adamdan kaçıyordum. O acı çekiyor ben ise saklanıyorum emir yüzünden.»

«Julio.....?»

«Efendim.»

«Bizim buluşmamıza izin var mı?» Senyora bıçağı yavaşça et ile kemik arasına yerleştirmişti.

«İzin mi?» Basa'nın solgun yüzü, öfkeden kızarmıştı. «İzin mi dedin? Geçenlerde Dion bana ne sormuştu biliyor musun? 'Günde kaç kez soluk alıp verdiğimizi de biliyor musun? Carballo bana ne dedi onu da biliyor

musun? Senyora Mercedes Aloys'a karşı daima saygılı ve resmi davranmalıymışım. Günde kaç kez soluk alıp verdiğimizi biliyorlar. Carballo, senin sosyal durumunla benim mesleki durumum arasındaki farkın onları düşündürdüğünü söyledi. Bizim durumumuz Güvenlik Kuvvetlerinin saygısını sarsabilirmiş. Aman Allahım, yağ ve su. Ben İspanya'daki genelevlerin hepsini ziyaret edebilirim. Dilediğim gibi metres tutabilirim, çünkü bir polisin de erkek olduğunu unutmamalıdır. Ama senin gibi bir kadın... Senin durumundaki bir kadın nasıl olur da bir polisi gerçekten sevebilir?»

«Eğer sözü polis sen isen, hiç güçlük çekmeden âşık olabilir.»

«Ben ne yapacağım? Allah biliyor ya, amirlerimin bazılarından nefret ediyorum. Galiba işimden de nefret ediyorum.»

«Biliyorum.»

«Nereden biliyorsun?»

Senyora Mercedes, uzun süredir böyle bir fırsatı kolluyordu ama böylesine duygusal bir nedenin birdenbire ayaklarının dibine serileceğini de ummamıştı. Basa'nın gururunu yaralamışlar, mesleki ve kişisel görüntüsünü zedelemişlerdi. Erkeğin üzüntüsü karşısında Senyora da kâğıtlarını yüzüstü bırakıp geldi, onun ayaklarının dibine oturdu, kollarını bacaklarına doladı. Küçük bir kadının yerini kaplayan bu iri yarı kadın, haliyle insanı hiç de tedirgin etmiyordu. Basa'nın bir elini tutup havaya kaldırdı, «Binlerce genci cevaezine kapadın,» dedi

«Evet, öyle oldu.»

«Ama bu iş seni hiç bir zaman fazla düşündürmedi değil mi?»

«Yoo, pek düşündürmedi. Bazan biraz pişmanlık

duyduğum olmuştur. Ama o da fazla değil.»

«Bütün hayatın Güvenlik Kuvvetlerine bağlı olduğu zaman, işinden başka hiç birşeyi düşünmediğin günlerde katı yürekli bir adamdın, Jolio. Herhangi bir İspanyolun başına düşebilecek olan bir baltaydın sen.»

«Görevime bağlıydım diyebilirim.»

«Ben ise katı yürekliyim diyeceğim. Bir balta. Ve yapayalnız bir adam değil mi?»

«Bazan öyle. Yalnız olmaya vakit buldukça yani.»

«Senin insancıl bir adam oluşunu izledim, Julio. İşte senin derdin de bu. Baltayla, üzerine düşeceği baş arasında sıkışmış kalmışsın. Düşes Medina Sidonia, aç ve yoksul kişiler için göz yaşı döküp, onlarla birlikte köyde yürüyüşe katıldığı zaman balta kadının başına düştü, ve onu cezaevine kapadılar. Eğer hepimizde o genç kadının cesareti olsaydı belki de....»

Basa «Güvenlik Kuvvetleri Eyalet Birliği komutanına bozgunculuktan sözlediyorsun,» dedi ama, gülümseyordu.

«Ben konuştuğum polisi iyi tanırım. Bilbao doklarının grevcileri, geçimlerini sağlayacak ücret uğruna yürüyüşe geçtikleri zaman balta onların başlarına düştü. Güvenlik Kuvvetlerinin bir komutanı, zengin bir kadını ve silik bir doktorla oğlunu severse, balta onun başına düşer. Senin Güvenlik Kuvvetlerindeki hizmetin sona ermiş sayılır, bunu sen de biliyorsun. Bunun nedeni ise uygunsuz kişileri sevmen. Güvenlik Kuvvetleri rakipleri anlayış gösteremez. Hiç kimse fazla birşey istemiyor, Julio. Sen de istemiyorsun, Mauro Ugalde de istemiyor. Devrim değil iktidarsız bırakılmaya son vermek tüm amaç.»

«Sen böyle mi düşünüyorsun?»

«Bir avuç budala dışında, çoğumuz böyle düşünüyoruz. İşte baltayı ellerinde tutan adamların sorunu da bu— bizim düşüncelerimize engel olamazlar, sadece konuşmamızı ve yazmamızı önleyebilirler. Bizim gerçekte ne düşündüğümüzü de bilmelerine imkân yok tabii. İspanya hükûmetini yönetenler bir İberia Havayolları Şirketine çalışan kişilere benziyorlar. Üzerinde şu sözcükler yazılı küçük kartlar dağıtır bu adamlar: ‘Uyumama izin verin’ ya da ‘Yemek gelince beni uyandırın’ yemeklerin bazıları da pek hafiftir hani.»

«Şimdi sen benim soruma cevap ver. Dion işini ne yapayım?»

Senyora nihayet bu konuya geldi: «O zavallı adama oğlunun nerede olduğunu söyle, görevinden ayrıl ve de benimle evlen.»

«Vaktinden önce emekliye ayrılırsam elime geçecek olan para senin evlerini ısıtmaya bile yetmez.»

«Senin böyle şeyler düşünmene gerek yok, Julio. Erkekliklerinden kuşku olanlara bırak bu tasaları. Ben seni seviyorum.»

Kadın kırk beş yaşındaydı ve bir amazon tipi vardı onda; Basa, ellisini geçmişti, uzun boylu, asık yüz-lü bir adamdı. Senyora, onun oturduğu koltuğun önüne diz çöktü, erkek de eğilip kadını öptü. Hiç de komik durmuyorlardı.

Basa, «Yarın için Tres Reyes otelinde kendi adına bir oda ayırt,» dedi. «Odayı ayırtırken sana verecekleri odanın numarasını bildirmelerini söyle. Sonra da Burguete’ye git, bir hasta gibi Dion’u ziyaret et. Ona yarın öğleden sonra saat ikide sana ayrılan otel odasına gitmesini söyle. Benim de orada olacağımı bildir. Maria-Angeles’le karşılaşmayı göze alamayacağım. O küçük ka-

dının içinde muazzam bir ateş kaynağı var, ben bundan korkuyorum»

«Bir Güvenlik Kuvvetleri Komutanıyla birlik olup hükûmete karşı gelmeyi hiç denememiştim. Bu suçun cezası çok ağırdır.»

Basa da, «Medina Sidonia Düşesi bu cezayı cesaretle göze almıştı», dedi.

«Ama benimle evlenecek misin?»

«Evet, evleneceğim. Seninle evlenmek istiyorum.»

«İşinden de ayrılacak mısın?»

«Evet, ayrılacağım.»

«Ne zaman?»

Basa, kekeledi: «Belki bu işi tamamlamama izin verirler. Bu işe adı karışmış bazı kimseler var, onları bulmak istiyorum. Belki Mauro Ugalde bana onlar hakkında gerekli bilgiyi verebilir. Ah, şu adamları bulabilseydim.... Eh, örgütte yeniden itibarımı kazanırdım belki de..»

«İtibar kazanmak senin için önemli mi?»

«Önemli olmaz mı hiç? Hayatımı Güvenlik Kuvvetlerine adadım.» Basa'nın içinde bir öfke kıvılcımı parlamıştı. «Şu budala oğlan da herşeyi bir gün içinde mahvetti. Beni mahvetti, annesiyle babasını üzdü. Budaların, sersemin teki o.»

«Oğlandan nefret mi ediyorsun?»

«İnsan bir budaladan nefret edemez ki. O koca kafalı piçten tiksiniyorum.»

«Babasının uğruna ona yardım etmeyecek misin?»

«Elimden bir şey gelirse, babasının uğruna ona yardım etmeye çalışacağım. Ama buna karşılık bir başarı elde etmeliyim. Bir başarı olmadan elim kolum bağlı

kalır. Bu genç budalalardan daha yaşlı biri var, profesyonel bir bozguncu o. Bu adamı istiyorum. Görevimden şerefimle ayrılmalıyım.»

«Bu iş çok sürececek mi?»

«İşin ne kadar süreceğini ben nereden bileyim? Eğer bu işi bitirmeme izin verirlerse, emekliye ayrıldığım gün evleniriz. Tamam mı?»

«Peki, öyle olsun.»

«Emekli ücretim bir yıl ufak tefek masrafımızı karşılamaya yeter.»

«Elini çabuk tut,» dedi Senyora, biraz kalıbına uygun bir tavır takınmıştı.

Basa gittikten sonra Senyora, şöminenin karşısında oturup gülümseyerek alevleri seyre daldı. Kendini on yaş daha genç hissediyordu. Evin bir reisi olacaktı. Reisi olmayan bir ev asla bir yuva niteliğini taşıyamazdı. Hiç kimse fazla bir şey istemiyor ki; sadece kendi ihtiyaçlarının karşılanmasını diliyor.

Basa, yüreği hafiflemiş bir halde Galicia Caddesine döndü. Karargâhtaki çalışma odasına girip de masasının başına oturduğu zaman ise sıkıntılı sıkıntılı kendini sorguya çekmeye başlamıştı. Şu çarçabuk kaybolan rahatlık bir eş ve yuvaya sahip olma umudundan mı doğmuştu yoksa, uzun süren başarılı bir hizmet devresinden sonra ele güne rezil olmaktan kurtulma vaadi mi onu sevindirmişti? Bu sorunun cevabını bilmiyordu. Dion'a oğlunun cezaevinde yattığını söylediği zaman oğlu, hâlâ cezaevinde olacak. Dion bana ne karşılık verecek acaba? Basa, bunu da bilmiyordu. Onu esrarengiz ve yabancı yollara sürükleyen kuşku ve duygularla başa çıkmaya hazırlıklı değildi. Onun bildiği tek şey, kuşkuların tehlikeli olduğuydu. Kendini eskiye göre gençleşmiş hissetmiyordu.

İnsanlar fazla birşey istemiyorlar; sadece kendi sorularının cevaplandırılmasını diliyorlar.

O gün öğleden sonra Senyora Mercedes Aloys, Ugalde'nin muayenehanesine girerken dağlı çiftçi Carlos Echiverri kapıdan dışarı çıkıyordu. Adam, gülümsüyordu.

İyi bir umut, kötü bir inançtan daha iyidir.

İspanyol Atasözü

Ugalde, motoru çalıştırıp göstergenin harekete geçmesini bekledi. Depoda onu Zubiri'ye götürmeye yetecek kadar benzin vardı. Orada depoyu doldurmak, Ugalde'ye fazla zaman kazandırmayacaktı ama hiç değilse benzin istasyonunun karşısındaki Güvenlik Kuvvetlerine ait barakalara karşıdan bakma fırsatı doğacaktı.

Maria, arabanın kapısında, «Ona hiç birşey anlatma, Dion,» demişti.

Ugalde, karısının elini okşayarak, «Sen hiç tasalanma, sevgilim,» diye karşılık verdi.

Maria, bir kaç kez üstüste, «Adam niye bu kadını yollamış acaba?» diye sormuştu.

«Bilmiyorum dedim ya, Maria. Onu görünce sordum.»

«Sakin bu adama güvenme.»

«Güvenmem.»

Maria, kocasını öpmek için eğildi. «Mauro onun cezaevinde yatıyor, Dion.»

«Bunu unuttum mu sanıyorsun, Maria?»

«Çok kurnaz bir adam o.»

«Ben değil miyim yani?»

Ugalde'nin aklı Basa'da, seçtiği habercinin garipliğinde, gönderdiği haberde ve karşılaştıkları zaman birbirlerine söylecekleri sözlerdeydi. Maria'nın o meraklı ısrarı da biraz canını sıkmişti. Karısı bunun farkındaydı. «Özür dilerim, Dion. Ne yapayım, ben onun annesiyim. Bağışla beni.»

Ugalde, karısının elini sıktı. Korku, uykusuzluk ve sinir gerginliğiydi başlıca neden. «Dinlenmeye çalış, sevgilim. Mauro için de benim için de korkma sakın.»

«Korkmam.»

Kar, yola yığılmıştı ama Ugalde arabayı gayet yavaş sürüyor, bir yandan da düşünüyordu. Basa'nın kafasından geçenleri tahmin etmeye çalışıyordu. Zaten albayın gönderdiği haberi aldığından beri de pek başka birşey yapmış sayılamazdı. Yıllar geçerken aralarındaki dostluğun da giderek geliştiğini aklından çıkaramıyordu. Basa'nın gerçek bir dost olduğunu kanıtlamaya yarayacak olayları birbir hatırlamaya çalışıyordu. Ama bir kazazede olarak, Basa'yı büyük bir dikkatle, didik didik ederek incelemiş, geriye pek birşey bırakmamıştı. Bu adam alt tarafı bir polisti. Onun oğlu ise sadece İspanya'da değil, başka herhangi bir ülkede suç sayılabilecek suçları işlemişti. Belki İspanya'da bu suçların işlenmesine yolaçan nedenler diğer ülkelerdekine göre daha fazlaydı ama suç her yerde suçtu. Basa'nın da bir görevi vardı. Maria'nın sesi, boyuna, «Ona güvenme,» diyordu. Bu sözler, kafasının içine iyice yerleşmişti. «Kurnaz bir adam o.» Habe-

ri getiren şu iri kıyım kadın, yani Senyora Mercedes Aloys ve buluşma yeri, işte bunlar Basa'yla hiç bağdaşmıyordu. Navarra Eyaleti Güvenlik Kuvvetleri Komutanı'nın roman kahramanlarından John Miro gibi davranması olacak şey değildi. Ugalde, John Miro'nun serüvenlerini ancak kafasını dinlendirmek istediği zamanlar okurdu. «Sakin ona güvenme.» Gerçi Güvenlik Kuvvetlerinde tutuklamaları diledikleri sürece gizli tutmak adetti ve yasalara rağmen, tutuklama haberini diledikleri zaman açıklamaları olağandı ama, Basa, Ugalde'ye bu haberi çıtlataamaz mıydı? Her şeye rağmen bu işde onun güvencesini sarsan bir bit yeniği vardı. Ugalde, Pamplona yolundan Zubiri kavşağındaki benzin istasyonuna saptığı zaman gene öfkesi kabarmıştı.

Benzin istasyonu da barakalar da yeniydiler. Ugalde, genç ustaya, «Doldur şunu,» dedi. «Ben de biraz bacıklarını hareket ettireyim.»

Genç adam, «Doktor,» diye mırıldandı, ve sonra ekledi. «Oğlunuzdan hiç haber var mı, Senyor?»

Ugalde arabadan inmeye hazırlanırken duraladı. Benzin istasyonu daha yeni açılmıştı, ve Ugalde buradan hiç benzin almamıştı, ayrıca onu dikkatli dikkatli süzen şu dar, şekilsiz suratlı delikanlıyı hiç gözü ısırmamıştı. «Hiç haber yok,» dedi ve oradan uzaklaştı. Burguete — Pamplona yolunda herkes Burguete doktorunun oğlunun kaybolduğunu biliyor muydu? Pompaların başında çalışan genç ustaya bir kez daha baktı. «Sen nerede oturuyorsun?»

«Saicos'da, oturuyorum, efendim.»

Saicos hemen bir kilometre kadar ilerdeydi. Pamplona yoluyla benzin istasyonunda birleşen yoldaydı. Ama yolun çevresinde olsun, daha içlerde olsun, herkes

Mauro'nun başına gelenleri biliyordu. Ugalde, oradan uzaklaştı.

Yeni baraka, Burguete'deki yeni barakanın tıpatıp eşiydi. Bu barakanın arkası Rio Arga'daki küçük kavise arkasını vermişti. Bu iki bina, Fransa ve Pamplona yollarını kapatıyordu, ve Ugalde de yerde kar varken Maria'yı dağlarda tepelerde dolaştırmak istemiyordu. Basa'nın Yazlık evi'ni açtığı zaman bu tarafa gelmeleri gerekecekti. Eğer yukarda bir aksilik çıkarsa, buradaki adamlar durumu kısa zamanda öğreneceklerdi, üstelik burası ana yola da çok yakındı. Binanın içinde olup bitenleri ayırtılarıyla öğrenebilmeyi ne kadar isterdi. Acaba onların telefon hatlarını kesmek gerekecek miydi? Hatları kesmek kolaylık yerine zorluk yaratmasındı sakın? Yerde kar olunca, ve hele gece, ses Burguete'den uzaklara gidebilirdi. Acaba ses buraya kadar gelebilir miydi? Burguete buradan ne kadar uzaktaydı? Onbeş kilometre kadar mı? Ses, karlı vadilerde bazan garip oyunlar oynayabilirdi. Fakat Ugalde, sesin buraya ulaşamayacağı kanısına varmıştı. Basa'nın Yazlık evindekilerle Burguete barakasındakiler haberleşemezlerse, bu adamlar bir şeyin farkına varmadan onlar yola düzülmüş olacaklardı.

Genç usta, arabanın başına döndüğü zaman: «Barakaları beğendiniz mi?» diye sordu

«Eh, herhalde işe yarıyordurlar. Güzel görünümlü olmaları gerekmez ki.» Ugalde, benzinin parasını ödedi.

Usta, «Hazır sıcak kahvem var, Senyor,» dedi, «bugün hava pek soğuk.»

İstasyon binasına girip kahve içtiler. Gözleri de karşıdaki o kasvetli tuğla binalardaydı. Başka bakılacak yer olmadığı gibi, konuşulacak konu da yoktu. Usta birdenbire, «Herşey gayet modern,» dedi. «Telsiz odası ikinci

katta, arkada sağ köşede. Çok modern bina.» Adam, fincanı tezgâhın üzerine bıraktı, dükkâna girdi, bir arabanın motorunu kurcalamaya başladı. «Öğlunuzun durumuna çok üzüldüm, Senyor.»

Ugalde, öne eğik duran gövdeye baktı. Kafasında garip bir ölgünlük, garip bir yorgunluk vardı. Adam bu sözleri niye söylemişti? Yani şu telsiz odası hakkında sözleri — içimden geçenleri biliyormuş gibi.... Yoksa, içimden geçenleri öğrenmek mi istiyordu? Korkulması gerekenler sadece üniformalı adamlar değildi ki, insan, üniforma giymeyen, kendisine benzeyen ve onun gibi konuşanlardan da aynı şekilde korkmak zorundaydı. İşte bu yüzden konuşmalar hep futbol, boğa güreşleri, ya da otomobil yarışçıları üzerine oluyordu ya. Carlos, onlardan korkuyordu. Urbina, onlardan korkuyordu; bu adamlar, Mauro'nun da o korkulacak kişilerden biri olduğuna inanmışlardı.

Ugalde, «Kahve için de ayrıca teşekkür ederim,» dedi. Sinirli bir tavırla arabasının başına döndü, arkasına bakmamak için kendini güç tutuyordu.

Öğle vakti Pamplona'ya varmıştı. Dükkânlar dokuz buçuktan bire kadar açıktı. Sonra da dörtten yediye kadar açık kalıyorlardı. Basa'yla buluşmaya gitmeden önce, Maria'nın ufak tefek siparişlerini almaya vakit bulabilecekti. Maria kocasına dikkatli olmasını hatırlatırken eline bir sipariş listesi de sıkıştırıvermişti. Fakat Ugalde, şimdi listeyi bulamıyordu. Kağıt paralarıyla birlikte pantolonunun sol cebine koymuştu onu. Benzinin parasını öderken kağıdı cebinden düşürmüş olacağına hükmetti. Listedeki siparişlerden bir ikisini aklında tutmuştu ama kağıdın kaybolması bir aksilik habercisi gibi onun canını

sıktı. Karısının siparişlerinden aklında kalanları satınaldı. Kırk dakika vakti kalmıştı.

Yola koyuldu, sipariş listesini aklından çıkarmaya çalıştı. Gündelik yaşantının ıvr zıvırlarının insanın tüm dikkatini vermek zorunda olduğu önemli işleri etkilemesine de bayağı sinirlenmişti. Bu arada, Zaragoza Caddesinden Galicia'ya giden yola saptığını da farketti. Dalgınlığın bu derecesine de şaşmıştı doğrusu. Arabasını, Basa'nın karargâhının bulunduğu sokağın tam karşısındaki Estadium Barının önüne parketti. Direksiyonu başında oturup buraya düşünme yeteneğini yokeden gizli bir kuvvetin zorlamasıyla gelmiş gibiydi. Sonra homurdana homurdana arabadan inip bara girdi.

«Konyak.» Barda, başka kimse yoktu. Bir tabureye oturup, karşıdan Güvenlik Kuvvetleri Karargâhını gözlemeye koyuldu. Sanki Basa'yı binanın pencerelerinden birinin önünde görüverecekmiş gibiydi. Kapının üzerinde 'Todo por la Patria' (Herşey Ulus İçin) sözleri yazılıydı. Genç bir nöbetçi, kapının önündeki kaldırımda gidip geliyordu. Ugalde, çarçabuk bardan çıktı hemen karşı sokağa yürüdü. Genç polis gülümsedi, «Buenos días, Senyor» (İyi günler, Senyor) dedi.

«Buenos Dias, delikanlı. Sen nerelisin?»

«Seville'yim, Senyor.»

«Buraya geleli ne kadar oldu?»

«İki yıl oldu, Senyor. Nisanda izin alacağım. Babamla annem, Seville'de.»

Genç nöbetçinin geniş, ve düzgün kesilmiş siyah bıyıkları vardı. Buğday tenliydi. Mutlu olduğu yüzünden belliydi.

«Annenle babanı görmek için sabırsızlanıyor musun?»

«Ah, evet, Senyor.» Delikanlının sesi özlem doluydu. «Hem de çok sabırsızlanıyorum.»

Ugalde, babasını ve annesini seven ve onları özleyen küçük bir çocuk bu, diye düşündü. Ondan korkulmaz.

«Siz asker misiniz, Senyor? Asker gibi konuşuyorsunuz da, onun için sordum.»

«Vaktiyle, öyleydim,» dedi Ugalde. «İspanya için savuştım.»

Genç adam, gözleri parıl parıl parlayarak «Todo por La Patria» dedi, bir elini de kalbinin üzerine götürmüştü. Ugalde, Amerikalı senatörlerin, törenlerde kendilerini gülünç buldukları zaman bu delikanlı gibi durduklarını düşündü. Ama delikanlı hiç de gülünç değildi. Doktor, «Evet,» dedi, «Herşey Ulus için». Bu delikanlı ebeveynini seviyor, Basa gibi, o da görevini seviyor; onun ruhunda bir uyumsuzluk yok; ona göre herşey açık seçik anlaşıyor: Her şey ulus için. Eğer ulus isterse, ebeveynini de feda edebilir mi? Güvenlik Kuvvetlerinde görev almak isteyenlere eğitimi sırasında onlara iki tutuklu kaçarsa ve bunlardan biri baban ise, önce onu vuracaksın demiyor muydular? Herşey Ulus İçin.

Ugalde, şaşkın bir tavırla, «Herşeyden çok annenle babanı sevmelisin,» dedi. Ah, talihli delikanlı. Böylesine sevimli ve saf bir delikanlıdan korkmak kimin aklına gelir? Ugalde'nin içinden şu delikanlıya sarılmak gelmişti. Hemen oradan uzaklaştı. Kıskançlıkla acıma duyguları birbirine karışmıştı. Ugalde, karşıya geçti, tekrar direksiyonun başına oturdu. Genç adam, karşıda durmuş gülümseyordu. Onu selamlamak ister gibi elini salladı. Ugalde de elini salladı, arabayı Galicia'dan Zaragoza'ya doğru sürdü. Onun vatani hem vardı hem de yoktu. Bir ailesi ve sevgi bekleyen bir oğlu vardı. Ülkeme gerektiği şekilde

hizmet edecek güce sahip değilim. Acaba vatana gerektiği şekilde hizmet edebilmek için ne yapmalı? Ugalde birdenbire acıdan canı yanmış gibi «Bilmiyorum» diye bağırdı ve kararı kesinleşti. Kendiminkine ancak sağlam kafayla hizmet edebilirim.

İşte artık Basa'yla yüzyüze gelmeye hazırdı, arabayı hırsıyla Jarcines de la Taconera'ya getirdi, park yerine bıraktı ve hızlı adımlarla Üç Kral Otelinden girdi, asansöre binip yedinci kata çıktı.

xxx

Kapıdan içeri girer girmez gözüne çarpan yüz, Ugalde'yi pek şaşırttı. Basa'nın yüzü eskiden beri buruşuk ve solgundu, elmacık kemikleri çıkıktı. Güneylilerin özelliklerini taşıyordu. Fakat şimdi adamın yüzü çökmüş, sarı kaba renk almıştı, gözleri yorgun ferî sönmüş gibiydi.

Basa, sanki söyleyecek başka söz bulamamış gibi «Dion» dedi.

«Julio.»

Ugalde, Pamplona'nın karla kaplı kiremitli damlarına bakan büyük pencerenin önündeki koltuğa oturdu. Bu, tehlikeli bir oyun olacaktı ama Ugalde, kendine göre bir yöntem tasarlamıştı. Evet de, hayır de, başka birşey söyleme. Ama o çökmüş yüz, bir an için tasarımı aklından siler gibi oldu. Neredeyse, «Seni bulmak ne kadar zormuş,» diyecekti ama bu ağır suçlama bile dostça bir ifadeyle söylenmiş olacaktı. Ancak Ugalde bu sözleri söylemeden, bacak bacak üstüne atıp, ağzını açmadı.

«Yorgun görünüyorsun, Dion.»

«Evet.»

Basa, karyolanın kenarına ilişti. Kolları, iki yana

sarkmıştı. Bir elinin parmaklarını sinirli sinirli oynattı. «Bu garip bir durum oldu, Dion.»

«Evet.»

«Seni görmeye gelen hanım var ya... İşte onunla evleneceğim.»

«Yaa...» Ugalde, gözlerini pencereden ayırmadı, damların ilersindeki Katedralin kulelerine baktı. «Tebrikler.» Sesi pek acı çıkmıştı.

Basa, arkadaşına kapıyı açtığı zaman, bunca gündür sürüp giden susmasının nedenleri hakkında akla uygun bir açıklama yapmayı tasarlamıştı. Ama şimdi bunların hiç birini hatırlamıyordu. Bu açıklamaları yeniden zihninde sıralamaya çalıştı: seninle konuşmam yasaklanmıştı. Ama kendini suçlayarak söze başlamayacaktı. «Kaybolan oğlundan hiç bir haber alamadığı için ıstırap çeken bir babaya bu sözleri söyleyip ondan anlayış beklemek olacak şey değildi. Zaten gururu da buna izin vermezdi. Bir erkek merhamet dilenmez. Bir erkek, bağışlanmak isteyebilir ama karşısındaki kişiden anlayış görmek için bir kadın gibi duygusal yöntemlere baş vurmaz. Mercedes Aloys'un ona, «Hayır, Julio,» dediğini duyar gibi oldu. Kadına ve kendine hitabederek içinden hayır, dedi gururumu koruyacağım. Tekrar birşeyler hatırlamaya çalıştı: iki ateş arasında kaldım... Hayır, bu da ötekinin eşi. Basa, oturduğu yerde diklenerek «Dion, ben Mauro'yu tutukladım,» dedi.

Ugalde ağır ağır bacaklarını düzeltti, ellerini kucağında birbirine kenetledi. Hiç gık demeden oturuyordu. Her kelimeyi dikkatle dinlemeli. 'Biliyorum, oğlumu bir haftadır içerde tutuyorsun,' demek istiyordu, üzüntüden kahrolduk. Sen nereden öğrendin, Dion? Beşinci Güç Örgütü haber verdi. Senin Beşinci Güç Örgütüyle ne il-

gin var, Dion? Öyleyse, sen de gel oğlunun yanına. Bem-beyaz tepeler, göğe doğru yükseliyordu, ilerdeki yüksek dağlara ve sınıra doğru uzanıyorlardı.

«Ne dediğini pek iyi anlayamadım. Oğlumu tutukladığını mı söyledin?»

«Evet.»

«Bir suçtan ötürü mü yoksa bir fikirden ötürü mü?»

«Suçlardan ötürü, Dion. Banka soygunları, Güvenlik Kuvvetlerinin barakalarına silahlı saldırıdan, yasa dışı, bozguncu niteliğindeki bir örgüte üye olmaktan. Adam kaçırmaktan.»

«Adam kaçırmaktan mı?» Ugalde, dönüp Basa'ya baktı. «Adam kaçırmak mı? Huarte kaçırıldığı zaman, haberi gazetelerde okumuştum. Batı Almanya konsolosunun başına gelenleri de gene gazetelerde okumuştum. Bu kaçırma işi herhalde bugün yapıldı. Gazetelerde böyle bir haber okumadım.»

«Geçen Cumartesi günü oldu, Dion.»

«Ama sen Mauro'yu bugün tutukladın.»

«Geçen Cumartesi tutukladım.»

«Ama gazetelerde bununla ilgili bir haber yayınlanmadı ki.»

«Hayır yayınlanmadı. Bana verilen emir böyle. Emirlerim, şimdilik kimseye bir haber sızdırılmamasını istedikler.»

«Ama oğlunun merakından çılgına dönen zavallı Marie Angeles'e de bir haber uçurulamaz mıydı? Hiç değilse merakını gidersen diye?»

Basa, şimdi herşeyi açıklayabilirdi. Karşısındakinden anlayış dilenmeden yapabilirdi bunu. «Bana verilen emir kesindi. Seninle hiç bir şekilde haberleşmeme izin verilmedi. İşte onun için...»

«Tabii. Üstelik bir dost bu... dost da neymiş? Sırf emir aldın diye bizi perişan ettin, Julio. Peki bu acayip buluşmanın amacı nedir? Bu da mı bir emir miydi yoksa ! Bir otel odasında buluşmamızı mı istediler?»

«Hayır, bu emir değildi.»

«Bugün emirlere karşı mı geliyorsun? Tanrım. O hanımı bana geçen Cumartesi günü de gönderebilirdin. Bugün ile geçen Cumartesinin ne farkı var? Yoksa bir mucize mi oldu?»

Basa, geçen Cumartesi, annesiyle babasına yaptıklarından ötürü Mauro'ya müthiş kızgın olduğunu söyleyebilirdi. Bugün ise Güvenlik Kuvvetlerine bunca yıl bağlılıkla hizmet ettikten sonra kumandanlarının huysuz bir kadın gibi, onun zengin bir kadına aşık olmasını hazmedemeyip, Ugalde'yle arasındaki dostluğu yanlış yorumlamalarına fena halde canının sıkıldığını ve kendisini de kötü bir akıbetin beklediğini ve bu yüzden müthiş sıkıldığını söyleyebilirdi. Ama Dion öfkeliydi. İnsan öfkeli bir adama yaralı bir vicdan ile haksızlığa uğramasının verdiği acının dostluğun gereklerini kolayca yerine getirmeyi sağladığını anlatabilir mi hiç? Otel odasındaki şu buluşmanın aslında disipline aykırı olduğunu ve kendi gururuna indirilen bir darbe sayılacağını nasıl anlatsındı?

İşte onun için birbirlerine yan gözle baktılar durdular, bir kaldırımda aşağı yukarı gezinirken birbirini gözü ısıran iki erkek gibi konuşmaya cesaret edemeden bir süre daha birbirlerini incelediler.

«Mucize falan olmadı, Dion. Sadece seni çok sevdim, hepsi bu kadar. Yasaklara daha fazla dayanamadım.» Basa, bu sözlerin bir bakıma gerçeği yansıttığını düşündü. Ancak bu kadarını açıklayabildi.

Ugalde, yerinden kalktı, odanın öbür köşesine gitti.

Basa'ya fazla yakın olmak istiyordu. Ona inanıyordu ve adamın acı çektiğinden kuşkusu yoktu. Kendi yüreğindeki acı onu kandırmıştı. İradesini de zayıflatmasından korkuyordu.

«Oğlum suçlu mu, Julio?»

«Evet.»

«Suçu daha yargılanmadan mı saptandı?»

«Evet, öyle.» Şu elbise dolabında, onların plan hazırladıkları zamanlar doldurulmuş teyp bantları var. Hepsinin dinlemeni istiyorum.»

«Teyp bantları mı? Bunları nasıl ele geçirdiniz?»

«Bilbao'da Mieza adında bir teğmen, Mauro'yu sorguya çekmiş, bu arada üstündeki öteberiyi almışlar. Beslenme Klübünün anahtarı da ellerine geçmiş. Teğmen bir ipucu ele geçireceğini tahmin etmeden, her ihtimale karşı Klübe gizli mikrofon yerleştirmiş, ve aşağı kattaki teyp bantlarına mikrofon yerleştirmiş. Aşağı kattaki dairede duran teyp bandından Senyora Anya Anson'un kaçırılma işinin planlarını öğrenmişler.»

«Lütfen şu bantları bana da dinlet.»

Ugalde tekrar pencerenin önüne gidip koltuğa oturdu. Pencereden dışarsını izleyerek bantları dinlemeye koyuldu. Sol yanda büyük bir bina yapılıyordu. İşçiler, onları rüzgârdan koruyan büyük tahta siperlerin arkasında çalışıyorlardı. Aşağıda, caddede trafik polisleri başlarında beyaz miğferleri, sırtlarında siyah paltoları, bellerinde beyaz kemerleri ve ellerinde beyaz eldivenleriyle nöbet değiştirdiler. Kaygan sokaklar, güneş altında parıl parıl parlıyordu. Teyp bantlarındaki sesler, habire tartışıyorlardı. Mauro'nun sesi, Ugalde'yi pek heyecanlandırmıştı. Oğlunu o soğuk sesli, inatçı herife karşı savunmak için avaz avaz bağırarak geliyordu içinden. Bir başka ses, Ma-

uro'ya Guecha papazının başına gelenleri hatırlatıp delikanlıyı tehdit etmeye kalkışınca, Ugalde de sinirli sinirli kıpırdandı, öfkesini zor zaptediyordu. Orada olup da şu adamın tehdidine karşılık vermeyi ne kadar isterdi.

Bantların hepsini dinledikten sonra, «Oğlum bu işi yapmak istememiş,» dedi. «Onu ölüm tehdidiyle zorlamışlar.»

«Bu işi oğlun yapmadı. Mauro, onların planlarını altüst etti.»

Ugalde, kuşku içinde sordu: «Bu ne demek oluyor?»

Basa, olanları anlattı.

«Öyleyse Hükümetin de ona minnet borcu var demektir.»

Basa, hükümetin kendisine de minnet borcu olduğunu söylemek istedi. Ama hükümetler, kimseye minnet duyamazlardı. «Oğlunun başka suçları da var, Dion. Teyp bantlarında, kendisi suçlarını itiraf ediyor.»

«Ne kadar ceza yiyecek?»

«Senyora Anson, Mauro, yanındaki kız ve diğer arkadaşları için tanıklık yapmaya hazır. Senyora Anson, cesur bir kadın. Kaçırılacağını biliyordu. Hiç korkmadan bu oyuna katıldı. Kendisinden bunu rica ettik. O da ricamızı yerine getireceğini söyledi. Hükümet ona da borçlu. Ben de elimden geleni yapacağım.»

«Elinden ne gelebilir?»

Bu soruya ne cevap verebilirdi? Mauro'yu korumak amacıyla söy'eyeceği her sözün kendisini batağa saplayacağını mı söylesindi. Bu davranışıyla, yakışsız dostluğun, Güvenlik Kuvvetlerine zarar getirdiğini Basa'nın taraf tutmadan düşünme ve yargıya varma yeteneğini zedelediğini böylece ispatlamış sayılacağını mı açıklasındı?

Basa, «Ben de oğlunun lehine konuşabilirim,» dedi.

Hayatımı mesleğime adadım. Herhalde bunu hesaba katarlar.» Bu sözler, Basa'nın genzini yakmıştı.

Ugalde tekrar sordu: «Oğlum ne kadar ceza yiyecek?»

«Eğer oğlun hakkındaki olumlu sözler, dikkate alırsa üç yıldan on yıla kadar ceza yiyebilir. Üç yıl ile kurtulabileceğini ümid edebiliriz. Belki.»

«Cezaevinden çıkınca da Beşinci Güç Örgütü onu öldürtecektir değil mi?»

«Adamların nasıl konuştuklarını sen de duydun.»

«Julio, ben gerçeği öğrenmek istiyorum.»

Basa gülümsedi, «Peki neymiş öğrenmek istediğin gerçek?»

«Oğlum bir polis casusu muydu?»

«Hiç kuşkusuz değildi. Sana gerçeği söyledim. Yani bu konuda demek istiyorum.»

«Duruşmada oğlumun lehine tanıklık yapacak mısın?»

«Evet. Ama Anya Anson'un ifadesi, oğlum için daha yararlı olacak.»

Ugalde ağlamaklı olmuştu. «Teşekkür ederim, Julio.»

Basa, arkadaşına sarıldı: «Çok üzgünüm, dostum, ben bu hayattan hiç bir şey anlamıyorum. Birdenbire şaşkın bir ihtiyar oldum çıktım.»

Ugalde, «Ben seni çok severdim,» dedi.

Basa da, «Benim köyümde 'seni en çok kim ağlatırsa, gerçek dostun odur' derler. Ben bunu da anlamıyorum ama söylenenlerin doğru olduğunu hissediyorum.»

«Oğlum nerede?»

«Burguete'de.»

«Yatacak yeri, kovası var mı? O kamp komutanının

A N A R Ş İ S T

şey etmesine izin vermeyeceksin değil mi? Oğluma bakacak mısın, Julio?»

«Bakacağım.»

«Oğlum nasıl?»

«İyi görünüyor. Tabii çok öfkeli.»

«Öfke onun kanında var. Onu ne zaman görebileceğim?»

«Göremeyeceksin. Bana verilen emir böyle.»

Ugalde, kapıya doğru yürürken Basa'ya hafifçe sürünüp geçti: «Allahısmarladık, Julio. Beni bir daha çağırtma sakın.»

«Çağırtmam. Bana verilen emir böyle.»

«Bundan sonra emirleri yerine getirmeye bak.»
Ugalde hemen dışarı çıktı, kapıyı hızla çekip kapadı.

Karaağaçta armut yetişmesini beklemeyin.

İspanyol Atasözü

Kar gene başlamıştı. Bu yıl, kar hem çok erken gelmişti, hem de pek fazla yağıyordu. Ugalde, şansım böyle giderse, Basa'nın cezaevini basacakları zaman karın yağmayacağını düşündü. O gece ortalıkta hiç kıpırtı olmayacak, işleri tıkr tıkr yürüteceklerdi.

İşte Burguete ve Zubiri'deki barakalara bu derece önem vermesinin nedeni de buydu. Bunları aklından hiç çıkarmayışının nedeni de buydu. Adamları öldürmeden onlara karşı koymalarını önlemek meselesi Ugalde'yi düşündürüyordu. Bu barakalardaki askerler ya da Basa'nın cezaevindeki muhafızlardan biri konuşmaya fırsat bulursa, çevre Güvenlik Kuvvetleriyle sarılacak, kimse bu işten canını kurtaramayacaktı. Zubiri'deki usta herşeyin gayet modern olduğunu söylemişti. Bu Arrabal'ın günündeki baskınlara benzemeyecekti. Öyle saldırıya geçtikten sonra hemen kaçıp kurtulmak imkânsızdı.

Kimse öldürülmemeliydi. Bu düşünce, kafasının içine iyice yer etmişti. Bu işi adam öldürmeden bitirmek gerekliydi. Eğer aynı tarafta olsalardı, bu düşünce Basa'yı pek güldürürdü. Ugalde'nin planı tıkr tıkr işliyordu. Herşey gayet modern Doktorlar da telsiz uzmanları gibi modern. Ugalde, kendini bu işi başarmış sayıyordu. Kimsenin bu plana bir itirazı olamayacaktı.

Bir göçebe Moğol gibi sarınıp sarmalanıp atına kurulmuştu. Carlo Echiverri'nin çiftliğine gitmek için dağı tırmanırken her tarafı kar içinde kalmıştı. Acelesi yoktu. Urbina herhalde orada bekliyor olmalıydı. Carlos çiftliğinde yemek davetine daha başka kimler geleceğini doğrusu merak ediyordu. Basque geleneklerine göre düzenlenen yemekte, erkek erkeğe yiyip içecekler, dansedeceklerdi. Ama Ugalde, toplantının bu bölümüne katılmasa da olurdu. Hattâ adamlarla konuşmak için de acele etmiyordu. Birdenbire aklına gelen çare üzerinde iyice düşünmeden, ayrıntılarını tasarlamadan, kimseye durumu açıklamak işine gelmeyecekti. Bu oyun Basa'nın gururunu paramparça edecekti. Hiç bir iz bırakmadan cezaevine girip çıkabileceklerdi. Basa, ben şaşkın bir ihtiyar oldum, demişti. Yoo, pek de yaşlı değildi ama Mauro'yu cezaevinde tutmak, onu Ugalde'nin düşündüğünden daha fazla sarsmış, daha fazla üzmişti. Tasalı yüz. Adamın yüzü bir maske gibiydi. Ugalde, o yüzden kaçmak istediğini hatırladı.

Üzerindeki karlarla, kafasını kurcalayan düşünceleri silkip attı. O düşünceler, Ugalde'nin gücünü azaltıyordu. Dostlarından korunmak için iradesine sınırsız sarınmıştı. Atını Carlos'un çiftliğine giden yola saptırdı. Eğer planımı beğenmezlerse, ben bu işi tek başıma da yaparım ve Hierro'yu cezaevinde bırakırım, diye düşündü.

Tartışmalar başlayınca bu tehdidi bir koz olarak kullanabilirdi. O derin sessizliğin içinden evde yapılmış kemanların seslerini duyar gibiydi. Yokuşun yarısına gelince Carlos'un evinin pencerelerinden sızan ölgün ışıklar, bir kandil kümesi gibi görünmüştü. Atı, yokuşu ağır ağır, ve büyük zorlukla tırmanıyordu. Ugalde de hayvancağızı zorlamadı. Birazdan tartışmalar başlayacaktı, oysa Ugalde'nin bütün hayatı tartışmasız geçmişti. Kararlar hem de çok önemli kararlar, Maria Angeles'le tatlı tatlı konuşarak verilmişti. Oysa bu kez durum değişikti. Ahırda da atının başından hemen ayrılmadı. Hayvancağızın terini sildi, ona saman verdi. Burada dört at daha vardı. İki Urbina'nındı. Öbür ikisi ise Carlos'un atlarıydılar. Aca-ba Urbina'nın ikinci atına kim binmişti? Ugalde, mutfak kapısını açtığı zaman adamlar içerde dansediyorlardı, özellikle Urbina o küçük yerde durmadan atlayıp zıplıyordu. Adamın yüzü ahır kapısına dönüktü.

Ugalde'yi görünce dansı yarıda kesip, ötekilere susmalarını işaret ederek, «Kurtarıcı geldi,» diye bağırdı.

Ugalde, birden içinde kin duygularının kabardığını hissetti. İşte oğlunu ailesinden koparıp, kanına giren adam buydu. Hiç kuşkusu yoktu. Basque dilini öğretmek, Urbina'nın numarasıydı ve Ugalde, ondan hiç kuşkulanamıyordu. Oysa Urbina, içinden hep onunla alay etmiş, saflığına gülmüş olmalıydı. Ugalde kendi saflığından ötürü baytardan nefret ediyordu. Maria Angeles'in ıstırabı, Mauro'nun sersemliği ve Basa'nın başına gelenler yüzünden öldürmek istediği adamın Urbina olduğunu sezinlemişti. Mauro, onun en zayıf tarafıydı, ve bu adam da durumu anlamıştı. Kazazedeler, daima çocukların önünde gitmeli. Ugalde, daha önce bunu hiç akıl edememişti, ama şu

zavallı ihtiyar Mendez de aynı teknede değil miydi, yaşamak için amansız bir savaşı göze almamış mıydı, ve üstelik onun da oğlu cezaevinde tutsaktı niçin? Bir sendikanın üyeleri tarafından ve üyelerinin yararı uğruna yönetilmesini istediği için. Onun suçu - mantıklı insanlar bunu suç sayabilir miydiler? Neyse Mendez'in oğluna yüklenen suç, Mauro'ya yüklenenin yanında gene bir dereceye kadar su götürür cinstendi. Peki, ya ihtiyar Mendez'e kim yardım edecekti? Ugalde, mutfağın kapısında durdu. Düşünceleri ona görme yeteneğini kaybettirmişti.

Carlos, Urbina'yı kolundan tutup yana çekti: «Evi-me hoş geldin, doktor. Buyur, karnını doyur. Sana yiyecek ve şarap ayırdık.» Carlos, doktoru dirseğinden tutup onu böbrek biçimi şöminenin önüne doğru götürdü. «Önce biraz ısın. Dans faslı sona erdi.»

Urbina hemen karşı koydu: «Ama benim göstereceğimi numaralar bitmedi ki.»

Carlos sert bir sesle, «Serseriliği bırak,» diye bağırdı. Ve baytar da hemen masanın başındaki tahta sıraya çöküverdi. Kimin güçlü olduğu böylece anlaşılmıştı.

Ugalde, alçak sandalyeye oturup yemek tabağını dizlerinin üzerine koymuş, yemeği atıştırmaya başlamıştı. Carlos da şöminenin üzerindeki raftan, kap kacağın arasından körüğü aldı ve ateşi körüklemeye koyuldu. Oysa bu gereksizdi. Şömine, gürül gürül yanıyordu. Carlos, biraz sonra Ugalde'nin yanına bir sandalye çekip oturdu.

Öbür üç adam da karşıdaydı. Urbina, masanın başında oturuyordu. Dirseklerini masaya dayamış, doktoru süzüyordu. Köydeki kamyon garajında çalışan Paco, masanın önündeki arkalıksız tahta sandalyeye ilişmişti. Paca ha? İşte bu ilginçti. Ugalde, kimbilir kaç kez şu adamın yarasını beresini iyileştirmeye çalışmıştı. Bu Beşinci Güç

Üyeleri siyasi polise benziyorlardı. Kimdi bu adamlar? Kim tanırdı onları? Üçüncü adam, ahır kapısının biraz ilersindeki sandalyeye oturmuştu. Evet, bu adamlar gizli polise benziyorlardı. Zubiri'deki benzin istasyonunda ona kahve ikram eden usta, her şey gayet modern demişti. Sanki siyasi polislerle Beşinci Güç üyeleri, saldırıya hazırlanan kurtlar gibi biraraya toplanmışlardı. Zavallı Mauro'cuk, kurt sürüleri arasına sıkışmış küçük bir kuzuydu. Mutfakta sadece ateşin çıtırtısı duyuluyordu. Sadece Urbina, gözlerini Ugalde'ye dikmişti. Öbürleri sabırla mutfağın taş döşemesine, şöminenin üzerinde asılı duran soğan sarımsak hevenklerine, rafta dizili mutfak eşyasına bakıyorlardı. Bu arada doktor da yemeğini tamamlamıştı. Boş tabağı şöminenin üzerine bıraktı. Toprak bir kaptan kırmızı şarap içti, sonra kabı yere, ayaklarının dibine bıraktı. Carlos, tabağını kaşığını yıkayıp duvardaki rafa kaldırdı. Ötekiler de Carlos'u bekledikleri için sessizlik sürüp gidiyordu. Ugalde, adamların o kapkara, rüzgârdan yanıp kavrulmuş yüzlerini inceledi. Paco, yakışıklı bir adamdı. Kırışmış saçları, başındaki berenin altından görünüyordu. Kısacık bıyıkları vardı. Zubiri servis istasyonunda çalışan delikanlı daracık, asık yüzlüydü, çenesi morarmıştı. Siyah saçları yağ içindeydi ve geriye taranmıştı. Başının üzerinden aşağı sarkan lambanın ışığı altında o yağlı saçları bir deri gibi parıl parıl parlıyordu.

Ugalde, kuvvetinin arttığını hissetti. Artık zerre kadar kuşkusu kalmamıştı. Tek kurşun bile atmadan Yazlıkevin kapılarını nasıl açacağını gayet iyi biliyordu. Bu iş, onun önerdiği şekilde yapılacaktı. Gerekirse, adamların tecrübelerinden de yararlanacaktı ama mutlaka onun plânı uygulanacaktı. İşe nereden başlayacağını ve nasıl devam ettireceğini gayet iyi biliyordu. Ugalde, döndü Ur-

bina'ya sordu: «Senin bu tür işlerde hiç tecrüben var mı?» Sağ elini ensesine götürmüş, parmaklarını paltosunun yakasından içeri sokmuştu. Sesi gayet sinirliydi. Kavgaya çıkarmaya çalışan bir adam havasındaydı.

«Tecrübe mi? Bunu sen mi soruyorsun?» Baytar, öfke içinde ayağa kalktı. Ellerini masaya dayamıştı.

Ugalde, elini ensesinden çekmeden, «Hiç tecrüben var mı?» diye tekrar sordu.

Urbina, «Önce sen bize kendi tecrübelerinden sözetsene. Sözelimi Fransada edindiğin tecrübeleri anlat.» Baytar, şu Fransa işini hiç aklından çıkaramıyordu besbelli.

Ugalde birdenbire öne eğildi, sağ elini ensesinden çekti, sağ kulağının yanından hızla geçirdi. Bir bıçak, mutfakın kapısına saplanıvermişti. Urbina'nın başı, kapının yarım metre berisindeydi.

Sadece Urbina yerinden kıpırdadı. Masanın üzerine eğilmişti, başını yana çevirmişti.

Ugalde ayağa kalktı, paltosunu çıkardı. Paltonun iç kısmında, yakanın altında bir bıçak kılıfı yerleştirilmişti. Paltoyu, şöminenin yanına bıraktı. Mutfak kapısının önüne gitti.

«Bunu yapmak beni gençleştiriyor,» dedi. Bir yandan da bıçağı kapıdan çekip çıkarmaya çalışıyordu. «Ben öyle acıklı sahnelerden hoşlanan tiplerden değilim.» Ugalde, içinde midesinin titrediğini hissediyordu. Bunu ben planladım. Adamın damarına basıp, beni öfkeliendirmesini sağladım. Ama bu adice ve çocukça bir iş oldu. Ugalde, böyle düşünüyordu. Aşağı yukarı yaşamının yarısını olaysız, geçirmeye çalıştıktan sonra böyle birdenbire parlaması, kendinden nefret etmesine sebep olmuştu. Tekrar sandalyesine döndü, bıçağı yere bıraktı. İçinden 'bu işi

kendi bildiğin gibi yap' diye düşündü. 'Başarı ödülü Mauro olacak. Bu adamlar sadece birer gereç olacak.' Doktor, «Bana bıçak kullanmasını kayınpederim öğretmişti,» dedi. «Eğer evimin ahırındaki tahta parmaklıklara dik-katle bakarsanız, yeteneğimi kaybetmemek için hayli çalıştığımı göreceksiniz.» Ugalde tekrar ayağa kalkmış olan Urbina'ya döndü: «Bana bak, Urbina, o soytarı ağzını bırak. Oğlumu Beşinci Güç Örgütüne sokan sensin. Bunu neden yaptığını bilmiyorum, fakat bana öyle geliyor ki, senin yurtseverliğin de cesaretin kadar zayıf. Hattâ senin bu işi sırf çocukça bir kıskançlık yüzünden yaptığını da söyleyebilirim. Sen bir baytarsın oysa ben doktorum. Oğlumu bu işe sürüklemekle, sözüm ona doktordan intikam aldın.»

Carlos, «Doktor...» diye mırıldandı.

Ugalde, «Beni dinle, Carlos,» dedi. «Ben fazla konuşmam ama şayet Basa'nın Yazlıkevinin kapılarının açılmasını istiyorsan, beni dinlemek zorundasın. Yoksa şimdi çıkar giderim. Söyle, gideyim mi, yoksa devam edeyim mi?»

Carlos, şaşırmış kalmıştı, «Devam et,» dedi.

Ugalde, meydan okumak istercesine, eski soruyu tekrarladi. «Urbina, senin bu işlerde tecrüben var mı?» Çok ağır bir yükü bir çok kereler kaldırmış olmanın verdiği sinir gerginliği içinde konuşmuştu.

«Ben patlayıcı maddelerle uğraşırım.»

«Daha açık konuş.»

«Tahrip. Barakalar,» diye Urbina kestirip attı.

«Başarılı olabildin mi?»

«Niye olmayacakmışım?»

«Oğlumun İrunya Zarra'da kullandığı bombayı sen mi yapmıştın?»

«Evet.»

«Ya sizler?»

Kuytu köşelerdeki Güvenlik Kuvvetleri Barakalarına saldırılar, iki banka soygunu, dağlardan silah kaçırmak, dört büyük barakayı dinamitle tahrip etmek, adanıları dağlardan kıyıya geçirmek, kıyidan dağlara adam kaçırmak. Ugalde, adamların ona anlattıkları hikâyeleri pek önemsiz ve yararsız buldu. Bunlar gerçekten yararsız işlerdi. Bir kaç yüz adam, küçük gruplar meydana getiren kızlar ve oğlanlar, siyasal gövdenin arkasındaki iltihaplı karcıklara toplu iğne batırmaya çalışmışlardı.

Ugalde, güçlü bir sesle, «Bu iş benim önereceğim şekilde yapılacak,» dedi.

Paco, «Bağışlayın ama doktor, işi niye sizin önerdiğiniz şekilde yapacaktınız? Sizin bu işlerde ne tecrübeniz var ki?»

«Bak sana anlatayım, Paco. Oğlum orada tutsak, onu dışarı çıkarmak istiyorum. Mauro'yu kurtardığım zaman benim, karımın ve oğlumun İspanya'daki hayatı sona ermiş olacak. Sağlık Bakanlığı benim doktorluk yapma iznimi geri alacak. Meslekten atılacağım. Başka yerlerde de doktorluk yapamayacağım. Gitmeliyiz ve bu kez, geri dönmek yok. Onun için bunca zamandır sakladığım sırrı şimdi anlatmamda hiç bir sakınca yok. Ben Castille'de Ramosierra'da doğdum. Luis Arrabal Huesca'da ölünceye kadar da hep yanındaydım. Taa Castile dağlarından Irun'a kadar birlikte dolaştık, birlikte çarpıştık. Son çarpışmamızdan sonra Arrabal'ı Huesca dağına gömdüm. Irun'dan Huesca'ya kadar ben Luis Arrabal'ın yardımcısıydım. İşte benim tecrübem bu kadar.» Ugalde, sanki bir ömür boyu tutsak kaldığı cezaevinden dışarı çıkmış gibi rahatlamıştı.

A N A R Ş İ S T

Urbina, «Bunlar eski hikâyeler,» dedi ama doğru olduğunu nereden bilelim demeye cesaret edemedi.

«Evet, öyle eski hikâyeler bunlar. Ama elinde ben-den daha iyisi yok, ayrıca Yazlıkevin içini dışını bilen tek kişi de benim. Ya bu iş benim dediğim şekilde yapılır ya da ben kendi başıma işe koyulurum ve tabii o zaman sadece kendi oğlumu kurtarmaya bakarım.» Adi bir Kov-boy filminde rol alan baş dublörden farksız hissediyordu kendini. Ama renk vermeden Carlos'a döndü: «Benim planımı uygulayacak mısınız?»

Carlos, «Bakalım, görüşeceğiz,» dedi. «Bir anlaşmaya varabiliriz, doktor. Hierro'nun dışarı çıkarılması gerekiyordu.» Carlos'un herşeyden çok anlaşmaya varmak istediği belliydi. Üç adamını teker teker süzdü, sonra «Anlaşmanın yolunu bulacağız,» dedi. Adamlar da teker teker Carlos'a baktılar, sanki sadece kendilerinin bildikleri bazı düşünceleri, bakışlarıyla birbirlerine anlatmak ister gibiydiler. Carlos, inatçı oğullarına meram anlatmaya çalışan bir baba gibi başını sallayarak, «Bunu unutmayın,» dedi. Sonra da Ugalde'ye döndü: «Planını açıkla da düşünelim bakalım.»

XXX

Bu iş, Ugalde'nin umduğundan da kolay olmuştu. Başarısını, kafasını belirli bir plan üzerinde çalıştırmasına, sağlam iradesine ve duygusal ücret ne olursa olsun, bu adamlara hükmetmeyi aklına koymuş olmasına borçluydu. Öyle anlar olmuştu ki, Ugalde yönetimi iyiden iyiye eline aldığını hissetmiş ve gerekirse tek başına da Basa'nın Yazlıkevin basabileceğine inanmıştı. İçindeki istek, ona bu işleri yaptıracaktı.

Ugalde, «Onların iki enerji kaynağı var,» dedi. «Kendi kaynakları ve genel şebekeden alınan enerji. Eğer şebekede bir bozukluk olur da elektrik kesilirse, hemen kendilerinin jeneratörü faaliyete geçiyor. Telefonları ve telsiz bağlantıları var. Eğer şebeke elektriğini ve telefonlarını kesersek, adamları ayaklandırırız. Artık buradan Pamplona'ya, ve sınıra kadar tüm Güvenlik Kuvvetlerine bağlı birlikler alarma geçirilir. Onlara karşı başarılı olabilmek için zamanı çok iyi seçmemiz gerekiyor. Onların ne zaman alarma geçeceklerini bilmediğimiz için saldıırı zamanını da kesin olarak ne zaman alarma geçeceklerini bilemediğimiz için biz de harekete geçme zamanını kararlaştıramıyoruz.»

İşte Basa'nın Yazlıkevine gürültüsüz patırtısız girip, kimsenin kanını akıtmadan geri dönmek için zihninde tasarladığı planların hepsinde de Ugalde'nin belini bükten nokta, buydu. Şu bulduğu çözüm yolunun da püf noktası buydu. Zubirideki benzin istasyonunun genç ustasına sor-du: «Senin adın nedir?»

«Rof.»

«Pekâlâ, Rof, sen şeyde çalışacaksın...»

Carlos sert bir sesle, «Görev dağıtımını ben yapacağım,» dedi.

Ugalde omuzlarını silkti «Nasıl istersen...» Ugalde için bu önemli değildi ama Carlos için bir ayrıcalık sayılacaktı. Ancak adamın ses tonu, Ugalde'nin canını sık-mıştı. «İlk adım, Yazlıkev ve Burguete Barakalarındaki Güvenlik Kuvveti askerlerini hareketsiz hale getirmek,» dedi. «Eğer bunu başarabilirsek, adamların Zubiri barakalarındaki arkadaşlarına haber göndermeleri ihtimali ortadan kalkar. Ve bu işde başarıyla yapılabilir.»

Urbina, dirseklerini masaya dayadı, başını ellerinin arasına aldı. Başını iki yana sallayıp duruyordu. Ugalde, adamın duyurmaya çalıştığı gülüşlerini rahatça duyabiliyordu. Bıçağını yerden aldı.

Carlos'a döndü, «Sustur şunu,» dedi. Bu sözleri öfkeden çok çaresizlik içinde söylediğini de biliyordu.

«Urbina.»

Baytar, doğruldu, yüzü ciddileşmişti ama gülmemek için kendini zor tuttuğu da belliydi.

Ugalde, Carlos'a sordu: «Bu budalaya güveniyor musunuz?»

Carlos, «Aynı zamanda sana da güvenmeye çalışıyoruz,» diye karşılık verdi. «Güvenmek istiyoruz. Şimdilik bir ipucu yok.» Carlos, Ugalde'ye sözlerini sürdürmesini işaret etti.

Ugalde, tiksinti içinde bocalar gibi oldu. Reçeteyi hastanın yazmasına alışkın değildi. Ugalde, «Barakalara ve Yazlıkeve perşembe günleri Criado'nun kasap dükkânından et gidiyor,» dedi. «Güvenlik Kuvvetleriyle halkı kaynaştırmak için uygulanan programın gereği bu. Eğer Paco, çarşamba gecesi, kasap Criado ile karısını iki saatliğine evden uzaklaştırabilirse, ben et işini çözümlerim.»

«Bize görev verme, doktor...»

Ugalde, parladı: «Allah belanı versin be herif. Eğer bu sözleri bir daha tekrarlayacak olursan, işi kendim göreceğim ve sizin adamınızı da içerde bırakacağım. Ben hastalarımın ve arkadaşlarının alışkanlıklarını sizlerden daha iyi bilirim. Şu Allahın belası dağınızda oturup duruyorsunuz, hiç bir şeyden haberiniz yok. Paco, Criado ile karısını oyalayacak. Anlaşıldı mı?»

Paco atıldı: «Doktor haklı, Carlos. Bu oyunu birlikte oynuyoruz.»

Carlos bir şey demedi. Öfkeden ellerini birbirine ke-netlemişti.

«Adamların etini Criado hazırlıyor. Çarşamba geces-i etleri parçalayıp kazanlarda bu etleri kaynatıyor. Kazan-ların büyücek olanında Yazlıkevin yemeği kaynıyor, da-ha küçüğünde ise barakaların eti pişiyor. Adamlar, per-şembe sabahı gelip yemeklerini alıyorlar. Yemekleri boz-mak için iki saate ihtiyacım var. Adamlar, perşembe ge-cesi saat dokuzda et yemeği yiyorlar.»

Carlos, «Adamlar, ayrı ayrı gruplar halinde sofr-a başına oturuyorlar,» dedi.

«Çalışmaları da öyle nöbetleşe oluyor. Saat dokuzda yemek yiyorlar. O saatte nöbetini tamamlayanlarla nöbe-te çıkacak olanlar birlikte yemek yiyorlar. Onlar yemek yerken de her taraf sımsıkı kapalı tutuluyor. Yemek ye-dikten beş saat sonra bu adamlar adamakıllı hastalana-caklar. Hem de öyle böyle değil, bayağı kötü hastalana-caklar. Kısa bir süre içinde de hiç birşey yapamaz, yerle-rinden kıpırdayamaz hale gelecekler.»

«Etin içine ne koyacaksın?»

Ugalde, sıkıntılı bir tavırla: «İşin tıpla ilgili bölümle-rini bana bırak Carlos. Adamlardan bir kaç hastalanınca, Zubiri'den yardım istemeyecekler, Pamplona'ya telefon edip doktor isteyecekler. Bir sivil doktoru karargâha sok-mazlar...»

Paco: «Ama seni hasta bakmaya çağırdılar ya.»

«Basa çağırmıştı. Şimdi benim oğlum orada tutsak, Paco. Bu durumda beni gene çağırırlar mı sanıyorsun?»

«Hayır.»

Rof sordu: «Peki, tutukluların durumu ne olacak?»

Onlar da hastalanacaklar. Hasta adamları dışarı nasıl çıkaracağız?»

«Tutukluların yemeği başka bir mutfakta pişiriliyor. Muhafızlarla aynı yemeği yemiyorlar. Güvenlik Kuvvetleri yöneticilerinin kendilerini senin adamlarıyla bir tutacaklarına ihtimal veremezsin değil mi?»

Rof, «Ben sadece sordum,» dedi ve yardım ister gibi Carlos'a baktı.

Carlos, «Devam et, doktor,» dedi.

«Bir askeri doktor çağıracaklar. Hastaların sayısı arttıkça telaşlanıp bir başka doktor daha çağırmak isteyecekler. Barakalar da doktor isteyecek. Ama sadece doktorun yola çıktığını öğrenecekler. Daha sonra bizden iki kişi beyaz hastane giysileriyle Yazlıkeve gelip kapıları açacağız. Gerisi kolay. Bu iş en fazla onbeş dakika sürer.»

«Yazlıkevin çitlerinden birinde elektrik var, dokunanı oracıkta öldürür.» Carlos sanki Ugalde'nin hiç birşeyden haberi yokmuş gibi ona bilgiçlik taslamıştı.

«Gayet hafif bir katlanır merdivene ihtiyacımız olacak. Çiti kim aşacaksa, bu merdiveni gerektiğinde açıp, sonra da çarçabuk kapatabilmeli. Aynı zamanda bu merdiveni çitin öbür tarafına uzatıp yerleştirmesi de gerekiyor.»

Rof kuşku içinde, «Tabii projektörler çalışınca adam da merdiven başında kurşunu yesin değil mi?» diye mırıldandı.

«Merdiven alimünyum yapılmış olacak. Gayet hafif. Güçlü kuvvetli bir kimse, merdiveni rahatça tutabilir. Hem bize engel olacak kimse de kalmayacak ki. Sonunda adamlara yardım geldiği zaman da Yazlıkevde kimse kalmamış olacak ve bu işin nasıl başarıldığını anlayamayacaklar.»

A N A R Ş İ S T

Bu plan üzerinde uzun uzun tartıştılar. Rof ile Paco, doktorun istediği gibi bir merdivenin yapılabileceği kanısındaydılar. Ancak merdiveni elektrikli çitten uzak tutacak adam gerekliydi. Paco, merdivenin taslağını çizdi. Rof da bazı önerilerde bulundu. Paniplona'daki fabrika işçilerinin böyle bir merdiveni birkaç gün içinde yapabileceklerine inanıyordu. «Adamlarımız var içlerinde. Hepsi de iyi ustadır.»

Carlos sordu: «İlâçlı ete garanti verebiliyor musun?»

«Etkileyici olacak, Carlos. Aynı zamanda insafsız olacak. Adamlar çok acı çekecekler.»

«Bizi etkilemeyecek mi?»

«Sadece kokusu etkileyebilir. Gayet keskin kokusu olacak.»

Rof sordu: «Peki hastalara bakmaya gelecek olan doktoru ne yapacağız?»

«Yolunu keseceğiz. Arabasını buraya çekeriz. Doktoru da bir hücreye kapatırız olur biter.»

Carlos, işin zamanını hesaplamaya çalışıyordu: «İçeri giriş çıkış on beş dakika mı sürecektir? Bu iki çiti merdivenle aşp, tutuklularla birlikte kaçmak için bu kadar mı vaktimiz var?»

Ugalde, «Dıştaki çit için tel kesicilerden yararlanın,» dedi. «Birinci çitte elektrik yok. Hem içeriye bir girdik mi ondan sonra koşmaya başlayacağız. En fazla yirmi dakika sürer iş. Ama onbeş dakikada toparlarız sanıyorum.»

Tartışmaları bir saat sürdü. Bu tartışmalar, Ugalde'yi yormuştu. Bir salgın hastalıktan daha fazla enerji harcatıyordu şu konuşmalar. Sonunda planı beğenmeyen bir Urbina kaldı.

Carlos, «Binanın planına ihtiyacımız var,» dedi.

«Ben orada olacağım. Plana gerek yok.»

«Ben istiyorum ama.»

«Planı alamazsın.»

Fırtına uzun süre devam etti. Ugalde nuh diyor peygamber demiyordu. Binanın planını vermeyecekti. «Ben size yol göstereceğim,» dedi ve bu kararından caymadı. Ama gücü de tükenmişti. İçinden, onların dizginlerini elimden bırakmamalıyım, diye düşündü.

Adamlar, pes edince de, «Şimdi gelelim bu işin ücretine,» dedi.

«Oğlun Mauro. Senin ücretin bu, doktor.»

«Yoo, o kadarla bitmez iş, Carlos. Ücretim daha yüksek. Oğlumun arkadaşları Haro, Reis ve o kızı da istiyorum. Hepimizin sağ salim sahile gidebilmemizi ve oradan bir balıkçı teknesiyle Bayonne'ye geçmemizi sağlayacaksınız. Ben şu Beşinci Güç Örgütü konusunda hayli kafa yordum. Sizler de gizli polis gibisiniz - - her yerde eliniz ayağınız, gözünüz var.»

Bu, gecenin en uzun ve en şiddetli fırtınası oldu. Urbina'nın öfkesi, sinir nöbeti derecesine varmıştı. «Hepsi de polis hesabına çalışan casuslar,» diye avaz avaz bağırdı.

«Bu iğrenç bir yalan. Polis bile inkâr ediyor.»

«Sen bunu nereden biliyorsun?»

«Polislerden öğrendim.»

«Demek hâlâ onlarla ilişkin var? Senin de bir polis olmadığını biz nereden bilelim? Bizi bir tuzağa sürüklüyorsun.»

Ugalde, bıçağını Urbina'nın yüzüne yaklaştıırıp, kamçı gibi salladı. Adamların hepsi birden dondular kaldılar. Ugalde, «Şu çenen yüzünden gebereceksin,» diye bas bas bağırdı. Artık kendini kaybetmişti.

«Hepsini ele geçireceğiz, alçak herif. Sen kendi canını kurtar da başka işe karışma.»

Urbina'yla Ugalde'nin dövüşmelerine ramak kalmıştı. Kavgacılar birbirlerinden uzaklaştırılınca Ugalde paltosunu giydi. «Ben bu işi tek başıma da yapabilirim. Hierro'nun canı cehenneme.»

Carlos, kapının önüne geçip Ugalde'nin yolunu kestti: «Seninle eskiden beri dostuz, doktor. Bu gece hepimiz sinirliydik. Fakat hepsi geçti. Seninle anlaşabiliriz.»

«Eğer kalırsam şu davayı geberteceğim.»

«Eğer tekrar ağzını açarsa, bu işi senin yerine ben yapacağım, merak etme.»

Ugalde, kalktı. Şöminenin başına oturdu. Paltosunu yere bırakmıştı. Bıçağı da elindeydi: «Şu pis çeneni kapa, Urbina, yoksa bıçağı gırtlığına sokuveririm. Sen tanıdığım insanların en alçağı, en rezili, en utanmazsın...»

Carlos, sabırsızlanarak, «Aman doktor,» diye bağırdı. Kollarını havaya kaldırarak «doktor, kendi oğlu Mauro'yla birlikte iki delikanlıyla kızı da alıp götürecek. Anlaştık mı?»

Adamlar önce birbirlerine baktılar, sonra da gözlemini Carlos'a çevirdiler. Urbina, başını ellerinin arasına aldı. Carlos, onlara söyleyecekleri sözleri öğretmek ister gibi bir tavırla başını salladı. Hepsi birden, «Anlaştık,» dediler.

Urbina mırıldandı: «Ben öyle demedim.»

«Urbinaaa.»

Bir öneri daha vardı. Ugalde, «Silah istemem,» dedi. «Silaha ihtiyaç olmayacak. Barakalar da Yazlıkevde de adam öldürmek yok.»

Carlos, bu isteğe karşı çıktı: «Hiç kimse oraya silahsız girmeyi göze alamaz, doktor. Askerlerle çatışma ihti-

mali var. Eğer içlerinden biri gerektiği kadar hastalanmazsa, bizi öldürür.»

Ugalde, bunu biliyordu. «Öyleyse sadece sen ve Paco silah taşıyabilir.» Bu istek de kabul edildi. Hem de şaşılacak derecede kolay olmuştu bu. Fakat Ugalde'nin yorgunluktan şaşırarak hali kalmamıştı. Son iki soruyu da sordu:

«Merdiveni gelecek perşembeye hazır edebilir misiniz?»

«Elbette.»

«Öyleyse, perşembe günü harekete geçeceğiz. Kaç adam gelecek?»

Carlos, «Sen bu işi bize bırak,» dedi. Ugalde'nin de artık karşı koyacak gücü kalmamıştı. Üç dört adamla bu işi başarabilirlerdi. Ama onlar daha fazla adama gerek olduğunu düşünüyorlarsa, bu onların bilecekleri işdi. Ugalde, istediğini elde etmişti. Carlos, «Sizin güvenlik içinde sahile gitmeniz sağlanacak,» dedi, «bir de balıkçı teknesi bulacağız. Paco, gelip seni muayenehanende ziyaret edecek.»

Ugalde, tekrar paltosunu giydi. «Sen aşağıya inecek misin, Paco? Ya sen Rof?»

Kısa süren, sıkıntılı bir sessizlik oldu. Rof, «Ben geceyi burada geçirip sabahleyin erkenden gideceğim,» dedi.

Paco, «Ben de sabahleyin aşağı ineceğim,» dedi. «Şimdi çok yorgunum.»

Carlos da, «Biz biraz daha konuşacağız,» diye durumu açıkladı. «Başka işlerimiz var da...»

«Ama bu işde anlaşmaya vardık değil mi?»

«Evet, anlaştık.»

Ugalde, atını eğerledi ve tepeden aşağıya indi. Kar iyiden iyiye bastırmıştı... Patika falan kalmamıştı, her taraf karla örtülmüştü. Ugalde, atına, «Eve gidelim,» dedi ve paltosunun içine iyice büzüldü. Her konuda anlamaya varmışlardı. Ölmeye gerek kalmamıştı. Mauro ile arkadaşları kurtulacaklardı. Basa ise iyice rezil olacaktı ama adamlarından hiç birinin burnu kanamayacaktı ya, bu da önemliydi. Ugalde ve kaçaklar Fransa'ya ulaşabileceklerdi.

Peki, ya Fransa'ya vardktan sonra ne yapacaklardı? Şimdi, sabahın köründe, şu yorgun halinde düşünülecek şey değildi. Bir başka gün de onu düşünmeye sıra gelecekti. Ugalde, paltosunun yakasını kaldırıp iyice büzüldü.

Maria Angeles, onu mutfakta bekliyordu. Kahve de hazırды.

Ugalde, «Elimizde avucumuzda kalan birkaç kuruş parayı bankadan çekeceğiz,» dedi, «şu son yirmi beş yıl içinde sahip olduğumuz herşeyi bırakıp gideceğiz. Gelecek perşembeye hazır ol.» Haber, Maria Angeles'i heyecanlandırmıştı.

«Güzel,» diye mırıldandı. «Başaracağız, hayatım. Bir yolunu bulacağız. Oğlumuzu da onların elinden kurtarmış olacağız. Bizden birşey kalmayacak onlara.» Kadıncağız, kocasının fincanına kahve koydu. «Fransa'da hâlâ, şöyle iyi bir İspanyol aşçıya muhtaç olan varlıklı aileler var.»

Ugalde, homurdandı: «İspanyol garsonlara da rağbet fazla.» Kahve fincanını önünden itti. «Çok yorgunum. Duracak halim yok. Yorgunluktan öldüm bittim. Yatmak istiyorum.»

Ugalde rüyasında Urbina'nın karnı hastalıklı bir ke-

çiyi ele geçirdiğini gördü. Urbina, adamlara, keçiyi ameliyat etmesi için izin vermelerini söyleyince, adamlar da gülerek bir ağızdan, «Anlaştık,» diye bağırdılar.

Ugalde bıçağını paltosunun arkasından çekip çıkardı. Adamlar da gene gülerek bir ağızdan, «Anlaştık,» diye bağırdılar.

Sonra adamın başını keçinin gövdesinden ayırmak için tekrar bıçağını çıkardı ve bu sırada uykudan uyanıverdi. ‘Anlaştık’ diye bir ağızdan bağırان adamların sesi hâlâ kulaklarından gitmemişti.

Bökmek bir kez yenmeye görsün,
o zaman girket de dağılır.

İspanyol Atasözü

Basa artık gündüzleri Burguete'ye arabayla gidemiyordu.

Senyora Aloys'un evine giderken çok ihtiyatlı olması gerekiyordu. Arabayı çok uzakta park ediyor, yolun geri kalan bölümünü de yayan gidiyordu.

Burguete'ye geceleri, resmi arabayla ve şoför eşliğinde gidiyordu; köye yaklaştıkları zaman da kimseye görünmemek için geriye çekilip oturuyordu. Bir korkak gibi, diyordu. Dion beni görebilir, selam vermek için elini sallayabilir.

Senyora'nın evine çılgınlar gibi hızlı hızlı ateşli bir delikanlı gibi gidiyordu, büyüklerin ona engel olmasından ya da onu izlemesinden korkuyordu.

«Hayır, Julio, senin bu işe ihtiyacın yok.»

İnsan yaşamı boyunca büyük bir hevesle ve dört elle sarıldığı bir işe birdenbire sırt çevirebilir mi? Ya guru-

ru ne olur? Aklı başında bir insan görünümü ne olur? Erkekliği ne olur? Savunmasız bir küçük kızla düşüp kal-kan adi bir dilenci miyim ben? Şakadan anlamazın biri miyim? Utanmazın biri miyim? Kıtadaki amirleri için benim onurumu ayaklar altına aldılar, diyordu ve bu durumun verdiği utanç içinde kendine olan saygısı, sevgisi giderek azaldı. Ben, Julio Basa, ne idüğü belirsiz bir ser-seri miyim? dedi ve öfkesi daha da arttı.

Ya Dion? Benden görevimi kötüye kullanmamı gerektirecek bir istekte bulundu mu hiç? Şimdi bile, şu budala oğlu için yasa dışı birşeyler koparmaya çalıştı mı? «Tutuklu Ugalde'nin ailesiyle bundan böyle hiç bir şekilde ilişki kurulmayacak.» Artık bu bir istek olmaktan çıkmış, yazılı bir emir olmuştu. Dion da bu yüzden Basa'yı aşağı görüyordu. İnsanın eski ve tek arkadaşı tarafından aşağı görülmesine dayanmak zor iş.

Basa'nın arabası Burguete karargâhına vardığı zaman saat on buçuktu. İki muhafızla cezaevi komutanı, Mauro'yu komutanın odasına getirdikleri zaman da saat onbire çeyrek vardı. Havadaki gerginlik, Basa'nın canını sıkıyordu.

«Tutuklu Ugalde'yi odanıza getirin, yüzbaşı,» dedi.

«Tutukluların hepsi yataklarına çekildiler, albayım. Işıkları da söndürüldü.»

«Olsun, bu tutukluyu kaldırın, yüzbaşı, hücresinin ışığını da yakıverin.»

«Emredersiniz, albayım.»

«Haa, yüzbaşı...»

«Buyrun, albayım?»

«Dinleme aygıtlarının hepsini kapat.»

«Aygıtları kapatayım mı?... Peki, emredersiniz, albayım.»

Basa, masasının başından kalktı. İnsan, masa başında oldu mu bu adamlarla bir türlü anlaşılamazdı. Hoş, nerede olsun, ne yapsan bu adamlarla anlaşılamazdın ya neyse. Bilmiyorum, albayım. İşte hepsi bu kadardı. Reis böyle dedi. Haro böyle dedi. Şu Pureza adındaki kız böyle dedi. O Abril hiç ama hiç birşey söylemedi. İşte aralarındaki fark da buydu; Abril, diğerleri gibi katıksız amatör olmadan profesyonelliği kıvıramamıştı. Abril, orada tıpkı Hierro gibi kin ve nefret dolu bir halde suskun duruyordu. Abril, bir bakıma Basa'yı Hierro'dan daha fazla kızdırmıştı. Bunun nedenini de biliyordu Mauro Ugalde, Hierro'yu hiç görmemişti ve eğer Basa onu onbir numaralı hücrenin sakini diye tanıtmıyorsa, Mauro'nun gene Hierro'dan haberi olmayacaktı. Fakat Abril, Mauro'yu ailesinin yaşantısına zarar veren duruma iten tuzağın hazırlanmasında Abril'in de parmağı vardı. Basa, Bilbao'lu ustaya duyduğu öfkeyi gizlemek için büyük çaba harcıyordu. Abril şimdi zincire vurulmuştu. Hücresinde yatak da kova da yoktu ve Basa istedi diye, hücrede taşların üzerinde yatıyordu.

Şimdi sıra Mauro'da. Mauro yola getirilebilirdi. Kaçırma işinde Beşinci Güç Örgütündeki arkadaşlarının düşüncelerine katılmamıştı. Gerçekten işi bozmuştu. Ve tabii onun ailesi de var.

«Geçen gün babanı gördüm, Mauro,» dedi Basa.

«Babam nasıl?»

İşte bu garipti; yani sorunun sorulma şekli tuhaftı. Mauro, sanki laf olsun diye sormuştu bu soruyu. Garip-ti doğrusu.

«Pek iyi sayılmaz. Üstelik yorgun da. Hem de çok çok yorgun adamcağız.»

«Annem nasıl?»

İşte bu başkaydı. Basa, delikanlının ses tonundaki merak belirtisini kolayca farketmişti.

«Onun da kolu kanadı kırık.» Basa, sözlerinin delikanlı üzerinde yaratacağı etkiyi bekledi.

Delikanlının etkilendiği belliydi. Mauro, üzgün, çaresiz bir halde «Annemin gücü yetmeyecek..» dedi.

«Neye gücü yetmeyecek?»

«Benim otuz yıl fareler ve muhafızlar arasında yaşamamı kabullenmeye.»

Basa, bu sözlerin önceden tasarlanmış bir karşı saldırı amacı mı güttüğünü yoksa, kendine acımanın bir belirtisi mi olduğunu birden kestiremedi. O da bu açmazdan yararlanmak istedi. «Otuz yıl ceza görmeyen şart değil ki,» dedi.

«Annemle babam beni ne zaman görebilecek?»

Bu soru, Basa'nın hiç işine gelmemişti. «Göremeycekler,» dedi. Bir arkadaşının oğluna yaklaşabilmek için gene kuralları zorluyordu. «Onların seni görmelerine izin vermememi emrettiler.»

«Ama ziyaretçi kabul etmemize izin var. Yasalar...» Evet, yasalar ya. Bunları kim uygular? Yasaları yapanlar ya da zorlayanlar değil.

«Biliyorum. Yasalar buna izin veriyor. Ama yetkili makamlar, senin bundan yararlanmana izin vermiyorlar. Mauro, şimdilik olmaz.»

«Cezaevinde tutuklu olan benim, albay, siz değilsiniz. Bana ne soruyorsunuz? Yani sen patronlarınla iyi geçinesin diye Hükümetten yasaları uygulamasını istemeyecek miyim?» Kaybedecek ne kalmıştı ki? Niye sözlerine dikkat etsindi?

«Senden istediğim de bu. Yani şimdilik. Dostlarının

sana yardımcı olmalarına fırsat ver. Buna karşılık da sen onlara yardım et.»

«Benim dostlarım kimler, albay?»

«Bir kere Senyora Anson var. Duruşmada senin lehine tanıklık yapacak. Onun nüfuzlu dostları var, ve kendisi bu dostlarla temas halinde. Senyora senin otuz yıl, hatta on yıl bile ceza yemeni istemiyor. En fazla üç yıl cezayla bu işden sıyrılmana çalışacak. Ona bir fırsat tanı. Bana bir fırsat tanı. Nasıl baban benim dostumsa ben de senin dostunum.» Basa, içinden seni zincire vurdurmalıydım, diye düşündü. Fakat seni konuşturmam gerek. Bir başarı elde etmem gerekiyor. Büyük bir başarıyla karşılıklarına çıkıp, onlara hadlerini bildirmeliyim. Basa, bunları düşündükten sonra, «Bana yardım et, Mauro,» dedi.

«Nasıl yani? Gece gündüz dışardan kilitli bir hücrede tek başıma çile dolduruyorum.»

«Şunu dinle bakayım» Basa, teybinin düğmesine bastı Mauro, banda alınan konuşmayı dinledi. Basa, «Kaçırma işini yapmak istemediğin takdirde seni bıçaklamakla tehdit eden adam, kimdi o?» diye sordu.

«Tanımıyorum.»

«Mauro.»

«Tanımıyorum dedim ya.»

«Profesyonel biri mi?»

«Evet, sanırım öyle. Onun hakkında bildiklerim, sakat bir fareye bile zarar vermez.»

«Sen adama sınırı geçince, tehlikeden kurtulacağını söyledin. Hangi sınırı? Pau'yu mu?»

«Bilmiyorum. Ben hiç bir şey bilmiyorum.»

Basa, Mauro'ya doğru eğildi. «Bak, ben bu adamı yakalamak istiyorum. Eğer ağır bir cezaya çarptırılırsan,

annen kahrından ölecek. Ona yardım et. Şu kadıncağıza biraz acı bari.»

«Ben hiç bir şey bilmiyorum. Annemi düşündüğümü bilmiyor musunuz?»

«Seni Beşinci Güç Örgütüne kim soktu?»

Pureza. Tıp fakültesinin bir danslı toplantısında, tanışmışlar, kız onunla dost olmak istemişti. Pureza nerede? Öbürleri neredeler? Abril'i öldürdüler mi? Pureza'ya artık duygusal bir yakınlık da hissetmiyordu. Zaten duygulara gereğinden fazla kendini kaptırmıştı. Fakat ne olursa olsun, kızı ele vermeyecekti.

«Siz herşeyi biliyordunuz, albayım,» dedi. «Toplandığımız yere mikrofon koydurtmuştunuz.»

«Klübün anahtarı saatlerce Mieza'nın elinde kaldı. Evet, her şeyi biliyorduk.»

«Öyleyse niye bize engel olmadınız?»

Basa, durakladı. Bu beş para etmez delikanlıya fazla açılmıştı. Fakat belki de delikanlının bildiklerini öğrenmenin bir yolu da buydu. Mauro oldukça rahat ve iyi niyetli görünüyordu. «Sizleri suçüstü yakalamak için böyle davranmak zorunda kaldık.»

«Senyora Anson da durumu biliyor muydu?»

«Evet, biliyordu.»

«Çok cesur bir kadınmış.» Mauro, hafifçe gülümse-di. Şu cadı kadının hayatını kurtarmıştı ve o da buna karşılık Mauro'yu suçüstü yakalatmak istemişti.

«Senyora da seninle üç arkadaşın için aynı şeyi söylüyor. Duruşma da bunu belirtecek. Seni örgüte kim aldı?»

«Senyora niye böyle konuşsun? Kaçırılma sırasında ölebileceğini herhalde düşünmüştür. Onu böyle davranmaya zorladınız mı?»

«Onu zorlamaya gerek yoktu. Senyora, kumarı seviyor.»

«Yani onda da İspanyol hastalığı mı var?»

«Her zaman öyle olmaz mı, Mauro? Seni örgüte kim aldı?»

Mauro, Abril'i düşünüyordu. Abril'i hatırlıyordu. O teyp bandındaki ses. O gece, Abril'in yarattığı tiksintiyi hatırladı. Concha'da, araba parkındaki Abril'i hatırladı. Senyoranın çiftlik evinde kekeleyip duran Abril'i hatırladı. Abril'in o zengin adamların karılarına tecavüz etmesini hatırladı. Abril'in üçüne birden hükmetmek isteyişini hatırladı. Abril'in Klüpte şu isimsiz Boğa'ya karşı gelişini hatırladı. Abril'in kana susamışlığını hatırladı. Abril ne-redeydi?

«Seni örgüte kim aldı, Mauro?»

Muhafızlar Abril'i yakalamış mıydılar? Hayır. Abril ile öbür adam, tutsak evine vardıkları zaman Muhafızlar oradaydılar. Her şeyi biliyorlardı ama Senyora Anson'un orada olmadığından haberleri yoktu. Peki, Senyorayı göremeyince ne oldu? Abril ile öbür adam mutlaka çarpışmayı göze almış olmalıydı. Evin çevresi Muhafızlarla doluydu mutlaka. Abril ölmüştü. Başka bir ihtimal akla gelmiyordu. Abril mutlaka çarpışmıştı.

«Seni örgüte kim aldı, Mauro?»

Abril'den nefret etmiyordu. Hatta bir bakıma dost bile sayılırlardı. Abril sağ kalsaydı... Abril sağ kalmış olamazdı. Çok fazla nefret doluydu içi. O gece klüpte Abril, onların kanı da sokakta bizimkine benziyor, demişti. Abril, kanın sokaklardan sel gibi akmasını istemişti. Diri diri ele geçmezdi o.

«Seni örgüte kim aldı, Mauro?»

«Abril.»

«Nasıl? Nerede? Anlat bana, Mauro.»

Mauro, kafasını toparlayıp çarçabuk düşünmeye çalıştı. «Dağda pazar gezintisine çıktığım zaman tanışmıştım onunla. Gayet basit oldu. Sürükleniverdik... siz de bilirsiniz ya...? Bir süre sonra. Konuştuk... İşte anlayın artık... Sonunda dost olduk.»

«Senin fazla birşey öğrenmene izin vermiyorlardı değil mi? Sizler örgütün iç bünyesine girememiştiniz değil mi?» Şimdi onu gücendirmeli.

«Hayır. Sadece iş emri alıyorduk.»

«Emirleri kim veriyordu?»

«Bilmiyorum. Biz herşeyi Abril'den öğreniyorduk. Örgütle aramızda bağlantıyı kuran oydu.»

«Teypte sesini duyduğun adamı o tanıyor muydu?»

«Evet. O gece iki kişi gelmişti. Bir de sokakta nöbet tutan büyücök bir oğlan vardı. İkinci adam hiç konuşmadı.»

«Bu adamların hepsini tarif etmeye çalış.»

«Oğlanı sadece karanlıkta hayal meyal görebildim.» Ama Mauro, klüpte öbür iki adamı görmüştü. Onları tarif etmeye çalıştı. «Sanırım Abril'in kimsesi yoktu. Onu nereye gömdüler?» Ne olursa olsun, bir insanın doğru dürüst bir mezara gömülmesi gerekirdi. Hem burası bir Katolik ülkesiydi değil mi ya?

«Gömülmek mi?»

«Evet, Abril'den sözediyorum. Herhalde tepedeki evde Muhafızlarla çarpışmış olmalı. Benim bildiğim Abril, kendini onlara yakalatmaz. Güvenlik Kuvvetlerinin muhafızları evde bekliyorlardı değil mi?»

«Evet.»

«Abril hepinizden nefret ediyordu.» Mauro, bu sözleri hiç düşünmeden söylemişti. «Çarpışmak istiyordu.»

«Çarpışmadı ama.»

«Ne dediniz?»

«Abril'in yanındaki adam, Muhafızlarla çarpışmaya yeltendi. O adam omzundan yaralanınca Abril de silahını elinden attı.»

«Abril şey mi oldu?» Mauro'nun damarlarından kanı çekilmiş gibiydi. Baş dönüyordu.

«Ne sormak istiyorsun?»

«Öldü mü yani?»

«Hayır. Burada.»

Mauro, bayılacak gibi olmuştu. Yere düşmemek için sandalyenin iki yanına sıkı sıkı tutundu.

«Abril'in bağlantısı kimdi, Mauro?»

Mauro, cevap vermedi. Basa'yı yarının yamalak görüyordu.

«Bir şeyin yok ya?»

Cevap yoktu. Bundan sonra Basa'nın sorularının hiç biri cevaplandırılmadı. Yüzbaşı Mauro'yu hücreğine götürmek için iki muhafızla birlikte geri döndüğü zaman Basa ona, «Galiba tutuklu hastalandı,» dedi. «Ona iyi bak. Ve tutuklu Abril'i buraya getir.»

Teybin sesi üçüncü kez kulaklarını doldururken, «Kim bu adam, Abril?»

Abril taş gibi hareketsiz durdu.

Abril, karşıya baktı.

«Senin hakkında çok şey biliyoruz, Abril. Kim bu adam? Şimdi nerede? Ben saatlerce oturup bekleyebilirim. Ama sen ayakta kalacaksın.»

Saat bire kadar odada hiç ses duyulmadı. Basa, yüzbaşıyla muhafızları çağırdı.

«Bunun pabuçlarıyla çoraplarını çıkarın,» dedi. «Dimdik duvara dayayın ve hücresinin sıcak havasını ke-

sin. Kahvaltı yok. Su yok. Ben yatmaya gidiyorum. Onu yarın öğleyin tekrar buraya getireceksiniz.»

Abril, öğleyin ağır ağır içeri girdi. Çıplak ayaklarının acısı rahat rahat yürümesine imkân bırakmıyordu. İki büküm olmuş, parmaklarının uçlarına basarak yürümeye gayret ediyordu. Acı çektiği yüzünden anlaşılmasını diye de çaba harcadığı belliydi.

«Kim bu adam, Abril?»

Çıt yok.

Abril bir saat ayakta durdu. Ayakları yavaş yavaş ısınmaya başlamıştı ve tabii genç adam için yeni bir acı kaynağı doğmuştu. Damarlarındaki kan harekete geçince, ayakları kaşınmaya başlamıştı. Gözleri her zamankinden daha fazla kızarmıştı.

Basa, «Onu geri götürün,» dedi. «gene duvara dayalı dursun. Sıcak hava yok, kova yok, yemek yok. Onu bu gece saat sekizde tekrar göreceğim. Allah izin verirse bu kez onun ağzından laf alabileceğim.»

Ama Basa, bu sözleri söylerken çaresiz görünüyordu. Yeniden hemcinsleri arasına karışabilmek için feryad eden bir adama benziyordu.

xxx

Saat sekizdi.

Ugalde, Maria Angeles'e, «Vakit geldi,» dedi. «Hepsi Paco'nun evinde bekliyor.»

Criado'nun kasap dükkânı, köyün aşağı ucundaydı. Kendi evlerinin arka kapısından dışarı çıktılar ve gene evlerinin arkasından yokuş aşağı indiler. Criado'nun arka kapısı sürgülü değildi. Ugalde fısıldadı: «Paco, becerikli.»

Evin içini biliyordu. Criado pek sakardı. Sol elinin bir parmağı yoktu, sağ elinin de baş parmağı kesikti. Ve boğa güreşçilerinin çoğunun da kaba etlerinde yara izi bulunurdu. Çoğu kez, keskin bıçağıyla et keserken derin derin düşüncelere daldardı. Ugalde, kasap Criado'nun yıldı hiç değilse bir kez, üzerinden kanlar aka aka doktora koşmasına alışıktı. Kasap küçük el fenerini alimünyum kaplara tuttu. Kuşbaşı etler, bu kaplardaydı. Büyük kap ile küçük kap yanyana duruyordu. Sabahleyin kapları almaya geldikleri zaman herşeyi hazır bulacaklardı.

«İşığı bana doğru tutsana.» Maria Angeles, el fenerini kocasının üzerine tutarken, Ugalde de hazırladığı zehirin yarısını etin üzerine döktü. «Otuz beş kişiye, altmış gram zehir gerekli. Yazlıkevde yirmi beş kişi var. Hadi, işin zor yanını halletmeye bakalım.»

Karı koca, paltolarını giydiler, kollarını iyice yukarı sıvayıp etler üzerinde çalışmalara başladılar. Et parçalarının üzerine pembe kristal taneciklerini andıran zehiri koymayı başardılar. İki de uzun süre konuşmadı. Nihayet Ugalde, el fenerinin ışığından çalışmalarının ne düzeye vardığını hesaplamayı başardı. Adam, ikide bir, «Biraz daha su.» diyordu.

Ancak bir saat sonra içi rahat etti.

Maria Angeles, «Bu iş için yeterli malzememiz var mı?» diyordu sordu, «İnşallah bu zehir adamların hiç birini öldürmez, sadece hastanelerde sürünmelerini sağlar.» Maria, bu sözleri o iki saatlik mühletin sona ermesine on dakika kala söylemişti. Gecenin sessizliğine ve karanlığına dalmışlardı. Tepeden aşağıya inip sokağa kıvrıldılar ve evlerine dönmek için yeniden tepeyi tırmanmaya başladılar.

Mahalleye bir araba gelmişti. Arabanın Banyeta Barının önündeki daracık dönemeci geçmesi gerekliydi. Ugalde hemen, «Polis,» diye seslendi ve karısını yan sokaklardan birine dalmaya zorladı.

Araba, büyük bir dikkatle ve ağır ağır onlara yaklaşıyordu. Karı-koca caddenin iki yanında durmuş, arabanın geçip gitmesini bekliyorlardı.

Arabanın arka kanapesinde bir adam oturuyordu, bir köşeye büzülmüş, başını da kanapenin arkasına dayamıştı. Ötekiler, yürümeye devam ettiler.

«Bu geçen Julio'ydu.» Kadın ancak evlerinin ön kapısına vardıkları zaman konuşmuştu. «Sanırım bu senin onu son görüşün olacaktır. Üzgün müsün?»

«Evet, üzgünüz,» dedi Ugalde, kollarına sıçrayan ilâçları güzelce sildiler. Mutfağın musluğunun başına geçmişler, temizlenirken birbirlerine yardım ediyorlardı.

Maria Angeles sordu: «Julio seni gördü mü?»

«Evet.»

Karı koca, kendi odalarına geçtiler. Maria Angeles, «Bana kalırsa ikimiz de yıkansak iyi ederiz,» dedi. «Belki bundan sonra, uzun bir süre...»

«Yıkanmamız gerek.»

«Önce ben gireyim banyoya. Sen de gel, bana birşeyler anlat.»

Ugalde, kapaklı çamaşır sepetinin üzerine oturdu. Maria Angeles, «Artık birbirimize söyleyecek söz de bulamaz olduk,» dedi.

«Ama düşünmek zorunda olduğumuz pek çok mesele var. Aşağı yukarı yaşamımızın yarısını bu evde geçirdik.»

«Burada mutlu muyduk dersin, Dion?»

«Mutlu mu? Bu kelimenin anlamını bilmiyorum.

Birbirimizi seviyorduk, Christina ile Mauro'yu da seviyorduk. Tabii onlar da bizi seviyorlardı. Yüzbinlerce kişinin başaramadığını başarıp sağ kaldık. Çoğu kez fazla yalnızdık ama elimizdeki imkânlarla yetinmesini biliyorduk ve daima dikkatliydik. Eğer bu, mutluluksa, rahatça mutluyduk diyebiliriz. Benim için yeterliydi. Şimdi gene yapayalnız kalacağız.»

«Evet, öyle olacak.»

«Ama gene de birlikte sağ kalmayı başaracağız.»

«Evet.»

Yatak odalarına gittikleri zaman, Ugalde, döşeme tahtalarından birini kaldırıp altından bir silâh aldı. «Her ihtimale karşı, yanımızda bulunsun.»

«Anlıyorum.»

Ugalde, silâhı temizleyip doldurdu. Yanındaki kutuya yedek mermi koydu, sonra yatağa girdi.

«Yanımıza hiç eşya alacak mıyız?»

«Hayır. Sadece paramızı alacağız.»

«Hiç işaret verdi mi? Yani Julio işaret verdi mi, demek istedim.»

«Bana bakıp elini sallar gibi yaptı. Ben de kendi elimi salladım»

«Dion...»

«Efendim?»

«Birlikte yaşadığımız sürece seninle hep bu karyolada seviştik.»

Ugalde, «Ah, Maria, Maria, Maria,» diye bağırdı ve karısını kolları arasına aldı.

XXX

Sabahın ikisiydi.

Perşembe günü, öğleye kadar muayenehanesinde hastalara bakmıştı, öğleden sonra da evlere viziteye çıkmıştı. Gün ve doktor, hastalarına ve komşulara gayet normal görünmüştü. Doktor ile eşine ise bir rüya âleminde yaşar gibiydiler. Herşey sanki bir camın arkasında kalmış gibiydi. Karaltılar hareket ediyor, insanlar konuşuyorlardı ama bunlar Ugalde'lerin dünyasında değildiler. Onlar özden yoksundular.

Mutfaktaki saat sabahın ikisini çalınca, Ugalde «Eh, gitme zamanı geldi, sevgilim» dedi. Bıçağı, ensesine sokuluydu, silâhı ve paraları da cebindeydi. «Oğlunu yakında göreceksin».

Kar lâpa lâpa yağıyordu. Öğleden beri aralıksız yağmıştı.

Evden çıkıp kapıyı kapatırlarken hiç birşeye bakmadılar. Evde kalan herşey, onların geçmişinin bir parçasıydı. Sevgi, ihtimam ve anılarla etlenip canlanmışlardı. Ama ne önemi vardı? Anıları, sevgiyi ve ihtimamı yanlarında götürceklerdi. Etin yapıştığı o kuru kemikler, satılıp savılacak, bir değerleri kalmayacaktı. Öyle düşünüyorlardı. Ama buna pek de inanmış değildiler. Onun için de hiç birşeye bakmadan dışarı çıkıp kapıyı kapadılar.

İbanyeta Barına giden yolda yürüyen zararsız bir çiftte benziyorlardı. Maria Angeles, kocasının koluna girmişti. Karı koca, koyun postuyla çevrili kalın paltoları, kulaklarının altına kadar çekilmiş yün başlıkları, kalın botlarıyla yürüyüşe çıkmış, orta boylu bir çifttiler, daracık yolun ortasından kararlı adımlarla yürüyorlardı. Lâpa lâpa yağan kar, çevrelerinde beyaz bir perde yaratmıştı. Evine dönen bir çift; ya da uykuları gelsin diye yürüyüş yapan iki uykusuz. İbanyeta Barının önünden sağa kıvrıldılar, nehrin üzerindeki dar, korkuluksuz köprüye gi-

den yolda ilerlediler. Ugalde, karısının kaygan yolda düşmeden yürümesi için ona yardım ediyordu. Manastırın altındaki tarlaları geçtiler, Yazlıkevin çevresini dolaştılar ve cezaevinin arkasındaki ağaçlı tepenin yamacındaki ağaçların arasına gizlendiler.

İşte o zaman ikisi de birdenbire değişiverdi. Maria, Ugalde'nin arkasına geçti, onun ayak izlerinden yürümeye başladı. Büyük bir telâş içinde ağaçların arasından tepeyi tırmanmaya başladılar. Nihayet, kurumuş ağaçların kümenlendiği küçük bir meydanlığa varmışlardı. Hemen yere çöküp oturdular. Ugalde, sırtını ormana vermişti, Maria da kocasının bacaklarının arasına büzülmüştü. Ugalde, karısına sımsıkı sarıldı.

«Bekleyeceğiz,» dedi, «konuşmak yok.»

Kar fısıldıyordu. Fazla yüklü ağaç dallarından kopan kar yığınları aşağıya düşüyor, dağılan kar tanecikleri çevreye yayılıyordu. Aşağıda nöbetçiler, cezaevinin avlusunda ikişer ikişer devriye geziyorlardı.

Maria, cezaevinin avlusundaki nöbetçileri izliyordu. Ugalde ise gözlerini kapamış, sesleri dinlemeye koyulmuştu.

Birdenbire, «Silâhının sesini duyuyorum, Carlos,» dedi, «ağacın arkasından geliyor ses.»

Carlos, «Maşallah kulakların gayet keskin.»

«Şu son günlerde buraya sık sık gelip çevreyi dinledim.»

«Adamlara birşey olduğu yok.»

«Birazdan hepsi yere serilecek. Senin arkanda kim var?»

«Paco. Urbina. Ve iki kişi daha var.»

«Kimmiş bu iki kişi?»

«Bilmen gerekli değil. Rof ile iki adam, 'Selvi Tepe-si'nin bu yanında bekliyorlardı. Doktoru bekliyorlar ya-ni. Mezarlığın kapısına yakın bir noktada yolu kapadılar. İnşallah bu doktor boş inançlara önem vermiyordur. Se-nin yanındaki kim, doktor?»

«Karım.»

«Niye geldi?»

«Oğlumu karşılamak için tabii. Gelmesinin başka ne sebebi olabilir?»

«Bu kadınlara göre bir iş değil ki.»

Maria Angeles, «Bu kadına göre, Carlos,» dedi. «Sen kendine bak, dişi keçi gibi inatçılık etme.»

«Pişman olacaksınız, Senyora. Buraya gelmemeliydi-niz.»

Ugalde sıkıntılı bir tavırla sordu: «İkimizin de geri dönmesini ister miydin, Carlos?»

«Hayır.»

«Öyleyse bu işi kurcalama.»

Ugalde, Paco ile adamların arkada sırtlarını ağaçla-ra dayayıp, karların üzerine oturduklarını duyuyordu. Ce-zaevinin avlusunda nöbetçiler, devriyelerini sürdürüyor-lardı. Rüzgâr biraz güçlenmişti, kar aralıksız yağıyordu. Dallar çatırdıyordu, kar hafif bir fısıltıyla yağıyordu. Ve onlar da bekliyorlardı.

«Bak, Carlos.»

Nöbetçilerden biri silâhını yere düşürmüş, iki elini birden karnına götürmüştü. Adam, yere diz çöküp iki büklüm oldu. Başı yere değiyordu. Biraz sonra kalkıp sendeleye sendeleye cezaevinin kapısına doğru yürümeye başladı. Arkadaşı onun silâhını alıp telâşla arkasından koşmaya başladı ama yarı yolda o da iki büklüm oldu, sonra yere düştü. Biraz sonra doğruldu, iki yana yalpa

vura vura yürümeye çalıştı, tekrar yere düştü. Ve ancak sürüne sürüne cezaevinin kapısına varabildi. İki nöbetçinin acı feryatları, çevrede yankılanmıştı.

«Acı çekiyorlar, Carlos. İlâcın dozunu biraz arttırdım. İnşallah, fazla kaçırmamışımıdır.»

«Bu adamların nesi var?»

«İshâl oldular. Midelerine kramp giriyor. Müthiş acı çekiyorlar. İçeriye girdiğin zaman insan pisliği kokusundan gönlün bulanacak, kusmak isteyeceksin. İnsanlar fenolfitalein'den ölebilirler. Hepsi de hastaneye kaldırılacak. İnşallah, hastaneden sağ çıkarlar. Galiba ben ilâcın dozunu fazla kaçırdım. Ne yapayım, emin olmak istedim işte.»

«Neyin dozunu kaçırdın?»

«Fenolfitalein dedim ya. Şimdi içerde hepsi de kurşun yemiş güvercinler gibi yere seriliyorlar. Mutlaka birisi telefon edip doktor çağırması olmalı. Korkudan çılgına dönecekler.»

Öbür nöbetçiler ortalıkta görünmemişlerdi. Carlos, merakla sordu: «Nerede bu adamlar?»

«Belki de yere yatmış kalmışlardır. Birazdan öğrenebiliriz. Sen merdiveni getirdin mi, Paco?»

«Evet, doktor, getirdim.»

«Denedin mi hiç? Güzel çalışıyor mu?»

«Mükemmel.»

«Kim benimle birlikte çiti aşacak?»

Carlos, «Ben», dedi

«Onlara biraz daha fazla zaman bırak, sonra da yazlık evin kapısını açarız, Carlos, senin adamın dışarı çıkar.» Ugalde, onların adamını hiç önemsemiyordu.

Carlos, bu sözlerle karşılık vermedi. Doktorun bu kelime oyunlarına aldırış etmiyordu. Ugalde, ilk kez,

çevresine bakındı. Carlos, başında beyaz külâhı, sırtında beyaz paltosuyla, biraz geride duruyordu. Onun az ilerisinde Paco ile Urbina, yere oturup sırtlarını ağaçlara dayamışlardı. Onların daha ilerisinde de iki adam daha vardı, Ugalde bunların yüzlerini göremiyordu. Hepsi de beyaz külâhlar geçirmişlerdi başlarına. Hepsinin de boyunlarında otomatik silâhlar asılıydı.

«Seninle anlaşıştık, Carlos, Sadece iki silâh olacaktı. Seninki ve Paco'nun ki.» Ama bir kere olan olmuştu, şimdi anlaşmanın şartlarını tartışmak pek anlamsızdı.

«Silâhsız oraya girmeyi kim göze alır?»

«Ben göze alırım.»

Carlos güldü, «Sen iyi bir adamsın, Dr. Ugalde». Bu sözler, tartışmayı sona erdirmeye yetmişti.

xxx

Silâh atışı pek kısa sürdü. Ugalde, silâh seslerinin Manastırın yukarsındaki yoldan geldiğini tahmin etti. Üç el silâh sesi duyulmuş, sonra ortalık sessizliğe gömülmüştü.

«Bu silâh sesi neydi?»

«Geçitten barakalara gelen devriyeler. Sen onları unuttun, doktor ama biz unutmadık.»

Ugalde, «Aman tanrım,» dedi ve Maria'yı ayağa kaldırdı. Fakat Ugalde kimseye söz geçirecek durumda değildi. Carlos'un bir ıslık öttürmesiyle, tepede gizlenmiş olan beş örgüt üyesi biraraya toplandı. Hepsinde de otomatik silâhlar, teller, ve dinamit dolu torbalar vardı. Hemen işe koyulup, dış çitin tellerini kesmeye başladılar.

«Senin sözünün hiç değeri yokmuş, Carlos. Ne yapmayı düşünüyorsun?»

«Burayı haritadan silmeyi tasarlıyorum.»

«Ya oğlumla arkadaşları ne olacak? Onlar için verdiğin sözü tutacak mısın?»

«Benim sözüm söz. Ama bu adamlar için garanti veremem.»

«Bizi Bayonne'ye götürecek tekne ve kıyıya sağ salim ulaşmamız işi ne olacak?»

«Herşey hazır. Ayrıntıları sadece Paco biliyor. Kimse bu işe karışamaz. Sizin için tehlike yok.»

Ugalde acı acı, «Öyle mi?» diye mırıldandı.

Maria, gayet sakin bir sesle mırıldandı, «Dediklerini yap, Carlos, eğer bir aksilik çıkarsa seni ben öldüreceğim, bilesin.»

«Neyle öldüreceksin, Senyora? Ne zaman yapacaksınız bunu?»

Carlos, tepeden aşağıya yürüdü, «Paco,» diye seslendi, «Merdiveni getir. Şimdi içeriye gireceğiz.»

Ugalde bir hiçti. Dizginler, Carlos'un elindeydi. Bu iş artık öyle basit bir mesele olmaktan çıkmıştı. Devriyelerin cesetleri geçitte duruyordu. Hiç kuşkusuz adamlar gevezelik ederlerken pusuya düşürülmüşlerdi.

Ağaçlı yolun ötesindeki barakalardan patlama sesleri geliyordu. Carlos, yukardan seslendi: «Sen hiç tasalanma, doktor. Barakaları havaya uçurmadan önce herkesi dışarı çıkaracaklardı.»

Ugalde, koşa koşa gitti, Carlos'un yakasına yapıştı. «Sen kendi başına ne halt karıştırıyorsun?»

«Şimdi çiti aşacağız, doktor. Eğer dediğimi yapmazsan ve Mauro dışarı çıkamazsa, içerdeki siyasal tutukluların hepsini asacaklar, sen de otuz yıl ceza yiyeceksin. Bu iş bize bağlı. Yiyeceklere zehir katmayı başka kim düşünebilir?»

«Manastırdaki papazlar patlamaları duyunca telefona sarılmazlar mı sanıyorsun?»

«Papazların hepsi şu anda kilisede dua ediyorlar. Paco..»

«Buradayım.»

Carlos, «Haydi bakalım, doktor,» dedi ve silkinip kendini doktorun ellerinden kurtardı.

Ugalde, paltosunu çıkardı, bıçağını çekti. «Bu sessiz bir arkadaşır, Carlos,» dedi.

Carlos gülümseyerek, «Yok canım,» diye mırıldandı.

Ugalde, beyaz hastane gömleği giymiş, eteklerini toplayıp beline bağlamıştı. Paltosunu Maria'ya verdi «Sen bizi çitlerin kesildiği yerde, ağaçların arasında bekle,» dedi. «Oğlana sana yollayacağım, sonra ikiniz birlikte Paco'nun garajına koşun. Arka kapı açık» Ugalde karısını öğüttü: «Ağaçların arasından bir yere ayrılma.»

Kesilen çiti geçtiler ve elektrikli çitin bir kaç adım gerisinde durdular. Paco, merdivenin bir ayağını çekmişti. Yarım düzine adam, merdivenin ayağını yere dayayıp, gövdesini çite doğru uzattı. Ugalde, merdivenin öbür ayağını tutup yerden kaldırdı. Pek hafifti. Yoksa fazla mı hafifti? «Ben yukarı çıkınca sen öbür ayağı toplayıp bana ver, Paco.»

Ugalde, merdiveni tırmanmaya başladı. Merdiven önce çite doğru sallandı, sonra bir daha kıpırdamadı. Ugalde, «Allahaşkına sıkı tutun şu merdiveni,» dedi. Ve büyük bir dikkatle merdivenin üst basamağına çıktı. Paco ona ikinci ayağı uzattı. Ugalde, merdivenin ayağını havaya kaldırıp çitin öbür tarafına uzattı. Eğer binada sağlam kalmış bir tek kişi varsa, Ugalde ona iyi bir hedef

olacaktı. Aşağıdaki adamlardan biri dikkatsizlik eder de merdiveni iyi tutamazsa, Ugalde için herşey bitmiş demektir. Doktor, sinirlerine hakim olmaya çalışarak merdivenin ikinci ayağını çitin öbür yanına indirdi. Sonra da, «Beni ağır ağır çite yaklaştıran» diye adamlara emir verdi. Sonra da büyük bir dikkatle merdivenin ikinci ayağına geçti ve basamakları inmeye başladı.

Merdiven çok yüksek ve hafifti. Ugalde, aşağıya inerken ayaklarının tutulduğunu hissetmişti. Nihayet son basamağa gelmişti. Ugalde yere iner inmez, merdiveni tutmakta olan adamlar dağıldılar. Merdiven elektrikli çitin üzerine düştü. Bir çıtırtı oldu, kıvılcımlar parladı ateşin tıslaması duyuldu, sonra herşey eski halini aldı.

Ugalde, cezaevinin avlusunda yapayalnızdı. Kapıyı açınca kadar kimseden yardım görmesine imkân yoktu. Silâhsızdı. Üstelik silâhlı yirmi beş adam binanın içinde ve çevresinde dolaşıyordu. Hasta da olsalar, adamlar silâhlıydılar. İzlenecek bir tek yol vardı. Çitin çevresindeki adamlar kaybolmuşlardı. Hepsi de ağaçların arasına çekilmişlerdi. Ugalde kapıları açarsa, içeri gireceklerdi. Ugalde bu işi başaramazsa, kendi kaderiyle başbaşa kalacaktı. Bir an için Luis Arrabal'ın 'işte yer burası, Dion' dediğini duyar gibi oldu.

Ugalde, yüzüne, hastane maskesini taktı ve cezaevinin ana kapısına doğru yürüdü. İçerden leş gibi pislik kokusu geliyordu. Kokuyla birlikte acı içinde kıvranan adamların feryatları, inlemeleri de duyuluyordu. Adamlar, koridorlara, odalara, kapı önlerine serilmişler kalmışlardı. Bazıları yarı baygın haldeydi, bazıları ise ayık olmakla beraber yerlerinden kıpırdamıyorlardı. Ugalde bu adamların ve pisliklerinin arasından geçip kontrol odasına yürüdü. Burada düğmelerin hepsinin etiketli ol-

duğunu hatırlıyordu. Adamlara bundan söz etmemiştı. Bu ihanetin ona pek de yarar sağlamadığını düşündü. Şimdi kendisi onların elinde oyuncaktı. Koku, pek feciydi. Ugalde, midesinin bulandığını hissetti.

Düğmeler, küçük bir tablo üzerindeydi. Hücrelerin numaraları da altlarına yazılmıştı. Ugalde, düğmelerin hepsine birden bastı. Başka istekleri varsa, bunu kendileri yapsınlardı. Bahçe kapıları. Etiketlerde artı ve eksi diye yazılmıştı. Ugalde, ikisine de bastı ve telâşlı hücrelerin bulunduğu bölmeye geçti. Bu arada pantolonlarını çıkarmaya fırsat bulamadan yere çömelip kalmış iki adamın üzerinden atlayıp geçti.

Kapıların hepsi açılmıştı. Ugalde, tutuklulara adlarıyla seslendi. «Hadi çıkın. Giyinip çıkın.» İki adam, duvara zincirlenmişti. Hierro'yu tanıdı ama öbürünün kim olduğunu anlayamadı. Adamların ikisi de bileklerinden duvara zincirle asılmışlardı. Bacaklarında derman kalmadığı belliydi. Ugalde, Mauro'yu buldu, oğlunu bağrına bastı, sonra, «Giyin, dışarı fırla,» diye telâşla bağırdı. Hücrelerin hepsini teker teker dolaşıp aynı sözleri tekrarlardı. Duygulara değer vermenin zamanı değildi. Duvara bağlı duran adamlara birşey yapamayacaktı. Varsın Carlos kendi işini kendisi görsündü.

Beşinci Güç Örgütünün adamları binanın içine ve çevresine doluşmuşlardı. Yardım dilenen hasta adamlara tekme savurup üzerlerinden atıyorlardı. Urbina, hücrelerin bulunduğu bölmeyi koruyordu. Adamın elinde silâh vardı. Abril ile Hierro'yu da o buldu. Avaz avaz bağıra bağıra Carlos'un yanına geldi: «İkisi de zincire vurulmuş. Onları dışarı çıkaramıyoruz.» Yerde yatan muhafızlardan biri şaşkın şaşkın baytara bakıyordu. «Urbina» diye seslendi.

Baytar hemen arkasına döndü: «Bağırın hangisiydi?» Bu sorusuna cevap alamadı. Yerde üç muhafız yatıyordu. Üçü de birbirine iyice sokulmuştu. Urbina üçünü de kurşun yağmuruna tuttu. Artık hiç birinin Urbina'ya bakıp, seslenmesine ya da tanıklık etmesine imkân kalmamıştı. Urbina, uzun, geniş, kurşuni koridorun sonuna doğru yürüdü.

Ugalde, Carlos'u kollarından tutup sarstı. «Şimdi ne yapacaksın?»

Carlos, «Ben birşey görmedim ki,» dedi.

«Adam öldürmek yoktu. O adamları öldürmesi de gerekli değildi.» Ugalde gene avaz avaz bağırıyordu.

Carlos, Ugalde'den uzaklaştı: «Binayı havaya uçurmadan ikisini de dışarı çıkarmalısınız»

Urbina, hücreden hücreye koşuyordu. Ugalde de muhafızlardan birinin silâhını alıp baytarın peşinden gitti. «Urbina,» dedi, «Sakin onlara bir kötülük yapmaya kalkışma.»

Mauro hücrelerinden çıkarken baytar, «Şimdilik birşey yapmayacağım,» diye karşılık verdi.

«Arkadaşlarını al. Annen tepedeki ağaçların arasına seni bekliyor. Çabuk oraya git.»

«Ne oluyor?»

«Sana çık git diyorum.»

Muhafızlar ölü gibi yerlere serilmişler yatıyorlardı. Yardım gelinceye kadar üzerleri karla örtülecekti. Kaçanların izleri de örtülecekti tabii.

Fakat Hierro ile Abril, bileklerinden zincirle duvara bağlı duruyorlardı. Onları kurtarmak için araç gereç gerekliydi. Bunları cezaevinin deposunda bulunca hiç vakit kaybetmeden tutukluları zincirden kurtardılar. Ama bu adamlar dağda bayırda nasıl koşacaklardı?

Bu onları ilgilendiren bir sorundu. Dışarı çıkmışlardı. Mauro annesinin kolları arasındaydı. Haro, Reis ve Pureza, ağaçların arasında durmuşlar, olup bitenlerden birşey anlamadıkları için şaşkın şaşkın birbirlerine bakıyorlardı. Olayların dehşeti ve hızı onları iyice şaşırtmıştı. Cezaevinde yer yer patlamalar başlamıştı. Dumanlar, alevler ve infilâkın şiddetiyle havaya fırlayan döküntüler, kapkara gökyüzünde, yağan karla birbirine karışıyordu. Rüzgâr şiddetini arttırmıştı. Dinamitler patlıyor, binalar parçalanıp havaya uçuyordu.

Bir araba, açık kapıdan geçip avluya girdi. Üç adam, arabada bağlı duran askeri doktoru dışarı çıkardılar. Yerde hareketsiz yatan muhafızların yanına bıraktıverdiler.

Ugalde, oğlunun arkadaşlarına, «Siz de bizimle gelebilirsiniz,» dedi, «biz bir yol bulduk.»

Zavallılar, şaşkın birbirlerine baktılar. Gürültü, hareket ve hemen birşeyler yapma telâşi içinde kişilikler kaybolmuştu. Hepsi, hattâ Mauro ve Maria Angeles de, tehlikeden uzaklaştırılması gereken ruhsuz birer gövdeydiler.

«Kararınızı verin.»

Ve birdenbire orası boşalıvermişti. Dumanlar yükselen, bir yangın harabesi kalmıştı sadece. Karların üzerinde yatan adamların iniltileri duyuluyordu. Bir de yıkılan binaların çatırtıları kulakları tırmalıyordu. Beyaz başlıklı adamlar takımlarını taklavatlarını toplayıp sessizce gözden kaybolmuşlardı. Rüzgârla yağan kardan başka hiç birşeyin sesi duyulmuyordu. Ortalık aydınlatan da sadece kardı.

«Bizimle geliyor musunuz?»

Reis sordu: «Nereye gidiyorsunuz?» Genç adam, yön belirleyen yol işaretlerini araştırır gibi çevresine baktı.

«Sahile gideceğiz. Tehlikesiz bir yolculuk olacak. Çabuk karar verin.»

«Her taraf askerlerle dolacak. Bizi sarıp kısıp yakalayacaklar... Ve öldürecekler.»

Ugalde, «Ya gelin ya kalın», dedi. «Biz şimdi gidiyoruz.»

Haro, «Bana kalırsa dağlara çıksak daha iyi», dedi ama hiç birinde belirli bir fikir yoktu, sadece korku vardı.

Urbina, ağaçlık sahanın kenarından seslendi: «Ugalde, aileni onlardan uzak tut.» Baytar, silâhını yukarıya kaldırmıştı.

Ugalde, elinde muhafızın silâhını tuttuğunu hatırlamadan tetiğe bastı. Urbina'nın arkasındaki ağaçtan yongalar döküldü ve baytar, mihlanmış gibi ağaca yapışıp kaldı. Dizleri büküldü, öne doğru eğildi ve yüzüstü yere düştü.

Reis panik içinde, «Koş,» diye bağırdı. Haro da onun peşinden tepeye doğru koşarken seslendi: «Nereye gidiyoruz?»

Reis'in kaçmasıyla Haro'nun onu izlemesinin verdiği şaşkınlık içinde Urbina'yı unutuvermiş gibiydiler. İki arkadaşın sarhoş hortlaklar gibi tepede kayboluşunu merakla izlediler.

Ugalde, «Onlar bu yolu seçtiler,» dedi. Silahını attı «Biz Paco'nun dükkânına gidiyoruz. Hadi kızım, yürü bakalım, Mauro'nun arkasından yürü.»

Tarlalardan geçtiler. Gölgelelerden daha zor seçiliyorlardı kar rüzgârla birlikte yağıyordu. Dağda izlenecek

iz falan kalmayacaktı. Urbina evine dönmeyecekti. Onu karların altında bulacaklardı. Karısı da baytarın, gizli sevgililerinden biriyle kaçıp gitmediğini öğrenerek rahatlayacaktı. Carlos, evine gidip yatacaktı. Onun ayak izleri karlar altında kaybolacaktı. Dağların gizli geçitlerini bilen adamlar, tepelere tırmanacaklar, Abril ile Hierro'yu Fransa'ya götüreceklerdi. Geçit vermeyen yerleri yük katırları gibi zorlukla aşmaya bakacaklardı. Kar, bu gece onları tehlikelerden koruyacaktı.

Dağın eteğinden gelen tüfek seslerini korkuluksuz dar köprüye vardıkları zaman duyduklar. Bir silâh bir kaç kez çatırdadı.

Durdular. Mauro, sesin geldiği tarafa döndü, fakat artık sadece silah seslerinin yankısı kalmıştı.

Ugalde, «Onlar yollarını seçtiler,» dedi. «Siz yürüyün bakalım.»

Mauro, «Düşünemediler,» dedi. «Herşey birdenbire oldu.»

Ugalde, sert bir sesle, «Yürümeye devam edin,» dedi. Fakat içinden, onların daha erken ölmelerine önayak oldum, diye düşündü. «Köprüyü geçmeye bakın,» dedi. Hayat, uzun bir köprüler dizisiydi, bazılarına uçurumun kenarında ulaşıldı. Bunların bazıları da yardım etmeye çalışan dostların eserleriydiler.

Köy sessiz ve uyanıktı. Pencereelerde ışık vardı ama meraklılar içerde kalıp dışardaki seslere kulak kabartmayı tercih etmişlerdi. Sorulara cevap verme zamanı gelince konuşacaklardı ama görmedikleri şeylerden değil de duydukları şeylerden sözedeceklerdi. O patlamalar, ölümleri bile mezardan kaldırılabildi, Senyor. Fakat korkmuştum, hepimiz korkmuştuk. Dışarıya çıkmadık, dışarıya bakma-

dık. Cezaevi ve barakaların bulunduğu yerden geliyordu sesler, fakat karlı havada sesin nereden geldiğini kestirmek çok güç oluyor....Şimdi biliyoruz tabii ama o zaman... Hem bu işleri yapan adamlar, tanık istemezler....

Paco'nun kamyon garajına arka kapısından girdiler. İçerde ışık yanıyordu. Küçük arka kapı açıktı ama ön kapılar sıkı sıkı sürülmüştü. Ugalde, arka kapının aralığından sokağın karşı tarafındaki evleri rahatlıkla görebiliyordu. Paco ile bir başka adam, kocaman bir kamyonun motorunu açmışlar, onarmaya çalışıyorlardı. Ugalde, ailesini duvarın kenarına çekti. Bir kartopu yapıp Paco'nun ayaklarının dibine attı. İki adam bir süre daha çalışmayı sürdürdüler, sonra motorun başından çekildiler.

Paco, «Evet,» diye seslendi. Bunun üzerine Ugalde ile beraberindekiler, garajın ortasına doğru yürüdüler.

Paco, «Yukarı,» dedi, «konuşmak yok.»

Garajın karanlık bir köşesinde, çatıya yakın bir bölüme küçük bir platform yapılmıştı. Bir asma kata benzeyen bir platformda büyük araç gereçler, duruyordu. Platformun bir kenarında vince benzeyen bir araç göze çarpıyordu. Aracın ucundan aşağıya iki ip sarkıtılmıştı. İplerden birinin ucunda daracık bir tahta bağlıydı. «Sizi yukarıya gönderince, ipleri de yanınıza alın. Arabanız hazır olunca, ipi sarkıtın, sizi aşağıya indirelim.»

«Ne zaman olacak bu?»

«Bugün bir ara gideceksiniz. Saat şimdi dört buçuk. Belki akşama doğru gidersiniz. Eğer yolları açarlarsa. Bu kadar konuşma yeter.»

«Hangi arabayla gideceğiz, Paco?»

Paco, büyük kamyonu işaret etti: «Bununla gideceksiniz. Kamyon dün geldi. Motorunda bir bozukluk varmış». Paco güldü «Sizin şoförünüz de bu. Miguel.»

Miguel gülümsedi, fakat hiç konuşmadı.

«Yukarda battaniye, küçük bir soba, yiyecek ve şarap var. Daha fazlasını bulmaya gücümüz yetmedi. İçinizden biri uyumadan nöbet tutacak. Fazla kıpırdanmayın. Hep geride oturmaya çalışın. Üşüyeceksiniz. Önce sen yukarı çık, Mauro. Annenin yukarı çıkmasına yardım etmen gerekecek.» Mauro, ipi duvardaki çengelinden çekip alırken Paco, «Hepiniz tuvalete gitseniz iyi olur,» dedi. «Yukarda hiç birşey yok.»

Birer birer asma kata çıktılar.

Ugalde, «Teşekkürler, Paco,» dedi, «sana da teşekkürler, Miguel.»

Ugalde, ipi kavradığı sırada Paco sordu: «Öbür iki arkadaşınız nerede, doktor?»

«Onlar dağları tercih ettiler.»

«Silah seslerini duyduk. Urbina'mıydı?»

«Hayır, Urbina değildi, Paco.»

«Kalk bakalım yukarı.»

Ugalde, Maria, Pureza ve Mauro platformda yan yana yere uzanmışlar, ayaklarını küçük sobaya dayamışlar, battanileri de iyice üzerlerine çekmişlerdi. Birbirlerine söyleyecek bir şey bulamıyorlardı. Ugalde, «Sen bu gece biraz uyumuştun, Mauro,» dedi, «şimdi nöbet tutabilirsin.»

«Evet.»

Fakat Ugalde de uyanık yattı. Ne garip, diye düşündü, bu işi yaptık, bir adam öldürdük, evsiz barksız kaldık, çatı aralarında saklanıyoruz ve gene de birbirimize söyleyecek söz bulamıyoruz. İhtiyaç, aç insanın etli kemiğidir. Başka hiç birşeyin değeri kalmaz.

Maria fısıldadı: «Pureza. Adı olan kız sen misin? Noelde, Mauro ile birlikte bize gelmeyi tasarlayan kız

mısın?»

«Evet, Senyora.» Pureza, kimsesiz ve korku içindeydi. Tek dayanağı Mauro'ydu.

«Herhalde sana Pureza demem gerekecek. Ama seni artık bizden biri sayıyorum. Bundan sonra senin Christina olduğunu düşüneceğim.» Ugalde'nin çite gitmesinden beri ilk kez konuşuyordu. Maria Angeles, aileyi yeniden kurma çabası içindeydi. «Mauro?»

«Efendim, anne.»

«Babana teşekkür et.»

Aşağıda Paco ile Miguel garajın ön kapılarını tekrar açmışlardı. Güvenlik Kuvvetleri ya da Ordu Burguete'ye geldiği zaman, halkın gündelik yaşam telâşu içinde işine gücüne devam ettiğini görmeliydi. Rüzgâr, camda ısıklık öttürüyordu. Damın altı çok soğuktu.

Ugalde, «Konuşmak yok,» dedi, «uyumaya çalış.»

Maria, fısıldadı: «Ee, işte Noelde gene birlikte olacağız.» Erkeklerin işi tamamlanmıştı. «Geleceği kurmak, kadınların görevidir.»

«Maria, uyu.»

«Çalışacağım, sevgilim.»

xxx

Basa, ordunun bir helikopteriyle Burguete'ye gitti. Yanında askeri doktorlar, hastabakıcılar ve Güvenlik Kuvvetlerinden iki subay vardı.

Manastırın papazları tutsak kaldıkları kiliseden çıktıkları zaman rahip Pamplona'daki Güvenlik Kuvvetleri Karargâhına telefon etmeye çalışmıştı ama hatlar kesilmişti.

Rahip, manastırdan köye giden ağaçlı yoldan aşağı koşmaya başlamıştı. Hâlâ duman çıkan baraka harabe-

lerinden geçerken ayakları, yerde yatan nöbetçilerin gövdelerine takılmış, düşmemek için büyük çaba harcamıştı. Rahip, ufak tefek zayıf bir adamdı. Bu korkunç manzarayı gördükten sonra üzüntüsünden köpek ulumasını andıran sesler çıkararak baytarın evine koşmuştu. Baytarın zaten korkmuş olan karısı kapıyı açmamıştı. Rahip yorgunluktan soluğu kesilmiş bir halde doktorun evine gitmişti. Bacakları zorlukla hareket ediyordu. Hani neredyse dizleri bükülecek, adamcağız yol ortasında kalıvercekti. Doktorun kapısını da açan olmamıştı. Rahip, kapının tokmağını çevirdi. Kapı kilitli değildi. Avaz avaz bağıra bağıra içeri girdi. Oraya buraya çarpa çarpa odaları dolaştı. Ellerini duvarlarda gezdirip elektrik düğmelerini buldu, lâmbaları yaktı. Evde kimse yoktu. Doktorun telefonundan Güvenlik Kuvvetleri Karargâhını aradı ve herkesi ayağa kaldırdı. Rahip, Albay Basa'yla telefonda konuşurken, başından geçenleri uzun uzadıya anlattı.

«Adamları manastırın revirine götür, Peter. Dion Ugalde'ye de haber ver, hemen oraya gitsin.»

«Doktorun evindeyim, albay. Kendisi burada yok.»

«Maria Angeles ne dedi? Kocasını nereye gitmiş?»

«Senyora burada yok. Ev boş. Kapısı da açıktı.»

«Sen adamları revire götür. Biz geliyoruz. Garajdaki adamlara söyle, araba hazırlasınlar ne olursa. Biz de geliyoruz.»

Rahip sokak kapısına falan aldırmadan dışarı fırladı. Garaja doğru koşmaya başladı. Elbiseleri, terden sırlıklam olmuştu. Vücudu fırın gibi sıcaktı, elbiseleri ise buz gibiydi. Yaralı bir kuş gibi garaja koştu. Ugalde, tepedeki tüneğinden onun anlattıklarını dinledi.

Paco ile Miguel, arka tekerleklerine zincir takılmış

olan kamyonlara bindiler, rahip de kamyonları hasta ve donmak üzere olan yarı baygın askerlerle doldurdu.

Basa gelince, Paco ile kamyonunu tekrar istetti. Manastırın revirinde önce kendi adamlarıyla görüştü. «Üç muhafız barakaların yıkıntıları arasında ölü bulundular. Cesetlerinin parçalarını getirdik. Adamların kurşunla mı öldürüldüklerini bilmiyoruz ama infilâkta parçalandıkları muhakkak. Bir sürü de ağır yaralı var.» Doktorlardan biri, Basa'ya bilgi veriyordu: «Ağır yaralılarından en az ikisi yolcu. Hepsini doğru dürüst bir hastaneye kaldırmalıyız. Burası sadece ağır soğukalgınlığı geçiren papazlara göre.»

«Peki, başlangıçta bu adamların hastalanmasının nedeni neymiş?»

«Şunları bir koklayın, albayım. Mutlaka bol miktarda fenolfitalein ya da ona benzer birşey verilmiş. İshal bir yandan kusma bir yandan, bu adamların içleri dışlarına çıkmış. Kusacak birşey kalmayınca da titremeler başlamış.»

«Ordudan helikopter istetip onları buradan götürmeli.»

Basa, yıkıntıları o üzgün çehresine pek yakışan bir sessizlik içinde gezdi. Yerde yıkıntıların arasında silâhlar duruyordu. Basa bunları alıp inceledi. Silâhlar kullanılmamıştı. Basa da silâhları tekrar yerlerine bıraktı. Onunla birlikte gelen subaylardan biri, genç bir teğmen de sesini çıkarmadan Basa'nın arkasından yürüyordu. Basa, sıkıntılı bir tavırla Paco'ya onları Ugalde'nin evine götürmesini söyledi. Dağ birlikleri, kar temizleme araçlarının arkasından gelmişler, tepelerde mevzilenmişlerdi. Öfke, ve intikam duygularıyla dopdolu bir halde, büyük bir telâşla köyün içinden ilerleyip nehri geçmişlerdi. Ba-

sa, onlara yolda karşı gelmişti. Geçişlerini izledikten sonra Ugalde'nin evine girdi.

Dış kapı açıktı. Evin her tarafında elektrik yanıyor-
du. Mutfak masasının üzerinde bir ibrik dolusu kahve ve
iki boş fincan göze çarpıyordu. Ugalde'lerin yatağı bozul-
mamıştı. Bavulları bir elbise dolabında duruyordu. Evin
büyük giriş holündeki askıdan da sadece Ugalde'nin ka-
lın paltosuyla Maria Angeles'in paltosu alınmıştı. Evet,
bir de karı kocanın kışlık botları da sobanın arkasındaki
yerinde yoktu. Basa, Dion'un botlarını sobanın arkasın-
dan alıp, ayaklarına geçirdiğini bir çok kereler görmüş-
tü. Basa, üzgün bir tavırla evi baştan aşağı bir kez daha
dolaştı, sonra mutfığa döndü. Masanın başına oturdu.

«Teğmen,» dedi, «ben bu masada pek çok kereler
kahve içtim.» Albay, başını ellerinin arasına almıştı.

«Evet, efendim.»

Basa, genç subaya yan gözle baktı: «Budala bir hık
deyici olma, delikanlı. Ben bir insana lâf söyledim. Bir
robotun bana karşılık vermesini istemem.»

«Peki, sözlerinize ne karşılık vermemi isterdiniz, al-
bayım?»

«Hah, işte bu daha iyi. Dışarı çık, şu kamyon şöfö-
rüne manastırın revirine gidip doktorun ilâçlarından an-
layan bir doktor bulup getirmesini söyle. Sen de şöförle
birlikte gitsen iyi edersin. Adamların işleri başlarından
aşkın. Bir bahaneyle şöförü savabilirler. Mutlaka birini
bul getir.»

Teğmen hemen dışarı çıktı. Basa, evi bir kez daha
dolaştı. Uzun bir süre Ugalde'nin muayenehanesinde ka-
lın camlı dolaptaki ilâç şişelerini inceledi. Şişelerin belirli
bir sıraya göre dizildiğini tahmin ediyordu. Teğmenin

döndüğünü duyunca o da tekrar mutfığa geçti. Teğmenin yanında bir doktor vardı.

Doktor, «Size ancak iki dakikamı verebilirim, albayım», dedi.

«Ugalde'nin muayenehanesine girip bana fenolfitalein bulmaya çalışın.»

«Şişelerin etiketlerine bakıp aradığınızı bulabilirdiniz. Başımda bir sürü hasta var.»

«Öyleyse vakit kaybetmeden dediğimi yapın.» Basa, bayağı sinirlenmişti.

Fakat doktor, içerde fenolfitalein'in zerresini bile bulamamıştı.

«Bu ilâcı muhafızlara ne şekilde vermek mümkün acaba?»

«Bana kalırsa, et yemeğine karıştırılabilir. En basit yöntem budur.»

«Peki sen olsan, bunu nasıl yaparsın?»

«Eti tuzlar gibi, fenolfitaleinle ovuştururum.»

«Peki ama nerede yaparsın bunu? Ne zaman?»

«Canım, elbette mutfakta yaparım. Eti pişirmeden önce. Şimdi gidebilir miyim, Albayım?»

«Kamyon sizi geri götürecektir. Teşekkürler, doktor.»

Teğmen, masanın başında durmuş, sabırla bekliyordu. Albay yorgun. Kendinde değil zavallı. Birlikte dolaşan söylentiler.... Görevi kötüye kullanma dedikoduları.... Bir sanayicinin karısıyla suçüstü yakalanması... Doktorun karısıyla işi pişirdiği için, onun oğluna gevşek davranması.... Bütün bunlar sözüm ona gizli kalması gereken söylentilerdi. Ama gizli bilgilerin abartılmış kopyalarını öğrenmek, bazan saati öğrenmekten daha kolay olur. Albay Basa çok yorgun bir profesörü andırıyor. Birlikte çok iyi bir isim yapmıştı. Bir sanayicinin ya da bir

doktorun karısı yerine niye bir daktilo kızı ya da hemşireyi becermedi sanki? Ya da niye kentte kendine bir dost tutamadı? Albay, pek yorgun, gerçekten çok yorgun.

«Kahve yapabilir misin, teğmen?»

«Yaparım, efendim.»

«Malzemeyi şu karşıdaki dolaptan alacaksın. Dolabın alt gözünde de konyak şişesini bulabilirsin. Önce konyak şişesiyle bardakları çıkar.»

«Bir bardak mı istiyorsunuz, efendim?»

«İki bardak istiyorum, teğmen.» Basa, iki bardağa içki koydu.

«Ben görevdeyim, efendim. Özür dilerim.»

Basa bardağını çarçabuk boşalttı, sonra tekrar doldurup onu da içti. Teğmen, iki fincana da kahve koymuştu. Basa, teğmenin bardağını alıp onu da boşalttı.

«Sen evli misin, teğmen? Yoo, tabii evli olamazsın. Gelecek yıl evlenmek için izin istedin değil mi? Öyle değil mi?»

«Evet, efendim.»

«Terfi mi bekliyorsun?»

«Umuyorum, efendim.»

Basa, kahvesine konyak koydu ve fincanı bir dikişte boşalttı. «Bu derece yorulduğumu hiç hatırlamıyorum, teğmen.»

«Biraz uyumaya çalışsanız iyi olacak, albayım.»

«Niçin? Yatağa yatıyorum ama uyku uyuyamıyorum. Bana biraz daha kahve koyuver. Fincanımı hiç boş kalmasin.» Basa, fincana biraz daha konyak koydu: «Evleneceğin kız iyi huylu mu bari?»

«Sanırım öyle, efendim.»

«Allahaşkına otur şuraya be çocuk. Yargılanmayı bekleyen İsa peygamber gibi durmasana. Bakalım sen yir-

mi yıl, elini kalbine götürüp 'Her şey ulus için' demeyi sürdürürsen sevdiğin kızın da iyi huyluluğu devam edecek mi? Ne dersin?»

«Sanırım devam edecektir, efendim.»

«Ben, sanmıyorum, efendim. Beş yıl sonra her şey değişir. Başımdan geçtiği için biliyorum. Uzun ve acıklı bir serüven oldu bu, oğlum. Uzun ve acıklı...»

Albay uyumuyor. Yorgunluktan nerdeyse bayılacak hale gelmiş, başarısızlıkları ve gevşek tutumu yüzünden cezalandırılacağını biliyor. Çok önemli bir görevi yürütmeye çalışırken de zil zurna sarhoş olması, durumunu büsbütün tehlikeye düşürüyor. Teğmen, o yorgun yüze uykusuz kalmış gözlere bakınca, adama acıdı. Ama herhalde bu iş daha başından aksi gitmişti, yoksa bunların hiç biri olmazdı. Kuşku mu? Bir kuşku... 'Her şey Ulus için' deyişinde de bir bozgunculuk belirtisi seziliyordu. Belki de hep vardı bu...

«Bir kadın, ulusu herşeyin üstünde görmüz. Herşeyden çok sana değer verir. Ama senin de kendisinden fazla değer verdiğin bir metresin olduğunu öğrenince, hırçınlaşır.»

Bu sözlere verilecek karşılık yoktu. Sağlam bir savunma ya da önemli bir açıklama yapılamazdı. Albay, bardağını doldurup içti.

Bir haberci koş a koş a eve gelmişti. «Albayım. Albay Basa», diye bağıırıyordu. Teğmen adamı mutfağa getirdi. Bir tanığa ihtiyacı olabilirdi.

Haberci, yüzünde şaşkın bir ifadeyle Basa'yı süzerek, «Cezaevinin önünde bir sivilin cesedini bulmuşlar, albayım», dedi. «Papazlar, cesedin baytar Urbina'ya ait olduğunu söylüyorlar. Cesedin yanında bir de tüfek varmış.»

Basa, «Silâhın kurşunları kullanılmış mı?» diye sordu

«Evet, efendim. İki genç adamın cesedini de tepenin ilersinde bulmuşlar. Onların yanında silah yokmuş.»

«Adamlar vurulmuş mu?»

«Üçü de, vurulmuş, efendim. Baytar, göğsünden öbür ikisi de midelerinden vurulmuşlar.»

«Adamlara söyle, dört ceset daha arasınlar. Bir genç adam, bir genç kadın ve orta yaşlı bir çiftin cesedini arasınlar. Onlar da mutlaka yakınlarda olmalı.» Basa, yüzünü elleriyle örttü. Sonra başı masanın üzerine düştü, alnını tahtaya dayadı.

Teğmen haberciği savdı. «Onlar da ölmüş müdürler dersiniz, albayım?»

«Ah, evet. Bu evden çıkmak zorunda kaldılar.» Basa, doğruldu. «Ben bu evde her zaman mutlu oldum. Bu masanın başında.»

Evet. Söylentilere bakılırsa senin yaşlılara karşı özel bir merakın varmış. Doktor dışardayken masa başında kaşla göz arasında iş mi tutuyordun?

«Bu ev benim için bir bakıma bir yuva niteliğini taşıyordu. Yıllar yılı benim yuvam olmadı. Bunu da biliyor muydular, teğmen? Biliyor muydular? Sadece içinde kadın bulunan bir ev.»

Albay iyice sarhoş oldu. Artık kendini idare edemiyor. Kendine acıma devresine girdi. Haberci de onu bu halde gördü. Adamın adını öğreneceğim.

«Çöküş,» diye Basa avaz avaz bağırdı. İki yumruğunu birden havaya kaldırıp masanın üzerine indirdi. Sonra tekrar, «Çöküş,» diye bangır bangır bağırdı. «Çöküş,»

«Efendim?»

Basa haykırdı: «Hayatlar çöker. Allah belânı versin.» Şişeyi aldı, kahve fincanına dökme saça konyak koydu. «Bizim aşçılardan birinin parmağı var bu işde, teğmen. Aşçılarımızdan biri adamları zehirledi. Aman tanrım, yukardan da aşağıdan da beni yıkmaya çalışıyorlar.»

Fakat aşçıların ikisi de revirde. Adamlar bile bile kendilerini hasta etmediler ya? Teğmen, aklına gelenleri açıklamadı.

«Hepsi öldü, teğmen. Reis, Haro, o kız ve Ugalde'ler. Hepsi hepsi, öldü. Teyplerde herşey anlatılmıştı.»

«Efendim?»

«Ugalde'yi görmemi yasaklamışlardı. Sanırım bunu herkes biliyordur öyle değil mi, teğmen?»

Teğmen yalan attı: «Hayır, efendim.»

«Ama ben onunla görüştüm. O benim arkadaşımı. Biliyor musun, adam bana pek garip birşey söyledi. Oğlunun polis adına çalışan bir casus olup olmadığını sordu. Bu soru sana garip gelmedi mi?»

«Geldi, efendim.»

«Acaba Ugalde bu soruyu niçin sordu?»

«Bilemeyeceğim, efendim.»

«Beşinci Güç Örgütü onun peşini bırakmadığı için sormuş olmalı. Ben öyle düşünüyorum, teğmen. Onları, yani hepsini örgüt öldürmüş olmalı. Cesetleri mutlaka tepededir.» Basa, üzgün bir tavırla ekledi: «Karların altında.»

Teğmen, adamın hüngür hüngür ağlamaya başlamasından korktu.

Albay, fincanı boşalttıktan sonra ayağa kalktı. İki yana sallanıyordu. Teğmen hemen gidip, Basa'nın dik durmasını sağlamak istedi. Ama Basa, sert bir hareketle

genç subayı itti. «Umurumda değil,» dedi, «hiç metelik vermiyorum.»

«Ne ye metelik vermiyorsunuz, efendim?»

«Bundan sonra bana ne yaparlarsa yapsınlar, umurumda değil. Allah belâlarını versin. Benim canımı aldılar. Sonra da üstüne tükürdüler. Birliktekilerin hepsinin canı cehenneme, teğmen. Yürü». Basa, iki yana yalpa vura vura evden dışarı çıktı. Paco'nun kamyonuna bindi. Teğmen de onun yanına sıkıştı. Basa, «Pamplona'ya gideceğiz,» dedi.

«Albayım, doktorun evinde kalıp yatağa yatsaydınız daha iyi olacaktı.»

«Boş ver.»

Köy, evleri teker teker arayan Güvenlik Kuvvetleri muhafızları ve askerlerle dolmuştu.

Paco, garajın önünde, «Bir kamyonu dışarı çıkar-mam gerekiyor, Senyor. Bu iş bir dakika bile sürmez,» dedi.

«Ne kadar sürerse sürsün, bundan bana ne. Ben eve gidiyorum.»

Basa, Paco'nun arkasından kamyondan aşağı atladı ama dengesini kaybedip zifosun içine düştü. Ayağa kalkınca da Paco'nun peşinden garaja girdi. Her yer, Güvenlik Kuvvetlerinin muhafızlarıyla doluydu. Muhafızlardan biri de platformdan aşağı iniyordu.

Adam, yere ayak basınca, «Orada bir şey yok,» dedi

Kamyonun da kapıları açıktı ve içi boştu. Büyük karton sandıklar, garajın bir köşesine yığılmıştı. Muhafızlar, sandıkları yeniden kamyona yüklemeye başlamışlardı.

Basa, bir çavuşa, «Siz ne yapıyorsunuz?» diye sordu

«Şu kapalı kamyonu aradık, albayım. İçinde Fran-

sız malı televizyon alıcılarından başka bir şey yok. Kutuların hepsini açtık.»

«Çabuk olun.»

Adamlar sarhoş komutan ile saygılı teğmene şaşkın şaşkın baktılar, sonra kutuları yeniden kamyonu yüklemeye koyuldular. Miguel, kamyonun yanında durmuş, sabırla yükleme işinin tamamlanmasını bekliyordu.

Basa, teğmene sordu: «Senyora Aloys'un Pamplona'daki evini biliyor musun?»

«Evet, biliyorum, albayım.»

«İşte bu güzel. Çok güzel. Bu adam beni oraya götürecektir». Basa, eliyle Miguel'i işaret ediyordu. «Sen de teğmenim ona yolu tarif edeceksin. Ben evime dönüyorum.»

«Ama işi bırakıp gitmek olur mu, efendim?»

Albay, «Boş ver,» dedi, «ben eve gidiyorum. Başka gidecek yerim yok, teğmen.»

xxx

Miguel, Pamplona'yı geçip Vitoria'ya giden yola vardığı zaman kamyonunu durdurdu, yolcu kanepesine güm güm vurdu. Kanepe, aşağıdan itiliyordu. Pamplona'daki evine kadar size Güvenlik Kuvvetlerinden bir komutan eşlik etti» dedi, «Albay Basa bizi oraya kadar getirdi. Körkütük sarhoştur herif. Sizler orada rahat mısınız? Hiç durmadan Gueterea'ya gideceğiz. Balıkçı teknesine orada bineceksiniz.»

Ugalde, Maria, Preza ile Mauro, yerlerinden doğruldular, sırtlarını kamyonun uydurma eşya bölmesinin demir parmaklıklarına dayadılar. Omuzları, bölme-

nin kenarlarına değiyordu. İçersi pek havasızdı, ve hepsi de çok yorgundular, her tarafları tutulmuştu, başları da sanki çatlayacakmış gibi ağrıyordu.

Ugalde, «Zavallı Julio,» dedi. «Ona ne yaptık biz?»

Maria, «Bizimle birlikte acı çekmesini sağladık,» dedi.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

Çamlar, göğe uzanıyor,
havada dört güvercin uçuyor

Dört güvercin uçuyor
yaralı gölgelerini
yedeğe almış, taklak atıyor.

Toprağın üzerinde
çamların altında
dört güvercin yatıyor

GARCÍA LORCA'DAN

Ölümdeñ öncesi
hep hayat sayılır.

İspanyol Atasözü

«Onun da bizimle birlikte acı çekmesini sağladık»

Kamyonun uydurma bölmesindeki dar tahta sırada sırt sırta oturmuşlardı. Hiç ışık yoktu. Kaçaklar rahat ya da ışık arayamazlar. Gürültü, karanlık ve o rahatsızlık içinde konuşmak zor olduğu gibi pek anlamsız sayılır. Onlar da hiç konuşmuyorlardı.

«Onun da bizimle birlikte acı çekmesini sağladık.»

Ugalde'nin gözlerini yaşartan sadece karısının sözleri değildi. Maria'nın sesinin kin dolu olması onu üzmüştü. İnsan karanlıkta, son derece kötü şartlar altında bile düşünebilir. Ugalde, Basa'ya kin besleyemiyordu. Adam, görevini yapmıştı. Ama gevşek davrandığı da bir gerçektir. Emirlerle karşı gelip disiplini tehlikeye düşürmüştü. Aralarındaki dostluğun kuşku yaratmasına, onu tehlikeye sokması ihtimaline rağmen gene de dost kalmıştı. Ceza-

evinin havaya uçurulması ve tutukluların serbest bırakılmaları da sadece Basa'yı mahvedebilirdi. Adam, dostluğa karşılık korkunç bir ücret ödemişti.

«Senyora Aloys' un Pamplona'daki evine kadar size Güvenlik Kuvvetlerinden bir komutan eşlik etti. Albay Basa bizi oraya kadar getirdi. Korkütük sarhoştur herif.»

Basa'nın kendisine karşı işlenen suçu gördükten sonra sarhoş olmasının nedeni de belli. Bu işi benim yaptığımı biliyor. Birbirimizi seviyorduk ve ben arkadaşımı ihanet ettim. Arkadaşımı mahvettim.

«Ona niye kin besliyorsun, Maria? Suçları işleyen bizim oğlumuzdu.»

Yolun gürültüsü ve kamyonun tangirtısı, Ugalde'nin sesini boğmuştu. Doktor sözlerini duyurmak için yeni bir denemeye girişmedi.

Konuşacak yerde, Mauro'yu düşündü. Cezaevinde o kargaşalık sırasında bir iki çift laf etmişlerdi. Ama ondan sonra hemen hiç konuşmamışlardı. Garajın çatısında beklerlerken Maria, «Babana teşekkür et, Mauro,» demişti. Mauro bir şey dedi mi? Ben duymadım. Genç Reis ölmüştü, Haro da. Doğru, Reis, Haro ve kız uğruna ötekilere şantaj yapmıştı ama nasıl Ugalde oğlu uğruna herşeyi göze alabilmişse, ötekiler de adalet uğruna herşeyi göze almışlardı. Eğer şu Pureza da Reis Haro ile birlikte gitmeye kalkışsaydı, hiç kuşkusuz onu da vuracaklardı. Kız, büyük bir ihtimalle, Mauro'dan başka kimsenin olmamasına borçluydu hayatını. Pureza, Noelde onlara gelecekti değil mi?

Ugalde, kısa bir süre önce onları mutlu eden tasarıları acı acı anmaya koyuldu. Mauro'nun doktor olmaya hazırlanması, bu arada evlenmeyi tasarlaması...

...«Suçları işleyen benim oğlumdu.»

A N A R Ş İ S T

Ve ben de daha büyük suçlar işleyerek onun suçlarını arttırmış oldum. Muhafızların öldürülmesine yol açan benim, Reis'in, Haro'nun ölümüne, hastalığın yayılmasına, belki de Muhafızların ölmelerine ben sebep oldum. Bir de Urbina'yı öldürdüm. O, Reis, Haro ve kızı öldürecekti ama ben onu öldürmek istedim. Mauro'yu bu çılgınca işe sürükleyen oydu. Basa da çok üzgündü. Bir ay önce biz... şimdi ise bir kamyonun içine tıklmış hayatımızı kurtarmak için kaçacak yer arıyoruz.

Suçluluk duygusunun ağırlığı, Ugalde'yi çaresiz bırakmıştı.

Gittikleri yolu düşünmeye çalıştı. Mauro'yu görmeye ve aramaya gittiği zamanlar bu yoldan geçmişti. Yaz aylarında, o uzun günlerde tarlalardaki ekinleri görmek için buraya gelirlerdi. Valle de la Burunda'dan geçen yoldu bu. Bu yoldan son defa geçiyordu ve Dos Hermana'nın kayalarını, buğday, mısır tarlalarını, şeker kamışı tarlalarını göremiyordu. Geniş ve zengin vadinin sağında Sierra de Aralar, solunda Sierra da Andla ve Sierra de Urbasa vardı. Ugalde, bunları severdi ve buradan son defa geçtiği halde onları göremiyordu. Bu yolun üzerinde kocaman bir levha olduğunu hatırladı. Levhada 'Pasa ven en Tren' (Trenle gel, Baba) sözleri yazılıydı. Ugalde, acı acı, keşke bunu yapabilseydim diye düşündü.

Kamyon uzun süre durdu. Ugalde, şoförün Echarri Aranaz'daki kamyon durak yerinde konaklayıp karnını doyurduğunu tahmin etti. Onlar da ayağa kalktılar, bacaklarını hareket ettirdiler, kaba etlerini ovuşturdular ama ağızlarından sadece şu sözler çıkabildi:

«Tutuldum.»

«Canım acıyor.»

«Bittim tükendim.»

Kamyon hareket ettiği zaman gene ayakta durmaya çalıştılar ama beceremediler. Kamyon, buzlu yolda ağır ağır ilerliyordu. Yolcular da tekrar yere oturmak zorunda kaldılar. Şoför, yolcu kanapesine vurdu. Ugalde de kilidi açıp kanapeyi kaldırdı. Onlara şarap, sosis ve ekmek hazıretmişti şoför. Ugalde, yiyecekleri verdikten sonra tekrar kanapeyi indirdi. Şarap şişelerinin ağızları açıldı. Yediler, içtiler, karanlıkta üstlerini başlarını ıslattılar ve konuşmadılar. Yol, uzayıp gitti, ayakları soğuktan dondu.

xxx

Basque eyaleti olan Alava'da Vitoria yolu süresince kamyonun içinde sallandılar durdular. Kamyon, Bilbao'yu geçti, Biscay körfezi boyunca ilerledi, çünkü kaçakların gitmek zorunda oldukları yere ulaşmaları gerekti.

Zumaya'nın ilersinde, turistlerin manzarayı seyretmek için mola verdikleri yerde, Miguel de kamyonu yolun kenarına çekti. Ve kanapeye vurdu.

Delige uzanıp, «Gueteria'da sakatlar gibi yürüyemezsiniz,» dedi, «biraz dışarı çıkın da bacaklarınızı hareket ettirin.»

Dışarı çıkmak kolay olmadı. Miguel onları teker teker dışarı çıkardı. Burada, yani Biscay körfezinde kar yoktu ama epeydir aralıksız yağan yağmur, her tarafı çamur içinde bırakmıştı.

Kamyondan indikleri zaman şöyle dimdik durup rahat rahat yürüyemediler. Soğuktan donan ayakları acıyor, bellerini doğrultamıyorlardı. Miguel de rüzgâra, soğuğa aldırmadan, «Yürüyün,» diye bağırdı. «Kollarınızı sallayın. Yürüyün. Yürümeye devam edin.» Saatlerce karan-

lıkta kaldıktan sonra şu puslu havada bile aydınlığa gözlerini alıstıramamışlardı.

Miguel, şöyle böyle bir on beş dakika onları yürüttü. Nihayet biraz kendilerine gelebilmişler, göze batmayacak şekilde yürümeyi başarmışlardı. Miguel, sahili işaret ederek, «Şu karşıda gördüğünüz, fareye benzeyen kaya Gue-taria Faresi adıyla anılır. Liman da fareyle kasaba arasındadır. Siz liman üzerindeki evde kalacaksınız,» dedi.

Ugalde sordu: «Nasıl bir ev bu?»

«Yoksullara göre. Küçük bir ev.»

«Dördümüze de oda olacak mı?»

«Kaçaklar odayı ne yapsınlar?» Bu sözler, ilersi için hiç de ümit vermiyordu. Ugalde, Miguel'in yanından uzaklaştı.

Maria, Pureza ile Mauro'nun ortasında yürüyordu. İki gencin koluna girmişti. Onlara sıkı sıkı sarılmış gibiydi. Durmadan konuşuyor, yüzündeki heves, zaman zaman büyük bir öfkeye dönüşüyordu. Dudakları kısılıyor, kelimeler, teker teker ağzından dökülüyordu, ama Pureza taş gibi duruyordu. Genç kız bir iki kez başını salladı ve Maria, kolunu kızın kolundan çekti. Sonra Maria gene neşeli neşeli konuştu, Mauro da güldü. Kadıncağız, oğluna daha sıkı sarıldı. Yüzü alev alev yanıyordu. Rüzgâr, kadının sözlerini, uzaklara götürüyordu. Ugalde onun dediklerinin bir kelimesini bile duyamıyordu. Kendini ondan uzaklaşmış hissederek, üzgün üzgün karısını seyrediyordu.

Miguel, Ugalde'nin yanına gelmişti. «Sen ve Senyora artık kanepede yola devam edebilirsiniz» dedi. «Zaten bir şu yokuşu ineceğiz. Sizi yolun karşısında bırakacağım. Limana inen taşlı bir yoldur bu. Yolun yarısına gelince sola dönün. Bu yol sizi gene tepeye yaklaştıracak, birkaç

basamak merdiven çıkacaksınız, sonra kilisenin altındaki tünelden geçeceksiniz. Sizin kalacağınız ev, tünelin dışındadır, soldan iki kapı ötededir. İhtiyar adam sizi kapıda bekleyecek. Hadi yola düzülelim. Gençleri sizden sonra yüz metre kadar ilerde bırakacağım.»

«Yaşlı adam da kimin nesi?»

«Mir Villar. Sadece yaşlı bir adam işte. Bir de karısı Concha var.»

«Bunlar neyin nesi?»

«Neyin nesi mi? Hiç. Sadece yaşlı ve yoksul kişiler. Orada haber bekleyeceksiniz.» Miguel, öbürlerine seslenip arabaya gelmelerini söyledi. Mauro ile Pureza'yı gene yük bölmesine yerleştirdi. Ugalde ile Maria, yolcu kanapesine yanyana oturdular.

Ugalde karısına, «Mauro'ya neler anlatıyordun?» diye sordu.

«Pau'daki kuzenime gitmekten söz ediyordum.» Maria kocasının sert bir karşılık vermesini önlemek ister gibi elini tuttu.

«Pau'da bir iş bulamayız.»

«Evimize yakın olacağız ama. Fazla uzaklaşmamalıyız.»

«Niçin? Bunun bize ne yararı olabilir? Nerede iş bulursak orada çalışmak zorundayız. Ve Pau'da da iş bulamayacağız.»

Maria'nın canı sıkılmıştı, başını yana çevirdi. Belki de biraz kızgındı. Ugalde bunun nedenini merak etti. Karısının kuzeni onları uzun süre evinde tutmak istemeyecekti, üstelik fazla paraları da yoktu. Olaylar duyulup, soruşturmalar başlayınca, Ugalde'nin Paris'teki kuzenleri de onları istemeyeceklerdi. Vakit kaybetmeden iş bulmak zo-

rundaydılar. İş neredeyse, onlar da oraya gitmeliydiler. Laboratuvarları ancak büyük merkezlerde bulabilirlerdi. Ugalde bir laboratuvarda çalışmaktan başka ne yapabiliirdi ki? Önce Bayonne'da bir iş bulmaya çalışacaklardı. Eğer Ugalde burada aradığını bulamazsa, Toulouse'a gideceklerdi, orada da bulamazsa, işte o zaman başları derde girecekti. Bir İspanyol uşak, bir İspanyol terzi, bir İspanyol aşçı, bir İspanyol işçi meselâ... Nerede ne bulurlarsa mı? Pau'ya gitmeye harcayacak ne zamanları ne de paraları vardı.

Ugalde, «Pau'da biz ne iş yapabiliriz?» diye sordu.

Maria, sert bir sesle, «Yarım kalınmış bir iş var,» diye mırıldandı. İç Savaş sona erdiğinden beri zaten bazı kimseler Pau'ya İspanyol Kenti demeye başlamışlardı.

Şimdi karısındaki bu sert tavırların nedenini araştırmanın zamanı değildi. Kamyon durmuştu.

Miguel, «İşte yolunuz burası,» dedi, «gençler de hemen arkanızdan gelecekler. Acele etmeyin. Ağır ağır yürüyün ve çevrenize bakınmayın. İhtiyar Villar, kapıda bekleyecek. Tanrı yanınızda olsun. Balıkçı tekneleri denize açılacağı zaman, onlarla birlikte gideceksiniz.»

Ağır ağır yürüdüler. Ugalde, «Koluma gir,» dedi. Daraçık taşlı yoldan aşağı indiler, sola döndüler, merdivenleri çıktılar, kilisenin altındaki kısa tüneli geçtiler. Tünelin ötesinde, soldan ikinci kapıyı görebiliyorlardı. Yaşlı bir adam, kapının önündeydi. Kalın bir paltoya sıkıca sarınıp, bastonuna yaslanmış duruyordu.

Ugalde, «Senyor Mir,» dedi.

«İçeri.» Yaşlı adam, bu kelimeyi uzata uzata, yakınma dolu bir sesle söylemişti.

«Arkada iki kişi daha var.»

Adam, sabırsızlanarak, «Siz içeri girin,» diye söylen-

di ve sanki Ugalde'yle karısı görüş alanını kapatıyormuş gibi başını uzatarak çevresine bakındı.

Karanlık bir sahanlığa girdiler, önlerinde açık bir kapı vardı. Kapıdan geçtiler, küçük bir koridora gelmişlerdi. Koridorun öbür ucunda bir pencere vardı. Koridorun iki yanında da birer kapı göze çarpıyordu.

Ugalde alçak bir sesle, «Senyora Mir,» dedi.

«Efendim.»

Birden sıçradılar. Ses, arkalarından gelmişti. Başlarını çevirip sesin geldiği yöne bakınca da hiç birşey göremediler. Sonra şu karanlık koridordan daha da karanlık bir karaltı kapının önünde belirdi. «Senyora Mir?» Eğer evde sadece iki kişi varsa, bu gelenin de öbürü yani yaşlı kadın olması gerekirdi. Ancak karanlıkta gelenin kadın olup olmadığını kestirmek gayet güçtü.

«Evet.» Ses pek alçaktı ve kısıktı ama kadın sesiydi.

«Bizi bekliyor muydunuz?»

«Bilmem. Kimsiniz siz?»

«Ugalde.»

«Evet. Beklediğimiz oydu.»

«Biz dört kişiyiz.»

«Evet. Dört kişi.» Kadın ya sinirliydi ya da korkuyordu.

Kadın, onlara doğru geldi. Kocasından daha uzun boyluydu ama adam iki büklüm durmasa belki kadın da daha uzun görünmeyecekti. Kadın eliyle işaret ederek, «Soldaki kapıdan girin,» dedi. Kapıyı açtılar. Oda, koridordan daha karanlıktı. Ugalde, çekine çekine içeri girdi, Maria'nın başına birşey gelmediğinden emin olmak için de dönüp arkasına baktı. Bu arada ayağı bir şeye takıldı. Dizlerinin üstüne düşerken Maria bağırdı. Ugalde, bir yatağın üzerine düşmüştü sanki. Bu eski taş bina ona bir

zından gibi görünmeye başlamıştı. Tavandan sarkan ampul yanınca yerden kalktı. Odaya altı tane yatak sıralanmıştı. Bunların arasından geçecek yer kalmamıştı. Odanın tek penceresinin de perdesi sıkı sıkı örtülmüştü.

Senyora Concha, elektrik düğmesinin yanında durmuş, odadan çıkmaya hazırlanıyordu. «Burada kalacaksınız.»

Ugalde, «Senyora,» diye mırıldandı. Concha Mir, yaşlıydı ama dimdik duruyordu. Esmer tenliydi, yüzü bumburuşuktu, korku içindeydi ama mağrur tavırlıydı.

«Evet, buyrun?» Bu, yakınmaya meydan okumaydı.

«Banyo nerede, Senyora?»

«Banyo yok. Musluk ilerde.» Kadın, başıyla koridorun sonunu işaret etti. «Mutfakta yıkanabilirsiniz. Yemeğinizi de orada yiyeceksiniz.»

Maria, «Kendi evimizde de yemeği mutfakta yiyor-
duk Senyora,» dedi.

Concha Mir, sanki herkesin aynı şeyi yaptığını hatırlatmak ister gibi başını salladı ve odadan çıktı. Hemen biraz sonra Mauro ve Pureza'yla birlikte geri döndü, «Carega birazdan gelecek,» dedi ve kapıyı kapadı.

Hiç konuşmadan birbirlerine ve şu kasvetli odaya baktılar.

Mauro, yatağı yoklayarak, «Islak bu,» dedi.

Ugalde, oğluna sordu, «Carega kim?»

Maria, «Benim musluğa gitmem gerekiyor,» dedi, «Hepimiz gitmeliyiz,» diye ekledi ve odadan çıktı.

Ugalde oğluna, «Sen de onların örgütündeydin,» dedi, «Carega kim?»

«Bilmiyorum. Örgüttekileri pek tanımıyorum zaten. Arkadaşın Basa'nın Abril'e ne yaptığını gördün mü?»

Mauro sesini yükseltti. «Abril'i dışarı çıkardıkları zaman ne halde olduğunu gördün mü?»

«Gördüm.»

«Güzel.» Mauro, bu kez de Pureza'ya döndü. «Baba, beni örgüte kimin aldığını sordu,» dedi. «Bu işi yapmanın sen olduğunu ona söylemedim. Abril'in de tutsak evinde muhafızlarla çarpışacağını düşündüm. Adamlar bizi orada bekliyorlardı. Abril çarpışırken ölmüştür diye düşündüm. Onun için Abril'in adını verdim.» Mauro, yorgun, ve sinirliydi. Duvarın yanındaki yatağa uzandı. «Ben Abrille bu kötülüğü yaptım,» dedi ve öfkeyle Pureza'ya baktı. Bütün bu olanlardan Pureza'yı sorumlu tutar gibiydi.

Ugalde, «Çok yorgunsun, Mauro,» dedi, «hepimiz yorgunuz. Biraz uyumalıyız.»

Pureza, «Sakin Abril işinde beni suçlama,» dedi.

«Öyle birşey dedim mi?» Mauro, bayağı öfkelenmişti.

«Demedin. Fakat onu demek istiyorsun. Bilmiyordum. Ben de hücredeydim. Konuşacak kimse yoktu. O yüzbaşıyla Basa beni durmadan sorguya çekti. Onlara bir şey anlatmadım. Sadece bilmiyorum dedim. Hep böyle dedim. Mauro... Bana yardım edecek kimse yoktu.» Pureza, ellerini oğuşturuyordu, küçük küçük cümleler ağzından dökülüyordu. İsimsiz ve mahvedici bir tehlikeye karşı kendini savunmaya çalışıyordu zavallı kızcağız.

Ugalde, kolunu kızın boynuna doladı. «Hepimiz yorgunuz,» dedi. «Uzan, yavrum. Dinlenmeye çalış.»

Pureza acıklı bir sesle, «Mauro beni istemiyor,» dedi.

«Hepimiz öyle yorgunuz ki, birşey düşünecek ya da duyacak halimiz kalmadı. Sen yat, dinlenmeye bak. İlk işimiz bu olmalı, dinlenmeliyiz. Ondan sonra aklımızı başımıza toplayabiliriz.» Ugalde, kızı yatağa uzanmaya zor-

ANARŞİST

ladı. Sonra kendisi de onun yanındaki yatağa uzandı. «Şimdi uyu bakayım.»

«Mauro beni istemiyor. Kimsem yok benim. Ben ne yapacağım?» Pureza ağlıyordu: «Kimsem yok benim.»

«Uyu.»

Maria odaya döndüğü zaman Pureza uyumuştı. Mauro da uyuyordu. Ugalde ise uykuya dalmak üzereydi. «Hepiniz musluğa gitmek istemez miydiniz?» diye sordu.

Ugalde, «Sen de yat uyu,» diye mırıldandı. Artık hiç bir şeye aldıracak hali kalmamıştı. Yaşamının yıkıntıları, önüne düşüyordu. Onlardan korunmak için uykuya daldı.

xxx

Carega hemen gelmedi.

O gelmeden, karanlıkta uyumuşlar, mutfakta yıkanmışlar ve fasulyeyle karınlarını doyurmaya başlamışlardı.. Ugalde, mutfak kapısının tam karşısında oturuyordu. Mauro'nun arkası kapıya dönüktü. Villar Mir ile karısı, duvarın önündeki arkalıksız sandalyelere oturmuşlar, cezaevi gardiyanları gibi konukların yemek yiyişlerini izliyorlardı. Villar, bastonuna dayanarak öne eğilmişti. Concha'nın sırtı da arkasındaki duvar gibi dimdikti. Kocasının şekilsizliğine meydan okuyordu sanki.

Villar birdenbire, «Doktor sensin,» dedi.

Ugalde, «Ben bir doktorum,» diye karşılık verdi.

«Bunu bana doktorlar yaptı.»

«Sana ne yaptılar?»

«Sırtımı. İç Savaşta. Milliyetçilerin şarapneli sırtıma saplandı. Beni kesip biçtiler. Doktorlar yaptı.»

«Savaş meydanında mı?»

«Hayır, bir çadırda.»

«Savaş zamanında şartlar çok kötüydü.»

«Şarapnelin tamamını çıkaramadılar. Bir parçası hâlâ sırtımda.» Yaşlı adam, elini uzatıp, parmaklarıyla sırtını işaret etti. «Beni kesip biçtiler.»

«Üzüldüm.»

Sessizlik gene bastırdı, Villa ile Concha da nöbetlerini sürdürdüler. Carega, kapıyı açıp içeri girdi. «Doktor,» dedi, «Daha erken gelemedim. Güvenlik Kuvvetlerinin askerleri her tarafta kum gibi kayıyor.»

Ugalde, kaşığını ağzına götürmekte olan Mauro'nun birden kasılıp kaldığını farketmedi. İri yapılı, fıçı gövde-
liydi. Balıkçı elbiseleri giymişti, başında bir bere vardı, ayaklarına da lastik bot geçirmişti. Ancak, havadan, bir balıkçı kadar etkilenmişe benzemiyordu. «Ben Carega'yım,» dedi. Villa ve Concha Mir ile de hiç ilgilenmedi.

Ugalde, ayağa kalktı. Bu adamın sesinde bir acayip-
lik vardı ama ne olduğunu kestirememişti. «Senyor,» diye mırıldandı.

Carega, «Oğlunla daha önce tanışmıştım,» dedi. «Bilbao'da tanışmıştım.» Adam, gülümsüyordu.

Mauro ayağa kalkıp, arkasına döndü. «Senyor,» dedi, ve dayak bekleyen bir köpek yavrusu gibi Carega'ya baktı.

«O iş artık bitti,» dedi Carega. «Otur. Bizi yalnız bırak, Villar.» Senyor Carega, güçlü bir kimse gibi geçmiş-
ten ve içinde bulundukları zamandan rahat rahat söze-
debiliyordu.

Ev sahipleri sorgusuz sualsiz dışarı çıkınca Carega Villar'ın sandalyesine oturdu. «Sizinle iş yapacağız, dok-
tor. Önce şu fırtına geçer geçmez, Begonya Bakiresi adlı

tekneyle yola çıkacaksınız. Tekne kalabalık olacak.»

«Sıkışık, dar yerlerde yaşamaya alışıyoruz.»

«Bir papaz size uygun elbiseler getirecek. Yakında da sizi gemiye nasıl bindireceğimizi öğreneceksiniz. Bunu da papaz anlatacak size. Şimdi, siz ilersi için neler tasarlıyorsunuz?»

«Sadece varlıklı göçmenler, ilersi için tasarı hazırlayabilirler.»

«Oysa sizin paranız yok öyle mi?»

«Pek az var.»

«Peki, ne yapacaksınız?» Bu sözler soru niteliğinden de öte bir anlam taşıyordu. Ugalde, adamın sözlerinin bir buyruk sayılabileceğini düşündü.

«Bir iş bulmaya çalışacağız.»

«Ne tür iş?»

Maria söze karıştı: «Büyük bir sayfiye evinde gündelik işleri yapabiliriz, Senyor. Güvenilir hizmetçi bulmak zorlaşıyor. İspanyollar da başkalarına hizmet etmeyi sessiz sedasız kabullenirler.» Maria, acı bir sesle konuşmuştu.

Carega da kadının bu acı sözlerinden bir anlam çıkarmış, bunu kendi amaçlarına koz olarak kullanmayı tasarlamıştı.

«Doktor kocanızın bir uşak olmasını mı istiyorsunuz, Senyora?»

«İstemiyorum, senyor. Fakat buna katlanmak zorundayız.»

«Tamam. Katlanmak zorundasınız. Siz, uşak sınıfından değilsiniz.» Carega, Maria'ya gülümsedi. «Oğlunuzun öğrenimi yarım kaldı, bunu tamamlaması gerek. Yaşam düzeyiniz gayet yüksekti. Tabii İspanya'daki varlıkları hesaba katmazsam. Kaybedecek pek çok şeyiniz var.»

«Kaybedeceğimizi zaten kaybettik, Senyor. Şimdi de bunun sonuçlarına katlanmaya çalışacağız. Çok rica ederim, bizim için üzölmeyin.» Ugalde küçük sürüsünü o minicik odaya götürmek, bu adamdan uzaklaştırmak istedi. Bu adam mutlaka gizli bir amaç peşindeydi ve Maria'nın bu işe alet edileceğı belliydi. Ugalde, adam Maria'ya ulaşmadan karısını ondan uzaklaştırmak istedi. «Biz pazarlığımıza sadık kaldık, Senyor,» dedi ve tekrar ayağı kalktı. «Biz Fransa'ya vardıktan sonra siz de sözünüzü yerine getirmiş olacaksınız. Artık sizin yükünüz de sayılmayız. Başımızın çaresine bakacağız.» Ugalde, öbürlerine de ayağı kalkmalarını işaret etti.

Carega, «Benim işim bitmedi,» dedi, «Lütfen, yerlerinize oturun.»

Yerinden kalkmak üzere olan Maria tekrar sandalyesine oturdu. «Sizin işiniz nedir, Senyor?»

Ugalde atıldı. «Sizin işinizi merak etmiyoruz, Senyor. Sizi kırmak istemem. Yakında bizden kurtulacaksınız ve hiç bir sorumluluğunuz kalmayacak.» Ugalde'nin istediğı, onlardan uzaklaşmak, bu adamlarla hiç bir şekilde ilişki kurmamaktı.

Carega, sanki Ugalde hiç konuşmamış gibi Maria'ya döndü: «Senyora, sizin sürgünde rahat ve güvence içinde yaşamınızı sağlamak istiyorum. İspanya sınırına yakın bir yerde yaşamınızı sağlamaya çalışacağım. Miguel, sizin İspanya'dan fazla uzaklaşmak istemediğınızı söyledi.»

Maria diklendi: «Açık konuşun.» Ugalde de çaresiz bir tavırla yerine oturdu. Kamyonun o daracık bölmesinde kendi aralarında yaptıkları o kısacık konuşma bile bu adamın kulağına gitmişti.

«Açık konuşacağım elbet. Pau'nun İspanya yöresinde, bir kaç kilometre ilerdeki Gan köyünde bir han var. Leonora Leguerica adında yaşlı bir kadın işletiyor bu hanı. Kadın seksenini geçmiş, üstelik çok da yorgun ve hanını satmak istiyor. İç Savaş sırasında İspanya'dan kaçtığı zaman bu hanı satın almış. Kadın hana 'Viva Yo' adını vermiş. İyi bir handır, müşterisi boldur. Daha çok Pau'daki askeri tesislerde çalışan Fransız subayları gelir.» Carega, Maria'ya bakıp güldü. Hani 'sen buna inanmayacaksın' der gibiydi.

Maria, «Siz açık konuşacağım demiştiniz, oysa garip konuşuyorsunuz,» dedi.

«Handa dokuz yatak odası, ünlü bir yemek salonu, bir bahçeli lokantası, kâr getiren bir barı var. Sebze bahçeleri var. Dağlarda iyi balık avlanıyor, ve size balık avlamaya hazır bir sürü adam da bulunur. Tecrübeli bir işçi kadrosuna sahip.»

Maria öfkeli öfkeli, «Esas konuya girmeye pek istekli görünmüyorsunuz, Senyor,» dedi. «O da şu: bütün bu hizmetlere karşılık bizden ne isteyeceksiniz? Gerçekten pek esrarengiz konuşuyorsunuz. Bir karşılık istemeden kâr getirecek bir iş teklif ediyorsunuz. Olacak şey mi bu?»

«Hayır, karşılık istemiyorum demedim. Hanın altında çok muazzam bir içki mahzeni var. Hanın yeri gayet iyi. Çevresi boş. Sınıra giden önemsiz yollarla birleşen bir yol üzerinde bu han. Fransa'dan bu tepelere tırmananlar ya da İspanya'dan gelip aşağıya inmek isteyenler için ideal bir yer. Vincento Hierro ile Abril, şu sırada 'Viva Yo' da kalıyorlar.

Ugalde tekrar ayağa kalkmıştı, «Hayır,» dedi. «Ama-

cımızı açıkça anlattınız. Cevabımız hayır olacak. Yürüyün.» Ugalde, masadan uzaklaştı.

«Anlatacaklarım bitmedi, doktor.»

«Bize göre birşey kalmadı.»

«Bırak da sözlerini bitirsin, Dion.»

«Hayır.»

«Devam edin, Senyor.»

«Boş mahzen, Senyora. Oraya ihtiyacımız var.»

«Silah saklamak için mi?»

«Evet. Patlayıcı maddeler ve kullanmak zorunda kaldığımız daha başka şeyleri gizlemek için.»

«Olmaz.»

«Han sizin malınız olacak. Tapusu size verilecek.»

«Başkasını bulun.»

«Bize göre bu han için en uygun kişiler sizlersiniz, doktor. Gerçekten pek uygunsunuz.» Carega kendinden emin görünüyordu.

«Olmaz.»

Fakat Maria'nın gözleri parlamıştı. «Bu hanın geliri ne olacak?»

«Size bırakılacak.»

«Peki, oğlum istediği zaman Paris'e gidip tıp öğrenimini tamamlayabilecek mi?»

«Buna gücünüz yetecektir.»

«Soruya cevap verin.»

«Evet.»

«Hiç engel çıkarılmayacak mı? Sizden ya da adamlarınızdan bir tepki gelmeyecek mi?»

«Hayır, gelmeyecek.»

«Peki diyelim ki, hanı kabul ettik ama sizin istediğiniz gibi bir uğrak yeri ya da silah deposu olmasına izin

vermedi. O zaman ne yapacaksınız?»

Carega hiç bocalamadan cevap verdi: «Gayet basit, Senyora. Reis ile Haro'yu düşünün. Doktor, oğlunuzun hayatını satın aldı. O güvence altında. Fakat bu genç hanım konusunda verilmiş bir sözümüz yok. Doktor, onu bize borçlu. Doğrusu cömert davranıyoruz. Hem de böyle bir zamanda.»

Ugalde gürledi: «Bu zavallı yavrucağı tehdit mi ediyorsunuz?»

«Evet.» Adamın sesi duygudan yoksundu. Zaten bunda duygulanmayı gerektirecek bir özellik de yoktu. Carega işini yapıyordu.

«Demek bana olan borcunu ödemek için sağladığın kaçış yolu için de bazı şartlar ileri süreceksin öyle mi? Pazarlıktan sonra ortaya yeni pazarlık konusu çıkarıyorsunuz.»

«Hayır. Teklifime hayır demekte serbestsin.»

«O zaman ne olacak?»

«Hiç.»

«Yani gidemeyecek miyiz? Dördümüz de bir yere gidemeyecek miyiz?»

«Yoo. Önceden kararlaştırıldığı gibi yola çıkacaksınız. Dördünüz de.»

«Sonra ne olacak?»

«Hiç. Karın İspanyol aşçı olabilir. Sen de bir İspanyol uşak olursun. Oğlun ne olur? Bir İspanyol bahçıvan mı? Ya bu kız? O ne olabilir? Bir İspanyol fahişesi mi?» Adamın gülümsemesinden Pureza'yı bu işe pek yakıştırdığı anlaşılıyordu. «İspanyol fahişelerine çok rağbet var.»

Maria homurdandı: «Bunları söylemenize gerek yok. Bu işi tekrar konuşup bir karara varacağız.»

«Kararınızı papaza bildirin. Ben gidiyorum. İyi geceler.»

Carega başka birşey söylemeden çıktı gitti.

Vakit geç olmuştu. Evin içinde o bomboş küçük odadan başka gidecek yerleri yoktu.

Maria «Yatmadan önce musluğa uğrasak iyi olacak,» dedi, «ben önce gideyim. Battaniye gerekli bize.»

«Fazla battaniyemiz yok.» Concha, kapının önünde duruyordu. «Biz yoksul bir aileyiz.»

İşte o sırada Ugalde, Carega'nın sesini ilk kez nerede duyduğunu hatırladı. Üç Kral Otelinde, Basa'nın teyp bandından dinlemişti bu sesi. Guecho papazının başına gelenleri hatırlatıp Mauro'yu tehdit eden adam Carega'ydı. Birden Ugalde şu Carega'ya da Mauro'ya da Maria'ya da fena halde kızdığını hissetti.

«Cevabım hayır olacak,» dedi. «Hayır, hayır, hayır.»

Maria, «Konuşmamız gerekiyor,» dedi ve musluğa gitti.

Yatağa yattıkları zaman Ugalde, kendi paltosunu karısının üzerine örttü ve ona iyice sarılıp soğuktan ve doğacak günden korumaya çalıştı.

xxx

Ugalde rahat uyuyamamıştı. Üşümeye başlayınca uyanmış, odanın karanlığı, ıslak yatak ve rutubet, onu tedirgin etmişti. O uykuyla uyanıklık arasındaki devrede de dehşet verici rüyaları adamı rahat bırakmadılar. Rüyasında kendini Burgos'daki zindana atılmış gördü. Çevresini fareler böcekler sarmıştı. Nöbetçilerin hepsi de hastaydılar, durmadan kusuyorlardı. Hücresinin kapısındaki gö-

zetleme deliğinde beliren yüzleri acı ve öfke içinde, «Sen yaptın bu işi. Sen yaptın bu işi,» diye bağırır gibiydiler. Mauro bu sırada cezaevinin avlusundan geçiyordu. Ugalde ona seslendi: «Bana yardım et, Mauro,» Mauro ise başını bile çevirmeden çekti gitti. Ugalde hâlâ bağırıyordu: «Mauro, Mauro, Mauro.» Adamcağız birden yatağın içinde dimdik doğruldu. İki yatak ötede yatan Mauro da «Ev halkını ayağa kaldıracaksın,» dedi. Maria da fısıldadı: «Uyuyamıyor musun, sevgilim?» Sonra hepsi tekrar uykuya daldılar.

Ugalde, sırtını duvara dayadı, ve kendi kollarının sıcaklığıyla ısınmaya çalıştı.

Pureza fısıldadı: «Neyiniz var, doktor?»

«Özür dilerim. Seni uyandırdım mı?»

«Mauro'ya seslendiğinizi duydum. Ne oldu?»

«Rüya gördüm. Hadi sen tekrar uyumaya çalış.»

«Ben uyumamıştım ki. Kötü bir rüya mıydı?»

«Gerçeğin kendisinden daha kötü değildi. Uyumaya çalış.»

«Peki.» Ayakaltında olduğunu hissededen bir kamp köpeğinden farkı yoktu.

Ugalde, karanlık saatlerin geçip, tepedeki küçük pencereden solgun sabah ışıklarının içeri aydınlatışını izledi. Bu barınağın bir cezaevine benzediğini düşündü. Eski, taş bir cezaevinde küçük bir hücredeydi sanki. Daha şimdiden cezaevindeydi. Şimdiden mi? Niye böyle dedim? Özgürüm, ve Fransa'ya gideceğim. Öbürleri kıpırdanınca Ugalde ayağa kalktı, kollarını kıpırdattı.

Concha da kapının önünde belirmişti. «Yemek,» dedi ve hemen gözden kayboldu.

Maria, «Ben musluğa gideceğim,» dedi.

Mutfakta yıkandılar. Villa ile Concha, duvarın önündeki sandalyelerine oturup onları izlemeye koyuldular. Hâlâ merak içindeydiler.

Maria, «Hepimiz kokuştuk,» dedi.

Villar hiç istifini bozmadan, «Sırtınızdakileri sıyırıp, tepeden tırnağa yıkanabilirsiniz,» dedi.

«Bu senin hoşuna gider değil mi?» Concha, kocasının ayağına hızla vurdu. İhtiyar adam, irkildi ve sonra da iktidarsız bir zampara gibi gülümsedi.

Masanın üzerinde kurabiyeyle kahve vardı. Her biri kendi dünyasına dalıp sessiz sedasız karnını doyurmaya koyulmuştu. Birazdan başlarına gelecekleri geciktirmek ister gibiydiler. Gerçekten biraz sonra Maria, «Hadi konuşalım,» diyecekti ve işte o zaman olanlar olacaktı.

Rutubetli hücrelerinde tekrar yataklarına uzandıkları zaman Maria, «Konuşmamız gerekiyor,» dedi.

Ugalde, homurdandı: «Ben hayır dedim. Cevabımız hayır olacak.»

«Ama Dion, önce aramızda tartışmalıyız.» Maria, tatlı bir sesle konuşuyordu. «Bize bir yuva, iş ve kazançlı bir iş teklif ediyorlar. Bizim de aradığımız buydu değil mi? Başka gidecek yerimiz var mı?»

Ugalde, sabırla, «Maria, düşünsene,» dedi. «Yabancı bir ülkede yaşayan yabancılar olacağız. Bize bir yuva, ve bir iş teklif ediyorlar ama bu yabancı bir ülkede, yabancı suçluları barındırmak olacak. Yani suç işlemeyi meslek edinmemizi istiyorlar.»

Mauro, yatağın üzerine bağdaş kurup oturmuştu: «Sen bir suçlusun.» Delikanlı gülümsüyordu. Ama bu dostluk ifade eden, huzur veren bir gülümseme değildi. Ugalde, bu gülümsemenin taşıdığı acı ifadeyi anlamakta gecikmedi. Mauro, bu sözleri gayet sakın bir tavırla söy-

lemişti, sanki böyle davranmakla sözlerinin daha etkileyici olacağını sezmişti ve bundan da zevk almıştı. Daha bir kaç hafta öncesine kadar pek çocuksu bir ifade taşıyan bu genç yüz şimdi çok daha yaşlı görünüyordu. Ugalde de sanki bu yüzü ilk kez görür gibiydi. Delikanlının yüzünden düşüncelerini okumaya imkân yoktu. Yüz daha ciddileşmişti. Dudaklar da gerilmişti. Fakat Ugalde'yi asıl üzen, gözlerdi. Keskin, düşmanca duygularla dolu bir ifadeyle bakıyordu bu gözler.

Ugalde, «Evet, ben bir suçluyum,» dedi. «Seni kurtarmak için bir cezaevine saldırıp kapılarını açtım. Annen oradaydı. O da suçlu. Sen ise banka soymaktan ve daha başka suçlardan ötürü cezaevinde tutuluyordun. Sen de bir suçlusun. Pureza da kendi suçlarından ötürü cezaevine atılmıştı. O da suçlu. Peki, o halde özgür bir ülkede, özgür yaşama hakkına sahip olunca suç meslek edinmemiz şart mı?»

Mauro, ellerini iki yana açtı, sahte bir üzüntüyle başını salladı. «Seni anlamıyorum,» dedi. «Benim yaptığım işlerin hepsi siyasal nedenlere dayanıyordu, bunlar suç sayılmaz ki. Hepimizin durumu aynı. Hem sen niye suçlardan söz ediyorsun? Kaldığımız yer, siyasetçiler için yapılmış, siyasal bir cezaeviydi. Suçluların yeri değildi. Şimdi de bizden siyasal bazı işler bekliyorlar. Bu suç mu?»

Maria, «İzin ver de babanla konuşayım,» dedi.

Mauro, ayağa fırladı: «Hayır. Babamla ben konuşmak istiyorum. Ona söyleyecek pek çok sözüm var.»

«Mauro...»

«Hayır.» Mauro, suçlayıcı bir tavırla elini Pureza'ya doğru uzattı. Kızcağız duvarın kenarına büzülmüş oturuyordu. Bu gördüğü aile, Mauro'nun ona sık sık sözünü ettiği mutlu, şefkat ve sevgi dolu aileye hiç benzemiyordu.

Bu insanlar öfkeli, sinirli ve tedirgin kişilerdi, durmadan birbirlerini iğneliyorlardı. «Sen bir hücrede tek başına kalmıştın. Konuşacak kimse yoktu. Ben de aynı durumdaydım. Ben kimseyle konuşmak istemedim. Sadece düşünmek istiyordum. Ve bol bol da düşündüm.» Mauro, yan gözle babasına baktı. «Hep seni düşündüm, baba.» Delikanlının içindeki öfke büsbütün kabarmıştı. Cezaevinde babası hakkında düşündüklerini hatırlamak, onun kolunu kanadını kırmıştı sanki. Sirtını duvara dayayıp hafifçe öne eğildi. «Yaşamla bir anlaşma yaptıysan, niye bu anlaşmanın kurallarına uymadın?»

«Uydum, Mauro. Sen cezaevine kapatılıncaya kadar da anlaşmayı bozmadım.»

«Öyle mi?» Mauro belki de babasının susmasını sevgisini açıklamasını ya da... belki de ne beklediğini kendisi de bilmiyordu. «Eğer dediğin gibi yaşamla bir anlaşmaya varmış olsaydın yani Christina ile benim korumam ve sakın bir yaşantı sürdürmemiz konusunda bir anlaşmaya varmış olsaydın, başka türlü davranırdın. Sözgelimi Basa'yla ahbablık etmeye niçin heveslendin? Sakin bir yaşantı sürmek bu muydu?»

«Mesele gayet basitti, Mauro. Biz onunla arkadaş-tık. Bunun hata olduğunu mu söylemeye çalışıyorsun? Kötü bir iş mi bu?»

Maria sakın sakın konuştu: «Bunca yıl benim hiç arkadaşım olmadı, Dion. Sadece tanıdıklarım vardı. Yakın arkadaşlar tehlikelidir, şu veya bu şekilde, bazı sırları öğrenebilirler. Sen de yalnızlıktan bunalıncaya kadar. Basa'yla tanışıncaya kadar hep böyle diyordun. Ama bana gelip de kendine bir arkadaş bul, Maria demedin.»

«Sen de mi, Maria?»

Mauro, «Basa beni tutukladı,» dedi. «Nedenini biliyor musun?»

«Senyora Anson'u evine getirdiğin için öyle yaptı... Başka çaresi yoktu. Ayrıca soyulan bankalar da vardı...»

«Yoo, hayır, daha ben o kadını evine götürmeden önce de Basa benim neler yaptığımı biliyordu. Ben kadını kurtardım, ama kadın o arada beni ele verdi. Basa, bizim planlarımızı teyp bantlarından öğrenmişti. Sen benden önce dinledin bu bantları. Arkadaşın Basa, bantları dinlemene izin verdi. Bana herşeyi anlattı. Ben onun cezaevinde tutsaktım, oysa sen de oğlunu cezaevine kapatan adamla ahbablık ediyordun. Tanrım...»

«Mauro, bilmiyorum.»

«Neyi bilmiyorsun? Beni ihtiyar Mendez'in evinden uzaklaştırasın diye seni Bilbao'ya gönderen kimdi? Basa'ydı. Seninle Basa arasındaki dostlukla kim ilgilendi? Bilbao'daki teğmen Mieza. Hücremde bunları uzun uzun düşündüm. Ve durumu anladım. O adam senin albayınla dostluk kurmaya çalışan genç bir teğmen değildi. İkiyle ikiye yanyana koyup toplamaya çalışıyordu. Seni Bilbao'ya Basa gönderdi. Raporunda beni temize çıkaran gene Basa'ydı. Teğmen de bütün bunları kendine göre değerlendirdi. Adamın neler düşündüğünü gayet iyi biliyorum 'bu delikanlıyı babasından daha iyi tanıyan var mıdır? Yoktur. Öyleyse babasının paniğe kapılıp buraya gelmesi, oğlunun evini değiştirmesi boşuna değil. Basa da babanın arkadaşı. Belki de delikanlı görüldüğü kadar bilgisiz değil: Ah evet, olayları kafasında değerlendirdikten sonra beni sorguya çekti. Klübün anahtarını aldı, içeriye gizli mikrofona yerleştirdi ve bankalarla barakalar işini öğrendi. O güne kadar hiç bir şey bilmiyorlardı. Beni cezaevine atıran sensin. Bir de Basa'yla arkadaş olman beni bu duru-

ma getirdi.» Mauro, yorgun bir tavırla elini babasına uzattı «Sensin...»

Ugalde şaşırılmış kalmıştı. Ve çok da kırılmıştı. «Ve sadece sen suçsuzsun öyle mi, Mauro? Sen hiç suç işlemedin mi? Bankaları soymadın mı?»

«Suç mu? Ne suçu?» Mauro'nun öfkesi gene kabarmıştı. «Onlar suç değildi, siyasal eylemlerdi. Kötü bir rejime karşı Beşinci Güç Örgütü tarafından girişilen darbelerdi. Hepimiz Basque topraklarının bağımsızlığa kavuşması için çalışıyorduk.»

Ugalde sabırsızlanarak, «Sen Basque'li bile değilsin,» dedi. «Castille'lisin.»

«Bizler, senin Arrabal ile dağlarda yaptıklarınızı yapıyorduk. O günlerde neler yaptığınızı bana anlattığın zaman doğru yolda olduğuma inanmıştım. Eğer o gün Bilbao'ya gelmeseydin, ben hâlâ aynı işlerle uğraşıyor olacaktım ve bu felakete de uğramayacaktık. Onlar bilmiyorlardı. Beni yakalayamayacaklardı.»

«Senyora Anson'un kaçırılmasına da göz yumacaktın öyle mi»

«O cadı karı mı? Evet, Tanrının izniyle o işi de başaracaktık. Eğer şimdi bildiklerimi o zaman öğrenseydim, o işi yarıda bırakmazdım.»

«Ama bu sözlerin sorumu cevaplandırmıyor ki, Mauro. Önemli olan şimdi bildiklerin değil, o zaman bu işi geriçevirmiş olman. Hiç kuşkusuz bu görevi üzerine almak istemeyişinin önemli bir nedeni vardı değil mi?»

«Yanılmıştım. Korkağın biri idim. O zaman bu işi tamamlamam gerekirdi.»

Ugalde, yenik düştüğünü belirten bir hareketle, «Ee, demek Reis ile Haro'nun da önemi yok,» dedi. «Arka-daşlarını sahte suçlamalarla katlettikleri halde sen hâlâ

şu Beşinci Güç Örgütünde çalışmayı düşünüyorsun değil mi?»

«O şeydi...»

«Neydi, Mauro?»

«Seninle tartışmayacağım.»

«Tartışamazsın, sadece benim arkamdan konuşursun. Beşinci Güç Örgütünün işlerine karıştığın için ailenin hayatı allak bullak oldu, ve sen hâlâ bunun tartışmasını yapmak istemiyorsun. Pekâlâ, öyle olsun. Carega'nın nazik teklifini kabul edecek misin?» Ugalde iyice güçten düşmüş, perişan olmuştu.

«Evet, edeceğim.»

«Ya sen, Pureza?»

«Bana niçin soruyorsunuz? Ben bu aileye bağlı değilim ki. Bu aileye girmeyi istemiştim. Beşinci Güç Örgütünde kalmamın nedeni de buydu. Senyora Anson işinde Mauro'ya yardım ettim. Mauro, sizin verdiğiniz herşeyi nasıl aldıysa benim yardımımı da öyle kabullendi. Tutuklandığımız zaman ondan yardım istedim. Bana bir tek söz söylemesi yetecekti. Fakat artık ona bir faydam dokunmayacaktı. Başını çevirip de bakmadı bile. O sadece almasını bilir.» Pureza, cesaretle başını kaldırıp Ugalde'ye baktı. «Mauro beni isteseydi bile onun yanında benim halim ne olurdu? Oğlunuz yarın, öbür gün ne düşünecek, ne yapacak? Sadece beni sevmesini istemiştim. Onu sevme fırsatının bana tanınmasından başka bir isteğim yoktu. Eşinizle sizin yaşantınıza benzer bir yaşantım olsun istiyordum. Fakat gerçek dertlerle karşılaşınca sizler de ne hale geldiniz? Mauro, evinizden uzaklaşınca ne hale geldi? Hayır, sizin ailenizin bir üyesi olmak istemiyorum. Size bağlı kalmak istemiyorum.»

Maria bağırdı: «Bunları söylemeye nasıl cesaret edi-

yorsun, kızım?»

Pureza, «Kısa bir süre önce, buna dünyada cesaret edemezdim, Senyora,» diye karşılık verdi. «Çok korkuyordum. Hâlâ da korkuyorum. Fakat Mauro, babasına söylediği sözlerle beni hasta etti. Oğlunuz, kendi kendisiyle yüzleşmek zorunda kalmadıkça herkesi rahatça suçlayabilir. Şimdi de şu Carega denen adamın yardımıyla karanlık bir gelecekte paçasını kurtarmaktan başka bir şey düşündüğü yok. Aksi halde, kendi yağıyla kavrulmak zorunda kalacak. Bu da onun işine gelmiyor. Beşinci Güç Örgütüne tam üye olma düşüne kendini iyice kaptırmıştı. Siz kendisine yardım ettiğiniz sürece o da heyecanlı serüvenlere atılacaktı. Sonra da kendi geçimini sağlamak zamanı gelince de herşeyden elini eteğini çekip sakın bir yaşantı kurmaya gayret edecekti. Bana gelince. Şimdi Güvenlik Kuvvetlerinden ve Beşinci Güç Örgütünden uzakta sakın bir hayata kavuşmak istiyorum. Başkalarının ihtiraslarından, meraklarından kendimi kurtarmak istiyorum. Sizlerle kalırsam sonum bu olacak. Mauro beni istediği zaman, düşündeki gelecekte beni annesinin yerine koymayı tasarlıyordu. Eh, işte sizlere tekrar kavuştu. Bayonne'da sizden ayrılacağım.»

Maria, «Sen küstah, terbiyesiz bir kızsın,» dedi.

Ugalde, «Maria», dedi, üzgün üzgün çevresine baktı. «Konuşmak istiyordun. Benimle konuş. Bu işi isteyip istemediğini söyle.»

«Dion, bizim başka gidecek yerimiz yok ki.»

«İş bulacağız.» Ugalde, karısının ne istediğini, ve kendisinin de bunu karısının ağzından duymayı niçin istemediğini gayet iyi biliyordu.

«Bulabileceğimiz iş için de artık fazla yaşlı sayılırız.»

«Bunları düşünmek için de artık çok geç. Bir yaşan-

tıyı sona erdirip Mauro'yu cezaevinden çıkarmayı kararlaştırdığımız zaman bu duruma düşeceğimizi biliyorduk.»

«Carega'nın sözünü dinlememiz için bundan daha uygun bir neden olamaz.»

«Neymiş o?»

Maria sert bir sesle: «Bu ailenin o adamlarla yarım kalmış bir işi vardı. Tam üç kuşak boyunca bizleri ellerinde oyuncak ettiler. Bizi bu izbeye getirdiler. Onları asla bağışlamayacağım.» Maria başını dimdik tutmuş, dişlerini sıkıyordu. Yaşlı kadın, «Babalar, erkek kardeşler, oğul— sen ve ben. Onları bağışlamayacağım,» diye avaz avaz bağırarak istiyordu.

«Yaşamımızın yarısını kararlaştırdığımız şekilde geçirmek seni sıkmadı ama.»

«O yılları da düşünüyorum, Dion. Carlos'un sana Mauro'yu tutukladıklarını haber verdiği gün düşünmeye başladım. O yıllarda biz birer köleydik, Dion. İkimiz dışarıda herkese karşı birer taş gibiydik. Dilsizler gibi sessizlik içinde yaşadık. Sırf yaşayabilmek için nefret ettiğimiz şeyleri sevmeye çalıştık. Bu bir çeşit gerilemeydi. Öfkelenmeye ya da harekete geçmeye hakkımız yoktu. Tüm yaşamımızı birbirimizde bulmaya zorlanmıştık. Sadece Mauro, kendi kanına dönmenin yolunu buldu— benim kanıma, babamın kanına. Onu tutukladıkları zaman ne yaptılar biliyor musun? Beni özgürlüğe kavuşturdular. Artık bir köle değilim. Onların yüzünden senin de bir çocuk olduğunu görmeyeceğim. Mauro'nun bir İspanyol bahçıvan olduğunu görmeyeceğim. Carega, benim elime bir silah vermek istiyor. Ben de silah istiyorum.»

«Ya o ölümler ne olacak, Maria? Hiç gereği yokken ölen muhafızlar....»

Mauro, söze karıştı: «Bir kaç muhafızın ölmesi ye-

terli değildi..»

«Dion, babam onlarla çarpışırken öldü.»

«Sana Luis Arrabal ile ilgili bir konudan söz etmeliyim. Bir gün Huesca'da bir bankaya baskın yaptık. Memurların hepsi de silahlıydılar. Ama onlar silah kullanmasını bizim kadar iyi bilmiyorlardı ve biz de adamların hepsini öldürdük. Elli yaşlarında adamlardı hepsi de. Onlardan genç olanların hepsi savaştaydı. Aynı gün dağda, bir Milliyetçi devriye grubunun bir Cumhuriyetçi devriyeyle karşılaştığını gördük. Milliyetçilerin, ötekileri nasıl temizlendiklerini izledik. Onların silahları daha iyiydi, ve üstelik adamlar, askerlikte ötekilerden daha üstündüler. O gece, Güvenlik Kuvvetlerinin bir barakasından aldığımız radyoyu dinledik. Fransızlardan, Barcelona'daki cumhuriyetçilerin birbirleriyle sokaklarda çarpıştıklarını öğrendik. Herkes uykuya yattıktan sonra Luis bana şöyle dedi: 'Bak Dion, bugün sırf geçimimizi sağlamak ve savaşa devam etmek için para bulmak uğruna hiç bir günahı olmayan dört kişiyi öldürdük. Biz de bu dağ başında o dört zavallı gibi öleceğiz. Bugün Cumhuriyetçiler birbirleriyle çarpışıyorlar, biribirlerini öldürüyorlar. Kendi aralarında bile anlaşıyorlar bu adamlar. Biz de bunların bazılarında hiç hoşlanmadığımız için Barcelona'da değil de buradayız. İşte İspanya bu, Dion. Viva Yo. Benim için yaşasın. Ona acaba biz yanıldık mı, Luis diye sordum. Bir süre oturup yüzüme baktı, sonra yürüyüp gitti. Luis ile arkadaşlarımızın çoğunun öldüğü çatışmada bundan sonra olmuştu. Luis, kanlar içinde son nefesini vermek üzereyken bana şöyle dedi: 'Viva Yo Dion. Paris'e git,. İşte ben de bunun için Paris'e gittim.»

Mauro, «Ama dağlarda Arrabal ile birlikte çarpıştığını anlatırken bunlardan hiç söz etmedin.»

«Sözünü ettiğim bir sürü şey var.»

«O gün Bermeo'da bana anlattıklarını dinledikten sonra kendimi, haklı, seni ise haksız bulmuştum. Sen bunu beklemiyordun değil mi? Ama o zaman ben haklıydım. Şimdi de haklıyım.»

Ugalde, «Galiba ben bugüne kadar pek doğru bir iş yapmış sayılmam değil mi?» dedi.

Adamcağız üzgün bir halde musluğa gitti, uzun bir süre orada kaldı.

xxx

Öğleden sonra papaz geldi. Genç bir adamdı papaz. Ugalde'ye, «Carega'ya gönderilecek bir cevabınız var mı?» diye sordu.

«Ona söyle, cevabımız 'evet'tir.»

Maria, kocasını öptü. Mauro bir şey demedi ama tasalı tasalı babasını süzdü.

«Öyleyse, Bayonne'den doğruca Gan'a gideceksiniz. Gerekli resmi işlemler tamamlanıncaya kadar orada kalacaksınız.»

«Buradan ne zaman ayrılacağız, Pêter?»

«Yarın gece gemiye bineceksiniz. İhtiyacınız olan şeyleri ve ayrıca temiz elbise getirdim.»

Papazla mutfakta buluştular. Villar ile Concha, duvarın önündeki sandalyelerine oturmuşlar, ses çıkarmadan onları izliyorlardı. Ugalde bunları birer akbaba gibi görmeye başlamıştı.

Papaz, mutfaktaki dolaplardan birinden elbise dolu bir denizci torbası çıkardı. Torbanın içinde Ugalde ve Mauro için denizci kıyafetleri, Maria ve Pureza için de rahibe elbiseleri vardı.

«Kadınlar, rahibe kıyafetlerini giyecekler ve gemiye binerken yanlarında bir sepet bulunduracaklar. Gemi-de onları iki kadın bekleyecek. Onlar rahibe elbiselerini giyip hemen kıyıya dönecekler. Sepet de boş olacak.» Papaz, Ugalde'nin ellerini tuttu. Adamcağız, papazın onu kutsamaya kalkışmasından korkmuştu. Papaz: «Sen de oğlun da ellerinizi ceplerinizden çıkarmamalısınız. Bunlar balıkçı elleri değil. Yarın gece saat dokuzda buraya geleceğim. Sizinle birlikte gemiye gideceğim. Ondan sonra ise dua etmekten başka yapacak iş kalmıyor. Bazan bu adamlar gıcık alıp gemileri ararlar.»

«Şu gemideki kadınlar beni düşündürüyor, Peder. Onlar için bir tehlike var mı?»

«Hiç bir tehlike yok. Onlar rahibe. Daha önce de böyle şeyler yaptılar.»

«Saat kaçta hareket edeceğiz?»

«Gece yarısı.»

«Adınız nedir?»

«Peter Leopoldo.»

Papaz, telâş içinde çıktı gitti.

Villar, «Biz bir çok kişiyi böyle gönderdik,» dedi.. «İkisi yakalandı.»

Ugalde adama sordu: «Papaz nerede oturuyor?»

«Kilisenin yanında.»

Ugalde, bütün gün hiç konuşmadı. Yatağında yatıp gözlerini tavana dikti. Maria bir kaç kez, kocasının gözlerinin yaşardığını farkedip onun yanına gitti.

«Beni bağışlamayacak mısın, Dion?»

«Ah, evet, seni bağışlıyorum. Ben bağışlamanın kutsallığına inanırım, sevgilim.»

«Ama beni sevmeyecek misin?»

«Seni hayatım boyunca sevdim. Sonuna kadar da se-

veceğim.» Ugalde, karısını kolları arasına alıp ağladı.

Hava kararınca Ugalde, gemici kazağını, pantolonunu giydi. Bereyi başına geçirdi, lâstik botları da giydi.

Maria, «Niye giyindin?» diye sordu.

«Bu kıyafete alışmam gerek. Bunları bir balıkçı gibi giymeliyim.» Ugalde, musluğa gitti, ve hemen arkasından koridoru geçti, sokağa çıktı. Papazın evi yakındaydı. Barların çevresindeki gece gezintileri adamakıllı hararetlenmişti. Sokaklar kalabalıktı. Ugalde, grupların arasında biraz gezindikten sonra papazın evine vardı. Buraya gelmesi iki dakikadan fazla sürmemiştir.

Peter Leopoldo, «Sen budalasın,» dedikten sonra Ugalde'yi içeriye çekti. «Burada başka papazlar da var. Kuzum senin niyetin nedir?»

«Peter, bir telefona ihtiyacım var. Herhalde burada telefon bulunur değil mi?»

«Telefon melefyon edemezsin. Kimseyle görüşemezsin. Doğruca Villar'ın evine git ve bir yere kıpırdama.»

«Bir hasta arkadaşım var. Onunla vedalaşmak istiyorum.»

«Delisin sen. Kimseyle vedalaşmayacaksın. Hadi, eve dön.»

«Peter, Beşinci Güç Örgütü, bana tehditler yağdırdı, şantaj yaptı ve ben de bunlardan bıktım usandım. Hasta arkadaşım ile konuşmak istiyorum. Bu, gayet basit bir ihtiyaç. Onunla konuşacağım. Eğer hayır derssen ben de sana kendime göre bir şantaj yapacağım.»

«Sen kimseye şantaj yapacak durumda değilsin. Kendini tehlikeye atmadan hiç bir halt yiyemezsin. Hadi, şimdi Villar'ın evine dön.»

«Tehlikelere artık hiç aldırmadığımı düşünemiyor musun?»

«Sesini yükseltme.»

«Telefon nerede, Peter? Söylemezsen, buradan çıkar giderim. Neler söyleyeceğimi tahmin edemezsin. Fakat kullanacağım iki kelimenin 'Peder Leopoldo' olacağını bilesin. Şimdi söyle, telefon nerede?»

«Bu tarafa gel.»

Papaz, öfke içinde Ugalde'yi koridorun öbür ucuna götürdü. Telefon buradaydı. Ugalde, cebinden Senyora Aloys'un ona verdiği kartı çıkardı. Papaza da, «Beni yalnız bırak», dedi.

«Olmaz.»

Çekil yanımdan.» Ugalde, sesini yükseltmişti. «Öbür papazlar senin ne mal olduğunu öğrensinler diye mi direniyorsun.»

Papaz, koridordan uzaklaştı. Ugalde adamın bir köşeye gizlenip onu dinlemeye çalışacağını tahmin etti. Telefon otomatik değildi. Santral numarayı duymakta güçlük çekti. Pamplona bağlantısının kurulması hayli gecikti. Senyora'nın evi cevap verene kadar Ugalde bir hayli bekledi. Hizmetçi sesi bir türlü duyamıyordu.

Ama Senyora telefonu eline alınca güçlükler de kendiliğinden yokoldu.

«Senyora. Ben Ugalde'yim. Lütfen Julio'ya benim tarafımdan bir haber ulaştırabilir misiniz?»

«Kendisi burada.»

«Yo, hayır, onu telefona çağırmayın. Ona sadece kendisine teslim olacağımı bildirin. Yarın gece saat onbirde Guetaria'daki Klink Bar'a gelirse, ona teslim olacağım. Hepsi bu kadar.» Ugalde, ahizeyi yerine bıraktı. Papaz görünürde yoktu. Belki de öbür papazların bulunduğu odadaydı. Acayip bir ses duyulur da papazlar meraklanırlarsa diye korkmuştu belki de. Ugalde yavaşça

sokağa çıktı, Villar'ın evine döndü. Yolda, iki muhafızla karşılaştı. Adamlar, Ugalde'ye dikkatli dikkatli baktılar. Muhafızlar, sokakta gördükleri herkese böyle dikkatli bakıyorlardı.

Maria sordu: «Neredeydin, Dion? Seni merak ettik.»

«Yürüyüşe çıktım.»

«Ne yaptın?»

«Yürüyüşe çıktım. Yeni kıyafetimi denedim. Ben kırmızı yüzlü, soluk elli bir köy doktoruyum. Onun için ellerimi ceplerime sokup, kalabalığın arasına karıştım.» Ugalde, yatağına uzandı. «Yolda iki muhafızla karşılaştım, beni dikkatle incelediler ama yoldan geçen herkesi böyle süzüyorlar. İşte görüyorsun ya geri döndüm.»

«Çok tehlikeli bir iş yapmışsın, Dion.»

«Ama çok kolay oldu. Hiç bir güçlükle karşılaşmadan gemiye gideceğiz.»

Maria, kocasının yanına uzandı, kolunu erkeğin göğsüne yasladı. «Dion'um benim.»

«Yaşadığımız hayatın güzel olduğunu söyle, Maria.»

«Güzeldi, çok güzeldi. Öyle olduğunu biliyorsun.»

«Ve işte bu hayat sona erdi.»

«Önümüzde yenisi var.»

«Sen bunu istiyor musun?»

«Bizi rezil etmelerine izin vermeyeceğim. Önce onlara karşı koyup sonra da yoksulluk çekmek— işte bu yenilgi sayılır. Biz yenilgiyi kabul edemeyiz, Dion. Ben yenilgiyi kabul etmeyeceğim»

Mauro, babasının yanına geldi: «Dışarı çıkıp yürüdün.» Bu, bir soru değildi.

«Evet.»

«Baba, çok kızmıştım.»

«Biliyorum.»

«Bağışla beni.»

«Seni seviyorum, Mauro. Ve tabii bağışlıyorum da. Sana nasıl ihanet ettiğim konusundaki düşüncelerin değişti mi?»

«Bu, o anlamda bir ihanet değildi. Sadece olaylar böyle gelişti. Basa'yla arandaki arkadaşlığın bu sonuca ulaşacağını nereden bilebilirdin? Bu adamların çalıştıkları yerlerde arkadaş edinmeleri de yasaktır. Bu işin altın-da eninde sonunda bir çapanoğlu çıkacaktı.»

«Tabii.» Ugalde, değişen bir şey yok, diye düşündü.

«Baba.»

«Efendim, Mauro.»

«Yalvarırım. Beni anlayabiliyor musun? Sen de benim yaşımdayken doğru olduğuna inandığın şeyleri yapmıştın...»

«Hayır. Senden daha küçükken öyleydi. Senin yaşına geldiğim zaman ise yanıldığımı anlamıştım.»

«Ama ben demek istiyorum ki, hayatını kendi yargılarına göre düzenlemiştin değil mi?»

«Evet.» Besbelli Ugalde, dışarıdayken ana oğul hayli konuşmuş olmalıydılar. Ugalde bunu biliyordu.

«Benim de aynı şeyi yapmama izin ver.»

«Evet, buna izin vereceğim. Sen de benim aynı şeyi yapmama izin verecek misin bakalım?»

«Başka türlü davranmaya hakkım olabilir mi? Onlarla çarpışmamızın bir nedeni de bu değil mi?»

«Kefaret ne demektir bilir misin?»

«Sanırım. Niye sordun?»

«Sadece şunu belirtmek istiyorum: Kötülüğü kendi yöntemleriyle yoketmeye çalışırsan, daha büyük kötülükler yaratırsın ve karşısında olduğun kötülüklerin bir

parçası haline gelirsin. Bir gün bunları hatırlayıp üzerinde düşünecek misin?»

«Anlamıyorum.»

«Anlamadığını biliyorum. Ama sen gene de bu sözleri aklından çıkarma.»

«Baba, seni sevdiğimi biliyorsun.»

«Evet, biliyorum. Aslında bu dünyada sevgiden daha değerli bir şey yok? Ama sevginin nasıl yararlı hale getirildiğini de bilmiyorum. Asla senin dediğin şekilde olmadığına inanıyorum. Fakat birbirimizi sevdiğimizi biliyorum. Bu da bize yetmeli, öyle değil mi? Oturmama izin ver.»

Ugalde, cebinden parayı çıkardı. Bin pezeta kalın bir tomar meydana getirmişti. Gerçekte olduğundan daha etkileyici bir görünüşü vardı paranın. «Bu paranın hepsini yanımda taşımam doğru değil. Parayı bölüştürmeliyiz. İçimizden biri paranın üçte birini kaybederse geriye üçte ikisi kalır.» Para tomarını üçe böldü. «Şimdi uyuyalım artık.» Ugalde, parayı oğluna verdi. Göz yaşlarını içine akıtmaya çalıştı. Tekrar uzandı ve sabaha kadar da uyuyamadı.

xxx

Ekmek, sosıs ve şarap dolu sepet, ikindiye doğru geldi.

Peter Leopoldo tam saat dokuzda eve varmıştı. «Ağır ağır yürüyeceğiz,» dedi. «Ben rahibelerle birlikte yürüyeceğim. Kadınlar önden gidecekler. Siz de hemen arkamızdan geleceksiniz. Bu gece limana giden pek çok balıkçı olacak. İçlerinden bazıları sanki sizi tanıyorlarmış gibi selâm vermek isteyecekler. Onları selâmlayın.» Pa-

paz, eleştirici gözlerle onları süzdü: «Ellerinizi saklayın.»

Maria, sepetten bir ekmek, biraz sosis ve bir şişe şarap çıkarıp masanın üzerine bıraktı. Concha'ya, «Teşekkür ederiz,» dedi

Concha, «Bunlar sizin olmadığına göre...» diye mırıldandı ve hafifçe başını salladı.

Gecenin karanlığına, dar sokağa çıktılar, yokuş aşağı indiler, kilisenin altından geçen tüneli aştılar, merdivenlerden indiler ve limana yürüdüler. Balıkçı tekneleri denize açılıyordu. Tekneler, sabah şafak vakti, avlanma bölgesine varmış olacaktı. Balıkçıların eşleri ve çocukları, rıhtımı doldurmuştu. Üç çift muhafız, kalabalık arasında devriye geziyordu. Bu arada rahibelerle papaza ve Ugalde'ye de dikkatli dikkatli baktılar. Bu arada karşıdan biri Ugalde'ye seslenmiş, kollar sallanmış ama kimse'nin ağzından bir isim çıkmamıştı.

İşte böylece beş balıkçı teknesinin durduğu iskeleye vardılar. Teknelerden en dışta olanı Begonya Bakiresi'ydi. Denizciler, rahibelerin gemiye binmesine yardım ettiler. Kadınlar, gemiden gemiye geçerek beşinciye ulaşmışlardı. Bir kaç dakika sonra iki rahibeyle papaz tekrar geminin güvertesine çıktılar. Ellerinde boş sepetle, gemiden gemiye geçerek rıhtıma döndüler. Kalabalığın arasında gözden kayboldular. Onların görevi sona ermişti. Saat dokuz buçuktu.

xxx

Geminin alt kısmındaki kamarada ranzalara oturmuşlardı. Balık kokusu, tuzlu su, yağ ve pis havanın kokusundan etkilenmemeye çalışıyorlardı. Ve de bekliyorlardı.

Ugalde, Maria'nın yanına oturmuştu. Mauro ile Pureza birbirlerinden uzakta duruyordu. İki de sinirliydi.

Maria, «Benim midem bulanıyor,» dedi ve hafifçe güldü: «Acaba Bayonne'a ne zaman varacağız?»

«Önce biraz balık tutmaları gerekiyor. Boş fiçılarla geriye dönemezler.»

«Çok feci olacak.»

Uzun bir sessizlik oldu. Ugalde, karısının elini tutmuştu. Arada sırada eğilip Maria'nın elini öpüyordu. Göz ucuyla da Mauro'yu izliyordu. Canım Mauro, alt tarafı kendini babasının baskısından kurtarmaya çalışan bir çocuk değil miydi yani? Kendisini de babasını çok sevmişti ama Luis Arrabal ile birlikte çarpışmak uğruna adamcağızı aldatmıştı. Ama sonunda, ben de babamın bir eşi oldum çıktım. Gençler özgür olmalı, ama buna izin verildiği için değil, kendileri öyle istedikleri için özgür olmalı. Ugalde, onların yaşamlarına hükmedemezdi. Ama onların yaşamlarından sorumlu da olamazdı. Mauro'nunkinden de Maria'nunkinden de sorumlu değildi. Sadece kendisinininkinden sorumluydu. Kendi borçlarını ödemek zorundaydı.

Fakat, tanrım, çok acıydı bu. Ugalde'nin yüreği paralanıyordu. Basa ne demişti? 'Seven, çok ağlatır' Ugalde bunun ne demek olduğunu hâlâ pek bilemiyorum, diye düşündü ama galiba yavaş yavaş anlamaya başladım.

Pureza'nın paltosu boş yataklardan birinin üzerine atılmıştı. Ugalde, kalktı, paltoyu aldı, kapının arkasındaki çengele astı. Kendi cebindeki parayı, bu paltonun ceplerinden birine koydu. «Ben güverteye çıkıyorum,» dedi. «Gemi denize açılmadan sakın dışarı çıkmayın.»

«Saat kaç, Dion?»

«On buçuk.»

«Zaman ne kadar ağır ilerliyor»

«Çoğu gitti azı kaldı.» Ugalde, karısına sarılıp öptü.
«Şimdi yat. Biraz uyumaya çalış.»

Ugalde, Mauro'nun önünden geçerken oğlunun başını hafifçe okşadı. Mauro da babasının elini tutup gülümsedi. Ugalde, dışarı çıkıp kapıyı kapadı.

Kaptan, dümen bölmesindeydi. Ufak tefek, şişmanca, neşeli bir adamdı. «Eğer hanımlar denizde hastalanırlarsa onlara siz bakacaksınız, doktor,» dedi.

«Ben sahile çıkıyorum, kaptan.»

«Hayır, çıkamazsın.» Adamın bakışlarındaki gülümseme kaybolmuştu.

Ugalde, silahını paltosunun cebinden çıkarıp, tetiği çekmeye hazırlandı.

«Ben sahile çıkıyorum, kaptan. Orada tamamlanması gereken bir işim var.»

«Eğer karaya çıkarsan ya da bu silahı karada kullanırsan, geri dönme.»

«Benim için küçük bir zahmete katlanır mısınız?»

«Nedir istediğin?»

«Siz denize açıldığınız zaman ben uzakta olmayacağım. Limandan uzaklaşınca üç düdük çaliverin.»

«Limandan çıkarken hepimiz düdük çalarız.»

«Aileme benim karaya çıktığımı söylemeyin sakın.»

«Sizin ailenizden bana ne. Belki de şanslı sayılırlar.»

Kaptan, yargısını ve nefretini gizlemedi.

Ugalde, karaya çıkarken silahını denize attı. Rıhtıma varınca durup arkasına döndü, gemiye uzun uzun baktı. İçinden haykıra haykıra ağlamak geliyordu. Hıçkırıkları boğazında düğümlendi, ve hızlı hızlı yürüyerek rıhtımdan uzaklaştı. Bir daha da arkasına bakmadı.

Liman artık tenhalaşmıştı. Çifter çifter devriye gezen muhafızlar da şimdi daha çok göze batıyorlardı. Muhafızlar, Ugalde'yi dikkatli dikkatli süzdüler ama ona başkalarından fazla önem verdikleri iddia edilemezdi. Ugalde'nin kendine güveni artmıştı.

Muhafızlardan biri gülümseyerek. «Son bir kadeh daha mı yuvarlamak istiyorsunuz?» dedi.

«Evet, öyle.» Polis, gencecikti. Temiz yüzlü ince bıyıklıydı. Pamplona'da, Basa'nın karargâhının önünde gördüğü Seville'li delikanlıya benziyordu. Şu annesiyle babasını çok seven ve Nisan'da onları ziyarete gitmeyi düşleyen zavallı delikanlıyı hatırlatmıştı. Bunu düşünmek, Ugalde'nin yüreğini sızlatmıştı, hemen oradan uzaklaştı.

Klink Barı, üç sokağın kesiştiği köşede ydi. Guetaria'ya geldikleri gün Miguel'in onları kamyonundan indirdiği yerdı burası. Ugalde, barın önünden geçti, içeriye şöyle bir göz attı, sonra geri döndü. Sokaklar sessizleşmişti. Bara girdi. İçerde en fazla yarım düzine müşteri vardı. Saat onbire yaklaşıyordu. Bir ara ısmarlayıp ağır ağır yudumladı. Basa gelmemişti.

Ugalde, parasını hesapladı. Sadece bozuk parası vardı. Kâğıt paralarının hepsi Pureza'nın cebindeydi. Ancak iki bira daha içecek parası kalmıştı. Silahı da yoktu. Karada kalmıştı, beş parasızdı ve galiba Basa da gelmeyecekti. Senyora Aloys, ona telefon konuşmasından söz etmemişti. Basa'nın başı dertteydi. Görev başında körkütük sarhoş olan bir komutan, hele siyasi tutukluların bulunduğu cezaevi yakılıp yıkılmışsa ve tutuklular da dağlara kaçmışlarsa, cezaevi komutanının başının dertte olmasına imkân yoktu. Senyora Aloys, belki de telefonda konuşanın Ugalde olduğuna pek ihtimal vermemişti. Eğer Basa'nın başı dertteyse, kadın onun daha fazla tehlikeye

girmesini istemezdi. Hayır, Basa gelmeyecekti. Eğer gelmezse, o ne yapacaktı?

Ugalde bardan çıktı, karşı köşeye geçti ve bir dükkânın önünde durdu. Muhafızlar bile ortadan kaybolmuşlardı. Sokak sessizdi. Yoklan kamyonlar, arabalar geçiyordu ama trafik pek hafiflemişti. Gecenin ayazı içine işliyordu, ve saat onbir buçuk olmuştu. Ancak on dakika daha bekleyebilirdi. Acaba 'Begonya Bakiresi'nin kaptaşı onu gemiye geri alacak mıydı? Basa'nın gelmemesi ya da Senyora Aloys'un ona telefon konuşmasını anlatmaması ihtimali hiç aklının köşesinden geçmemişti. Plânlarını hep Basa'nın buluşma yerine geleceği hesabına göre düzenlemişti.

Alman marka spor araba, Bilbao yönünden sokağa girdi. Araba ağır ağır ilerliyordu. Direksiyonda bir kadın vardı, yanında da bir erkek oturuyordu. Adamla kadının sokağı incelerken Ugalde de dükkânın kapısına gizlendi.

Adamın Basa olduğuna önce inanmak bile istemedi. Ama gelen Basa'ydı. Sivil elbise giymişti. Zengin metreleriyle beraberdi. Kadın niye gelmişti? Arabayı niye o kullanıyordu? Araba, Klink Barının biraz ilersinde durdu ve Basa aşağıya indi. Elbisesi üstünden dökülüyordu. Basa, arabanın kapısını kapadı sonra geri dönüp ağır ağır bara doğru yürüdü.

Ugalde karşıya geçti, arabanın yanına gitti. Şöför mahallinin penceresine yaklaştı. «Senyora» dedi. «Zavallı çok hasta.»

«Kendisi onunla buluşmak istediğiniz yere gitti, Senyor. Onu bekletmeyin.»

«Peki.» Ugalde kadın beni başından savdı, diye düşündü. Herhalde Basa benden nefret ediyordur.

Basa, barın arka bölümündeki masalardan birine oturmuştu. Önünde içki yoktu. Ugalde, masaya yürüdü. Suçlu bir çocuk gibi, «Julio,» diye mırıldandı.

Basa gülümsedi; «Gelmene sevindim, Dion.»

«Oturabilir miyim?»

«Niçin oturamayacakmışsın?»

«Senyora bizi Pamplona'ya mı götüreceksin, yoksa daha başka bir plân mı hazırlandı?»

«Hazırlanmış başka bir plân yok. Lütfen otur, Dion.» Basa, ölü gibiydi.

Ugalde, arkadaşının karşısına oturdu. «O işi ben yaptım, Julio.»

«Biliyorum.» Basa, yorgun bir yaşlı adam gibi gayet tatlı ve şefkat dolu bir sesle konuşuyordu. «Gelmene sevindim, Dion.»

Bunu daha önce de söyledi. Basa, mahvolmuş. Mahvolmuş bir adama benziyor. Ve onu mahveden de benim. «Gitsek iyi olacak, Julio. Hasta gibisin. Beni onlara senin teslim etmeni istedim. Senin hakkındı bu. Ama senin bu derece hasta olduğunu bilseydim...»

«Seni bir yere teslim edemem. Biz Fransa'ya gidiyoruz.»

«Ne dedin?»

«Ben artık albay da değilim. Komutanlığım da kalmadı. Rütbem geri alındı, teğmen oldum. Şimdilik ücret de alamıyorum. Askeri mahkemede duruşmam devam ediyor. Seni tutuklayamam. Zaten bunu asla yapamazdım. Biz Fransa'ya gidiyoruz. Geri de dönmeyeceğiz.»

«Bu dertleri senin başına açan benim.»

«Hayır, değilsin. Her şeyi onlar yaptılar. Benim hayatıma ve sadakatıma sahiptiler. İlk karıma bile bunları

vermedim. İyi bir kadındı. Kötü davranışım yüzünden çirkinleşmiş, kötüleşmişti. Ama bu hükûmete yaranmaya bunlar da yetmezdi, Dion.»

«Gidiyor musun?» Saat onikiye yirmi vardı.

«Fransa'ya gidiyorum. Geri dönmeyeceğiz.»

«Beni teslim etmeyecek misin?»

«Biz Fransa'ya gidiyoruz» Basa, sandalyesinde rahat oturamıyordu. «Bu sabah evlendik. Geri dönmeyeceğiz. Sanki fahişelerle düşüp kalkan bir çavuşmuşum gibi karımın adına leke sürmemi salık verdiler. Karım zengin, ün sahibi bir kadın, ben ise basit bir polisim. Tek neden bu... Bana haksızlık ettiler... Seninle olan dostluğum yüzünden örgütün güvenini kaybettiğimi söylediler, Dion. Bütün hayatıma sahiptiler ama bu da onlara yetmedi. Herşey Ulus için. Bana kendimden bir şey kalmayacak.» Basa, bunları söylerken biraz canlanır gibi olmuştu. Çok yorgundu, tasalıydı ve son derece kırgındı. «Gelmene sevindim, Dion. Biz de seni görmek için bu yoldan geldik. Emniyette misin, Dion?»

«Seninle birlikte arabaya kadar geleceğim, Julio. İkinize de iyi şanslar dilemek için...»

Basa, masanın kenarlarına tutundu, ağır ağır masadan kalkmaya çalıştı. Ugalde, onun koluna girdi. Birlikte yavaş yavaş Klink Barının kapısına doğru yürüdüler.

«Emniyette misin, Dion? Sınıra ulaşabilecek misin?»

«Artık ulaşabileceğimi sanmıyorum, Julio. Sen arabana gir.»

«Seni çok sevdim, Dion, benim eski dostum. Bunu senin yüzüne de söylemek istiyordum.»

«Ben de seni çok sevdim, Julio.»

«Bizimle Irunya'ya gel. Yarın bir çare düşünüyoruz Dion. Ben dinlenirsem bir çare düşünürüm...»

«Geleceğim, Julio.»

Barın kapısından arabanın durduğu yere yöneldiler.

«Ugalde...»

Ses, dar sokaklardan birinden gelmişti. Basa, olduğu yerde donakaldı. Ugalde, sesin geldiği yöne döndü. Sokakta kimse yoktu.

Muhafızlar, az önce kapalı duran dükkânlardan, evlerden çıktılar. Silâhlarını yukarıya kaldırmışlar, namlluları Ugalde'ye çevirmişlerdi.

Basa, «Sakin kıpırdama, Dion,» dedi. «Ateş edecekler. Ben onları iyi tanırım.»

«Benden uzak dur, Julio.»

«Sen kıpırdamazsan, ben de kıpırdamam.»

Senyora Aloys, arabadan bağırды: «Sakin kıpırdama Julio.»

Teğmen Mieza, karanlığın içinden ortaya çıktı. «Bakin bu yararlı bir öneri, Senyora. Bana gelin, doktor.»

Ugalde, Basa'nın yanından ayrıldı, sonra dönüp hızlı hızlı aksi yönde yürümeye başladı.

Basa, kollarını ileriye uzatmış, «Dion, Dion, kaçma,» diye bağıra bağıra Ugalde'nin peşinden gidiyordu. Derken silâhlar konuşmaya başladı.

İkisi birlikte yere düştüler.

Ugalde, bacaklarına giren kurşunların acısını hissetti. Yediği kurşunların etkisiyle yere düşmüştü. Bacaklarından aşağıya birşeyler akıyordu. Luis Arrabal'ın parçalanmış bacaklarını düşündü. Hiç canı acımıyordu. Basa, sokakta, arkası ona dönük yatıyordu. Senyoranın çığlıkları evlerin arasında yankılanıp çoğalıyordu. Dört muhafız, kadını zorla arabaya soktu.

Ugalde, «Julio,» diye fısıldadı. Hiç cevap yoktu. Biraz daha yüksek sesle bağırmalıyım, diye düşündü. «Ju-

lio,» Cevap yoktu. Daha yüksek sesle, «Julio,» diye bağırdı. Gene cevap yoktu.

Teğmen Mieza, Basa'yı muhafızlara teslim etti. «Bunu alıp götürebilirsiniz,» dedi. «Onu yakalamak bile istemiyorduk. Ama şayet elinizi çabuk tutar da ötekinin yarasını sarıp kan kaybetmesini önlerseniz, onu elimizde tutabiliriz.»

Ağrı başlamıştı. Bacaklarını zonklatıp başına doğru yükseliyordu ağrı.

Ugalde, can acısı içinde, «Daha şimdiden geç kalmış sayılırsın, teğmen,» dedi.

«Göreceğiz bakalım.»

«Doktor, benim.»

«Doktor olmandan ne çıkar? Senyora Aloys'a telefon etmeyi düşünecek kadar aklın yoktu.»

Denizden, limanı terkeden balıkçı teknelerinin düdük sesleri geldi. Karılarına, çocuklarına veda ediyorlardı.

«Bu da nesi?»

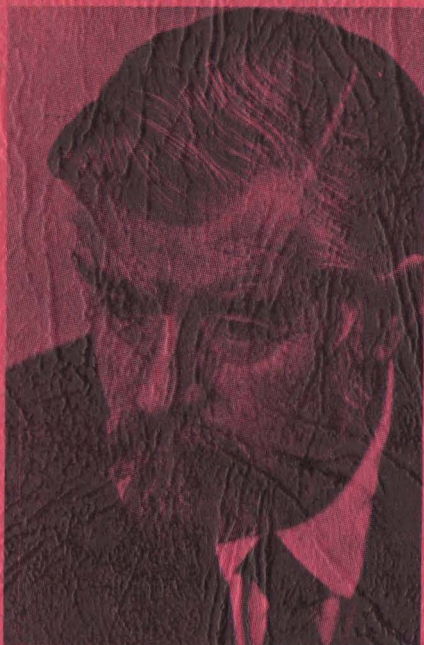
Ugalde'nin yere dayalı sağ eli, akan kanıyla ılınmıştı.

«Bu, gelecek yılın yuvasındaki kuşların çığlığı,» dedi.

SON

DAR DİZİ

Topaz	Leon Uris (tükendi)
Sokakların Çocuğu	Orhan Kemal (3. Baskı) 15,—
Çarın Çizmeleri	Zoşçenko. (2.Baskı) 20,—
Komedyenier	Graham Greene 20,—
Kaçak	Orhan Kemal (2.-Baskı) 15,—
Anne	Mario Puzo (3. Baskı) 15,—
Bağımsızlık - Sosyalizm	Enver Abd - El Malik 20,—
Bebek	İra Levin (Basılıyor)
Kiev'deki Adam	Bernard Malamud , 15,—
Çöpçatan	Guj des Cars 20,—
Gökkuşağı I	Mario Simmel (2. Baskı) 20,—
Gökkuşağı II	Mario Simmel (2. Baskı) 20,—
Ay Büyürken Uyuyamam	Necati Cumalı (3.Baskı) 15,—
Evlât	Hervé Bazin 15,—
Yalnız Havyarla Yaşanmaz	M. Simmel (2. Baskı) 25,—
Güneşten de Sıcak	Mario Simmel (Basılıyor)
Küçük Köpekli Kadın	Anton Çehov 20,—
Alkollü Anılar	Jack London 20,—
Çalınmış Rüyalar I	Mario Simmel 20,—
Çalınmış Rüyalar II	Mario Simmel 20,—
Teshirci	Henry Sutton 20,—
Askerin Öyküsü	Guy Sajer 20,—
Sevgi, Aşk, Tutkularımız	İhsan Ünlüer 15,—
7 Aşk Dakikası	İrving Wallace 25,—
Neşeli Oluşuma Şaşıyorum	Mario Simmel 15,—
Bahar Korkusu	Hellmut Kirst 20,—
Altın	Alistair Mac Lean 15,—
Zengin ve Yoksul	İrwin Shaw 25,—
Bir Başka Kadın	John Fowles 20,—
Ağdakiler	Hans Habe 20,—
Kanunun Kuvveti	Robin Moore 20,—
Dokuz buçukta Bilardo	Heinrich Böll 15,—
Dünya Evi	Orhan Kemal 20,—
Manuş	Roger Peyrefitte 20,—
Sürüklenenler I	James Michener 20,—
Sürüklenenler II	James Michener 20,—
İktidar Çamuru	R. Penn Warren 25,—

Başkaldırmalar, eylemler, çağımızın güncel patlamaları artık. Ama bütün bu kurşun yağmurunun, kan selinin ardında gene atan bir insan yüreği, bir insan duyarlığı var. Anarşist, bu çelişkiler, çapraşıklıklar içinde yaşayan günümüz insanının romani.

Shaun Herron bu kitabında İspanya'nın ümüğüne çöken faşizmi ele alıyor. Onun sorunlarını, insanı kurt gibi kemiren acımasızlığını ve herşeye karşı koyan insanın zaferini anlatıyor.

Anarşist yazarı Shaun Herron, İrlanda Kurtuluş Hareketini anlatan **Fahişe Ana** romanıyla üne kavuştu. Kuzey İrlanda'da doğan Shaun Herron, Kraliyet Akademisi'nde, Edinburgh ve Princeton Üniversitelerinde öğrenimini yaptı. Şimdi ailesiyle birlikte Kanada'da yaşamaktadır.

25 lira